

MALAYSIA

**PENYATA RASMI PARLIMEN
DEWAN RAKYAT**

**PARLIMEN KEEMPAT BELAS
PENGKAL KEEMPAT
MESYUARAT KEDUA**

K A N D U N G A N

JAWAPAN-JAWAPAN MENTERI BAGI PERTANYAAN-PERTANYAAN (Halaman 1)

JAWAPAN-JAWAPAN LISAN BAGI PERTANYAAN-PERTANYAAN (Halaman 8)

RANG UNDANG-UNDANG:

Rang Undang-undang Perbekalan 2022 (Halaman 30)

USUL-USUL:

Waktu Mesyuarat dan Urusan Dibebaskan Daripada
Peraturan Mesyuarat (Halaman 29)

Anggaran Pembangunan 2022 (Halaman 30)

SENARAI KEHADIRAN AHLI-AHLI PARLIMEN**18 NOVEMBER 2021 (KHAMIS)****Ahli-Ahli Yang Hadir:**

1. YB Tan Sri Azhar bin Azizan @ Harun – Tuan Yang di-Pertua
2. YAB. Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob (Bera)
3. YB. Dato' Seri Mohamed Azmin bin Ali (Gombak)
4. YB. Dato' Seri Hishammuddin bin Tun Hussein (Sembrong)
5. YB. Dato' Sri Haji Fadillah bin Yusof (Petrajaya)
6. YB. Dato' Sri Dr. Wan Junaidi bin Tuanku Jaafar (Santubong)
7. YB. Datuk Seri Dr. Ronald Kiandee (Beluran)
8. YB. Dato' Tuan Ibrahim bin Tuan Man (Kubang Kerian)
9. YB. Dato' Sri Alexander Nanta Linggi (Kapit)
10. YB. Tuan Khairy Jamaluddin Abu Bakar (Rembau)
11. YB. Datuk Seri Dr. Adham bin Baba (Tenggora)
12. YB. Dato' Sri Mustapa bin Mohamed (Jeli)
13. YB. Dato' Saifuddin Abdullah (Indera Mahkota)
14. YB. Dato' Sri Hajah Nancy Shukri (Batang Sadong)
15. YB. Tan Sri Noh bin Haji Omar (Tanjong Karang)
16. YB. Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim (Arau)
17. YB. Dato' Seri Ahmad Faizal bin Azumu (Tambun)
18. YB. Dato' Sri Ikmal Hisham bin Abdul Aziz (Tanah Merah)
19. YB. Tuan Mohd Shahar bin Abdullah (Paya Besar)
20. YB. Datuk Seri Haji Ahmad bin Hamzah (Jasin)
21. YB. Datuk Zahidi bin Zainul Abidin (Padang Besar)
22. YB. Datuk Seri Ir. Dr. Wee Ka Siong (Ayer Hitam)
23. YB. Datuk Seri M. Saravanan (Tapah)
24. YB. Datuk Seri Panglima Dr. Maximus Johnnity Ongkili (Kota Marudu)
25. YB. Tan Sri Datuk Seri Panglima Haji Annuar bin Haji Musa (Ketereh)
26. YB. Dato' Sri Reezal Merican bin Naina Merican (Kepala Batas)
27. YB. Dato' Dr. Noraini Ahmad (Parit Sulong)
28. YB. Datuk Seri Rina binti Mohd Harun (Titiwangsa)
29. YB. Datuk Dr. Haji Abd. Latiff bin Ahmad (Mersing)
30. YB. Dato' Seri Mahdzir bin Khalid (Padang Terap)
31. YB. Datuk Dr. Hajah Zuraida binti Kamaruddin (Ampang)
32. YB. Datuk Halimah binti Mohamed Sadique (Kota Tinggi)
33. YB. Dato' Mohd Rashid bin Hasnon (Batu Pahat) – Timbalan Tuan Yang di-Pertua
34. YB. Dato' Sri Haji Abdul Rahman bin Mohamad (Lipis)
35. YB. Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Abd Muttalib (Maran)
36. YB. Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said (Kuala Krau)
37. YB. Datuk Mastura binti Mohd Yazid (Kuala Kangsar)
38. YB. Dato' Kamarudin Jaffar (Bandar Tun Razak)
39. YB. Tuan Muslimin bin Yahaya (Sungai Besar)
40. YB. Dato' Dr. Haji Noor Azmi bin Ghazali (Bagan Serai)
41. YB. Datuk Wira Hajah Mas Ermeyati binti Hj. Samsudin (Masjid Tanah)
42. YB. Dato' Rosol bin Wahid (Hulu Terengganu)
43. YB. Tuan Jonathan bin Yasin (Ranau)
44. YB. Dato' Seri Dr. Santhara (Segamat)
45. YB. Dato' Mansor Othman (Nibong Tebal)
46. YB. Tuan Ali bin Biju (Saratok)
47. YB. Dato' Henry Sum Agong (Lawas)
48. YB. Datuk Aaron Ago Dagang (Kanowit)
49. YB. Dato' Hajah Hanifah Hajar Taib (Mukah)
50. YB. Datuk Haji Hasbi bin Haji Habibollah (Limbang)
51. YB. Tuan Arthur Joseph Kurup (Pensiangan)
52. YB. Tuan Ahmad Marzuk bin Shaary (Pengkalan Chepa)
53. YB. Datuk Haji Awang bin Hashim (Pendang)
54. YB. Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim (Kuala Terengganu)
55. YB. Dato' Sri Dr. Wee Jock Seng (Tanjung Piai)
56. YB. Dato' Hajah Siti Zailah binti Mohd Yusoff (Rantau Panjang)

57. YB. Dato' Haji Jalaluddin bin Alias (Jelebu)
58. YB. Datuk Mohamad bin Alamin (Kimanis)
59. YB. Tuan Haji Yamani Hafez bin Musa (Sipitang)
60. YB. Dr. Nik Muhammad Zawawi bin Haji Salleh (Pasir Puteh)
61. YB. Tuan Che Alias bin Hamid (Kemaman)
62. YB. Tuan Shahrizukir bin Abd Kadir (Setiu)
63. YB. Tuan Lukanisman bin Awang Sauni (Sibuti)
64. YB. Tuan Haji Ahmad Johnie bin Zawawi (Igan)
65. YB. Dato' Sri Hasan bin Arifin (Rompin)
66. YB. Dato' Dr. Xavier Jayakumar a/l Arulanandam (Kuala Langat)
67. YB. Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz (Padang Rengas)
68. YB. Tuan Sabri bin Azit (Jerai)
69. YB. Tuan Ahmad Tarmizi bin Sulaiman (Sik)
70. YB. Tuan Ramli Bin Dato' Mohd Nor (Cameron Highlands)
71. YB. Dato' Syed Abu Hussin bin Hafiz Syed Abdul Fasal (Bukit Gantang)
72. YB. Tuan Yusuf bin Abd Wahab (Tanjong Manis)
73. YB. Tuan Steven Choong Shiao Yoon (Tebrau)
74. YB. Puan Rubiah binti Wang (Kota Samarahan)
75. YB. Tuan Jugah Ak Muiyang @ Tambat (Lubok Antu)
76. YB. Tuan Larry Soon @ Larry Sng Wei Shien (Julau)
77. YB. Tuan Anyi Ngau (Baram)
78. YB. Dato' Seri Dr. Ahmad Zahid bin Hamidi (Bagan Datuk)
79. YB. Tan Sri Haji Abdul Hadi Awang (Marang)
80. YB. Tan Sri Mahiaddin bin Mohd Yassin (Pagoh)
81. YB. Dato' Sri Azalina Othman Said (Pengerang)
82. YB. Dato' Sri (Dr.) Richard Riot anak Jaem (Serian)
83. YB. Datuk Seri Mohd Redzuan bin Yusof (Alor Gajah)
84. YB. Datuk Seri Tengku Adnan bin Tengku Mansor (Putrajaya)
85. YB. Dato' Dr. Shamsul Anuar bin Nasarah (Lenggong)
86. YB. Tuan Nik Mohamad Abduh bin Nik Abdul Aziz (Bachok)
87. YB. Dato' Dr. Mohd Khairuddin bin Aman Razali (Kuala Nerus)
88. YB. Tuan Kesavan a/l Subramaniam (Sungai Siput)
89. YB. Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji (Jelutong)
90. YB. Dato' Seri Haji Idris bin Jusoh (Besut)
91. YB. Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman (Pasir Salak)
92. YB. Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Maslan (Pontian)
93. YB. Puan Wong Shu Qi (Kluang)
94. YB. Dr. Kelvin Yii Lee Wuen (Bandar Kuching)
95. YB. Dato' Sri Hajah Rohani binti Abdul Karim (Batang Lupar)
96. YB. Datuk Ahmad Jazlan bin Yaakub (Machang)
97. YB. Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim (Baling)
98. YB. Tuan Ahmad Fadhli bin Shaari (Pasir Mas)
99. YB. Tuan Haji Wan Hassan bin Mohd Ramli (Dungun)
100. YB. Tuan Abdul Latiff bin Abdul Rahman (Kuala Krai)
101. YB. Puan Vivian Wong Shir Yee (Sandakan)
102. YB. Puan Hajah Natrah Binti Ismail (Sekijang)
103. YB. Puan Rusnah Binti Aluai (Tangga Batu)
104. YB. Datuk Seri Panglima Hajah Azizah binti Datuk Seri Haji Mohd Dun (Beaufort)
105. YB. Datuk Abd. Rahim bin Bakri (Kudat)
106. YB. Datuk Haji Shabudin bin Yahaya (Tasek Gelugor)
107. YB. Dato' Haji Mohd Fasih bin Mohd Fakeh (Sabak Bernam)
108. YB. Tuan Cha Kee Chin (Rasah)
109. YB. Tuan Teh Kok Lim (Taiping)
110. YB. Dato' Haji Salim bin Sharif @ Mohd Sharif (Jempol)
111. YB. Dato' Mohd Nizar bin Haji Zakaria (Parit)
112. YB. Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawati (Tumpat)
113. YB. Datuk Zakaria bin Mohd Eddis (Libaran)
114. YB. Dato' Haji Ahmad Nazlan bin Idris (Jerantut)
115. YB. Datuk Robert Lawson Chuah (Betong)
116. YB. Puan Noorita Binti Sual (Tenom)

117. YB. Tuan Haji Ahmad bin Hassan (Papar)
118. YB. Datuk Rozman bin Isli (Labuan)
119. YB. Tun Dr. Mahathir bin Mohamad (Langkawi)
120. YB. Dato' Seri Utama Haji Mukhriz Tun Dr. Mahathir (Jerlun)
121. YB. Tengku Razaleigh Hamzah (Gua Musang)
122. YB. Dr. Maszlee bin Malik (Simpang Renggam)
123. YB. Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman (Muar)
124. YB. Dato' Wira Haji Amiruddin bin Haji Hamzah (Kubang Pasu)
125. YB. Datuk Dr. Shahrudin Bin Md. Salleh (Sri Gading)
126. YB. Tuan Su Keong Siong (Kampar)
127. YB. Dr. Azman bin Ismail (Kuala Kedah)
128. YB. Tuan Sim Chee Keong (Bukit Mertajam)
129. YB. Tuan Chan Ming Kai (Alor Setar)
130. YB. Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh (Bukit Gelugor)
131. YB. Datuk Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus (Hulu Langat)
132. YB. Tuan Syed Ibrahim bin Syed Noh (Ledang)
133. YB. Puan Kasthuriraani a/p Patto (Batu Kawan)
134. YB. Tuan Nik Nazmi bin Nik Ahmad (Setiawangsa)
135. YB. Tuan Wong Kah Woh (Ipoh Timur)
136. YB. Datuk Wira Dr. Mohd Hatta bin Md Ramli (Lumut)
137. YB. Tuan Charles Anthony Santiago (Klang)
138. YB. Tuan Sim Tze Tzin (Bayan Baru)
139. YB. Puan Hannah Yeoh Tseow Suan (Segambut)
140. YB. Datuk Seri Dr. Haji Dzulkafly bin Ahmad (Kuala Selangor)
141. YB. Tuan Muhammad Bakhtiar bin Wan Chik (Balik Pulau)
142. YB. Tuan Chan Foong Hin (Kota Kinabalu)
143. YB. Puan June Leow Hsiad Hui (Hulu Selangor)
144. YB. Tuan Wong Hon Wai (Bukit Bendera)
145. YB. Tuan Oscar Ling Chai Yew (Sibu)
146. YB. Tuan Noor Amin bin Ahmad (Kangar)
147. YB. Datuk Dr. Hasan bin Bahrom (Tampin)
148. YB. Tuan Wong Tack (Bentong)
149. YB. Puan Maria Chin binti Abdullah (Petaling Jaya)
150. YB. Puan Isnaraissah Munirah binti Majilis @ Farkharudy (Kota Belud)
151. YB. Tuan Mordi anak Bimol (Mas Gading)
152. YB. Tuan Pang Hok Liong (Labis)
153. YB. Datuk Wira Haji Mohd Anuar Mohd Tahir (Temerloh)
154. YB. Tuan Wong Ling Bui (Sarikei)
155. YB. Tuan Karupaiya a/l Mutusami (Padang Serai)
156. YB. Tuan Ma'mun bin Sulaiman (Kalabakan)
157. YB. Tuan Tan Kok Wai (Cheras)
158. YB. Dato' Seri Dr. Wan Azizah binti Wan Ismail (Pandan)
159. YB. Puan Nurul Izzah binti Anwar (Permatang Pauh)
160. YB. Tuan M. Kulasegaran (Ipoh Barat)
161. YB. Datin Paduka Dr. Tan Yee Kew (Wangsa Maju)
162. YB. Puan Teresa Kok Suh Sim (Seputeh)
163. YB. Dr. Lee Boon Chye (Gopeng)
164. YB. Datuk Seri Dr. Mujahid bin Yusof Rawa (Parit Buntar)
165. YB. Datuk Ignatius Darell Leiking (Penampang)
166. YB. Tuan William Leong Jee Keen (Selayang)
167. YB. Tuan Loke Siew Fook (Seremban)
168. YB. Dato' Haji Mahfuz bin Haji Omar (Pokok Sena)
169. YB. Tuan R. Sivarasa (Sungai Buloh)
170. YB. Puan Alice Lau Kiong Yieng (Lanang)
171. YB. Dato' Abdullah Sani bin Abdul Hamid (Kapar)
172. YB. Tuan Ong Kian Ming (Bangi)
173. YB. Tuan Wong Chen (Subang)
174. YB. Puan Yeo Bee Yin (Bakri)
175. YB. Puan Nor Azrina binti Surip (Merbok)
176. YB. Tuan Lim Lip Eng (Kepong)
177. YB. Dato' Seri Anwar bin Ibrahim (Port Dickson)

178. YB. Tuan Haji Mohamad bin Sabu (Kota Raja)
179. YB. Tuan Lim Guan Eng (Bagan)
180. YB. Datuk Seri Panglima Haji Mohd Shafie bin Haji Apdal (Semporna)
181. YB. Tuan Lim Kit Siang (Iskandar Puteri)
182. YB. Datuk Seri Saifuddin Nasution bin Ismail (Kulim Bandar Baharu)
183. YB. Datuk Seri Haji Salahuddin bin Ayub (Pulai)
184. YB. Tuan Gobind Singh Deo (Puchong)
185. YB. Tuan Fong Kui Lun (Bukit Bintang)
186. YB. Tuan Chang Lih Kang (Tanjong Malim)
187. YB. Tuan Nga Kor Ming (Teluk Intan)
188. YB. Tuan Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir (Johor Bahru)
189. YB. Puan Fuziah binti Salleh (Kuantan)
190. YB. Tuan Khalid bin Abd. Samad (Shah Alam)
191. YB. Tuan Tony Pua Kiam Wee (Damansara)
192. YB. Tengku Zulpuri Shah bin Raja Puji (Raub)
193. YB. Datuk Mohd Azis bin Jamman (Sepanggar)
194. YB. Puan Teo Nie Ching (Kulai)
195. YB. Dato' Ngeh Koo Ham (Beruas)
196. YB. Tuan Ahmad Fahmi bin Mohamed Fadzil (Lembah Pantai)
197. YB. Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin (Sepang)
198. YB. Datuk Seri Panglima Wilfred Madius Tangau (Tuaran)
199. YB. Tuan Sivakumar a/l Varatharaju Naidu (Batu Gajah)

Senator Yang Hadir Sama :-

1. YB. Senator Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz
2. YB. Senator Tuan Haji Idris bin Haji Ahmad
3. YB. Senator Datuk Dr. Mohd Radzi bin Md. Jidin
4. YB. Senator Dato' Sri Ti Lian Ker
5. YB. Senator Dato' Dr. Mah Hang Soon

Ahli-Ahli Yang Tidak Hadir:

1. YB. Dato' Seri Hamzah bin Zainudin (Larut)
2. YB. Dato' Takiyuddin bin Hassan (Kota Bharu)
3. YB. Dato' Eddin Syazlee bin Shith (Kuala Pilah)
4. YB. Tuan Willie Anak Mongin (Puncak Borneo)
5. YB. Datuk Dr. Jeffrey Gapari Kitingan (Keningau)
6. YB. Dato' Sri Mohd Najib bin Tun Haji Abdul Razak (Pekan)
7. YB. Dato' Seri Tiong King Sing (Bintulu)
8. YB. Dato' Sri Bung Moktar bin Radin (Kinabatangan)
9. YB. Datuk Wilson Ugak Anak Kumbong (Hulu Rajang)
10. YB. Dato' Masir Kujat (Sri Aman)
11. YB. Tuan Baru Bian (Selangau)
12. YB. Tuan Khoo Poay Tiong (Kota Melaka)
13. YB. Datuk Christina Liew Chin Jin (Tawau)
14. YB. Datuk Mohamaddin bin Ketapi (Lahad Datu)
15. YB. Tuan Hassan bin Abdul Karim (Pasir Gudang)
16. YB. Tuan Awang Husaini bin Sahari (Putatan)
17. YB. Tuan Prabakaran a/l M. Parameswaran (Batu)
18. YB. Tuan Chow Kon Yeow (Tanjong)
19. YB. Dato' Johari bin Abdul (Sungai Petani)
20. YB. Tuan Chong Chieng Jen (Stampin)
21. YB. Dr. Michael Teo Yu Keng (Miri)
22. YB. Datuk Seri Shamsul Iskandar @Yusre bin Mohd Akin (Hang Tuah Jaya)

Senator Yang Tidak Hadir :-

1. YB. Senator Tuan Wan Ahmad Fayhsal bin Wan Ahmad Kamal
2. YB. Senator Dato' Dr. Ahmad Masrizal Muhammad
3. YB. Senator Datuk Lim Ban Hong

DEWAN RAKYAT**Ketua Pentadbir Parlimen**

Nor Yahati binti Awang

Setiausaha Dewan Rakyat

Nizam Mydin bin Bacha Mydin

Setiausaha Bahagian (Pengurusan Dewan)

Amisyahrizan bin Amir Khan

PETUGAS-PETUGAS**CAWANGAN PENYATA RASMI (HANSARD)**

Azhari bin Hamzah

Monarita binti Mohd Hassan

Halijah binti Mat Sin

Rosna binti Bujairomi

Alzian binti Baharudin

Mohamad Basil Hazman bin Baharom

Muhammad Qhidir bin Mat Isa

Siti Norlina binti Ahmad

Noraidah binti Manaf

Nor Hamizah binti Haji Hassan

Nor Liyana binti Ahmad

Sharifah Nor Asilah binti Syed Basir

Nik Nor Ashikin binti Nik Hassan

Hafilah binti Hamid

Nor Faraliza binti Murad @ Nordin Alli

Sherliza Maya binti Talkah

Nor Effazimmah binti Maliki

Nur Annisa binti Hamid

Herdawati binti Mohd Amir Abbu

Hasnah Sakinah binti Mohd Hashim

Nur Hazwanie binti Mohd Rozali

Yoogeswari a/p Muniandy

Muhamad Fazal bin Mahat

Cik Nor Aizafasya binti Zainal

Ahmad Syahril bin Haji Sikari @ Sik'ari

Azmir bin Mohd Salleh

Mohd. Izwan bin Mohd. Esa

Nor Kamsiah binti Asmad

Aifarina binti Azaman

Noorfazilah binti Talib

Farah Asyraf binti Khairul Anuar

Julia binti Mohd. Johari

Syahila binti Ab Mohd Khalid

Ismalinda binti Ismail

Hazliana binti Yahaya

Amir Arshad bin Ab Samad

Hizamihatim Maggisa bin Juara

Muhammad Firdaus bin Ahmad

Izzul Syazwan bin Abdul Halim

Maryam binti Azinuddin

Mohd Aizuddin bin Pahrol Laili

Nurul Syakirah binti Ibrahim

Suhaila binti Sariffuddin

Siti Fatimah Nurain binti Mohamad

Nor Afina binti Mohamed Rashid

Nik Muhammad Ismail bin Karim

MALAYSIA
DEWAN RAKYAT
PARLIMEN KEEMPAT BELAS
PENGGAL KEEMPAT
MESYUARAT KEDUA

Khamis, 18 November 2021

Mesyuarat dimulakan pada pukul 10.00 pagi

DOA

*[Tuan Yang di-Pertua **mempengerusikan Mesyuarat**]*

JAWAPAN-JAWAPAN MENTERI BAGI PERTANYAAN-PERTANYAAN

1. Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Maslan [Pontian] minta Menteri Kewangan menyatakan senarai peruntukan dan bantuan yang diberikan kepada rakyat dan kerajaan Melaka untuk tahun 2021 dan untuk Belanjawan 2022. Sebutkan juga projek-projek baharu Kerajaan Negeri Melaka yang mendapat peruntukan kewangan daripada Kerajaan Pusat untuk tahun 2022.

Menteri Kewangan [Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat Pontian, pandemik COVID-19 telah memberi kesan yang mendalam kepada negara termasuklah negeri Melaka. Pada tahun 2020, KDNK Melaka telah menguncup 5.9 peratus lebih tinggi berbanding dengan penguncupan KDNK negara iaitu 5.6 peratus.

Ini adalah berikutan prestasi sektor perkhidmatan dan subsektor pelancongan yang terjejas di mana masing-masing telah menurun sebanyak 4.7 peratus dan 9.1 peratus. Akibat daripada ini, ramai rakyat telah kehilangan pekerjaan manakala perniagaan pula berhadapan dengan masalah kecairan kewangan. Menurut statistik Jabatan Perangkaan, kadar pengangguran di Melaka ini meningkat 1.1 mata peratus kepada 2.2 peratus pada tahun 2020.

Dalam mengurangkan kesan tersebut, kerajaan telah mengambil tindakan proaktif melalui lapan pakej bantuan dan rangsangan ekonomi berjumlah RM530 bilion bagi melindungi nyawa dan mata pencarian rakyat, kelangsungan perniagaan dan juga pemulihan ekonomi. Melalui pakej-pakej tersebut, kerajaan telah memberi perhatian kepada seluruh Keluarga Malaysia tanpa mengira bangsa, kaum, agama ataupun negeri.

Bagi negeri Melaka untuk tahun ini, tahun 2021, hampir RM500 juta bantuan tunai telah disalurkan kepada lebih daripada 300 ribu orang penerima melalui bantuan Bulanan Kebajikan Masyarakat, Bantuan Prihatin Rakyat, Bantuan Khas COVID-19 dan juga Bantuan Kehilangan Pendapatan. Sebanyak RM155 juta disalurkan melalui Bantuan Geran Khas Prihatin. Ini memanfaatkan hampir 37,000 perusahaan mikro dan kecil. Sejumlah RM150 juta disalurkan melalui Program Subsidi Upah memanfaatkan lebih 5,000 orang majikan serta menyelamatkan lebih 49,000 pekerjaan.

Tuan Yang di-Pertua, untuk makluman Ahli Yang Berhormat, selain daripada bantuan tunai melalui pakej bantuan dan rangsangan ekonomi, Kerajaan Persekutuan juga turut menyediakan peruntukan bagi melaksanakan projek-projek pembangunan di negeri Melaka. Untuk tahun ini sahaja, sejumlah RM534 juta telah disediakan di bawah Anggaran Perbelanjaan Pembangunan Negeri Melaka, ini melibatkan 161 projek. Peruntukan berjumlah RM205 juta di bawah pemberian Kerajaan Persekutuan, ini kepada Kerajaan Negeri Melaka.

Secara keseluruhan, peruntukan yang telah disediakan di bawah Pakej Rangsangan Ekonomi, peruntukan pembangunan dan pemberian Kerajaan Persekutuan kepada negeri Melaka adalah dianggarkan sebanyak RM1.5 bilion pada tahun ini.

Kerajaan juga telah menyalurkan bayaran pendahuluan sebanyak RM55 juta kepada negeri Melaka pada 10 November yang lalu bagi menampung aliran tunai operasi sehingga bulan Disember tahun ini.

Untuk tahun 2022, Kerajaan Persekutuan akan memperuntukkan RM210 juta di bawah pemberian tahunan kepada negeri Melaka. Manakala, sejumlah RM574 juta telah diperuntukkan di bawah perbelanjaan pembangunan bagi menampung 171 projek pembangunan. Daripada 171 projek yang diluluskan bagi Melaka, sejumlah 39 merupakan projek baharu yang telah diluluskan untuk tahun hadapan yang melibatkan peruntukan RM51.8 juta.

Selain itu, rakyat negeri Melaka juga akan terus menerima bantuan tunai dengan anggaran peruntukan melebihi RM300 juta yang bakal memanfaatkan hampir 300,000 orang penerima melalui Bantuan Kebajikan Masyarakat serta juga Bantuan Keluarga Malaysia. Sekian, terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih Yang Berhormat Menteri. Soalan tambahan pertama, silakan Yang Berhormat Pontian.

Tuan Haji Ahmad bin Hassan [Papar]: Alamak ada orang lain lagi. Habislah kamu.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Maslan [Pontian]: Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Menteri yang telah menyatakan peruntukan-peruntukan tambahan dan peruntukan tahun 2021 dan tahun 2022 kepada rakyat negeri Melaka. Akan tetapi pada soalan yang lebih umum, saya ingin bertanya, apakah fakta dan bukti bahawa Bajet 2022 ini memberi manfaat kepada semua rakyat di semua negeri? Seterusnya, bagaimanakah pemantauan supaya Bajet 2022 itu dapat dilaksanakan tanpa terlalu banyak kerenah birokrasi dan tanpa terlalu banyak ketirisan? Dua perkara Yang Berhormat Menteri. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih, silakan Yang Berhormat Menteri.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Terima kasih Yang Berhormat Pontian. Tuan Yang di-Pertua, seperti yang diumumkan dalam pembentangan Bajet 2022, satu jawatankuasa pemantauan akan ditubuhkan bagi memastikan semua inisiatif Bajet 2022 ini dapat dilaksanakan dan berjaya mencapai objektif yang ditetapkan dengan segera serta diukur keberkesannya.

■1010

Jawatankuasa ini akan dipengerusikan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri dan diselaraskan oleh Kementerian Kewangan. Selain itu, Kementerian Kewangan melalui Unit LAKSANA akan membuat laporan secara mingguan berhubung dengan prestasi dan kemajuan inisiatif Bajet 2022. Pelaporan secara berkala ini akan membantu memastikan masalah atau kelewatan pelaksanaan dapat dikenal pasti dan ditangani dengan segera.

Antara langkah utama bagi Bajet 2022 adalah bantuan tunai kepada rakyat selaras dengan usaha kerajaan untuk memudahkan proses permohonan bagi mengelakkan golongan layak ini tercicir. Bantuan Keluarga Malaysia ini akan dipermudahkan dengan:

- (i) mereka yang telah diluluskan Bantuan Prihatin Rakyat tidak perlu lagi memohon semula dan akan terus dipertimbangkan untuk BKM atau Bantuan Keluarga Malaysia untuk tahun depan;
- (ii) penerima Geran Khas Prihatin serta golongan rentan seperti penerima bantuan kebajikan di bawah JKM, Orang Asli yang berdaftar dengan JAKOA dan golongan gelandangan akan diproses secara automatik tanpa memerlukan permohonan; dan
- (iii) untuk permohonan baharu, proses akan dibuka pada bulan Januari ini dengan borang permohonan yang ringkas tanpa memerlukan dokumen sokongan.

Berdasarkan amalan sebelum ini, laporan kemajuan semua inisiatif akan dibentangkan secara mingguan oleh Kementerian Kewangan. Berdasarkan laporan tersebut, semua pihak boleh meneliti dan menilai kemajuan serta kejayaan inisiatif Bajet 2022, *insya-Allah*. Sekian, terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Permatang Pauh, silakan.

Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pauh]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan Terima kasih Yang Berhormat Menteri yang menjawab. Soalan susulan saya juga berkait dengan soalan asal yang dibawa oleh Yang Berhormat Pontian. Bagaimanakah kerajaan akan mengambil kira reformasi struktur untuk membantu negeri-negeri yang mengalami kekurangan hasil? Contoh langkah dan strategi yang akan diguna pakai? Memandangkan sekarang ini mengikut sistem yang ada, negeri-negeri punyai sumber hasil yang terhad sehingga kebanyakannya *monetize natural resources*.

Jadi, kita nampak penambahan yang berlaku juga di negeri Melaka. Maka reformasi struktural penting supaya negeri-negeri dapat meneruskan pembangunan tanpa merosakkan alam sekitar yang juga bercanggah dengan agenda RMKe-12. Mohon jawapan. Terima kasih Yang Berhormat. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih. Silakan Yang Berhormat Menteri.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Terima kasih Yang Berhormat Permatang Pauh. Tuan Yang di-Pertua, untuk makluman Ahli Yang Berhormat, Kerajaan Persekutuan sentiasa mengambil berat dan prihatin dalam usaha kita untuk membantu negeri-negeri yang terkesan pada masa ini dan mengalami kekurangan hasil terutamanya di pasca pandemik COVID-19.

Dalam hal ini, setiap tahun Kerajaan Persekutuan sebenarnya memperuntukkan satu jumlah tertentu di Kumpulan Wang Rizab Negeri untuk membantu negeri-negeri yang mengalami kekurangan hasil dan disediakan dalam bentuk geran ataupun pemberian. Contohnya pertama ialah pemberian yang dinamakan Pemberian Kekurangan Wang Dalam Akaun Mengurus. Ini dikenali sebagai pemberian defisit yang bertujuan membantu negeri-negeri yang mengalami defisit dalam satu-satu tahun kewangan.

Kedua, kita memberi berdasarkan tahap pembangunan ekonomi, infrastruktur dan kesejahteraan hidup. Ini dipanggil pemberian tahap yang bertujuan untuk membantu negeri-negeri yang miskin bagi melaksanakan projek-projek pembangunan.

Ketiga, Kerajaan Persekutuan turut menyediakan bantuan dalam bentuk pendahuluan seperti yang saya sebut tadi untuk Melaka contohnya, yang diberi pada minggu lepas dan juga kepada negeri-negeri yang mengalami masalah aliran tunai dalam tahun kewangan.

Untuk maklumat Ahli Yang Berhormat Permatang Pauh, bagi pemberian defisit tadi ada menyebut negeri-negeri yang terkesan. Mungkin saya beri contoh negeri-negeri yang telah menerima bantuan ini adalah Perlis, Kedah, Kelantan, Pahang dan juga Melaka.

Secara keseluruhan, Kerajaan Persekutuan telah menyalurkan pemberian defisit ini sudah lebih dari RM670 juta dari tahun 2014 hingga tahun 2021. Perkara yang disebut tadi mengenai kelestarian, *about sustainability* agenda untuk setiap negeri. Kita akan memantau pemberian ini juga buat masa depan kerana kita telah menyelaraskan Bajet 2022 ini kepada SDG17 dan pemantauan ini akan dibuat.

Jadi, ini satu cadangan yang disebut tadi Yang Berhormat Permatang Pauh, kita akan memantau sama ada pemberian ini bercanggah atau tidak bercanggah kepada agenda Bajet 2022 dan juga agenda asal bagaimana hendak membantu negeri-negeri ini.

Jadi, sehingga kini jumlah keseluruhan pendahuluan ada juga diberi, yang dikeluarkan kepada negeri-negeri dan buat masa ini hampir RM1.3 bilion. Ada lagi baki yang belum dijelaskan, lebih kurang RM1.26 bilion juga. Sekian, terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih.

Tuan Haji Ahmad bin Hassan [Papar]: Papar.

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: Tuan Yang di-Pertua...

Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad [Kuala Selangor]: Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Yang di-Pertua: Maaf. Saya cuma ada 30 minit. Ada lagi 15 minit. Dua soalan, maaf ya. Yang Berhormat Dungun.

2. Tuan Haji Wan Hassan bin Mohd Ramli [Dungun] minta Menteri Komunikasi dan Multimedia menyatakan langkah strategik yang diambil oleh Suruhanjaya Komunikasi dan Multimedia Malaysia (SKMM) bagi menangani isu penghinaan terhadap agama Islam yang masih berleluasa dalam media sosial.

Menteri Komunikasi dan Multimedia [Tan Sri Datuk Seri Panglima Haji Annuar bin Haji Musa]: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Terima kasih Yang Berhormat. Seperti mana kita sedia maklum, perlembagaan negara kita telah menetapkan Islam agama bagi Persekutuan serta agama-agama lain adalah bebas untuk diamalkan. Maka prinsip menghormati kedudukan agama Islam dan juga agama-agama lain hendaklah sentiasa dipatuhi oleh seluruh rakyat dalam negara kita.

Oleh yang demikian, kerajaan melalui Suruhanjaya Komunikasi dan Multimedia Malaysia dengan kerjasama PDRM tidak akan berkompromi dan sentiasa komited untuk mengambil tindakan yang setegas-tegasnya terhadap mana-mana pihak yang mengganggu gugat kestabilan dan keharmonian negara termasuklah penghinaan terhadap agama Islam dan juga mana-mana agama lain.

Tuan Yang di-Pertua, pendekatan secara kolektif diambil melalui jalinan kerjasama erat di antara SKMM dengan agensi-agensi seperti PDRM, Jabatan Kemajuan Islam Malaysia dan Jabatan Agama Islam Negeri-negeri meliputi aspek pengenalpastian kandungan-kandungan yang berunsurkan kebencian terhadap agama Islam. Ini termasuklah dalam aspek penguatkuasaan serta bantuan teknikal yang diberikan oleh SKMM kepada agensi-agensi penguat kuasa.

PDRM dan SKMM untuk makluman, baru-baru ini melalui Mesyuarat Jawatankuasa Induk PDRM-MCMC terus komited untuk mengukuhkan jalinan kerjasama bagi membanteras jenayah dan melindungi pengguna Internet dalam negara termasuk mengenai isu berkaitan ketenteraman awam di media sosial. Melalui pengukuhan kerjasama ini, proses pemantapan *interoperability* bersama pihak *Police Cyber Investigation Response Centre* (PCIRC) PDRM juga telah dimulakan bagi memudahkan koordinasi dan penyelarasan dalam mengenal pasti kandungan yang boleh menggugat ketenteraman awam termasuk isu-isu kandungan berkaitan penghinaan terhadap agama, kaum dan institusi beraja, 3R iaitu *royalty, race and religion*.

Saya juga telah meminta SKMM melihat semula kepada SOP tindakan mereka untuk mengkaji di bawah ruang undang-undang yang sedia ada untuk tindakan-tindakan lebih proaktif dilakukan. Saya difahamkan SKMM sedang membuat rujukan kepada pihak *AG Chambers* untuk membolehkan pentafsiran yang jelas di bawah undang-undang sedia ada di mana dirasakan tindakan lebih tegas dan pantas tanpa kompromi dilakukan terhadap penghinaan agama Islam dan juga agama-agama yang lain. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih Yang Berhormat. Yang Berhormat Dungun.

Tuan Haji Wan Hassan bin Mohd Ramli [Dungun]: Terima kasih atas jawapan Yang Berhormat Menteri. Tuan Yang di-Pertua, saya pohon untuk kita lihat banyak komen dan pendapat yang menjurus kepada penghinaan terhadap Islam yang dibuat secara keterlaluan dimuat naik dalam media-media sosial.

■1020

Soalan saya, adakah SKMM mempunyai tenaga kerja yang mencukupi bagi mengambil tindakan sewajarnya dalam kes-kes ini, memandangkan pada waktu ini jelas

wujudnya kekurangan pemantauan yang dibuat oleh pihak berkuasa. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih, silakan Yang Berhormat Menteri.

Tan Sri Datuk Seri Panglima Haji Annuar bin Haji Musa: Buat masa ini bukan soal yang berkaitan dengan kekurangan tenaga tetapi merupakan soal yang berkaitan dengan, bagaimana sosial media itu dikendalikan. Misalnya penyedia-penyedia perkhidmatan berpangkalan di luar negara, dan mereka yang mempunyai hak untuk menurunkan atau tidak menurunkan *postings* yang berbaur penghinaan.

Sementara kita pula tertakluk kepada proses undang-undang yang tertentu kerana pelanggaran itu kebanyakannya apabila ia bercanggah dengan mana-mana *provision* di bawah *penal code*, ataupun Akta Hasutan, maka proses penyiasatan, dan *due process* yang lain perlu dilakukan. Jadi proses ini yang biasanya mengambil masa yang panjang.

Sehingga kini, beberapa tindakan telah pun diambil misalnya sehingga Oktober 2021, 10 Kertas Siasatan telah dibuka oleh SKMM, dan satu daripadanya telah pun didakwa. Jadi proses ini yang memakan masa yang agak panjang kerana *complexity* perkhidmatan dan internet termasuk dalam *posting* di *Facebook*, dan juga akaun-akaun dikendalikan dari platform di luar negara.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih. Yang Berhormat Kuala Selangor.

Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad [Kuala Selangor]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Yang Berhormat Menteri, sebagai sebuah negara yang sempurna sifat majmuk dan kepelbagaiannya daripada segi agama, budaya dan kaum, amat mustahak bagi mana-mana Kerajaan Persekutuan pun, agar wajar dan mampu menangani segala tuntutan dan kepentingan yang saling bersilang dan bertembung dan ini adalah sangat mustahak.

Tidak cukup dengan kita hanya menguar-uarkan, menggalas slogan yang muluk dan indah, seperti Keluarga Malaysia dan sebagainya. Daripada segi Tuan Yang di-Pertua, adakah pihak kerajaan bersedia untuk mempertimbangkan dengan serius dan segera untuk mewujudkan sebuah akta baru yang boleh kita namakan Akta Keharmonian Nasional bagi membendung mana-mana pihak yang tidak bertanggungjawab daripada segi menyalahgunakan kebebasan dan mengambil kesempatan dalam segala jenis kebebasan yang ada, yang diberikan kepada mereka untuk mencetuskan keadaan huru-hara dan ketidakharmonian.

Akta Keharmonian Nasional ini juga boleh diguna untuk menggantikan dan mengambil alih Akta Hasutan yang disebutkan oleh Yang Berhormat Menteri sebentar tadi yang kiranya sudah lapuk ketinggalan zaman seperti tidak sesuai dengan konteks masyarakat moden masa kini dan khasnya menangani kepelbagaian di negara kita yang tercinta ini. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: Tuan Yang di-Pertua, boleh saya minta sambung sedikit untuk jawab bersama.

Tuan Yang di-Pertua: Maaf, Yang Berhormat Tumpat. Tidak ada masa lagi. Soalan itu sebenarnya telah dijawab semalam dua kali, Yang Berhormat tetapi saya serahkan kepada Yang Berhormat Menteri.

Tan Sri Datuk Seri Panglima Haji Annuar bin Haji Musa: Tidak dinafikan negara kita adalah antara negara yang begitu majmuk, berbilang kaum, berbilang bangsa, berbilang agama tetapi terbukti merupakan sebuah negara yang aman makmur dan harmoni sekali. Ini tidak ada siapa yang dapat menafikan.

Namun pada masa yang sama, kita juga tidak menolak bahawasanya ada berlaku walaupun secara kecil-kecilan, tindakan-tindakan yang menyentuh keharmonian tersebut. Jadi soal menggubal perundangan baharu bukanlah jawapan kepada permasalahan itu. Advokasi dan juga usaha-usaha yang berterusan untuk mendorong dan menggalakkan rakyat supaya mengamalkan sikap-sikap dan nilai-nilai yang bersesuaian dengan sebuah negara yang berkepelbagaian kaum, agama, adat resam dan sebagainya.

Budaya ini sebenarnya telah kukuh terpahat dalam negara kita dan tidak boleh dinafikan. Cuma langkah berterusan adalah untuk menerapkan lagi dan mengukuhkan lagi

nilai-nilai saling menghormati atas kepelbagaian dan tidak membangkitkan perkara-perkara perkauman menyentuh soal-soal kedudukan Raja-Raja, dan juga soal-soal agama dan sebagainya. Oleh sebab itu, pelaksanaan dan penguatkuasaan berterusan adalah penting dan kerajaan ingin menegaskan sekali lagi bahawasanya tindakan akan diambil dengan tegas terhadap mana-mana pihak yang menghina mana-mana agama.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih. Seterusnya Yang Berhormat Bukit Bintang, Tuan Fong Kui Lun, silakan.

3. Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang] minta Menteri Wilayah Persekutuan menyatakan, mengapa DBKL masih membenarkan pelaksanaan projek pembangunan mega bertingkat tinggi di atas Lot 635 Seksyen 55 Jalan Scott Brickfields, Kuala Lumpur yang sempit terletak antara Villa Scott Condominium dan Sentral Scott Suite yang dibantahi keras oleh penduduk-penduduk walhal telah lama dihentikan kerana mengancam keselamatan dan menimbulkan kesesakan lalu lintas dan kepadatan serius.

Menteri Wilayah Persekutuan [Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim]: Tuan Yang di-Pertua yang dikasihi, tahniah dapat Tan Sri.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Semoga lebih hebat, dahsyat dan budiman. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat Bukit Bintang, terima kasih, selamat pagi. Dewan Bandaraya Kuala Lumpur telah meluluskan cadangan pembangunan perdagangan di atas Lot 635, Seksyen 55, Jalan Scott Brickfields, Kuala Lumpur melalui perintah pembangunan bertarikh 27 Januari 2016.

Kelulusan tersebut telah dikeluarkan kepada Tetuan Aston Villa Sdn. Berhad. Cadangan tersebut adalah pembangunan perdagangan dengan nisbah plot 1:6.5. Untuk membina satu buah blok pejabat 32 tingkat, dengan 10 tingkat tempat letak kereta mekanikal dan satu unit pencawang TNB. Kelulusan juga diberikan untuk menukar zon kegunaan tanah dari kediaman kepada perdagangan. Tapak tersebut telah bertukar milik kepada Tetuan Teringin Sentral Sdn. Bhd.

Pindaan perintah pembangunan telah diberikan pada 31 Mac 2021 bagi cadangan pembangunan pada nisbah plot yang sama iaitu 1:6.5. Pindaan ini melibatkan satu buah blok, dengan izin, *Small Office, Home Office* (SOHO) atau pejabat kecil pejabat rumah, 38 tingkat yang mengandungi 27 tingkat SOHO, dan 10 tingkat tempat letak kereta, tiga tingkat kemudahan rekreasi dan satu unit pencawang elektrik.

Untuk makluman Dewan yang mulia ini, kelulusan *intensity* bangunan ini dengan nisbah plot 1:6.5 adalah dengan mengambil kira perkara-perkara berikut:

- (i) kawasan sekitar tapak cadangan telah diluluskan untuk kegunaan pembangunan bercampur;
- (ii) infrastruktur sedia ada di Jalan Scott dengan kelebaran jalan 80 kaki boleh menampung jumlah kenderaan daripada cadangan pembangunan; dan
- (iii) sekitar tapak ini terdapat kemudahan pengangkutan awam sedia ada iaitu KL Sentral, komuter dan LRT serta Stesen Monorel Tun Sambathan.

Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Okey, silakan Yang Berhormat Bukit Bintang.

Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang]: Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua. Soalan tambahan. Memandangkan Jalan Scott terlalu sempit dan sesak kerana terdapat tiga buah blok kondo bertingkat tinggi termasuk empat buah tokong yang menjadikan jalan penuh dengan kenderaan dan orang ramai.

Nisbah kepadatan sangat tinggi, cadangan pembinaan terlalu rapat dengan pembangunan sedia ada. Tidak menuruti peraturan kebombaian dan sudah pasti

menghalang pergerakan udara memandangkan sinaran matahari terhalang. Penduduk-penduduk sangat bimbang dengan keselamatan dan bahaya. Mengapa bantahan-bantahan keras penduduk-penduduk ke atas projek tertinggi tidak diambil perhatian berat oleh DBKL sebaliknya meluluskan projek ini dengan ketinggian 38 tingkat yang atas tapak luasnya hanya 10 ribu kaki persegi sahaja lebih kurang satu suku hektar.

Bolehkah DBKL menarik balik kelulusan kecuali pemaju bersetuju membina blok bangunan yang lebih rendah dan tidak sesak yang sedia diterima oleh para pembantah dan sekitar di kawasan projek yang dicadangkan ini? Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih. Silakan, Yang Berhormat Menteri.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Tuan Yang di-Pertua, terima kasih atas soalan tambahan. Pertama sekali tanah Lot 635 Jalan Scott merupakan tanah milik persendirian. Keduanya, pembangunan ini telah mematuhi keperluan teknikal perancangan seperti anjakan bangunan, akses keluar masuk, penyediaan tempat letak kenderaan, penyediaan kemudahan awam dan sebagainya.

■1030

Pemilik boleh membangun tanah ini seperti pembangunan di kawasan sekitar. Yang Berhormat, di sekelilingnya macam Villa Scott 30 tingkat, Scott Center 26 tingkat, Tetuan Wan Bon Wo Hotel Suites 33 tingkat. Keliling sudah bangun dan ia ada tapak yang masih belum dibangunkan. Jadi ia ada hak sebagai tanah persendirian untuk membangunkan kawasan berkenaan.

Ini telah pun kita maklumkan tadi, dimulakan pada tahun 2016 lagi. Jadi sekarang ini kelulusan telah pun diberi. Saya lebih mirip kalau Yang Berhormat setujulah minta supaya pembangunan yang baharu ini supaya membina kawasan jalan kaki berbumbung yang jaraknya hanya 450 meter sahaja ke LRT, MRT dan 350 meter ke monorel.

Jadi Yang Berhormat, itu lebih baik daripada kita menyekat pembangunan kepada kawasan berkenaan. Kuala Lumpur mesti hidup dengan pembangunan berterusan. Bukan kita sudah bangun, kawasan lain belum bangun kita halang untuk mereka bangun. Mereka ada hak sebab ini kawasan tanah persendirian dan kita mematuhi syarat-syarat teknikal yang dikenakan.

Saya tahu Yang Berhormat tidak berapa gembira, tetapi gembirakanlah diri Yang Berhormat kerana ini ialah tanah persendirian yang harus kita beri penghormatan untuk mereka membangunkan kawasan berkenaan.

Tuan Yang di-Pertua: Ada soalan tambahan sebelah sini?

Dr. Maszlee bin Malik [Simpang Renggam]: Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Yang di-Pertua: Kalau tidak ada— Yang Berhormat Simpang Renggam.

Dr. Maszlee bin Malik [Simpang Renggam]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Maaf. Dah beri Yang Berhormat Simpang Renggam pula, Yang Berhormat.

Dr. Maszlee bin Malik [Simpang Renggam]: Okey Tuan Yang di-Pertua. Jika tadi dibincangkan tentang pembangunan infrastruktur di ibu kota kita, tetapi saya ingin membawa kepada pembangunan *human capital*. Jikalau kita lihat pada tahun 2020, Kuala Lumpur telah dipilih untuk menjadi *World Book Capital*. Akan tetapi banyak program, aktiviti dan acara yang tidak dapat dijalankan kerana pandemik pada waktu itu, PKP.

Jadi kita banyak program tersebut boleh kita anjakan untuk dilaksanakan bagi tahun-tahun berikutnya, terutamanya bagi mempromosikan bahasa kebangsaan, mempromosikan kempen membaca dan mempromosikan sasterawan-sasterawan kita. Jadi ini bukan soalan, lebih kepada cadangan kepada Kementerian Wilayah Persekutuan— mantan Menteri Wilayah Persekutuan pandang kepada saya ke. Untuk kita teruskan program Kuala Lumpur sebagai ibu kota buku untuk tempoh yang lebih panjang. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Kurang berkait dengan soalan induk, Yang Berhormat.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Yang Berhormat, ini adalah cadangan yang baik daripada ulat buku, peminat-peminat seni dan sebagainya. Mantan Menteri Wilayah Persekutuan juga adalah seorang ulat buku, peminat seni dan saya mengikutinya dengan hebat dan dahsyat. Pandangan ini adalah pandangan yang cukup baik dan perancangan yang dibuat ini menjurus ke arah perkara yang Yang Berhormat sebut dan saya menjemput warga Malaysia, warga kota untuk sama-sama dengan program yang telah kita atur dengan hebat dan dahsyatnya. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih, hebat dan dahsyat jawapannya. Yang Berhormat semua, sekarang tamatlah sesi untuk waktu pertanyaan-pertanyaan Menteri pada hari ini. Terima kasih semua Ahli Yang Berhormat.

[Sesi Waktu Pertanyaan-pertanyaan Menteri tamat]

JAWAPAN-JAWAPAN LISAN BAGI PERTANYAAN-PERTANYAAN

1. Datuk Haji Shabudin Yahaya [Tasek Gelugor] minta Menteri Pengangkutan menyatakan apakah langkah yang diambil bagi meningkatkan penyertaan bumiputera dalam industri logistik dan pergudangan. Berapa bilangan pemilik bumiputera dalam industri itu sekarang.

Timbalan Menteri Pengangkutan [Dato' Henry Sum Agong]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Datuk Haji Shabudin Yahaya, Yang Berhormat Tasek Gelugor. Tuan Yang di-Pertua, Kementerian Pengangkutan Malaysia selaku penggubal dasar bagi sektor logistik senantiasa menitikberatkan pembangunan sektor ini secara holistik yang melibatkan semua pemegang taruh memandangkan ia secara langsung mempengaruhi kadar pertumbuhan ekonomi negara.

Sehubungan itu pelbagai strategi dan inisiatif telah dirangka di dalam Pelan Induk Logistik dan Fasilitasi Perdagangan (*Logistic and Trade Facilitation Masterplan*) 2015-2020, Dasar Pengangkutan Negara 2019-2030 dan RMKe-12 untuk menjadikan Malaysia sebagai *the preferred logistic gateway to Asia*. Antara strategi dan inisiatif yang berkaitan adalah seperti berikut:

- (i) memperkukuhkan mekanisme fasilitasi perdagangan;
- (ii) membangunkan infrastruktur;
- (iii) membangunkan permintaan *freight*;
- (iv) mendorong inovasi berdasarkan ICT; dan
- (v) memperkukuhkan kebolehan penyedia perkhidmatan logistik.

Kementerian Pengangkutan Malaysia juga telah mengambil langkah proaktif dalam memastikan terdapat penglibatan aktif persatuan-persatuan yang mewakili pihak industri logistik secara keseluruhan dalam proses pembentukan dasar negara berhubung logistik. Maklumat daripada *Federation of Malaysia Freight Forwarders* menganggarkan sebanyak 6,000 *freight forwarders* dan agen kastam beroperasi di Malaysia pada tahun 2021. Daripada jumlah tersebut, dianggarkan sebanyak 3,500 adalah syarikat *freight forwarder* yang berstatus bumiputera. Sekian, terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Soalan tambahan pertama.

Datuk Haji Shabudin Yahaya [Tasek Gelugor]: Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri yang menjawab. Soalan tambahan saya Tuan Yang di-Pertua, kalau kita melihat kepada pandemik COVID-19 memberi kesan kepada industri logistik ini di Malaysia dan di dunia akibat daripada penutupan sektor perkhidmatan dan perniagaan sehingga mengakibatkan kerugian kepada banyak pihak. Jadi, apakah langkah yang telah diambil oleh kerajaan bagi membantu pemain-pemain industri logistik ini dan pergudangan untuk terus bertahan dan beroperasi? Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Silakan Yang Berhormat Timbalan Menteri.

Dato' Henry Sum Agong: Terima kasih Yang Berhormat atas soalan tambahan. MOT juga sedang membangunkan sistem *National Freight Data* (NFD) yang berfungsi sebagai pangkalan data logistik utama bagi sektor logistik di Malaysia. Ia berfungsi untuk menjadi sumber rujukan utama antaranya maklumat berhubung infrastruktur fizikal, logistik, inventori, pergudangan, statik pemain, sektor logistik, data import eksport dan sebagainya. Ini membolehkan industri serta pihak kementerian untuk membuat perancangan berdasarkan data-data *base plan* ini. Tiga fasa pembangunan *National Freight Data*. Sekarang dalam fasa pertama dan dijangka selesai keseluruhan projek pada tahun 2024. Sekian, terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih. Yang Berhormat Pokok Sena.

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Yang Berhormat Timbalan Menteri, saya ingin mendapat penjelasan. Sejauh mana kerajaan boleh meneliti semula dasar penyertaan bumiputera 51 peratus dalam syarikat-syarikat logistik ini kerana mereka sukar, saya difahamkan mereka sukar untuk hendak penuhi 51 peratus dan saya difahamkan bahawa kebanyakan syarikat-syarikat ini walaupun disebut 51 peratus Tuan Yang di-Pertua, mereka adalah syarikat-syarikat Alibaba. Jadi perlu dibuat kajian supaya betul-betul penyertaan itu adalah penyertaan bumiputera. Mohon penjelasan.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih. Yang Berhormat Timbalan Menteri.

Dato' Henry Sum Agong: erima kasih Yang Berhormat. Salah satu program GDL 2.0 di bawah Pelan Induk Logistik dan Fasilitasi Perdagangan, *masterplan* dan Dasar Pengangkutan Negara 2019-2030 adalah untuk mengatasi masalah kekurangan pemandu kenderaan barangan dalam industri logistik dengan membangunkan program melatih pemandu kenderaan barangan.

■1040

Di bawah inisiatif ini, satu program iaitu Program Pembangunan Pemandu Kenderaan Barangan MyLesen GDL 2.0 telah dirangka bertujuan untuk menarik dan melatih calon warganegara Malaysia berumur 21 tahun ke atas yang mempunyai lesen *Competent Driving License* yang berpotensi untuk mengisi kekosongan jawatan dengan menawarkan subsidi bagi lesen memandu *E Full* dan *Good Driving License* serta Kursus Lanjutan Kemahiran. Sekian, terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih. Seterusnya ialah Yang Berhormat Dato' Abdullah Sani bin Abdul Hamid.

2. Dato' Abdullah Sani bin Abdul Hamid [Kapar] minta Menteri Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat menyatakan apakah ada kajian semula berkenaan jumlah bantuan bulanan kepada penerima sedia ada memandangkan kadar kos sara hidup semakin bertambah dan tinggi.

Timbalan Menteri Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat [Dato' Hajah Siti Zailah binti Mohd Yusoff]: *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan salam sejahtera. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih Yang Berhormat Kapar di atas soalan yang dikemukakan.

Tuan Yang di-Pertua, Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat melalui JKM telah menyediakan bantuan kewangan kebajikan untuk meringankan beban kumpulan sasar buat sementara waktu sehingga kumpulan sasar ini mampu untuk keluar daripada kepompong kemiskinan ke arah hidup berdikari.

Bantuan kebajikan yang diberikan bukan untuk menampung kos sara hidup sepenuhnya sebaliknya adalah untuk membantu meringankan beban kewangan yang dialami oleh kumpulan sasar untuk hidup lebih selesa dan sempurna. Bagi memastikan keperluan bantuan kepada penerima bantuan JKR mencukupi kerajaan sentiasa membuat kajian semula mengenai kadar-kadar bantuan yang disediakan secara berterusan. Terdapat skim-skim bantuan yang baharu turut diwujudkan seiring dengan keperluan semasa.

Selain daripada itu juga, terdapat beberapa kajian telah dijalankan oleh para akademik yang berkaitan dengan bantuan JKM seperti Kajian Keberkesanan Bantuan JKM yang dijalankan oleh Universiti Putra Malaysia, Kajian Semula Pendapatan Garis Kemiskinan (PGK) yang dijalankan oleh Unit Perancang Ekonomi Jabatan Perdana Menteri termasuk juga Jabatan Perangkaan Malaysia, Kementerian Kesihatan Malaysia dan sebagainya.

Semasa pembentangan Bajet 2021, kerajaan telah menaikkan kadar bantuan yang melibatkan skim berkaitan dengan OKU, warga emas, keluarga miskin dan kenaikan kadar skim bantuan itu ialah seperti bantuan kanak-kanak yang sebelum ini hanya antara RM100 hingga RM150 seorang kanak-kanak sahaja dan telah dinaikkan kepada maksimum RM1,000 sebulan untuk satu keluarga yang dapat memanfaatkan kepada 63,184 keluarga miskin dengan melibatkan kos RM206.3 juta dan begitu juga Bantuan OKU dan juga pesakit kronik terlantar yang mana sebelum ini diberi hanya RM350 telah dinaikkan kepada maksimum RM500 yang memanfaatkan kepada 25,835 penjaga OKU dan pesakit terlantar yang melibatkan kos RM106.8 juta.

Begitu juga kepada Bantuan OKU yang tidak berupaya bekerja telah dinaikkan daripada RM250 kepada RM300 yang memberi manfaat kepada 83,929 OKU dan melibatkan kos RM202.5 juta. Elaun pekerja cacat juga dinaikkan daripada RM400 kepada RM450 yang memberi manfaat kepada 92,625 OKU yang melibatkan kos kerajaan RM329.6 juta. Bantuan warga emas juga telah dinaikkan daripada RM350 kepada RM500 sebulan yang mendapat manfaat seramai 138,214 warga emas yang melibatkan kos RM559.2 juta.

Untuk makluman Yang Berhormat juga di mana kenaikan kadar ini berdasarkan kajian semula yang telah dibuat dan dapat memberi manfaat kepada 403,887 penerima bantuan yang terdiri daripada pelbagai kategori.

Tuan Yang di-Pertua: Okey Yang Berhormat Kapar.

Dato' Abdullah Sani bin Abdul Hamid [Kapar]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Timbalan Menteri. Saya meneliti jawapan Timbalan Menteri banyak anjakan kenaikan yang telah pun dilakukan. Dimaklumkan juga garis kemiskinan kita berjumlah RM2,208. Kenaikan kos sara hidup Timbalan Menteri, kita kena akui bahawa dia mencecah sehingga 20 peratus dan saya hendak tahu apakah langkah-langkah kementerian untuk mengimbangi secara total perbelanjaan asas yang dicadangkan kepada kementerian Kewangan supaya kenaikan kos sara hidup itu dapat mengurangkan beban rakyat miskin terutama dalam pandemik COVID-19 ini yang layak mendapat bantuan dan mereka yang telah pun kebanyakan dibuang dan hilang pekerjaan.

Jadi saya hendak tengok strategi - apa strategi yang membolehkan mereka itu dapat dibela. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih. Yang Berhormat Timbalan Menteri.

Dato' Hajah Siti Zailah binti Mohd Yusof: Terima kasih Yang Berhormat di atas keprihatinan Yang Berhormat terhadap golongan yang sangat memerlukan sebagai mana yang saya sebut tadi. Kita telah buat kajian dan kita telah meneliti dan kita memahami tekanan yang dihadapi oleh rakyat dan sebagai mana yang telah diumumkan oleh Yang Berhormat Menteri Kewangan bagaimana kita telah menggunakan PGK baharu untuk bajet tahun ini iaitu daripada 980 kepada 1,169 iaitu PGK makanan, makanan asas maksudnya.

Di sini, kos kenaikan bantuan melibatkan lebih daripada RM200 juta untuk penerima-penerima bantuan. Kita membuat pelbagai program termasuklah program yang dinamakan *2 Years Exit Program* (2YEP). Program adalah untuk melahirkan penerima-penerima bantuan ini supaya mereka boleh hidup berdikari tanpa bergantung sepenuhnya kepada kerajaan.

Sehingga kini, sebanyak RM7 juta telah disalurkan secara berfasa dan seramai 5,910 penerima bantuan yang terlibat dengan program ini yang telah berjaya ditamatkan bantuan iaitu dengan kadar 25 peratus. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih. Yang Berhormat Jempol.

Tuan Haji Ahmad bin Hassan [Papar]: Siapa itu? Papar.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon [Tebräu]: [Bangun]

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Jempol.

Tuan Haji Ahmad bin Hassan [Papar]: Oh Yang Berhormat Jempol.

Dato' Haji Salim Sharif [Jempol]: Okey terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya tertarik tadi, jawapan tadi. Garis kemiskinan yang mana disebutkan tadi garis kemiskinan yang ditetapkan adalah RM2,208 sebulan seisi rumah pada tahun 2019. Apa yang kementerian buat had kemiskinan makanan pada kadar RM1,169. Ini menunjukkan bahawa seperti mana yang Yang Berhormat Kapar sebut tadi, ia nya amat terkesan kepada keluarga seolah-olah menafikan haknya untuk dibela dalam suasana hari ini yang cukup terkesan akibat COVID-19.

Apakah peranan, apakah perancangan kementerian untuk menaikkan had tersebut. Adakah ia dipilih kasih, yang kampung ini dia garis kemiskinan, yang mungkin bandar begini. Mohon keputusan dan jawapan kepada Timbalan Menteri. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Silakan.

Dato' Hajah Siti Zailah binti Mohd Yusof: Terima kasih Yang Berhormat di atas soalan tambahan. Sebenarnya tidak ada isu pilih kasih dalam pemberian bantuan, semua rakyat kita raikan semuanya. Cuma apa yang perlu difahami bahawa bidang kuasa yang memberi kelulusan bukan semata-mata di bawah Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat. Kita memberi pandangan adapun kelulusan adalah bergantung kepada kelulusan daripada Kementerian Kewangan dan kemampuan kewangan kerajaan. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Ya, Yang Berhormat Papar. Ringkas ya.

Tuan Haji Ahmad bin Hassan [Papar]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya ada menerima banyak rungutan dan aduan daripada para pesara-pesara dan juga ibu-ibu tunggal di kawasan saya. Mereka ini meluahkan perasaan sedih mereka kerana sebelum ini mereka dapat bantuan daripada kerajaan tetapi tiba-tiba sahaja bantuan ini dihentikan. Mereka pun tidak tahu disebabkan oleh apa.

Jadi apa yang saya ingin merayu di sini kepada kerajaan ialah kalau ingin membuat untuk *assessment* kepada mereka ini datanglah dan lihatlah kehidupan mereka dan datang ke rumah mereka macam mana cara penghidupan mereka. Ini yang lagi penting. Jangan kita buat *assessment on paper* sahaja. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih.

Dato' Hajah Siti Zailah binti Mohd Yusof: Terima kasih Yang Berhormat di atas soalan yang dikemukakan dan terima kasih di atas keprihatinan Yang Berhormat terhadap keperluan ibu tunggal dan wanita-wanita yang memerlukan di luar sana. Sebenarnya kita sangat memerlukan kerjasama daripada semua Ahli-ahli Yang Berhormat di sini. Sekiranya ada isu kecik-kecilan berlaku, sila maklum kepada pejabat kami.

Kita ada 108 pejabat JKM di seluruh negara untuk memastikan mereka yang layak ini tidak tercicir dan untuk makluman Yang Berhormat, sepanjang tempoh PKP ini sebenarnya semua mereka disambung tidak ada yang diberhentikan. Mungkin kes-kes ini berlaku sebelum berlakunya PKP.

Jadi sekiranya ada kecik-kecilan berlaku, sila lapor kepada pejabat kami untuk kita semak balik dan sekiranya dia layak tidak ada masalah mereka akan layak menerima bantuan. Terima kasih.

Tuan Haji Ahmad bin Hassan [Papar]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri. Kita akan ajukan permohonan kembali.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Dato' Dr. Xavier Jayakumar A/L Arulanandram.

3. Dato' Dr. Xavier Jayakumar A/L Arulanandram [Kuala Langat] minta Menteri Komunikasi dan Multimedia menyatakan pelan transformasi teknologi 5G yang mempunyai keupayaan yang nyata berbeza berbanding teknologi sebelumnya. Apakah tindakan atau strategi yang diambil untuk menangani peralihan perubahan teknologi 5G serta jangka masa peralihan ini.

Menteri Komunikasi dan Multimedia [Tan Sri Datuk Seri Panglima Haji Annuar bin Haji Musa]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Sebenarnya walaupun diperkenalkan perkhidmatan 5G, tidak bermakna berlaku peralihan penggunaan teknologi kerana penggunaan 4G berjalan seiring sementara kerajaan memulakan *rollout* perkhidmatan 5G.

■1050

5G merupakan satu pendekatan atau teknologi ke hadapan atau *way forward* untuk aktiviti-aktiviti yang lebih canggih, lebih moden dan lebih berteknologi tinggi seperti kepenggunaan untuk *artificial intelligence*, *autonomous vehicle*, *drone technology*, *telemedicine*, *internet of things* dan sebagainya.

Tidak ada tempoh masa untuk peralihan itu walaupun tempoh *rollout* telah dipercepatkan selama dua tahun. Pada awalnya kerajaan merancang untuk *rollout* 5G bermula pada tahun 2023, tetapi sejak kita melancarkan MyDigital pada awal tahun ini, kerajaan membuat keputusan untuk mempercepatkan proses *rollout* bermula pada tahun ini 2021 dan akan dijalankan dalam tempoh tiga tahun sehingga tahun 2024 untuk mencapai 80 peratus *coverage* bagi kawasan-kawasan berpenduduk.

Untuk makluman Yang Berhormat, sebelum perkara ini dilakukan, perjalanan teknologi 5G di Malaysia bermula apabila Malaysia telah berjaya melaksanakan 71 kes ataupun projek *demonstration* pada kira-kira akhir tahun 2019 sehingga penghujung tahun 2020 di 50 buah tapak- *live site* merentasi tujuh buah negeri iaitu di Kedah, Pahang, Perak, Pulau Pinang, Selangor, Terengganu, dan Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur.

Projek demonstrasi ini telah memberi tumpuan kepada sembilan sektor industri iaitu bandar pintar- *smart city*, hiburan dan media, *oil and gas*, pelancongan, pembuatan dan pemprosesan, pendidikan, pengangkutan pintar, penjagaan kesihatan digital dan pertanian melalui sokongan dan komitmen daripada penggiat-penggiat industri telekomunikasi dan multimedia. Projek demonstrasi ini bagi membolehkan rangkaian dan perkhidmatan 5G yang menyeluruh berimpak tinggi dapat dirancang.

Bagi merealisasikan aspirasi negara, Rangka Tindakan Ekonomi Digital atau MyDIGITAL yang diumumkan pada 19 Februari tahun ini juga telah menggariskan rancangan untuk mempercepatkan pelaksanaan dan pencapaian Malaysia sebagai negara ekonomi maju dari sudut teknologi. Oleh yang demikian, pelaksanaan program 5G ini adalah antara perkara yang sedang diberikan keutamaan sementara perkhidmatan 4G diteruskan.

Dato' Dr. Xavier Jayakumar a/l Arulanandam [Kuala Langat]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri.

Soalan saya. Ya, memang saya bersetuju bahawa kita kena alih kepada industri yang lebih cepat, pantas dan juga untuk negara kita maju iaitu untuk adakan teknologi 5G. Tetapi pada masa yang sama, Yang Berhormat Menteri, apakah langkah-langkah yang kerajaan akan ambil untuk pastikan bahawa 4G juga di beberapa buah kawasan tertentu yang sekarang pun kita ada masalah dengan *internet* di beberapa buah kawasan?

So, adakah kerajaan akan bagi tumpuan juga kepada kawasan-kawasan dalaman dan juga kawasan-kawasan luar bandar yang kita masih ada masalah dengan *internet*? Ia untuk kita pastikan bahawa kawasan-kawasan ini pun akan maju bersama dengan kawasan-kawasan perbandaran di mana apa-apa yang telah disebut oleh Yang Berhormat Menteri itu saya terima bahawa itu untuk kemajuan negara, tempat dan sebagainya.

Akan tetapi, adakah jaminan dibagi oleh kerajaan bahawa kawasan-kawasan dalaman juga akan diberi tumpuan dan pastikan bahawa sebelum 5G masuk kepada kawasan-kawasan ini, 4G ataupun 3G akan dikuatkuasakan dan dikuatkan untuk mereka yang duduk di dalam kawasan-kawasan ini? Terima kasih Yang Berhormat Menteri.

Tan Sri Datuk Seri Panglima Haji Annuar bin Haji Musa: Terima kasih Yang Berhormat. Seperti mana yang telah kementerian jelaskan beberapa kali, bahawasanya perancangan untuk memperkasakan memperluaskan *connectivity* dan meningkatkan kualiti 4G memang menjadi program utama kerajaan terutama melalui Program Jaringan Digital Negara (JENDELA).

Dalam hubungan ini, seperti mana yang kita tahu, sasaran menjelang akhir tahun depan bagi perkhidmatan 4G, kerajaan menyasarkan pencapaian sehingga ke tahap kira-kira 97 peratus *coverage* dengan *speed 35 megabytes per second* secara hitung panjang. Rancangan ini melibatkan satu program *rollout* daripada Dana USP daripada pihak MNO dan juga daripada pendanaan langsung kerajaan.

Jadi, saya ingin mengulangi sekali lagi bahawasanya penekanan kerajaan terhadap meningkatkan kualiti dan juga *connectivity* 4G sememangnya terus akan menjadi tumpuan utama kerajaan termasuk kawasan bukan sahaja di luar bandar tetapi hatta kawasan-kawasan terpencil. Di mana, antara lain ialah program *fiberisation* untuk menukar talian-talian yang menggunakan *copper* kepada *fiber optic*, menukar ataupun menambah bilangan menara dan menaik tarafkan menara-menara sedia ada.

Sementara bagi kawasan-kawasan di kawasan yang dianggap *remote* ialah penggunaan jalur lebar satelit sedang dipasang di seluruh negara. Hampir 900 projek yang menggunakan teknologi satelit digunakan untuk kampung-kampung Orang Asli dan di kawasan-kawasan pedalaman. Walaupun kosnya agak tinggi tetapi kerajaan komited untuk memastikan perkhidmatan 4G sampai ke segenap pelosok kawasan berpenduduk di luar bandar dan di pedalaman terutama di Sabah dan Sarawak.

Tuan Ahmad Fahmi bin Mohamed Fadzil [Lembah Pantai]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Menteri.

Berkenaan dengan transformasi ataupun peralihan kepada perkembangan pada 5G, adakah Yang Berhormat Menteri boleh jelaskan, bila kita menggunakan melalui DNB dan sistem *single wholesale network*, berapakah pendapatan kerajaan yang kita terlepas berbanding dengan bila kita *option off the spectrum* terus kepada syarikat-syarikat telekomunikasi?

Dalam format ini, kita menggunakan apa yang disebut sebagai *single core network*, dan ada sistem *Multi-Operator Core Network* (MOCN). Adakah Yang Berhormat Menteri berpandangan bahawa ia akan mendatangkan kekangan kepada syarikat-syarikat telekomunikasi menyediakan perkhidmatan yang lebih berinovasi terutama kepada syarikat-syarikat SME? Maksudnya ada kekangan daripada segi kualiti ataupun inovasi yang boleh disediakan oleh syarikat-syarikat telekomunikasi. Apakah pendapat Yang Berhormat Menteri?

Tan Sri Datuk Seri Panglima Haji Annuar bin Haji Musa: Tuan Yang di-Pertua, pihak DNB telah diberikan mandat supaya dalam pelaksanaan program ini, ia bukan sahaja lebih *viable* daripada segi teknologi tetapi juga pada kos yang lebih rendah.

Antara inovasi yang diperkenalkan oleh DNB termasuklah pengenalan kaedah *Multi-Operator Core Network* (MOCN) yang lazimnya di negara-negara lain biasanya hanya dua- operator, berkongsi pada sesuatu apparatus.

Saya telah menyaksikan sendiri demonstrasi MOCN yang dijalankan pada beberapa hari yang lalu. Malah negara Malaysia mencatat sebagai negara yang pertama di dunia di mana sistem MOCN dapat dikongsi sehingga lima atau enam MNO berkongsi satu apparatus. Kebanyakan negara lain, setakat ini, MOCN hanya digunakan oleh dua, maksimum tiga- operator, tetapi apa yang telah didemonstrasikan kepada saya membuktikan ia boleh dibuat sampai lima atau enam- operator, pada satu-satu apparatus. Ini adalah yang pertama telah diperkenalkan oleh DNB.

Itu sebagai satu contoh bagaimana kos akan dapat direndahkan apabila *Multi-Operator Core Network integration* dapat dilaksanakan apabila 5G *rollout* dilaksanakan mulai pada bulan Disember. Jadi, sebenarnya semua kaedah ini adalah antara inovasi yang perlu diperkenalkan oleh DNB.

Baik, dalam soal sejauh manakah kos melepas ya. Banyak yang membuat andaian harga kepada spektrum yang kita guna pakai, tiga bentuk spektrum yang akan diguna pakai untuk 5G pada harga yang berbeza-beza.

■1100

Saya bertanya pada DNB, harga itu dianggarkan sekitar RM66 bilion. Akan tetapi, ada juga yang memberi anggaran kepada saya harga berdasarkan kepada harga lelongan yang dibuat di sesetengah negara boleh mencapai sehingga RM15 bilion. Isunya, kalau kita sekiranya menggunakan pendekatan lelongan atau borong kepada spektrum, harga yang dibayar itu akan dipass kepada pengguna. Lebih tinggi harga yang diambil, lebih mahal pula yang dicas kepada pengguna. Sedangkan matlamat kerajaan hendak memastikan, seboleh-bolehnya walaupun 5G diperkenalkan harganya boleh dikatakan lebih murah daripada harga 4G. Itu sasarannya. Malah, harga diberikan gambaran kepada saya, sekitar RM3 hingga RM4 per megabit.

Oleh sebab itu, soal kos melepas kepada kerajaan tidak berbangkit. Ini adalah kerana pembiayaan bagi pelaksanaan program 5G ini tidak menggunakan dana kerajaan. Akan tetapi, ia diatur secara oleh swasta. Ia juga tidak menggunakan konsep borong untuk menghalang daripada harga yang terlalu tinggi dibayar oleh pengguna. Akan tetapi, ia digunakan dengan cara satu rundingan *reference access pricing* ini yang sedang dirundingkan dan akan di *mediate* oleh MCMC. Jadi bukan DNB yang boleh meletakkan harga yang tinggi, dicas kepada MNO atau MNO boleh ambil dengan harga yang mereka tetapkan sendiri.

Untuk makluman Yang Berhormat, *ROA Negotiation* ini sedang berjalan dan hanya setelah *ROA pricing* ini ditetapkan barulah *rollout* 5G dapat dimeterai dengan kelulusan MCMC. Sehingga kini, MCMC belum memberikan kelulusan kepada penetapan harga.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih Yang Berhormat Menteri.

Tuan Karupaiya a/l Mutusami [Padang Serai]: Soalan tambahan, Yang Berhormat Padang Serai.

Tuan Yang di-Pertua: Maaf. Seterusnya, Yang Berhormat Tuan Anyi Ngau. Silakan.

5. Tuan Anyi Ngau [Baram] minta Menteri Kewangan menyatakan jumlah penerima serta jumlah peruntukan kewangan yang disalurkan kepada golongan B40 dan M40 di Sarawak sejak pandemik COVID-19. Nyatakan berapa bilangan pemohon baru dan yang buat rayuan diterima/lulus/tolak.

Timbalan Menteri Kewangan II [Tuan Haji Yamani Hafez bin Musa]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih kepada Ahli Yang Berhormat Baram di atas soalan pada pagi ini. Tuan Yang di-Pertua, untuk maklumat Yang Berhormat Baram, kerajaan amat mengambil berat terhadap kesan pandemik COVID-19 ke atas semua lapisan masyarakat dengan memastikan bantuan tunai langsung yang disediakan disalurkan kepada golongan yang memerlukan B40 dan M40.

Oleh itu, kerajaan telah menyediakan beberapa jenis bantuan tunai yang telah ditambah baik sejak tahun lepas lagi iaitu Bantuan Sara Hidup ataupun dikenali sebagai BSH, Bantuan Prihatin Nasional ataupun dikenali sebagai BPN, Bantuan Prihatin Rakyat ataupun dikenali sebagai BPR dan Bantuan Khas COVID-19 lebih dikenali sebagai BKC untuk mereka yang layak bagi meringankan kos sara hidup dan beban kewangan semasa.

Bagi penerima Bantuan Tunai Langsung tahun 2020 dan 2021 dari negeri Sarawak, terdapat 900 ribu penerima berada di dalam kategori B40 yang telah menerima bantuan tunai berjumlah RM3.59 bilion. Sementara itu, sejumlah 240 ribu penerima pula di dalam kategori M40 telah menerima bantuan tunai sebanyak RM0.29 bilion. Ini menjadikan keseluruhan bilangan penerima bagi negeri Sarawak berjumlah hampir 1.14 juta penerima dengan peruntukan sebanyak RM3.88 bilion.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih. Soalan tambahan pertama.

Tuan Anyi Ngau [Baram]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih kepada Timbalan Menteri. Soalan tambahan saya adalah berkenaan dengan – kita tahu bahawa pelbagai inisiatif dibuat oleh kerajaan untuk membantu B40 dan M40 termasuklah PRIHATIN, PENJANA dan seterusnya.

Saya hendak tanya, sama ada senarai penerima ini adalah yang kekal iaitu setiap inisiatif ini dibekalkan ataupun disediakan dengan bantuan. Jika ia, berapa jumlah keseluruhan untuk setiap penerima bantuan inisiatif COVID-19 ini?

Yang kedua berkenaan dengan senarai yang ditolak ini. Adakah mereka yang ditolak permohonan ataupun rayuan mereka ini yang ditolak? Sama ada mereka diberi peluang untuk memohon ataupun untuk merayu kembali. Sebab saya tengok, di kawasan pedalaman di mana kemudahan Internet tidak ada. Jadi, pihak kementerian yang saya tahu memberi tempoh yang terhad iaitu mungkin dalam satu ataupun dua minggu. Adakah mereka yang ditolak ini diberi laluan untuk memohon semula rayuan mereka ini? Mohon penjelasan dari pihak kementerian. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih. Yang Berhormat Timbalan Menteri.

Tuan Haji Yamani Hafez bin Musa: Terima kasih kepada Yang Berhormat Baram di atas soalan tambahan. Semua maklumat penerima bagi setiap bantuan tunai langsung ini akan kita rekodkan dan kita gunakan semula bagi program-program lain yang dirancang oleh kerajaan tertakluk pada syarat kelayakan di samping tempoh permohonan baru serta rayuan yang dibuka dari semasa ke semasa.

Pada tahun 2021, permohonan dan rayuan BPR misalnya telah kita buka pada Januari 2021 dan Jun 2021 bagi memastikan tiada kecikiran penerima. Untuk tahun 2022, bagi mereka yang masih lagi belum dapat disenaraikan permohonan dan pengemaskinian maklumat untuk BKM akan diadakan pada 1 hingga 31 Januari 2022, selama satu bulan.

Statistik, mungkin saya kongsi juga statistik yang tidak lulus bagi permohonan BPR, agak ramailah, hampir 2.5 juta permohonan. Antara sebab utama permohonan tidak lulus adalah:

- (i) pendapatan lebih syarat kelayakan BPR itu melebihi RM5 ribu. Kita buat semakan ini berdasarkan data agensi pendapatan seperti KWSP, PERKESO, Bendahari Negeri dan LHDN;
- (ii) status perkahwinan mereka ini memerlukan pengesahan dan semakan ini juga berdasarkan data Jabatan Agama Islam Negeri bagi mereka yang beragama Islam. Jabatan Pendaftaran Negara (JPN) bagi mereka yang bukan Islam;
- (iii) pemilikan perniagaan. Semakan kita juga buat berdasarkan data perniagaan daripada SSM; dan
- (iv) ada di antara mereka ini mempunyai pemilikan kediaman dan kenderaan yang melepasi kemampuan B40. Semakan ini kita buat berdasarkan data daripada TNB, SCSB, ECB bagi pemilikan kediaman dan data JPJ bagi pemilikan kenderaan.

Penerima yang tidak lulus BPR ini juga kita beri ruang untuk merayu dengan mengemukakan dokumen berkaitan berdasarkan alasan tidak lulus untuk semakan semula oleh LHDN. Sekiranya melepasi syarat mereka akan juga boleh menerima BPR. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih. Ada soalan tambahan kedua?

Tuan Karupaiya a/l Mutusami [Padang Serai]: Yang Berhormat Padang Serai.

Tuan Yang di-Pertua: Ya Yang Berhormat Padang Serai. Silakan.

Tuan Karupaiya a/l Mutusami [Padang Serai]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya mohon kementerian untuk menyatakan berapa ramai golongan B60 dari Parlimen Padang Serai menerima bantuan daripada kerajaan semasa pandemik ini? Boleh beri cara bertulis kalau tidak dapat jawab. Terima kasih Timbalan Menteri. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih.

Tuan Haji Yamani Hafez bin Musa: Terima kasih Ahli Parlimen Padang Serai di atas soalan dan jawapan yang diberi sekali gus. Memang saya akan, saya belum ada angka tersebut bersama saya dan insya-Allah saya akan bagi secara bertulis. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri. Seterusnya saya menjemput Yang Berhormat Tuan Wong Tack.

6. Tuan Wong Tack [Bentong] minta Menteri Kanan Pendidikan menyatakan adakah silibus pendidikan mengenai perubahan iklim akan diperluas memandangkan isu ini merupakan satu isu kritikal dan adalah penting kesedaran serta pengetahuan pelajar-pelajar dalam isu ini dipertingkatkan.

Timbalan Menteri Pendidikan II [Datuk Mohamad bin Alamin]: Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh. Terima kasih Yang Berhormat Tuan Yang di-Pertua. Kementerian Pendidikan Malaysia (KPM) sentiasa berusaha untuk memastikan kokurikulum yang digubal relevan dengan keadaan semasa.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, elemen yang berkaitan dengan perubahan iklim telah diterapkan dalam topik tertentu berkaitan cuaca dan iklim dalam mata pelajaran Geografi, Sains, Sejarah serta Reka Bentuk Teknologi. Dalam mata pelajaran tersebut, murid didedahkan dengan pengetahuan dan kefahaman mengenai cuaca dan iklim. Murid turut diberikan pendidikan melalui kerja lapangan, kajian kes dan aktiviti pembelajaran berasaskan projek.

Selain itu, murid didedahkan dengan elemen berkaitan perubahan iklim dalam mata pelajaran lain seperti Bahasa Melayu, Bahasa Inggeris, Pendidikan Islam, Pendidikan Moral, Ekonomi dan pelaksanaan pendidikan sivik dalam lima mata pelajaran iaitu Bahasa Melayu, Bahasa Inggeris, Sejarah, Pendidikan Islam dan Pendidikan Moral.

■1110

Selain pembelajaran dalam bilik darjah, murid juga didedahkan mengenai perubahan iklim melalui aktiviti pembelajaran luar bilik darjah seperti aktiviti literasi pencerapan cuaca dan iklim. Selain itu, terdapat aktiviti-aktiviti lain yang dilaksanakan melalui kerjasama KPM dengan pelbagai agensi kerajaan seperti Jabatan Alam Sekitar, pihak berkuasa tempatan dan badan bukan kerajaan (NGO). Murid turut diberikan pengetahuan berkenaan perubahan iklim menerusi sesi *webinar* dan ceramah yang disampaikan oleh pihak NGO. Selain daripada itu, bahan bacaan berkaitan perubahan iklim dalam bentuk bahan bercetak dan bahan digital juga diedarkan ke sekolah.

Untuk makluman Dewan yang mulia ini, KPM yakin *syllabus* semasa berkaitan perubahan iklim memberikan kefahaman yang meluas dan meningkatkan kesedaran kepada murid di setiap peringkat dari prasekolah sehingga sekolah menengah. Sekian dan terima kasih.

Tuan Wong Tack [Bentong]: Tuan Yang di-Pertua, memandangkan pendidikan khasnya apabila ditumpukan pada kanak-kanak dan anak muda, merupakan faktor utama dalam menangani perubahan iklim. Adakah pihak kementerian mempunyai perancangan untuk memperkenalkan alam sekitar sebagai satu mata pelajaran teras di semua peringkat sistem pendidikan iaitu dari tadika hingga ke peringkat pengajian tinggi? Terima kasih.

Datuk Mohamad bin Alamin: Terima kasih Yang Berhormat atas soalan tambahan. Sebagaimana yang saya sebutkan di awal jawapan tadi bahawa *syllabus* ini digubal oleh para penggubal kita dengan melihat kepada keperluan dari semasa ke semasa. Akan tetapi, apa yang saya ingin nyatakan di sini bahawa topik yang berkenaan dengan perubahan iklim ini telah pun diserapkan sebagaimana saya nyatakan tadi dalam subjek-subjek yang saya sebutkan seperti Bahasa Melayu dan Bahasa Inggeris, kemudian Pendidikan Islam, Pendidikan Moral.

Kerana apa? Kita akan menyediakan topik-topik tertentu ataupun tema-tema tertentu untuk mereka memahami. Saya bagi contoh Bahasa Melayu, mereka akan buat

karangan dalam topik berkaitan dengan alam sekitar. Akan tetapi, di peringkat prasekolah juga dan sekolah rendah, *even* di sekolah menengah, kita telah menyediakan beberapa aktiviti-aktiviti tambahan dan sampingan supaya mereka lebih terdedah kepada ataupun memahami tentang betapa pentingnya kita menjaga alam sekitar dan juga memahami dari segi perubahan iklim itu. Terima kasih.

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri yang memberi jawapan tadi. Selain daripada soal *syllabus* seperti yang disebutkan tadi dan juga beberapa aktiviti yang disebut oleh Yang Berhormat Timbalan Menteri tadi, saya kira aspek lain yang wajar diterapkan sejak di bangku persekolahan adalah pembudayaan kitar semula yang sangat terkait dengan perubahan iklim ini.

Budaya kitar semula ini bukan sahaja terhadap kempen pengasingan sisa pepejal bahkan juga boleh diterapkan dengan kempen pengasingan minyak masak terpakai yang masih kurang diberi perhatian serta kempen-kempen lain yang menjurus kepada advokasi isu perubahan iklim.

Soalan saya, apakah rancangan kementerian untuk menerapkan pembudayaan ini ke seluruh sekolah di bawah KPM sendiri? Terima kasih.

Datuk Mohamad bin Alamin: Saya sangat bersetuju dengan pandangan ataupun saranan daripada Yang Berhormat Tumpat. Memang daripada peringkat pra sekolah lagi. Untuk makluman Yang Berhormat, kita telah menerapkan elemen-elemen bagaimana untuk kita menjaga alam sekitar atau 3R. *Reduce*, *reuse* dan *recycle* juga diterapkan kepada anak-anak daripada peringkat sekolah lagi. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat juga kita juga mengadakan beberapa aktiviti yang melibatkan NGO.

Kalau saya boleh sebutkan antaranya ialah yang melibatkan seperti *World Wildlife Fund* Malaysia (WWF) dan juga *Global Environment Center* di mana mereka juga diberikan pendedahan, bagaimana untuk mengitar semula tin minuman terpakai. Kemudian, minyak yang terpakai. Ini semua diberikan pendedahan kepada mereka. Betapa pentingnya mereka menjaga alam sekitar dan mementingkan alam sekitar daripada peringkat pra sekolah lagi dan seterusnya sampai sekolah menengah. Terima kasih.

Tuan Steven Choong Shiau Yoon [Tebrau]: Terima kasih kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri yang memberi jawapan macam mana hendak, boleh luaskan pendidikan mengenai perubahan iklim. Bagi pendapat saya, untuk menangani isu ini, dia bukan sahaja kita tertumpu kepada atau sasar pelajar-pelajar sahaja. Ia kena melibatkan semua masyarakat khususnya orang dewasa dan juga ibu bapa.

Ini kerana anak-anak ini, pelajar-pelajar, pendidikan mereka bermula dari rumah. Jadi, adakah Yang Berhormat Menteri setuju *syllabus* atau aktiviti untuk mendidik pelajar-pelajar, mesti melibatkan ibu bapa supaya pelajar-pelajar pun boleh mempengaruhi ibu bapa supaya mereka kesan atau sedar untuk menjaga alam sekitar kita. Terima kasih.

Datuk Mohamad bin Alamin: Terima kasih Yang Berhormat Tebrau. Di samping *syllabus* kita juga ada mendedahkan yang saya katakan tadi di dalam pelbagai aktiviti-aktiviti luar bilik darjah. Yang Berhormat kalau di sekolah itu kita juga menggalakkan para pelajar kita terlibat dengan beberapa penyediaan stesen pembelajaran luar bilik darjah seperti taman sains seumpamanya. Kita juga galakkan mereka buka taman herba, taman geografi dan alam sekitar di sekolah mereka. Ini sekali gus dapat memupuk rasa kecintaan kepada alam sekitar dalam kalangan warga sekolah dan komuniti setempat. Sekali gus mereka juga boleh membawa budaya ini ke rumah mereka masing-masing. Saya cukup yakin kita memberi pendekatan yang cukup baik dalam perkara ini. Terima kasih.

7. Dato' Sri Hasan bin Ariffin [Rompin] minta Menteri Pertanian dan Industri Makanan menyatakan akuakultur mempunyai potensi yang tinggi bagi menggantikan pengeluaran tangkapan ikan laut dalam. Berapakah pengeluaran hasil ikan air tawar bagi tahun 2019 dan 2020? Apakah usaha untuk menggalakkan pengeluaran hasil akuakultur untuk eksport ke luar negara?

Timbalan Menteri Pertanian dan Industri Makanan II [Dr. Nik Muhammad Zawawi bin Haji Salleh]: *Bismillahi Rahmani Rahim*. Terima kasih kepada Yang Berhormat dan Tuan Yang di-Pertua. Untuk makluman Dewan yang mulia ini, Kementerian Pertanian dan Industri Makanan (MAFI) menyasarkan pengeluaran daripada sektor akuakultur pada tahun 2025 adalah sebanyak 630,000 tan metrik. Namun, MAFI juga meletakkan satu sasaran yang jelas iaitu sumbangan sektor akuakultur ini akan terus diberi tumpuan selari dengan Dasar Agromakanan Negara 2.0 dan Pelan Tindakan Dasar Sekuriti Makanan Negara (DSMN) 2021-2025.

Antara usaha yang telah, sedang dan akan dilaksanakan oleh MAFI melalui Jabatan Perikanan (DoF) untuk pembangunan akuakultur ini ialah:

- (i) memantapkan ladang sinergi melalui pengukuhan projek sedia ada dan penambahan projek atau kawasan yang baharu. Setakat ini sebanyak tiga buah ladang ditambah dengan sistem ternakan baharu iaitu di Pulau Aman, Pulau Pinang, Pulau Pangkor dan juga Pulau Temenggor, Perak;
- (ii) memperkasakan aset ikan dengan mengekalkan produktiviti sedia ada serta menambah aset-aset baharu dan sehingga kini terdapat empat buah aset telah dibangunkan iaitu Pahang dan satu buah aset di Negeri Sembilan;
- (iii) pengukuhan kluster ternakan pembenihan dengan mewujudkan program pembenihan ikan seperti siakap, kerapu, tilapia dan udang laut serta memberikan khidmat sokongan melalui sistem penyampaian dan khidmat sokongan akuakultur;
- (iv) mewujudkan Program *Aqua Bijou* iaitu bertujuan untuk memberi sokongan kepada komuniti dan pengusaha ikan hiasan. *Bijou* ini Bahasa Perancis yang bermaksud *diamond*. Ikan kecil yang bernilai tinggi seperti Beta, *Guppy* dan begitu juga udang hiasan.

■1120

Bagi membolehkan hasil akuakultur dapat dieksport ke luar negara, MAFI telah merangka beberapa strategi seperti berikut:

- (i) pemberian insentif bagi menggalakkan pengusaha akuakultur memberi persijilan myGAP;
- (ii) memfokuskan komoditi ternakan akuakultur seperti udang putih, ikan kerapu, ikan siakap, udang harimau dan juga rumpai laut;
- (iii) menyediakan kawasan Zon Industri Akuakultur (ZIA) untuk pelabur-pelabur tempatan;
- (iv) mana-mana pelabur yang melabur, maka kerajaan akan mengeluarkan pengecualian cukai sehingga 100 peratus ke atas pendapatan berkanun perniagaan selama 10 tahun;
- (v) kemudahan kredit atau pinjaman mudah daripada institusi perbankan;
- (vi) kerajaan menyediakan peruntukan untuk input-input ternakan;
- (vii) aktiviti promosi daripada pihak kerajaan sendiri;
- (viii) galakan dan bantuan bagi peningkatan teknologi tinggi yang akan digunakan; dan
- (ix) teknologi akuakultur melalui penganjuran kursus-kursus ternakan ikan.

Sekian, terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih, silakan Yang Berhormat Rompin.

Dato' Sri Hasan bin Arifin [Rompin]: Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri. Dalam menggalakkan masyarakat luar bandar terlibat dalam sektor akuakultur

ini, dua perkara yang harus ditekankan iaitu pertamanya daripada segi pembungkusan, *packaging* dan promosi ikan-ikan ini harus diberikan keutamaan.

Umpamanya ikan tilapia merah yang boleh menembusi dalam eksport sampai ke luar negara tetapi kita dapati industri akuakultur ini sangat *rigid* dan ia memerlukan satu proses pengurusan yang cekap. Inilah yang harus ditekankan kepada pengusaha-pengusaha ikan air tawar supaya akhirnya nanti akuakultur merupakan industri terpenting seperti di negara Taiwan dan Jepun mengatasi industri ikan laut dalam. Ini yang kita minta kerajaan terus memberi peruntukan yang lebih besar kepada sektor ini pada masa akan datang.

Tuan Yang di-Pertua: Silakan Yang Berhormat Timbalan Menteri.

Dr. Nik Muhammad Zawawi bin Haji Salleh: Terima kasih kepada Yang Berhormat Rompin, kakanda saya yang sangat prihatin dengan pengeluaran ikan ternakan air tawar. Ya, memang betul ada negara-negara yang memberi fokus yang baik dan *insya-Allah* negara kita melalui MAFI akan berusaha semaksimum mungkin untuk kita memastikan aktiviti yang dilakukan oleh nelayan-nelayan darat ataupun pengusaha-pengusaha berteknologi tinggi akuakultur yang sedang berlaku di dalam negara kita supaya hasil yang dikeluarkan itu dapat kita eksport ke luar negara.

Ada beberapa inisiatif yang saya telah sebutkan tadi iaitu usaha-usaha berterusan yang akan dikemukakan oleh pihak MAFI melalui agensi-agensi LKIM, perikanan dan seumpamanya agar ikan-ikan yang wujud di dalam negara kita ini dapat kita eksport dengan sistem *packaging* yang sedia ada, yang dilaksanakan oleh pihak FAMA dan agensi-agensi lain saya kira dan daripada syarikat-syarikat swasta yang beroperasi yang sangat banyak dalam negara kita. *Insya-Allah*, kita akan cuba membuat kerjasama antara kerajaan dengan mereka supaya *packaging* kita ini lebih berkualiti. Sekian, terima kasih.

Tuan Shahrizukir bin Abd Kadir [Setiu]: Setiu.

Tuan Yang di-Pertua: Maaf, di sebelah sini... [Merujuk kepada Blok Pembangkang]

Datuk Dr. Hasan bin Bahrom [Tampin]: Tampin.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Bayan Baru sebenarnya saya nampak dahulu tadi. Maaf.

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Bayan Baru sebab dia bangun dahulu.

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri memberikan jawapan yang bagus. Saya ingin tanya kerana rata-rata rakyat Malaysia lebih menggemari ikan laut daripada ikan akuakultur. Jadi, bagaimana kerajaan mempromosikan supaya rakyat lebih memakan ikan akuakultur supaya apabila ada *market*, maka penternak akan menternak.

Bagaimana kerajaan- kerana kita tahu bahawa kementerian ada banyak teknologi yang bagus untuk membantu industri akuakultur. Cuma, penternak- mereka kompelin kata tidak ada *extension service* yang membantu mereka. Mereka tunggu kementerian membantu tetapi tidak sampai dan akhirnya adalah *access to funding* apabila kita hendak persoalan untuk meningkatkan teknologi dan perlukan *funding*. Bagaimanakah Agrobank membantu mereka? Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat.

Dr. Nik Muhammad Zawawi bin Haji Salleh: Terima kasih kepada Yang Berhormat Bayan Baru yang sangat prihatin dengan perkara ini, terima kasih saya ucapkan. MAFI, *insya-Allah* kita akan memberi keutamaan yang seiring antara perikanan laut dengan perikanan darat kita.

Menyentuh perikanan darat ini, saya kira Yang Berhormat sekarang ini sudah ada satu perubahan yang sangat ketara. Ramai dalam kalangan masyarakat mula berminat untuk makan ikan dari darat seperti ikan kelah dan seumpamanya. Saya kira Tuan Yang di-Pertua minat ikan kelah ini dan saya pun minat lebih daripada ikan laut. Hatta saya rasa Yang Berhormat Bayan Baru pun, berminat dengan ikan-ikan ini.

Jadi, pada sudut teknologi-teknologi yang digunakan memang kita memberi fokus yang sangat ketara akhir-akhir ini kerana dengan penggunaan teknologi untuk kita menternak ikan di daratan ini sangat-sangat diperlukan. *Alhamdulillah*, apabila teknologi ini dipakai, banyak di Kelantan, Terengganu dan di Marang dipakai, hasilnya meningkat sampai tiga kali ganda, penternakan udang, ikan. Jadi, terima kasih kepada Yang Berhormat Bayan Baru yang memberikan komen yang sangat membina dan *insya-Allah* kita sama-sama membangunkan industri ini. Sekian, terima kasih.

Dato' Wira Haji Amiruddin bin Haji Hamzah [Kubang Pasu]: Kubang Pasu.

Tuan Shaharizukirnain bin Abd Kadir [Setiu]: Setiu.

Tuan Yang di-Pertua: Saya hendak mendengar Yang Berhormat Kubang Pasu sebab dia belum bercakap lagi hari ini.

Tuan Shaharizukirnain bin Abd Kadir [Setiu]: Setiu.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Kubang Pasu.

Dato' Wira Haji Amiruddin bin Haji Hamzah [Kubang Pasu]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Soalan saya pendek sahaja. Antara faktor penting untuk memastikan kejayaan projek penternakan ikan air tawar ini, saya ingat ada dua. Pertamanya ialah benih yang berkualiti dan keduanya ialah pemakanan yang dapat dikawal harganya. Sama juga dengan penternakan haiwan...

Dato' Haji Salim Sharif [Jempol]: *Chief*, dia tak bagi la *chief*.

Dato' Wira Haji Amiruddin bin Haji Hamzah [Kubang Pasu]: Jadi, saya hendak tanya, apakah rancangan yang telah pun dibuat oleh pihak kementerian untuk memastikan bahawa dua faktor ini iaitu benih yang berkualiti dan juga pemakanan yang tidak dimainkan harganya akhirnya akan menyebabkan penternak kita dapat berterusan dalam industri ini, dapat memberikan satu sumbangan yang baik kepada sektor ini. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih.

Dr. Nik Muhammad Zawawi bin Haji Salleh: Tuan Yang di-Pertua dan kakanda saya, Yang Berhormat Kubang Pasu juga prihatin. Antara isu yang dibangkitkan memang menjadi realiti setakat ini dalam negara kita, peningkatan harga makanan ikan dan seumpamanya yang sukar bagi mana-mana pihak untuk menyelesaikan dalam tempoh yang singkat. Itu realiti sebab kita bergantung kepada bahan import. Jadi, apa-apa pun kerajaan memang bersungguh-sungguh dan kita telah mewujudkan pendekatan-pendekatan tersendiri antaranya iaitu mewujudkan jawatankuasa khas untuk menangani isu-isu yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat.

Sememangnya, penggunaan teknologi dan penggunaan bekalan makanan ternakan ini merupakan suatu asas untuk para penternak kita mencapai kejayaan di dalam bidang mereka. Memang jaminan daripada MAFI bahawa MAFI sentiasa prihatin. *Insya-Allah*, kita mula akan membuka kilang-kilang untuk mengeluarkan produk makanan dalam masa terdekat ini.

■1130

Insya-Allah, kita ada program-program yang seumpama ini termasuk daripada pucuk pokok tembakau dan kenaf. Jadi, itu boleh dijadikan makanan ikan dan kita dalam proses mengkaji untuk membina kilang-kilang ini. Terima kasih banyak Yang Berhormat.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih.

Dato' Haji Salim Sharif [Jempol]: Sikit sahaja. Sikit sahaja soalan...

Tuan Yang di-Pertua: Tidak boleh Yang Berhormat Jempol...

Dato' Haji Salim Sharif [Jempol]: ...Sikit, ini penting juga, penting ini.

Tuan Yang di-Pertua: Peraturan kata...

Dato' Wira Haji Amiruddin bin Haji Hamzah [Kubang Pasu]: Halal, halal. Sikit sahaja.

Tuan Yang di-Pertua: ...Tiga tambahan sahaja.

Dato' Haji Salim Sharif [Jempol]: Sikit sahaja.

Dr. Nik Muhammad Zawawi bin Haji Salleh: Benih-benih ikan juga...

Dato' Haji Salim Sharif [Jempol]: Saya...

Dr. Nik Muhammad Zawawi bin Haji Salleh: ...Adalah salah satu...

Tuan Yang di-Pertua: Maaf, Yang Berhormat Jempol.

Dr. Nik Muhammad Zawawi bin Haji Salleh: ...Daripada fokus yang diberi oleh pihak kerajaan dan kajian-kajian kepada benih ini sangat teliti yang dibuat yang saya lihat sendiri, sangat teliti dan memang benih ini memainkan peranan yang sangat penting. Ini kerana benih yang baik, tempoh dia ini jadi pendek untuk kita jualkan hasil ternakan kita. Akan tetapi benda ini memang dalam usaha pihak kerajaan. *Insyah-Allah*, saya harap semua doa dan semua kita bagi kerjasama, mudah-mudahan nelayan darat kita akan mendapat kejayaan yang besar. Sekian, terima kasih.

*[Timbalan Yang di-Pertua (Dato' Mohd Rashid Hasnon) **mempengerusikan Mesyuarat**]*

Dato' Haji Salim Sharif [Jempol]: Sikit Tuan Yang di-Pertua, sikit sahaja. Oleh sebab satu, tadi makanan ikan, orang kampung saya suruh tanya ini. Kalau saya tidak tanya rasa bersalah juga. Jadi soal makanan ini, ada kolam ternakan persendirian ini telah pun lama mengeluarkan ikan sembilang, ikan keli. Dia menggunakan bahan contohnya buangan daripada daging babi. Adakah Kementerian, MAFI mengenal pasti status halal haram ternakan yang di mana bahan makanan ini daripada yang haramlah. Maknanya apa tindakan Kementerian dalam soal menentukan halal haramnya ternakan ikan keli contohnya?

Dr. Nik Muhammad Zawawi bin Haji Salleh: Terima kasih kakanda saya dari Jempol yang prihatin dengan isu makan ikan dengan babi. Jadi, ringkasnya saya ingin nyatakan sekiranya ada perbuatan yang tidak bertanggungjawab ini berlaku diminta supaya kemukakan kepada pihak Menteri Agama pun boleh di depan saya ataupun Yang Berhormat sendiri pergi tutup ladang pun boleh *kot. [Ketawa]* Sebab benda ini terpencil, kes yang sangat terpencil dan memang kerajaan dalam negara kita ini sangat bertegas dengan isu yang seumpama ini.

Barangkali ada tempat-tempat yang dibela ikan ini untuk dijual kepada masyarakat bukan Islam. Itu adalah hak mereka, tidak ada masalah, cuma isunya membabitkan masyarakat Islam. Jadi, *insyallah* KPDNHEP pun dia boleh ambil tindakan ini. Sekian, terima kasih.

Tuan Shaharizukirnain bin Abd Kadir [Setiu]: Setiu sikit lagi boleh?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Tidak. Saya tidak membenarkan kerana telah ada tiga soalan tambahan tadi. Ahli-ahli Yang Berhormat sekarang saya jemput Yang Berhormat Tenom.

8. Puan Noorita binti Sual [Tenom] minta Menteri Pengangkutan menyatakan apakah inisiatif yang telah diambil oleh pihak Kerajaan Persekutuan untuk menaik taraf perkhidmatan pengangkutan Keretapi Pangi di Daerah Tenom.

Timbalan Menteri Pengangkutan [Dato' Henry Sum Agong]: Tuan Yang di-Pertua, untuk makluman Yang Berhormat Tenom, pelaksanaan projek-projek infrastruktur seperti menaik taraf perkhidmatan pengangkutan kereta api bukan sahaja mampu memberikan keselesaan kepada para penumpang malah pelbagai kesan pertumbuhan ekonomi di kawasan persekitaran jajaran kereta api.

Pada ketika ini, Kementerian Pengangkutan sedang memberikan fokus untuk menyiapkan dua projek berkeutamaan tinggi bagi menaik taraf infrastruktur untuk menambah baik perkhidmatan pengangkutan kereta api Sabah iaitu Projek Penaiktarafan

Landasan Halogilat-Tenom dan perolehan tiga set *diesel multiple unit* (DMU) dan enam unit *non-powered car*. Kedua-dua projek ini dijangka dapat diselesaikan awal tahun 2022.

Kerja-kerja tambahan menaik taraf di kawasan Gorge Line. antara Stesen Halogilat kilometer 111 ke Stesen Tenom kilometer 137.9 bagi Jabatan Keretapi Negeri Sabah telah diluluskan dalam RMKe-11 dengan kos projek sebanyak RM49.6 juta. Prestasi kemajuan fizikal projek ini telah mencapai 99.5 peratus dan dijangka akan siap sepenuhnya pada tahun ini. Projek ini telah diperuntukkan sejumlah RM2.0 juta bagi tahun 2020 untuk perakuan akaun dan bayaran muktamad. Sekian, terima kasih.

Puan Noorita binti Sual [Tenom]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih juga atas jawapan yang diberikan oleh Yang Berhormat Timbalan Menteri. Saya hanya ingin tahu dengan jelas dan lanjut di mana peruntukan sebanyak RM50 juta sebenarnya yang diumumkan oleh Menteri Kewangan semasa pembentangan Belanjawan 2020 iaitu bagi menaik taraf landasan kereta api kawasan Gorge Line termasuk Halogilat dan Pangi. Ini kerana saya dimaklumkan oleh sumber yang boleh dipercayai bahawa dana naik taraf kereta api Tenom yang dikatakan telah siap 98 peratus ini sebenarnya bersumber daripada dana Kerajaan Negeri Sabah.

Jadi, saya mohon dijelaskanlah di manakah sebenarnya peruntukan itu pergi dan bagaimana ia telah dibelanjakan? Adakah ia telah diberikan kepada Kerajaan Negeri Sabah di bawah tajuk lain ataupun ia sudah ditarik balik semasa Kerajaan PH jatuh?

Dato' Henry Sum Agong: Terima kasih Yang Berhormat atas soalan tambahan. Seperti yang saya nyatakan tadi, peruntukan yang disediakan sebanyak lebih kurang RM50 juta itu telah pun dibelanjakan dan juga seperti yang saya nyatakan tadi projek tersebut akan dapat disiapkan pada tahun 2022 nanti. Sekian, terima kasih.

9. Dato' Sri (Dr.) Richard Riot anak Jaem [Serian] minta Menteri Pendidikan menyatakan usaha yang dilaksanakan oleh Kementerian Pendidikan untuk mengurangkan jumlah sekolah daif di kawasan pedalaman Sarawak. Berapa yang telah dibelanjakan untuk sekolah daif dalam kawasan Parlimen Serian.

Timbalan Menteri Pendidikan II [Datuk Mohamad bin Alamin]: Terima kasih Yang Berhormat Serian. Tuan Yang di-Pertua, Kementerian Pendidikan Malaysia komited dalam menyediakan infrastruktur pendidikan yang selamat dan kondusif untuk kegunaan murid dan warga sekolah di seluruh negara termasuk di negeri Sarawak. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, penetapan projek pembangunan semula ataupun menaik taraf bangunan sekolah yang daif adalah berdasarkan analisis skor gred impak yang menentukan tahap keadaan komponen fizikal atau fasiliti bangunan di sekolah.

Skor ini mempunyai tujuh tahap skala. Skala satu hingga empat merujuk kepada keadaan bangunan yang masih berfungsi dan selamat digunakan. Manakala skala lima adalah bangunan yang dilaporkan oleh pihak sekolah sebagai tidak selamat dan memerlukan penyelenggaraan. Skala enam pula merujuk kepada bangunan yang tidak selamat dengan pengesahan daripada pihak teknikal Pejabat Pendidikan Daerah atau Jabatan Pendidikan Negeri. Sementara skala tujuh merujuk kepada bangunan yang tidak selamat dengan pengesahan syor roboh dari Jabatan Kerja Raya.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, bilangan sekolah yang mempunyai bangunan daif berskala enam dan skala tujuh adalah bersifat dinamik dan akan berubah berdasarkan kondisi bangunan dari semasa ke semasa. Keutamaan KPM adalah kepada bangunan yang berada pada skala enam dan tujuh untuk dibina bangunan gantian mengikut keperluan. Pembinaan bangunan gantian ini dilaksanakan secara berfasa melalui peruntukan yang diluluskan oleh agensi pusat bagi setiap *rolling plan* dalam Rancangan Malaysia lima tahun.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat Serian, sepanjang pelaksanaan Rancangan Malaysia Ke-11 tahun 2016 sehingga 2020 dan Rancangan Malaysia Kedua Belas, *Rolling Plan* Pertama tahun 2021 sebanyak 14 projek menaik taraf dan membangun semula bangunan daif di sekolah telah diluluskan di Parlimen Serian dengan kos berjumlah RM72.54 juta.

■1140

Sehingga kini lima projek telah siap. Tiga projek berada dalam fasa pembinaan manakala enam projek berada dalam fasa prabina dengan perbelanjaan keseluruhan berjumlah RM16.54 juta. Sekian dan terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Soalan tambahan yang pertama, silakan Yang Berhormat Serian.

Dato' Sri (Dr.) Richard Riot anak Jaem [Serian]: Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri. Baru-baru ini sebuah sekolah rendah yang tertua di bahagian Serian dan antara sekolah rendah yang tertua di negeri Sarawak telah diarahkan untuk ditutup dan telah pun ditutup untuk selama-lamanya. Guru, staf dan juga murid-murid dari sekolah tersebut terpaksa dipindah ke beberapa buah sekolah di sekitar bandar Serian. Sudah tentu ia menyebabkan kesesakan. *Overloading of students* di sekolah-sekolah tersebut. Soalan saya memang jawapan cantik, terima kasih.

Saya harus mengambil kesempatan ini untuk mengucapkan berbanyak-banyak terima kasih kepada Kementerian Pendidikan kerana telah meluluskan projek pembinaan sebuah sekolah rendah baharu yang bakal dinamakan SK Seri Sadong, Serian.

Soalan saya, apakah status projek pembinaan SK Seri Sadong ini? Ini kerana kita telah menunggu hampir lima tahun. Belum ada apa-apa nampak. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Serian. Sila Yang Berhormat Timbalan Menteri, satu minit.

Datuk Mohamad bin Alamin: Terima kasih Yang Berhormat Serian atas soalan tambahan tadi. Untuk secara spesifiknya Yang Berhormat bertanya berkenaan SK Seri Sadong. Saya *check* kalau saya ada datanya. Saya tidak ada datanya Yang Berhormat. Nanti saya akan jawab secara bertulis tetapi amnya kita sentiasa prihatin untuk membantu dan juga mengambil tindakan dan mempercepatkan mana-mana projek yang telah pun diluluskan dengan syarat tanah yang telah diselesaikan isunya, kemudian apa-apa lagi urusan-urusan teknikal juga dipercepatkan jadi kita...

Dato' Sri (Dr.) Richard Riot anak Jaem [Serian]: Yang Berhormat Timbalan Menteri, minta maaf menceleh. Tanah semua sudah disediakan dan *Land and Survey Department*, Sarawak sebenarnya tempat tanah telah disediakan dan telah diluluskan oleh *State Planning Authority*.

Datuk Mohamad bin Alamin: Okey, nanti saya akan *check* dan saya akan jawab secara bertulis untuk SK Seri Sadong, Yang Berhormat Serian.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik, terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri. Soalan tambahan kedua, saya jemput Yang Berhormat Baling.

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri. Ini berkaitan dengan bukan Sarawak, ini di negeri Melaka. Kalau boleh, saya mohon Yang Berhormat Timbalan Menteri buatlah lawatan mengejut dalam masa yang terdekat ini.

Sekolah Rendah Jenis Kebangsaan (Tamil) Durian Tunggal. Dalam tahun ini, untuk makluman Yang Berhormat Timbalan Menteri, 11 bulan, dalam masa 11 bulan empat kali air naik setinggi 10 kaki. Sekolah ini telah mempunyai tanah, tapak dah ada untuk pembinaan. Jadi saya dan guru besarnya orang Melayu kita, walaupun sekolah jenis kebangsaan. Guru besar orang Melayu. Inilah Keluarga Malaysia.

Jadi saya berharap Yang Berhormat Timbalan Menteri dapat meneliti perkara ini. Kalau boleh esok pergi buat lawatan mengejut dan syorkan kepada kementerian untuk pembinaan dalam masa yang segera ini. Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Datuk Mohamad bin Alamin: Terima kasih Yang Berhormat Baling. Saya mengambil maklum maklumat ini. Saya sebenarnya ingin sahaja melawat banyak sekolah di negeri Melaka pada waktu ini tetapi kerana dalam kempen pilihan raya ini, kita tidak begitu dibenarkan untuk mengadakan apa-apa program yang melibatkan soal

kementerian tetapi jika ini keadaan yang sangat mendesak, *insya-Allah* esok atau lusa saya akan melawat.

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Terima kasih. SPR pun faham *nawaitu* dan niat Yang Berhormat Timbalan Menteri. Bukan nak berpolitik.

Datuk Mohamad bin Alamin: *Insya-Allah*. Terima kasih Yang Berhormat.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri.

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Tuan Yang di-Pertua, soalan tambahan selepas ini, boleh?

Tuan Karupaiya a/l Mutusami [Padang Serai]: Selepas *election* boleh. Lagi bagus.

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Soalan tambahan untuk sebelah pembangkang. **Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]:** Silakan tambahan.

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Terima kasih. Saya minta Kementerian Pendidikan juga *look into* satu buah sekolah di kawasan saya iaitu Sekolah Menengah Heng Ee yang sekarang telah siap dibina dan telah beroperasi tetapi kerana dia belum mendapat status *independent administration*. Maksudnya ia masih sekolah cawangan jadi pentadbiran itu terpaksa menguruskan dua buah sekolah iaitu Sekolah Heng Ee di George Town dan sekolah ini di Bayan Lepas. Jadi ada masalah yang sangat besar di mana guru-guru terpaksa berkejar ke sini ke sana, kerja beratlah.

Jadi saya mohon supaya kementerian bagi *independent*. Maksudnya *separate administration* untuk mereka menguruskan sekolah dengan baik. Mohon penjelasan.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Bayan Baru. Silakan Yang Berhormat Timbalan Menteri.

Datuk Mohamad bin Alamin: Terima kasih Yang Berhormat Bayan Baru. Saya ambil maklum dan saya akan semak dan kita akan berikan maklumat secara bertulis nanti, Yang Berhormat. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Pertanyaan jawab lisan seterusnya, saya ingin menjemput Yang Berhormat Tuan Sim Tze Tzin, Bayan Baru.

10. Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru] minta Menteri Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat menyatakan statistik OKU yang telah hilang pendapatan dan pekerjaan akibat pandemik COVID-19. Bagaimanakah kementerian membantu mereka dan apakah tindakan terhadap majikan mereka?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Silakan Menteri Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat menjawab atau timbalannya. Sila. Tiga minit.

Timbalan Menteri Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat [Dato' Hajah Siti Zailah binti Mohd Yusoff]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Yang Berhormat Bayan Baru. Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat memandang serius berkaitan dengan Orang Kurang Upaya yang terjejas mata pencarian kesan daripada ancaman pandemik COVID-19.

Antara inisiatif yang dilaksanakan oleh pihak kerajaan adalah dengan menyediakan Bantuan Kewangan Khas OKU di bawah Pakej Pelindungan Rakyat dan Pemulihan Ekonomi (PEMULIH) dan sehingga 14 Oktober 2021, seramai 4,822 orang OKU bekerja yang didapati terjejas pendapatan akibat pandemik COVID-19 telah menerima bantuan kewangan sebanyak bantuan bulanan iaitu RM500 sebulan untuk tempoh tiga bulan.

Mereka ini adalah lain daripada penerima bantuan yang biasa. Ini adalah tambahan bermula daripada September sehingga November 2021. Inisiatif ini diambil oleh

KPWKM bagi membantu OKU yang terjejas akibat pandemik COVID-19 adalah dengan melanjutkan juga kelulusan elaun pekerja OKU, pekerja cacat kepada seramai 92,265 orang penerima bantuan elaun pekerja cacat tanpa mengira status pekerjaan mereka, sama ada masih bekerja ataupun telah hilang pekerjaan.

Selain daripada itu, inisiatif PEMULIH juga turut ditawarkan oleh Kementerian Sumber Manusia. Kami sentiasa bekerjasama dengan Kementerian Sumber Manusia bagi membantu majikan mengekalkan pekerja dan mengawal bilangan pekerja yang diberhentikan termasuk juga pekerja OKU. Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat turut bekerjasama juga melalui PERKESO untuk menganjurkan karnival khas untuk OKU di seluruh negara dan untuk memastikan supaya golongan OKU ini mendapat pekerjaan yang sesuai dengan mereka dengan mempromosi faedah dan menggaji OKU yang ditawarkan oleh kerajaan kepada majikan. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Soalan tambahan. Silakan.

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri. Saya bangkitkan isu ini demi golongan OKU dari Bayan Baru dan juga seluruh negara.

Kita tahu golongan OKU ini selalunya menjadi mangsa pertama apabila berlakunya krisis ekonomi sebagainya. Mereka selalunya menjadi *the first group to go* daripada segi pekerjaan mereka. Jadi saya harap daripada 4,822 OKU yang terjejas akibat pandemik ini, bolehkah kementerian siasat adakah sesuatu yang tidak kena bahawa mereka digugurkan daripada pekerjaan adalah disebabkan oleh diskriminasi atau tindakan yang tidak adil kepada mereka dan bekerjasama dengan kementerian lain untuk membuat siasatan tersebut. Bukan sekadar beri bantuan RM500 selama tiga bulan.

Mereka ini golongan yang sangat perlu dibela. Kalau berlaku ketidakadilan maka kena siasat, bukan hanya bagi duit, *hoping that this thing will go away*. Bagi RM500 sahaja. *This is pittance* kepada rakyat tetapi yang akar pokoknya adalah adakah mereka didiskriminasi oleh majikan-majikan? Terima kasih.

Dato' Hajah Siti Zailah binti Mohd Yusoff: Ya, terima kasih Yang Berhormat atas kepekaan Yang Berhormat terhadap golongan OKU. Mengikut maklumat yang kita perolehi daripada Kementerian Sumber Manusia bahawa dalam semakan, tidak ada golongan OKU yang direkodkan kehilangan pekerjaan. Begitu juga dalam portal MYFutureJobs, di mana didapati dalam tempoh Januari sehingga September 2021, seramai 669 orang pencari pekerja OKU telah berdaftar dan kita telah melaksanakan pelbagai program Yang Berhormat, termasuk juga iaitu peruntukan RM3.8 bilion untuk majikan mengurangkan kos operasi dan dapat dimanfaatkan kepada 2.5 juta pekerja.

■1150

Di samping itu juga Karnival Khas OKU yang kita laksanakan dan kita juga melaksanakan program dan aktiviti untuk memastikan program pekerja-pekerja OKU ini untuk mendapat tempat di sektor awam ataupun swasta. Jadi perkara-perkara ini perlu kerjasama daripada semua pihak sebab tanggungjawab tentang kebajikan OKU ini ia merentasi semua kementerian. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Soalan tambahan yang kedua, saya jemput Yang Berhormat Tumpat.

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Berkait dengan pekerjaan kepada OKU ini saya ingin mendapatkan penjelasan lanjut kementerian mengenai kewujudan pasukan tugas khas atau *special task force* yang ditubuhkan bagi memantau KPI satu peratus pengambilan kerja OKU di peringkat seluruh kementerian dan agensi ketika ini.

Apakah inisiatif terkini yang diambil pasukan tugas khas ini bagi memastikan penyampaian dasar penggajian OKU ini khususnya pada fasa yang sangat kritikal ini? Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sila Yang Berhormat Timbalan Menteri. Satu minit.

Dato' Hajah Siti Zailah binti Mohd Yusoff: Terima kasih Yang Berhormat Tumpat di atas soalan yang begitu baik untuk kita memperkasakan OKU. Setakat ini, kita dapati hanya empat kementerian yang telah mencapai satu peratus pekerja OKU di kementerian mereka iaitu Kementerian Dalam Negeri, Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat, Kementerian Pertahanan, dan Kementerian Pembangunan Usahawan dan Koperasi. Kita dalam berusaha untuk memastikan supaya semua kementerian dan agensi kerajaan lain untuk memberi ruang dan peluang.

Setakat ini kita telah berusaha melalui agensi masing-masing untuk mengenal pasti manakah ruang pekerjaan yang sesuai untuk golongan ini. Setakat ini kita telah dapat mengumpul 168 perjawatan yang dikenal pasti sesuai untuk dilaksanakan ataupun diisi oleh golongan OKU. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Pertanyaan jawapan seterusnya, Yang Berhormat Hulu Rajang tidak ada dalam Dewan, saya ingin menjemput Yang Berhormat Bukit Mertajam.

[Soalan No.11 – YB. Datuk Wilson Ugak anak Kumbong (Hulu Rajang) tidak hadir]

12. Tuan Sim Chee Keong [Bukit Mertajam] meminta Menteri Kewangan menyatakan senarai hasil kutipan duti eksais bagi minuman keras dari tahun 2010 hingga kini.

Timbalan Menteri Kewangan II [Tuan Haji Yamani Hafez bin Musa]: Tuan Yang di-Pertua, untuk makluman Ahli-ahli Yang Berhormat hasil kutipan duti eksais daripada produk minuman keras dari tahun 2010 sehingga bulan September 2021 adalah sebanyak RM20.11 bilion iaitu purata kutipan tahunan sebanyak RM1.68 bilion. Kutipan duti eksais ini melibatkan semua jenis produk minuman keras yang diimport dan juga dikilangkan dalam negara. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Soalan tambahan, sila Yang Berhormat Bukit Mertajam.

Tuan Sim Chee Keong [Bukit Mertajam]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, dan terima kasih kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri yang telah menjawab soalan tersebut. Nampaknya kita mempunyai kutipan yang agak tinggi iaitu RM1.68 bilion secara puratanya setiap tahun untuk cukai produk-produk minuman keras.

Saya hendak tanya di sini, memandangkan antara rakan kongsi dalam kerajaan iaitu parti PAS yang begitu ghairah hendak melarang minuman keras dan judi dan sebagainya. Adakah kerajaan bercadang untuk mengasingkan wang cukai daripada minuman keras dan judi iaitu dikenali dengan *sin tax*, diasingkan daripada Kumpulan Wang Disatukan supaya wang ini hanya digunakan untuk orang bukan Islam memandangkan parti PAS juga khuatir bahawa kalau wang dosa ini digunakan ke atas orang Islam, dan juga pembangunan agama Islam. Adakah kerajaan bercadang untuk mengasingkan cukai-cukai *sin tax* ini supaya ia hanya digunakan kepada pembangunan orang bukan Islam? Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sila Yang Berhormat Timbalan Menteri. Satu minit.

Tuan Haji Yamani Hafez bin Musa: Terima kasih kepada Yang Berhormat Bukit Mertajam di atas soalan yang tambahan yang diberikan. Pada ketika ini, seperti mana produk berduit eksais yang lain seperti kenderaan, rokok dan produk tembakau serta produk minuman bergula, hasil kutipan duti eksais bagi produk minuman keras juga dimasukkan ke dalam Kumpulan Wang Disatukan dan untuk digunakan bagi membiayai perbelanjaan kerajaan. Belum ada apa-apa— kita belum lagi membuat apa-apa keputusan untuk memisahkan perbelanjaan tersebut.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri. Soalan tambahan kedua...

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: Belah sini.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Tumpat sekali lagi.

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Kita mendengar jawapan daripada Yang Berhormat Timbalan Menteri tadi berkenaan dengan pendapatan ataupun kutipan hasil daripada minuman keras ini. Kita juga mendengar soalan daripada pihak pembangkang tadi yang menyatakan supaya hasil daripada kutipan ini digunakan untuk orang bukan Islam.

Soalan saya ialah apakah kerajaan juga mempunyai kajian ataupun maklumat berapakah kos yang dihadapi dalam masalah yang timbul daripada minuman keras ini seperti pemandu mabuk dan sebagainya dan sebagai mana yang kita maklum bahawa kesan daripada masalah minuman keras ini, bukan sahaja terkena kepada orang bukan Islam, tetapi terkena juga kepada orang Islam. Jadi, apakah kerajaan mempunyai data masalah-masalah yang dihadapi dan kosnya untuk mengatasi masalah yang dihadapi yang diakibatkan oleh minuman keras ini? Terima kasih.

Timbalan Menteri Kewangan II [Tuan Haji Yamani Hafez bin Musa]: Terima kasih kepada Ahli Parlimen Tumpat. Minta tentang data. Saya belum mempunyai data yang secukupnya di sini. Akan tetapi saya percaya Kementerian Pengangkutan sudah tentu mempunyai data tentang masalah daripada mereka yang itu, mungkin menghadapi kecelakaan daripada minum dan membawa kenderaan. Terima kasih Yang Berhormat.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Soal jawab lisan seterusnya saya ingin menjemput Yang Berhormat Bachok.

13. Tuan Nik Mohamad Abduh bin Nik Abdul Aziz [Bachok] meminta Menteri Kanan Pendidikan menyatakan langkah yang diambil bagi menambah baik Program Minda Sihat bagi memperkukuh langkah intervensi kesihatan mental di peringkat sekolah.

Timbalan Menteri Pendidikan II [Datuk Mohamad bin Alamin]: Terima kasih Yang Berhormat Bachok. Tuan Yang di-Pertua, Kementerian Pendidikan Malaysia sentiasa prihatin dan peka terhadap kebajikan serta kesejahteraan murid khususnya dalam tempoh pelaksanaan pengajaran dan pembelajaran di rumah (PdPR). Untuk makluman Ahli-ahli Yang Berhormat, KPM telah melaksanakan Program Minda Sihat dalam kebiasaan baharu tahun 2021, dalam menyokong usaha memastikan kesihatan mental murid diberikan perhatian.

Terdapat dua strategi yang dilaksanakan bagi memperkukuhkan program ini. Strategi pertama ialah meningkatkan kesedaran kepentingan kesejahteraan mental melalui promosi minda sihat. Strategi kedua ialah melaksanakan saringan dan intervensi minda sihat. Kedua-dua strategi ini bertujuan meningkatkan kesedaran kepentingan penjagaan kesejahteraan diri, mengenal pasti gejala awal yang memberi kesan kepada minda akibat krisis yang berlaku, meningkatkan kemahiran gaya daya tindak (*coping skill*) murid dalam mengendalikan masalah emosi dan tingkah laku.

Melalui saringan minda sihat, guru bimbingan dan kaunseling menyediakan profil murid yang dikenal pasti. Murid yang menunjukkan tanda amaran awal gangguan emosi atau *red flag*, dengan izin seperti dipaparkan dalam sistem perkhidmatan kaunseling murid diberi bantuan segera oleh guru bimbingan dan kaunseling. Bagi murid yang menunjukkan tanda kecelaruan emosi seperti kemurungan dan kebimbangan yang teruk, pihak sekolah akan berbincang bersama-sama ibu bapa atau penjaga untuk merujuk murid berkenaan kepada pakar perubatan di klinik kesihatan atau hospital berdekatan.

Selain itu, program Pembimbing Rakan Sebaya (PRS) juga digunakan sebagai satu pendekatan dalam membantu meningkatkan kesejahteraan psikososial dan emosi murid. Untuk makluman Dewan yang mulia ini, KPM yakin usaha berterusan yang

dilaksanakan ini dapat menyokong murid dalam mengurus emosi dengan baik dalam meningkatkan kesejahteraan murid dan juga minda mereka. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih. Soalan tambahan, sila Yang Berhormat Bachok.

Tuan Nik Mohamad Abduh bin Nik Abdul Aziz [Bachok]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri di atas jawapan yang diberikan. Sebagaimana yang kita sedia maklum bahawa pasca pandemik ini menyaksikan bahawa gangguan kesihatan mental di kalangan anak murid kita ini, semakin hari semakin tinggi. Jadi, kita amat mengharapkan bahawa kementerian dapat menumpukan perhatian yang penuh kepada isu ini kerana kesan jangka panjang kepada anak murid amat serius kalau kita tidak selesaikan dengan lebih awal.

■1200

Soalan saya apakah kementerian bercadang untuk memberikan latihan intervensi psikologi intensiti rendah kepada para guru secara separa profesional kepada para guru kaunseling dan bimbingan bagi membantu menyediakan sistem sokongan penuh kepada program minda sihat yang dilaksanakan di sekolah hari ini. Terima kasih.

Datuk Mohamad bin Alamin: Terima kasih Yang Berhormat Bachok. Saya yakin dan percaya bahawa KPM sentiasa melihat tentang apa juga keperluan yang sedang dan akan terus diambil bagi memastikan psikologi murid dapat kita tangani jika mereka berada dalam keadaan kemurungan dan sebagainya.

KPM memastikan bahawa fokus kita bukan sahaja kepada sektor akademik semata-mata tetapi juga soal psikologi anak-anak kita di sekolah itu menjadi perhatian kita. *Insyah-Allah* mana-mana yang terbaik, cadangan-cadangan itu kita akan ambil maklum dan kita akan semak apakah keperluan yang akan kita buat dari semasa ke semasa untuk menangani isu ini. Terima kasih banyak.

Tuan Karupaiya a/l Mutusami [Padang Serai]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Soalan saya, saya mohon penjelasan daripada pihak kerajaan adakah kerajaan masih teruskan Rancangan Makanan Tambahan di sekolah? Berapa buah sekolah masih jalankan RMT ini? Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Datuk Mohamad bin Alamin: Terima kasih Yang Berhormat Padang Serai. Secara datanya secara spesifik nanti saya akan bekalkan ada berapa banyak sekolah. Akan tetapi soal RMT, program RMT memang kita teruskan, Rancangan Makanan Tambahan ini semua kita teruskan. Bahkan kita tambah lagi dengan pembekalan susu kepada anak-anak kita di sekolah-sekolah. Jadi, inilah program yang berterusan dan kita akan kekalkan setakat pada hari ini. Terima kasih banyak.

Dato' Seri Anwar bin Ibrahim [Port Dickson]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Yang Berhormat Timbalan Menteri menjelaskan tentang minda sihat ini dan keadaannya dikatakan terkawal. Akan tetapi kita tahu dari semasa ke semasa soal buli, soal - malah dalam kes Universiti Pertahanan itu kes kematian juga berlaku. Kita mahu satu penegasan apakah tindakan diambil. Kalau kita ambil contoh umpamanya macam Universiti Pertahanan itu, hanya anak-anak terlibat. Akan tetapi semua tahu bahawa budaya mendera itu menjadi budaya di universiti. Sebagai contoh ya walaupun ini tidak terkait secara langsung dengan kementerian berkenaan.

Akan tetapi saya hendak tentukan di sini bahawa ini akan menekan murid dan akan menyebabkan minda terkesan negatif dan langkah-langkah kementerian ini cuma mengatakan langkah-langkah akan diambil. Apakah contoh tindakan tegas oleh pihak sekolah atau kementerian menangani masalah ini terutama anak-anak yang merasa tertekan kerana kurang pengawasan pihak sekolah atau kementerian.

Datuk Mohamad bin Alamin: Terima kasih Yang Berhormat Port Dickson. Saya yakin bahawa kes yang disebutkan tadi adalah yang berlaku di universiti ya, bukan daripada KPM dan memang di bawah KPT. Akan tetapi saya yakin dan percaya kerajaan sentiasa melihat tentang keperluan-keperluan yang disebutkan itu tadi. Kita di negara ini kita ada beberapa pendekatan walaupun mereka anak-anak murid di sekolah rendah dan sekolah menengah ini berada di bawah umur *age of majority*, but di negara kita, kita ada

pendekatan dari segi perundangannya. *That is why* kita ada Sekolah Henry Gurney umpamanya.

Ini adalah bentuk-bentuk tindakan yang akan diambil kepada anak-anak yang melanggar undang-undang. Akan tetapi kita akan memastikan bahawa anak-anak yang berada di sekolah itu berada dalam keadaan yang selamat, yang kondusif, yang boleh mengikuti pembelajaran sebaik-baiknya, *insya-Allah*. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri. Ahli-ahli Yang Berhormat, dengan jawapan itu tamatlah sesi untuk Waktu Pertanyaan-pertanyaan Bagi Jawab Lisan pada hari ini. Terima kasih Ahli-ahli Yang Berhormat.

USUL

WAKTU MESYUARAT DAN URUSAN DIBEBASKAN DARIPADA PERATURAN MESYUARAT

12.04 tgh.

Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Parlimen dan Undang-undang) [Dato' Sri Dr. Haji Wan Junaidi bin Tuanku Jaafar]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Tuan Yang di-Pertua;

“Mengikut Peraturan Mesyuarat 12(1), saya mohon mencadangkan bahawa Mesyuarat pada hari ini tidak akan ditangguhkan sehingga selesai giliran semua kementerian menjawab perbahasan di peringkat dasar Rang Undang-undang Perbekalan 2022 dan diputuskan bacaan kali yang kedua dan Usul mengenai Anggaran Pembangunan dan selepas itu Majlis Mesyuarat akan ditangguhkan sehingga jam 10 pagi, hari Isnin, 22 November 2021”.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Ada yang menyokong?

Timbalan Menteri Wilayah Persekutuan [Datuk Seri Jalaluddin bin Alias]: Tuan Yang di-Pertua, saya mohon menyokong.

Tuan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat, sekarang saya kemukakan masalah kepada Majlis untuk diputuskan. Masalahnya ialah usul seperti yang dikemukakan tadi hendaklah disetujui.

[Usul dikemuka bagi diputuskan; dan disetujui]

RANG UNDANG-UNDANG**RANG UNDANG-UNDANG PERBEKALAN 2022****Bacaan Kali Yang Kedua****DAN****USUL****ANGGARAN PEMBANGUNAN 2022**

Aturan Urusan Mesyuarat dibacakan bagi menyambung semula perbahasan atas masalah, "Bahawa Rang Undang-undang Perbekalan 2022 ini dibacakan kali yang kedua sekarang" dan "Bahawa Usul yang berikut ini dirujuk kepada Jawatankuasa sebuah-buah Majlis".

"Bahawa Dewan ini, mengikut subseksyen 4(3) Akta Kumpulan Wang Pembangunan 1966 [*Akta 406*], membuat ketetapan iaitu suatu jumlah wang sebanyak tidak lebih dari tujuh puluh tujuh bilion dan enam ratus juta ringgit (RM77,600,000,000) dibelanjakan daripada Kumpulan Wang Pembangunan bagi tahun 2022, dan bagi tujuan dan butiran Perbelanjaan Pembangunan yang dinyatakan di bawah Maksud Pembangunan atau ("P") dalam senarai Anggaran Perbelanjaan Persekutuan 2022, yang dibentangkan sebagai Kertas Perintah 32 Tahun 2021, adalah diuntukkan di bawah Maksud-maksud yang berkenaan jumlah-jumlah yang bersetentangan dengan butiran-butiran itu di ruangan enam dan tujuh senarai tersebut." [**17 November 2021**]

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua, isu peraturan.

Tuan M. Kulasegaran [Ipoh Barat]: Peraturan.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Peraturan.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sila.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua, dengan izin. Saya merujuk kepada Peraturan 36(2), – Yang Berhormat Port Dickson pun hadir, "*... tidak boleh disebutkan apa-apa perkara yang sedang dalam timbangan mahkamah sekiranya pada timbangan Pengerusi harus merosakkan kepentingan-kepentingan pihak yang berbicara itu.*"

Kelmarin, ketika Yang Berhormat Speaker, Tuan Speaker mempengerusikan Mesyuarat, Yang Berhormat Kota Tinggi, Menteri Perpaduan Negara telah membuat penggulungan. Ketika itu Yang Berhormat Tuan Speaker telah memberi amaran kepada saya beberapa kali dan saya telah akur kepada arahan.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Jadi, saya hanya berpeluang pada hari ini untuk meminta panduan dan arahan tentang perkara ini. Ketika saya berbahas, saya telah membangkitkan perkara-perkara melibatkan penyelewengan dana MITRA dan telah bertanyakan soalan sama ada pemimpin-pemimpin MIC, Tan Sri Vigneswaran, Pengerusi MIC dan M. Asojan, Setiausaha MIC terlibat.

Ketika membuat penggulungan, kita mendapati bahawa Menteri telah memberi penjelasan bahawa beliau tidak dapat menjawab soalan-soalan itu kerana dinasihatkan oleh pihak SPRM untuk tidak menjawab soalan-soalan itu. Saya juga telah mengemukakan satu usul di bawah Peraturan 18 yang pun telah ditolak untuk membincangkan penyelewengan dana MITRA. Usul saya ditolak. Dalam perbahasan saya, soalan-soalan telah saya tanya, Menteri tidak menjawab soalan-soalan saya dan

berselindung di belakang alasan bahawa pihak SPRM telah menasihatkan beliau untuk tidak menjawab soalan-soalan itu.

Maka, bagaimanakah kita sebagai wakil rakyat boleh mendapat penjelasan di atas perkara-perkara tersebut? Ini adalah perkara-perkara yang melibatkan penyelewengan dana MITRA yang diniatkan untuk membantu rakyat Malaysia kaum India yang miskin. Jadi, saya hendak tanya, adakah menjadi satu *precedent* dengan izin Tuan Yang di-Pertua, daripada masa sekarang tiap-tiap Menteri akan datang ke Dewan yang mulia ini bila melibatkan penyalahgunaan dana, penyelewengan, rasuah dan sebagainya bila dibangkitkan oleh Ahli-ahli Dewan Rakyat terutamanya Ahli-ahli Pembangkang jawapan akan diberikan, "Saya tidak boleh menjawab perkara itu kerana SPRM menasihatkan supaya tidak menjawab perkara itu dan perkara itu sedang disiasat." *This is a repetition of 1MDB sedang berlaku sekali lagi.*

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik, terima kasih.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Jadi, saya hendak tanya kepada Tuan Yang di-Pertua, kalaulah kita mendukung Keluarga Malaysia hendak bantu semua rakyat terutamanya rakyat berbangsa India, ini melibatkan penyelewengan dana MITRA. Kenapakah tidak perkara ini boleh dijawab?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik, terima kasih.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua, bolehkah memberi panduan di atas perkara ini?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik.

Dato' Seri Anwar bin Ibrahim [Port Dickson]: Tuan Yang di-Pertua, sebelum menjawab. Boleh saya jelaskan. Bukan, saya tambah. Soal peraturan tadi dibangkitkan kerana *precedent* diberi oleh Tuan Yang di-Pertua bersetuju dengan kenyataan itu sangat berbahaya. Ini kerana kalau ini disebut tidak ada permasalahan rasuah atau skandal boleh dibincangkan di Parlimen. Semuanya dalam siasatan, sebahagian besar di mahkamah dan tidak boleh diberikan penjelasan. Jadi, akan menjadikan Parlimen ini *mockery* ya, tempat untuk kita sandiwara walaupun rakyat susah, walaupun ada penipuan.

Ini bukan saja soal MITRA. Saya hendak sebut di sini semua kes yang disebut. Malah dalam persoalan saya yang melibatkan kontrak besar di Kementerian Pertahanan, jawapan begitu juga, SPRM menasihatkan kerana perkara ini dalam siasatan, tidak payah bincang. Begitu juga dalam JPM, begitu juga dalam MCMC, kontrak 5G.

■1210

Kalau ini dibenarkan, saya tidak tahu sah atau tidak, SPRM bagi nasihat begitu. Kalau begitu, kita hendak tahu SPRM ini di pihak mana? Dia melawan rasuah atau penyokong rasuah? Kalau dia melawan rasuah, dia patut beri laluan sepenuhnya kepada Dewan ini untuk membahaskan.

Tuan Yang di-Pertua, saya faham perkara ini nanti Tuan Yang di-Pertua kata akan rujuk kepada Yang di-Pertua untuk memberikan keputusan. Tetapi saya hendak sebut di sini, *on record*, kita bantah keras dan kita tidak akan pandang ringan. Kalau ini dibenarkan, tidak akan ada sebarang perbincangan tentang penyalahgunaan kuasa.

Saya ambil contoh *Pandora Papers*. Banyak kes itu melibatkan VVIP yang ada mungkin dalam siasatan atau tidak. Oleh sebab itu disenyapkan begitu sahaja. Kalau dibangkitkan, ha, ini akan subjudis. Subjudis tafsiran apa kalau begini?

Jadi, oleh yang demikian, saya hendak tegaskan di sini, kita mesti beri ruang kepada wakil rakyat menyoal, baik MITRA ataupun 5G atau apa sahaja bentuk rasuah dan penyelewengan yang berlaku. Kalau tidak, rakyat dibenarkan diberi penipuan, ditipu, tetapi kita tidak boleh mengangkat hal ini untuk dibahaskan.

Ini saya hendak sebut, akhir kata, ini bukan semangat dalam persefahaman kita. Persefahaman kata dalam surat Yang Amat Berhormat Perdana Menteri kepada saya sebagai Ketua Pembangkang, jelas Yang Amat Berhormat Perdana Menteri menyebut, "*Tidak menolak keadaan semak dan imbang*". Peranan semak dan imbang diteruskan selaku Ketua Pembangkang. Jadi ini sekarang semak pun tidak ada, imbang pun tidak

ada. Yang ada, bersetuju dengan perlakuan rasuah dan penyalahgunaan yang berlaku. [Tepuk]

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Port Dickson.

Tuan M. Kulasegaran [Ipoh Barat]: Tuan Yang di-Pertua, semalam...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Kalau benda yang sama, saya tidak mahu hendak mengambil masa.

Tuan M. Kulasegaran [Ipoh Barat]: Saya pendek sahaja.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Kalau benda yang sama, saya hendak bagi terus menjawab.

Tuan M. Kulasegaran [Ipoh Barat]: Tuan Yang di-Pertua, apabila perkara MITRA dibangkitkan, saya ada berkata bahawa apabila Yang Berhormat Menteri enggan menjawab mengatakan dia dinasihatkan oleh SPRM, bahawa ini adalah satu macam *cover up* dan seolah-olah Yang Berhormat Menteri *cover up* untuk salah guna kuasa dan sebagainya. Ini adalah forum di mana rakyat harap bahawa perkara-perkara di mana penyelewengan dan sebagainya dibincangkan dengan telus dan terbuka.

Saya hairan. Mungkin Yang Berhormat ada semalam, *very heated up*, mungkin buat satu keputusan yang aneh. Saya pergi tengok dalam *standing order*, tidak ada mana-mana pun sedemikian. Saya baca buku-buku lain mengatakan di lain-lain parlimen, dia lebih *open* untuk membincangkan perkara-perkara ini. Saya berharap perkara ini diambil kira dan penyelewengan sedemikian...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik, terima kasih.

Tuan M. Kulasegaran [Ipoh Barat]: Semalam *just* satu jawapan sahaja, "*Kerana saya dinasihati oleh SPRM*". Bermakna semua menteri boleh datang sini kata, "*Saya enggan jawab. Bukan saya tidak mahu jawab. Saya tidak boleh jawab kerana SPRM.*" Kita yang beri kuasa, Tuan Yang di-Pertua, kepada SPRM. Parlimen. *We can even abolish SPRM.* Kita ada kuasa.

Beberapa Ahli: Betul!

Tuan M. Kulasegaran [Ipoh Barat]: Macam mana SPRM boleh *control* Parlimen? Tidak masuk akallah, Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Ipoh Barat. Ahli Yang Berhormat, tiga Ahli Yang Berhormat tadi telah bangkit. Saya ada dua perkara.

Panduannya ialah bahawa kelmarin adalah sesi Menteri menjawab. Itu bukan sesi perbahasan. Sebab itu saya rujuk kepada Peraturan Mesyuarat 37. Jadi, jawapan telah pun diberikan oleh Yang Berhormat Menteri...

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Tetapi Yang Berhormat Menteri tidak mahu jawab. Dalam sesi menjawab tetapi Yang Berhormat Menteri tidak mahu menjawab.

Tuan M. Kulasegaran [Ipoh Barat]: Dia bagi alasan.

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Tuan Yang di-Pertua, belum jawab.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Ini sesi saya.

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Soalan kami tidak dijawab.

Tuan M. Kulasegaran [Ipoh Barat]: Dia beritahu SPRM...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Saya tidak mahu *prolong*. Yang Berhormat Menteri kata, *of course* kena rujuk balik kepada Yang Berhormat Menteri, kata ia sedang disemak ataupun disiasat oleh SPRM. "*Tunggu jawabannya*", dia kata. Itu satu. Jadi, saya tidak mahu mengganggu masa yang telah kita berikan kepada Yang Berhormat Menteri. Satu.

Yang kedua, proses, kalau ada apa-apa cadangan, memang telah dibuat oleh— saya difahamkan, Yang Berhormat Jelutong, tadi Yang Berhormat Jelutong telah sebut bahawa usul telah pun diberikan tetapi telah ditolak. Dalam proses ini, saya berpandangan buat rayuan kepada usul tersebut dan minta jawapan kembali daripada Yang di-Pertua untuk dipertimbangkan semula atas rayuan kepada usul yang telah ditolak itu.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Saya tidak mahu *prolong* benda ini.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua, saya telah dengar apa yang Tuan Yang di-Pertua beritahu, tetapi Tuan Yang di-Pertua telah meletakkan satu *precedent* di mana semua menteri yang datang ke Dewan yang mulia ini...

Tuan M. Kulasegaran [Ipoh Barat]: *Correct, correct.*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: ...Akan memberi jawapan bahawa perkara ini sedang disiasat oleh SPRM, maka nasihat SPRM adalah tidak menjawab perkara itu. *Is no longer Malaysian Indian Transformation, its 'Malaysian Indian Tragedy'*. Kenapa Tuan Yang di-Pertua takut dengan MIC? MIC begitu berkuasa.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Tidak, Yang Berhormat Jelutong. Saya hanya rujuk kepada kes...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: *Why are you afraid of MIC?* Kalau mereka terlibat dalam rasuah, bongkarkan perkara itu, Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Jelutong. Saya semalam juga merujuk kepada satu— mengapa saya merujuk untuk— siapa yang hendak bertanya mesti mendapat P.M.37(2) iaitu untuk merujuk dengan kebenaran saya sebab saya yang mengawal. Sesi itu adalah sesi perbahasan menjawab.

Jadi, saya hendak ulang sekali lagi, buat rayuan. Mungkin, dengan izin, *at one time* mungkin tidak dibahaskan dengan baik, minta rayuan di atas usul yang telah ditolak itu.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tidak boleh, Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Tuan Yang di-Pertua, tugas Tuan Yang di-Pertua adalah untuk *facilitate* perbahasan...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Mengarahkan untuk Yang Berhormat Menteri menjawab.

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: ...Supaya rakyat boleh tahu ada rasuah, ada salah guna kuasa, kena diberitahu kepada rakyat. Tugas Tuan Yang di-Pertua bukan sembunyikan salah guna kuasa ya.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua ada kuasa.

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Tugas Tuan Yang di-Pertua adalah untuk membantu rakyat.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Bayan Baru, Yang Berhormat Bayan Baru tidak ada semalam.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua ada kuasa.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sesi itu adalah sesi 40 minit untuk Yang Berhormat Menteri menjawab. Bukan untuk perbahasan.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tetapi Yang Berhormat Menteri tidak menjawab.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Itu bukan sesi perbahasan.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: No. Yang Berhormat Menteri enggan jawab.

Tuan M. Kulasegaran [Ipoh Barat]: Tuan Yang di-Pertua, kita tertakluk kepada SPRM.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sesi 40 minit macam juga pagi ini. Kita ada sesi perbahasan.

Dato' Seri Anwar bin Ibrahim [Port Dickson]: Setuju. Setuju pandangan Tuan Yang di-Pertua. Sesi semalam itu bukan perbahasan, betul. Sebab itu Yang Berhormat Jelutong kemukakan. Kalau begitu, biarlah ada perbahasan P.M.18(1) soal MITRA. Jadi, ada satu lagi usul yang juga ditolak. Tuan Yang di-Pertua kata buat rayuan, tetapi kita sudah, orang Kedah kata, sudah *mangli*, sudah tahu rayuan ini maknanya akan ditolak. Oleh sebab itu kita hendak bangkitkan...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Tetapi belum buat rayuan lagi?

Dato' Seri Anwar bin Ibrahim [Port Dickson]: [Ketawa] Oleh sebab itu saya mengatakan di sini, janganlah kita jadikan Parlimen ini tempat untuk menolak semua perbincangan soal substantif. Soal MITRA ini, kalau kita lihat, ini sebagai satu contoh. Walaupun SPRM ambil tindakan, dia ambil yang bawah-bawah sahaja. Yang kita hendak tanya ini, apakah kita boleh biarkan kerajaan sediakan dana untuk India miskin, itu kita sokong, tetapi sekarang ini dana untuk India miskin itu diseleweng untuk kepentingan beberapa pihak tertentu, tertinggi. Jadi, mengapa Parlimen tidak boleh berbahas soal MITRA? Ini saya hendak tanya. Kalau Tuan Yang di-Pertua kata boleh buat rayuan, saya ada pengalaman tiga kali, *Pandora Papers* itu tiga kali fail hilang.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Akan tetapi ada yang diluluskan. Saya *chair* Kamar Khas P.M.18(1).

Dato' Seri Anwar bin Ibrahim [Port Dickson]: Yang itu betul. Pasal PETRONAS ada.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Boleh buat rayuan.

Dato' Seri Anwar bin Ibrahim [Port Dickson]: Pasal PETRONAS itu ada sebab tidaklah sangat sensitif.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Faham, faham.

Dato' Seri Anwar bin Ibrahim [Port Dickson]: *Pandora Papers* itu dia lebih sensitif, MITRA sensitif. Jadi, perkara sensitif tidak boleh bincang. Ini yang menjadi masalah. Jadi saya sekali lagi hendak tekankan, mohon pertimbangan Tuan Yang di-Pertua, bincang dengan Yang di-Pertua, berilah kesempatan perbahasan mengenai MITRA.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Saya minta supaya buat rayuan kepada usul yang telah ditolak itu. Yang Berhormat Jelutong, *you think of that*. Saya minta maaf, saya kena teruskan juga kerana masa.

Tuan Lim Guan Eng [Bagan]: Satu sahaja, Tuan Yang di-Pertua. Peraturan Mesyuarat 36(12). Bolehkah seorang Yang Berhormat Menteri enggan menjawab semata-mata dengan menyatakan alasannya ialah ia masih disiasat oleh SPRM? Kalau begitu, semua perkara kita tidak perlu dapat jawapan. Tidak ada akauntabiliti dan ketelusan. Hanya semata-mata disiasat oleh polis atau SPRM, tidak perlu jawab. Buat apa kita ada Parlimen?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik.

Tuan Lim Guan Eng [Bagan]: Itulah sebabnya adakah jawapan ini mengelirukan Dewan? Kerana cuba lari daripada jawab apa yang berlaku. Saya harap Yang Berhormat Menteri, dia pernah beritahu saya secara peribadi, "*Oh! Saya tidak terlibat*". Saya arah

beliau, buktikan anda tidak terlibat dengan menyatakan membuka segala-galanya. Jangan tutup. Berikan jawapan secara telus.

Ini saya harap Tuan Yang di-Pertua boleh berikan teguran di sini. Adakah seorang Menteri boleh elak dari menjawab dengan mengatakan, "*Oh! sedang disiasat oleh polis atau SPRM*"? Bolehkah ini dibenarkan? Kalau ini dibenarkan, semua jawapan akan begini.

Saya percaya semua Menteri tidak ikut apa yang dibuat oleh Yang Berhormat Menteri Perpaduan.

■1220

Saya rasa kawan saya Ahli Parlimen Tanjong Karang, dia akan jawab dengan berani kerana dia tidak terlibat. Akan tetapi mengapa Menteri Perpaduan Negara begitu takut untuk jawab. Itu yang menjadi satu isu kepentingan awam di kalangan orang ramai, bukan sahaja kaum India tetapi tentang penyelewengan yang berlaku yang membabitkan isu dana kewangan.

Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong pun sudah sebut. Laporan Ketua Audit Negara RM620 juta mesti disiasat. Inilah satu contoh mengapa ia harus disiasat dengan secara mendalam.

Beberapa Ahli: Betul, betul.

Tuan Lim Guan Eng [Bagan]: Saya harap Tuan Yang di-Pertua, pastikan jangan benarkan Menteri jawab sedemikian kerana ini lari daripada tanggungjawab mereka. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik, terima kasih. Terima kasih, Yang Berhormat Bagan. Saya ingin meneruskan dengan menjawab...

Tuan M. Kulasegaran [Ipoh Barat]: *Point of order..*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua, *ruling*. Please Tuan Yang di-Pertua, *ruling*. Buat *ruling*.

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Tuan Yang di-Pertua, boleh tidak *ruling*?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Saya punya *ruling* tadi...

Tuan Lim Guan Eng [Bagan]: Boleh tidak benarkan seorang Menteri jawab sedemikian kerana di bawah siasatan oleh SPRM atau polis, tidak boleh jawab. Itu yang berlaku semalam.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Saya masih memerlukan surat untuk rayuan kepada untuk perbincangan tersebut. *Please...*

Tuan Lim Guan Eng [Bagan]: *[Ketawa]*

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Tuan Yang di-Pertua, kami minta *ruling* sekarang.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua, berapa kali hendak hantar surat, Tuan Yang di-Pertua? Yang Berhormat Port Dickson sudah beritahu.

Tuan M. Kulasegaran [Ipoh Barat]: Sudah ada *ruling* atau belum?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Tetapi belum ada rayuan. Saya minta supaya menulis kepada...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Ini atas *ruling* perbincangan. Boleh kah Menteri jawab begitu? Itu adalah perkara yang kami pohon. Bolehkah Menteri mengelak menjawab soalan, dengan mengatakan bahawa perkara itu disiasat oleh SPRM, dan SPRM nasihat jangan jawab perkara itu. Bolehkah?

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Tuan Yang di-Pertua, kira perlukan *ruling* sekarang...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: *Ruling* sekarang.

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Oleh sebab ada lima, enam orang Menteri akan menjawab nanti, *immediate*. Kalau perkara ini berlaku, maka mereka tidak payah jawab. Semua soalan tidak payah jawab kerana dalam siasatan SPRM ataupun polis.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Bukan tidak jawab, Yang Berhormat Bayan Baru. Sudah dijawab semalam, itu jawapan daripada Yang Berhormat Menteri.

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Betul, ada ramai Menteri yang akan jawab nanti. Ada beberapa banyak kes yang terlibat? SPRM, dengan juga siasatan polis. Jadi perlukan *ruling* supaya Menteri yang akan datang boleh jawab kepada Parlimen.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Betul, *you need a ruling*, Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sememangnya Yang Berhormat Menteri akan menjawab apa-apa yang telah dibahaskan dan dibangkitkan dalam perbahasan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tidak, Tuan Yang di-Pertua.

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Tuan Yang di-Pertua..

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Adakah Tuan Yang di-Pertua dengar kelmarin, Yang Berhormat Kota Tinggi kata, dia tidak mahu jawab sebab dinasihatkan oleh SPRM supaya tidak menjawab.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Saya berikan kebijaksanaan kepada Menteri untuk menjawab.

Tuan M. Kulasegaran [Ipoh Barat]: *Erskine May, Erskine May*.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik, terima kasih.

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Tuan Yang di-Pertua, *this was creating a dangerous precedence in The House*.

[Tuan Yang di-Pertua mempengerusikan Mesyuarat]

Tuan M. Kulasegaran [Ipoh Barat]: Tuan Yang di-Pertua..

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua

Tuan M. Kulasegaran [Ipoh Barat]: Tuan Yang di-Pertua sudah dengar semua perbahasan..

Tuan Yang di-Pertua: Duduk semua, duduk semua. Saya sudah dengar dari pejabat saya. So, saya hendak cakap sedikit.

Sebenarnya soalan yang ditanya semalam ialah sama ada si polan dan si polan terlibat, ya? Maka saya nampak, saya di pejabat saya, Yang Berhormat Menteri telah mengatakan bahawa perkara itu dalam siasatan. Jadi kalau siasatan belum lengkap, macam mana Yang Berhormat Menteri hendak tahu sama ada si polan atau si polan itu terlibat atau tidak terlibat. Itu sebab Yang Berhormat Menteri kata, kita tunggu siasatan SPRM. Bila sudah siasat habis, baru kita tahu siapa terlibat atau tidak terlibat. Itu nombor satu daripada segi fakta.

Sekarang daripada segi peraturan, okey. Kita selalu cakap fasal konvensyen dan sebagainya, izinkan saya terangkan sedikit tentang perkara mengenai kuasa *Speaker* untuk memaksa Menteri menjawab. Sama ada saya ada kuasa itu tersebut atau tidak. Sebenarnya perkara ini telah dibangkitkan oleh Yang Berhormat Segambut, dengan saya secara *private*. Yang Berhormat Segambut telah menulis surat kepada saya dan saya telah menjawab surat Yang Berhormat Segambut mengenai kuasa *Speaker* untuk memaksa atau meminta Yang Berhormat Menteri untuk menjawab, sama ada kuasa itu wujud atau tidak wujud.

Ya, secara pendek biar saya katakan kuasa itu tidak wujud. *Erskine May* ya... [Menunjukkan buku *Erskine May*] Izinkan saya baca sedikit. "*The Speaker's responsibility for question*", dengan izin bahasa asal, "*The Speaker's responsibility for question is limited to their compliance with the rules*" Itu sahaja tanggungjawab *Speaker*, *question* itu kena comply dengan peraturan. Itu sahaja tanggungjawab saya. "*Responsibility in other respect, rest with the Member who proposes to ask the question*". *Responsibility*, yang lainnya adalah di pihak Ahli-ahli Parlimen yang menanya *question* itu, "...and responsibility for answers rest with the Minister, not with the Speaker". Okey.

So, *Minister* ada tanggungjawab untuk menjawab tetapi *Speaker* tidak ada kuasa atau tanggungjawab untuk memaksa beliau menjawab. Apa kata kalau beliau tidak menjawab? *Erskine May* juga... [Menunjukkan buku *Erskine May*]

Erskine May mengatakan, "Where, however, a Minister has refused to take the action or give the information asked for in a particular question, they may be asked the same question again after an interval of three months." Itu di *The House of Commons*.

So, that implies that a Minister may refuse to answer any question. Seterusnya dia kata juga, "A question which one Minister has refused to answer cannot be addressed to another Minister." That also implies that a Minister may refuse to answer any question. Yang ini penting ya, "An answer to a question cannot be insisted upon if the answer has been refused by a Minister". It is very clear, *Erskine May*. Ini bukan undang-undang saya. Kita selalu sebut *Erskine May*, Yang Berhormat semua.

Dato' Seri Anwar bin Ibrahim [Port Dickson]: [Bangun].

Tuan Yang di-Pertua: Sekejap, Yang Berhormat sekejap. Saya tidak ada *material* itu di hadapan saya kerana saya masuk secara tergesa-gesa. Saya sudah buat *research*. Baru-baru ini di *The House of Commons UK*, *Speaker* yang baharu ini, beliau telah ditanya mengenai tindakan Perdana Menteri yang kononnya suka tidak menjawab soalan dan *Speaker House of Commons* yang baharu, bukan yang *Honorable* yang baharu ini saya tidak ingat nama dia.

Beliau telah membuat satu *statement* di dalam *House of Commons*. Saya tidak ingat tarikh, saya ada *statement* itu sebenarnya tetapi saya tidak sempat cari. Beliau menyatakan bahawa, *Speaker* tidak ada *responsibility- the quality and answer from a Minister is not the responsibility of the Speaker, he reiterate*-lah apa yang dikatakan dalam *Erskine May*.

Kemudian dia kata, apabila sesuatu soalan itu tidak dijawab oleh *Minister*, perkara itu akan menjadi perkara politik. Maksudnya perkara itu akan didebatkan atau dibahaskan di medan politik, dan *Speaker* tidak seharusnya ditarik ke dalam kancah politik tersebut. So, Ahli-ahli Yang Berhormat, itulah *ruling* saya, dan berdasarkan kepada *Erskine May* dan berdasarkan kepada *research* saya yang saya buat di *The House of Commons* serta juga di Parlimen Kanada.

Butir-butirnya ada yang saya nyatakan dalam surat saya secara *private* kepada Yang Berhormat Segambut tetapi saya tidak boleh *share*- lah kalau Yang Berhormat Segambut sudi *share* dengan Yang Berhormat-Yang Berhormat, maka Yang Berhormat boleh rujuk kepada beliau. Surat saya kepada beliau bertarikh 11 Oktober 2021. Itu sahaja.

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Tan Sri Speaker, isu berlainan.

Dato' Seri Anwar bin Ibrahim [Port Dickson]: Tuan Yang di-Pertua, saya ucap terima kasih penjelasan itu. Cuma berbeza dengan mengambil beberapa pandangan *Erskine May* tanpa melihat kepada proses *robust debate* di *House of Commons*. Bagi saya agak mengelirukan. Kita ikuti umpamanya *Question Time- Prime Ministers Question Time*. Soalan-soalan bertubi-tubi kepada Perdana Menteri.

Kemudian soalan kepada Menteri, itu dijadikan suatu budaya demokratik yang sihat, baik. Apa kata seperti mana yang Tuan Yang di-Pertua sebut tadi, Menteri enggan menjawab. Tentu kita boleh membantah tetapi dalam kes ini, Menteri berselindung di sebalik SPRM. Jadi ada isu yang berbeza di sini. Sama ada dia enggan menjawab, dia

kata, “*Tidak, saya jawab tetapi SPRM nasihat saya supaya jangan jawab kerana subjudice to the case*”.

■1230

Jadi, ini yang kita minta supaya Tuan Yang di-Pertua beri panduan. Saya hormat keputusan Tuan Yang di-Pertua dalam hal mengutip beberapa pandangan tentang bukan untuk memaksa tetapi memaklumkan. Jadi, jangan nampak seolah-olah Tuan Yang di-Pertua dalam konteks ini mengelak daripada perbahasan yang terbuka. Ini yang kita bimbangkan sekarang— dalam banyak kes.

Tuan Yang di-Pertua: Faham.

Dato’ Seri Anwar bin Ibrahim [Port Dickson]: Kalau Tuan Yang di-Pertua kata seumpamanya dalam kes P.M.18(1) pun begitu iaitu dalam keadaan hal-hal yang kita kira sangat mendesak melibatkan kepentingan rakyat dan negara, penyelewengan dana puluh bilion ringgit tetapi tidak boleh dibahaskan. Ini yang menyebabkan kita ungkit. Soal MITRA ini kalau kita hendak katakan perkara kecil tidak boleh...

Tuan Yang di-Pertua: Boleh saya terangkan sedikit pasal usul itu...

Dato’ Seri Anwar bin Ibrahim [Port Dickson]: Jadi saya hendak sebut itu sahaja bahawa sementara bukan kuasa Tuan Yang di-Pertua boleh memaksa tetapi teguran dalam *spirit* demokrasi yang segar, wacana yang segar di Parlimen...

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: [Bangun]

Dato’ Seri Anwar bin Ibrahim [Port Dickson]: Kalau ambil tafsiran Tuan Yang di-Pertua begitu. Kita tanya 20 soalan, Menteri jawab, tidak mahu jawab. Maka Tuan Yang di-Pertua tidak boleh buat apa-apa. Jadi kita tutup Parlimenlah. [Tepuk]

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat...

Dato’ Seri Anwar bin Ibrahim [Port Dickson]: Kalau betul-betul *your technical interpretation is that* iaitu siapa pun boleh bercakap, Menteri boleh elak semua soalan kerana Tuan Yang di-Pertua tidak boleh bahas dan ini akan jadi masalah politik...

Tuan Yang di-Pertua: Faham.

Dato’ Seri Anwar bin Ibrahim [Port Dickson]: Jadi Tuan Yang di-Pertua harus dilihat dalam konteks yang lebih luas.

Tuan Yang di-Pertua: Saya faham...

Dato’ Seri Anwar bin Ibrahim [Port Dickson]: *The rules of the Tuan Yang di-Pertua is to facilitate a debate.*

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, terima kasih atas pandangan itu. Saya sudah cakap banyak kali. Apabila *Minister* tidak cakap, tidak jawab dengan betul atau tidak jawab, tulis surat kepada saya. Saya cuba sedaya upaya – Sebenarnya sebelum ini pun saya sudah suruh *Minister* banyak jawab soalan yang tidak dijawab dan mereka telah menjawab...

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Yang di-Pertua: Itu nombor satu. Nombor dua tentang MITRA. Maaf saya lupa tadi. Usul Yang Berhormat- [Merujuk kepada Yang Berhormat Jelutong] Usul Yang Berhormat telah diberi notis kepada saya pada hari terakhir sesi yang lepas. Jadi, tidak boleh dibawa pada sesi yang lepas kerana usul itu memerlukan dua hari kalau tidak silap saya. Kemudian walaupun sesi yang lepas telah tamat, saya masih menjawab surat Yang Berhormat.

Sebenarnya usul itu kalau tidak dibawa pada sesi yang lepas itu, maka usul itu luput mengikut peraturan mesyuarat. So, kalau hendak dilawati semula, maka perlulah difaillkan usul yang baharu kerana usul itu memang sudah luput, difaillkan pada hari yang terakhir. Saya ingat sekarang.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Cuma saya ingin respons kepada perkara yang telah dirujuk kepada *Erskine May* dan sebagainya. Kita mengamati penjelasan yang telah diberikan. Akan tetapi, bagi

pihak saya Tuan Yang di-Pertua dengan segala hormatnya, dengan rendah diri saya berpendapat bahawa Peraturan Mesyuarat Dewan yang mulia ini adalah cukup luas.

Saya rujuk kepada Peraturan Mesyuarat 5. Ketika kita sumpah yang hendak dilafazkan mengikut seperti yang disebutkan dalam Jadual Keenam. Ketika kita mengambil tempat sebagai Ahli Dewan Rakyat, tiap-tiap orang melafazkan sumpah untuk melaksanakan tugas secara ikhlas dan dengan suci hati.

Maka sekiranya Yang Berhormat Kota Tinggi ingin memberi jawapan-jawapan yang ikhlas, secara terbuka, tidak mahu melindungi apa-apa sahaja, beliau boleh berbuat demikian dengan memberi penjelasan. Juga peraturan yang mengelirukan Dewan. Penjelasan beliau— kalau beliau mengatakan bahawa perkara itu dinasihati oleh pihak SPRM, kita belum tahu, adakah nasihat itu dikeluarkan secara lisan. Adakah apa-apa surat dikeluarkan. Kalau beliau mengeluarkan kenyataan itu dan tidak ada apa-apa asas, kalau dibuktikan SPRM tidak memberi nasihat tersebut, bukankah beliau mengelirukan Dewan?

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: *[Bangun]*

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: *[Bangun]*

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, Yang Berhormat saya walau saya tidak pengerusikan Mesyuarat itu semalam, saya tengok dari pejabat saya. Natijah ucapan Yang Berhormat Menteri ialah perkara itu dalam siasatan. Oleh sebab ia dalam siasatan, dia pun tidak tahu sama ada si polan dan si polan terlibat. Macam mana dia hendak tahu apabila siasatan itu belum lengkap. So, dia tidak boleh cakap. Itu natijah yang diucapkan oleh Yang Berhormat Menteri semalam. Perkara itu tengah siasat. So, macam mana dia hendak cakap si polan atau si polan terlibat atau tidak.

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Tuan Yang di-Pertua, isu yang berbeza...

Tuan Yang di-Pertua: Maaf. Saya sudah tidak ada masa. Kita hari ini hendak undi belanjawan ini. Ya, maaflah.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Tuan Yang di-Pertua, sedikit.

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Tuan Yang di-Pertua, soalan saya berkenaan...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat tidak pernah sekejap.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Sekejap, betul. Saya janji *one minute*.

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Tuan Yang di-Pertua, saya sudah bangun dari tadi Tuan Yang di-Pertua. Saya dengar – Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Seminit.

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Keengganan untuk menjawab soalan berbeza dengan jawapan yang menipu dan mengelirukan Dewan. Itu saya hendak rujuk Peraturan Mesyuarat 36(12)...

Tuan Yang di-Pertua: Saya tahu, saya tahu. Jadi apa *pointnya*?

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Dengan itu, pada sesi perbahasan saya ada mengajukan soalan berkenaan janji oleh Jabatan Perdana Menteri untuk mengagihkan peruntukan yang adil kepada semua Ahli Parlimen tidak kira mereka yang menandatangani atau tidak menandatangani. Saya ini unik. Saya hendak tandatangan tetapi tidak boleh. Itu dikeluarkan pada 23 September.

Tuan Yang di-Pertua: Okey. Itu Yang Berhormat kena tulis kepada saya untuk dirujuk Peraturan Mesyuarat 36(12).

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Saya sudah bangkitkan sebelum ini Tuan Yang di-Pertua di dalam Dewan.

Tuan Yang di-Pertua: Tulis kepada sayalah.

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Akan tetapi Yang Berhormat Menteri kata bincang di luar. Saya sudah bincang di luar berkali-kali tidak ada kata putus.

Tuan Yang di-Pertua: Tidak, kalau masalah Yang Berhormat ialah Peraturan Mesyuarat 36(12) iaitu mengelirukan Dewan, selalunya Yang Berhormat tulis kepada saya untuk mengemukakan usul bahawa Yang Berhormat Menteri yang tersebut telah mengelirukan Dewan.

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Cuma saya kena bangkitkan perkara ini Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Yang di-Pertua: Sudah, sudah dibangkitkan. Saya ambil perhatian tetapi saya tidak boleh buat apa sekarang sebab tidak ada usul...

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Ini kerana pada petang ini kita akan lalui proses undian pada petang ini dan undian saya adalah berkenaan kebajikan rakyat Muar. So, dalam Dewan ini saya perlu rekodkan bahawa semua Ahli Parlimen yang lain telah pun dapat peruntukan tetapi bagi Parlimen Muar sampai ke hari ini dianaktirikan walaupun banjir akan tiba pada akhir tahun.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Muar telah pun rekodkan.

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Hari ini *I record it here* dan saya akan tulis surat kepada Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Muar telah rekodkan. Yang Berhormat Shah Alam sekejap, tolong.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Baik, terima kasih. Sekejap sahaja Tuan Yang di-Pertua. Saya rasa tidak ada siapa yang menganggap bahawa Tuan Yang di-Pertua ada kuasa untuk memaksa Menteri tetapi apa yang kita hendak ialah supaya semua memahami bahawa sepatutnya Menteri menjawab. Jangan dengan kenyataan yang dibuat oleh Tuan Yang di-Pertua seolah-olah...

Tuan Yang di-Pertua: *No, no.*

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: *Just to know*lah, seolah-olah dengan izin, *you are justifying their actions...*

Tuan Yang di-Pertua: Tak, tak.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Sedangkan apabila dia tidak jawab dan mengelak untuk menjawab dengan pelbagai alasan. Ia tidak memenuhi peranan Parlimen...

Tuan Yang di-Pertua: Faham.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Sedangkan soalan sebelum dikemukakan Tuan Yang di-Pertua sendiri sudah benarkan soalan itu ditanya...

Tuan Yang di-Pertua: Saya faham.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Sepertimana yang disebutkan tadi...

Tuan Yang di-Pertua: Saya setuju. Yang Berhormat...

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Kita hendak supaya *when you say it is become politic— after that it become politic* dengan izin.

Tuan Yang di-Pertua: Yes.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: So, kita hendak kena memahamkan kepada masyarakat dan kepada rakyat bahawa *the Minister has failed in his duty*. Tidak bolehlah kita main lepas macam itu...

Tuan Yang di-Pertua: Faham tetapi itu ..

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: *That what is important.*

Tuan Yang di-Pertua: Itu yang dimaksudkan oleh *Speaker of the House of Commons* tadi yang saya rujuk sebagai ia akan diheret ke kancah politik.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Ya.

Tuan Yang di-Pertua: Apabila ia tidak dijawab, maka itu akan menjadi persoalan di kancah politik tetapi saya setuju...

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: *But*– Ya, tetapi apabila ...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, izinkan saya kata dengan terang dan jelas. Saya mahukan semua soalan dijawab...

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Okey dan sepatutnya dijawab.

Tuan Yang di-Pertua: Ya saya tidak akan *justify*...

Seorang Ahli: Melindungi.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: *Yes, please.*

Tuan Yang di-Pertua: Apa-apa soalan yang tidak dijawab oleh Menteri. Perlu dijawab, perlu dijawab...

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Betul.

Tuan Yang di-Pertua: Cuma saya datang ke sini untuk menerangkan bahawa saya tidak ada kuasa untuk memaksa jawab...

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Kita faham. Itu kita faham tetapi jangan sampai ke tahap rakyat– apabila kita hendak politikkan, rakyat kena faham bahawa sepatutnya Menteri jawab.

Tuan Yang di-Pertua: Apabila...

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Dalam soal siasatan SPRM itu Tuan Yang di-Pertua, dia boleh dedahkan *the extent of the investigation* siapa yang terlibat walaupun keputusan belum dibuat kerana ia adalah persoalan *public interest*...

Tuan Yang di-Pertua: Saya kurang pastilah tentang, saya kurang pastilah tentang perkara itu.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Kita hendak tahu. Dia sepatutnya Menteri boleh memberi jawapan dengan memberitahu bahawa SPRM sedang siasat si polan bin si polan, si polan bin si polan dan sebagainya tetapi tidak ada keputusan lagi. Paling kurang kita tahu dan rakyat tahu *what's happening*.

Tuan Karupaiya a/l Mutusami [Padang Serai]: *[Bangun]*

Tuan Yang di-Pertua: Okey, terima kasih Yang Berhormat. Terima kasih.

Tuan Karupaiya a/l Mutusami [Padang Serai]: Tuan Yang di-Pertua, Padang Serai.

Tuan Yang di-Pertua: Itu yang saya kata itu, apabila tidak jawab ke kancah politik ya. Maaf Yang Berhormat, kita tidak ada masa. Sudah 40 minit. Sebenarnya satu kementerian sudah sepatutnya habis sekarang.

Jadi saya ingin menjemput menteri daripada Kementerian Pembangunan Luar Bandar untuk menjawab. Silakan Yang Berhormat Menteri.

■1240

12.40 tgh.

Menteri Pembangunan Luar Bandar [Dato' Seri Mahdzir bin Khalid]: *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan selamat tengah hari Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: *Waalaikumsalam.*

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Sepatutnya saya sudah habis masa ini. Patut saya sudah habis jawab.

Tuan Yang di-Pertua: Kalau boleh cepat sedikit, Yang Berhormat Menteri. *[Ketawa]*

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Jadi, tidak payah jawablah. *[Dewan riuh]* Oleh sebab Tuan Yang di-Pertua tidak boleh paksa saya jawab.

Tuan Yang di-Pertua: Betul.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Jadi, saya tidak jawab pun boleh. *[Dewan riuh]* Setuju saya tidak jawab ya?

Beberapa Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua. Inilah... *[Pembesar suara dimatikan]*

Tuan Yang di-Pertua: Duduk *please*. Tolong, cukup-cukup. *[Disampuk]* Cukup.

*[Timbalan Yang di-Pertua (Dato' Mohd Rashid Hasnon) **mempengerusikan Mesyuarat**]*

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Apa Yang Berhormat Jelutong? Terima kasih Ahli-ahli Yang Berhormat yang telah mengambil bahagian untuk membahaskan perkara-perkara yang ada kaitan dengan Kementerian Pembangunan Luar Bandar.

Dalam pembentangan belanjawan Kementerian Pembangunan Luar Bandar (KPLB) telah diperuntukkan sebanyak RM10.5 bilion untuk tahun 2022. Daripada jumlah tersebut, sebanyak RM7.01 bilion adalah peruntukkan untuk pembangunan dan RM3.52 bilion adalah peruntukan mengurus.

Seperti mana yang, kita sedia maklum bahawa Kementerian Pembangunan Luar Bandar memfokuskan untuk kesejahteraan rakyat di luar bandar dalam hal-hal berkaitan dengan prasarana, hal-hal yang berkaitan dengan pendidikan dan juga yang berkaitan dengan keusahawanan. Dalam prasarana, peruntukan yang telah diberi seperti:

- (i) jalan luar bandar sebanyak RM1.07 bilion;
- (ii) bekalan elektrik luar bandar sebanyak RM483 juta;
- (iii) jalan pembangunan desa atau jalan kampung sebanyak RM420 juta;
- (iv) bekalan air luar bandar sebanyak RM382.3 juta;
- (v) projek ameniti sosial;
- (vi) projek peningkatan pendapatan;
- (vii) projek perumahan rakyat miskin;
- (viii) baik pulih jambatan luar bandar; dan
- (ix) pinjaman pendidikan untuk anak-anak luar bandar.

Seramai 33 orang Ahli Yang Berhormat telah sudi berbahas berkaitan dengan isu-isu cadangan, pandangan dan juga pertanyaan kepada Kementerian Pembangunan Luar Bandar hal-hal yang berkaitan dengan kawasan masing-masing. Rata-rata Ahli Yang Berhormat telah pun mengemukakan hal yang berkaitan dengan prasarana kawasan masing-masing. Sama ada ia melibatkan projek yang sedang dilaksanakan. Projek yang baru diluluskan dan projek yang belum masuk dalam EPU ataupun belum diluluskan.

Jadi, saya hendak maklumkan di sini bahawa, untuk keseluruhan ada projek sambungan daripada Rancangan Malaysia Kesebelas di sambung ke dalam Rancangan Malaysia Kedua Belas. Keduanya adalah projek-projek baru yang baru diluluskan dalam *Rolling Plan* Pertama, Rancangan Malaysia Kedua Belas dan juga *Rolling Plan* Kedua, tahun hadapan 2022. Jadi, banyak Ahli-ahli Yang Berhormat yang kemukakan ini *direct* kawasan masing-masing. Saya boleh baca semua sekali, cuma saya harap saya tidak akan *detail* lah kerana setiap kawasan tanya masing-masing. Yang Berhormat Kuala Nerus ada di sini?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sudah tidak ada dah.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Tak ada. Yang Berhormat Sik?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Sik belakang itu tidak ada.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Tak ada. Yang Berhormat Labuan?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Tidak ada.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Yang Berhormat Kuala Krai?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Pun tak ada.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Yang Berhormat Setiu?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Ada di belakang.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Ada. Yang Berhormat Setiu memohon status jalan Ulu Seladang ke jalan Bandar Permaisuri dan juga jambatan Desa Jaya, Sungai Tong. Untuk makluman Yang Berhormat, projek menaik taraf jalan Bandar Permaisuri ke kampung Ulu Seladang telah diluluskan di Rancangan Malaysia Kesebelas, RP Keempat, tahun 2020, dengan nilai projek RM6.6 juta.

Agensi pelaksanaan, JKR Malaysia dilantik untuk mengendalikan projek ini. Reka bentuk telah dilaksanakan tetapi ada kenaikan kos projek ini. Bagi memastikan reka bentuk yang boleh menyelesaikan isu banjir. Pihak JKR dan kementerian sedang menyediakan maklumat terperinci. Kemukakan semula kepada EPU untuk mendapatkan kelulusan di atas penambahan kos dan dijangka selewatnya pada awal suku yang kedua tahun 2022.

Mengenai jambatan Desa Jaya Sungai Tong, jalan ini merupakan jalan persekutuan di bawah kawal selia Kementerian Kerja Raya dan tidak termasuk skop Kementerian Pembangunan Luar Bandar. Itu jawapannya. Yang Berhormat Hulu Rajang?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Tidak ada.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Yang Berhormat Betong?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Tidak ada.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Yang Berhormat Jerantut?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Ada.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Yang Berhormat Jerantut, berkaitan dengan peruntukkan tambahan menaik taraf jalan raya luar bandar. Untuk pengetahuan Yang Berhormat, kementerian memang memohon peruntukkan setiap tahun kepada Kementerian Kewangan dan juga meminta kelulusan tambahan kepada keperluan cerun dan juga pembaikan jalan-jalan yang rosak khususnya bagi jalan Kuala Tahan ke kampung Mat Daling, Jerantut Pahang. Kita telah mendapat peruntukkan sebanyak lebih kurang RM50 juta. Untuk kerja-kerja pembaikan ini yang akan dilaksanakan oleh JKR cawangan jalan dan JKR kerja cerun.

Bagi menyelesaikan jangka panjang, pihak kementerian telah membuat permohonan tambahan bagi pembaikan keseluruhan jalan dan cerun yang mengalami kerosakan. Permohonan ini telah diangkat kepada pihak EPU untuk kelulusan bagi RP2, tahun 2022 Rancangan Malaysia Kedua Belas. Sekiranya diluluskan, projek tersebut akan diserahkan kepada cawangan kerja cerun JKR Malaysia untuk pelaksanaan dan dijangka dapat dimulakan seawal tahun— ketika tahun 2022.

Dato' Haji Ahmad Nazlan bin Idris [Jerantut]: Sedikit lagi Yang Berhormat Menteri.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Ya?

Dato' Haji Ahmad Nazlan bin Idris [Jerantut]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri di atas penerangan. Saya hendak merakamkan terima kasih kepada Yang Berhormat Menteri di atas usaha yang dibuat. Cuma saya bimbang sebab mungkin dari segi— ini bukan salah Menteri sekarang. Kemungkinan dari segi pembinaan asal sebab daripada segi pembinaan ini memang macam struktur jalan itu tidak meyakinkan daripada segi keselamatan. Terutama pihak JKR, saya rasa mereka juga tidak sanggup untuk menerimanya. Oleh sebab, daripada segi pembinaan itu ada sedikit masalah. Ini mungkin

menimbulkan kerosakan yang serius kepada sebahagian besar daripada jalan itu yang akan menambahkan beban kepada kementerian.

■1250

Saya sangat berharap pada usaha Yang Berhormat Menteri ini dan Kabinet akan meluluskan peruntukan bagi melaksanakan kerja-kerja baik pulih jalan itu kerana ini jalan utama. Keselamatan pengguna bagi saya perlu kita utamakan. Terima kasih Yang Berhormat Menteri, terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Terima kasih Yang Berhormat Jerantut. Saya ambil maklum apa yang disebut oleh Yang Berhormat Jerantut tadi berkaitan dengan permasalahan yang berlaku di jalan yang telah dibina lama itu.

Yang Berhormat Mas Gading?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Mas Gading tidak ada.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Yang Berhormat Bukit Gantang, Yang Berhormat Tenom?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Bukit Gantang ada?

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Yang Berhormat Bukit Gantang ada?

Puan Noorita binti Sual [Tenom]: Tenom ada.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Parlimen Bukit Gantang isu penyelenggaraan. Penyelenggaraan jalan di kawasan di Mukim.

Untuk pengetahuan Yang Berhormat, tahun 2021 untuk jalan kampung di negeri Perak kita ada peruntukan jalan desa sebanyak RM9.73 juta dan kepada Parlimen Bukit Gantang Yang Berhormat sebut mengenai isu penyelenggaraan jalan di lima mukim.

Ini Yang Berhormat saya pohonlah Yang Berhormat untuk mengemukakan kepada saya untuk kita melawat atau buat siasatan sedikit kepada tapak itu dan kalau peruntukan yang ada untuk tahun 2022 boleh kita luluskan untuk penyelenggaraannya sebab Yang Berhormat ada jalan yang didaftarkan di bawah MARRIS. Kalau di bawah MARRIS bukan di bawah KPLB sebab MARRIS *direct* dengan JKR. Yang Berhormat Tenom.

Dato' Syed Abu Hussin bin Hafiz Syed Abdul Fasal [Bukit Gantang]: Tuan Yang di-Pertua, ada sedikit pertanyaan. Dalam perbahasan saya...

Puan Noorita binti Sual [Tenom]: Ada, Yang Berhormat Tenom ada.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Okey, tidak apa.

Dato' Syed Abu Hussin bin Hafiz Syed Abdul Fasal [Bukit Gantang]: ...ada saya timbulkan RM650,000 yang telah diluluskan pada tahun ini dan pegawai sudah dua kali datang untuk buat siasatan dan dimaklumkan kepada orang kampung dan saya terpaksa berjawab dan saya hendak tahu status RM650,000 untuk jalan desa? Terima kasih.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Saya dapat makluman segera pada Yang Berhormat dan saya maklum segera kepada Yang Berhormat Bukit Gantang sebab saya tidak ada perkara yang saya hendak jawab di sini. Boleh saya dapatkan minggu depan? Saya jawab pada Yang Berhormatlah apa sebab saya tidak tahu perkara yang Yang Berhormat sebut itu.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Boleh buat jawapan bertulis.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Ya, jawapan bertulis Tuan Yang di-Pertua. Yang Berhormat Tenom, memaklumkan mengenai dengan lima projek jalan luar bandar.

Untuk pengetahuan Yang Berhormat, terdapat lima projek jalan luar bandar di kawasan Parlimen Tenom. RP1 RMke-12 tahun 2021 dengan kos keseluruhannya adalah

RM554 juta. Daripada jumlah tersebut satu projek telah siap pelaksanaannya pada bulan April 2021 iaitu Projek Jalan Mengalias-Tenom, Sabah.

Projek Membina Jalan Ulu Tomani sedang dalam peringkat pembinaan dan dijangka siap pada tahun 2023. Menaik Taraf Jalan Kemabong-Rundum dalam peringkat memuktamadkan tender dan surat setuju terima dijangka dapat dikeluarkan pada bulan Disember 2021. Projek Menaik Taraf Jalan Tuman Talik dan projek baharu Menaik Taraf Jalan Ulu Tepoh-Pamilaan-Pengalat pula sedang dalam proses lantikan perunding serta dalam penentuan skop oleh JKR Sabah.

Yang Berhormat Baram?

Tuan Anyi Ngau [Baram]: Baram ada Yang Berhormat Menteri.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Ada Yang Berhormat Baram? Ada?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Ada.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Yang Berhormat telah menanyakan status pembinaan Jalan Pekan Lapok ke Long Ayak.

Untuk maklumat Yang Berhormat, permohonan projek membina dari Lapok ke Long Teran, Baram telah dikemukakan oleh kementerian ini kepada EPU, JPM di bawah RP2 untuk tahun 2022. Skop projek yang dipohon menaik taraf jalan sepanjang 32 kilometer dengan standard JKR R1.

Walau bagaimanapun, projek ini tidak tersenarai dalam projek yang diluluskan dalam Bajet 2022 dan kementerian akan mengangkat semula permohonan projek ini. Untuk maklumat Yang Berhormat – itu dia yang ditanyalah mengenai dengan Yang Berhormat. Yang Berhormat Baram bertanya mengenai jalan ini. Setakat itu jawapannya.

Untuk bekalan air Kuala Krai?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Tidak ada.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Tiada, Yang Berhormat Sik?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Tidak ada.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Yang Berhormat Tuaran? Oh tidak ada. kalau macam itu semua tidak ada sudah. Habis sudah la. Yang Berhormat Raub?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Raub pun tidak ada.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Yang Berhormat Hulu Langat?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Tidak ada.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Yang Berhormat Sepanggar? Ada?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Sepanggar ada.

Datuk Mohd Azis bin Jamman [Sepanggar]: Ada, Sepanggar ada.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Mana?

Datuk Mohd Azis bin Jamman [Sepanggar]: Sini,sini.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Di hadapan ini.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Okey.

Datuk Mohd Azis bin Jamman [Sepanggar]: Okey.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Yang Berhormat telah membangkitkan isu mengenai pelaksanaan infrastruktur asas seperti bekalan air luar bandar, bekalan elektrik luar bandar dan juga jalan luar bandar untuk negeri Sabah.

Kementerian telah mengambil maklum bahawa masyarakat di luar bandar memerlukan banyak lagi kemudahan infrastruktur seperti Yang Berhormat sebut dan banyak tempat yang masih ketinggalan saya akui masih banyak.

Kalau kita ambil daripada seluruh negeri Sabah kita bertolak daripada Sipitang pergi ke Beaufort, pergi ke Kimanis, Papar, Penampang, cross Kota Kinabalu, pergi ke Sepanggar tempat Yang Berhormat naik ke Tuaran, naik ke Kota Belud, naik ke Kota Merudu, naik ke Kudat, turun balik ke Sandakan, Kinabatangan, Lahat Datu, Tawau dan masuk ke pedalaman. Ranau, Tenom, Keningau, Pensiangan habis semua sekali.

Tuan Ma'mun bin Sulaiman [Kalabakan]: Kalabakan.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Kalabakan. Jadi saya ingat semua tempat itu masih ada keperluannya Yang Berhormat sebut yang berkaitan dengan bekalan air semuanya. Daripada zaman dahulu sampai sekarang kita ada peruntukan yang diperuntukkan pada tiap-tiap tahun. Banyak peruntukan yang telah kita laksanakan dari semasa ke semasa.

Untuk tahun 2022, kita ada peruntukan yang telah untuk jalan kita ada lebih dari RM1 bilion untuk Sabah bagi pembinaan jalan luar bandar dan *detail* Yang Berhormat saya boleh bagi secara bertulislah berapa jumlah air, berapa jumlah bekalan elektrik dan juga...

Datuk Mohd Azis bin Jamman [Sepanggar]: Celahan Yang Berhormat, mohon pencilahan sedikit.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sila Yang Berhormat Sepanggar.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Ya, silakan.

Datuk Mohd Azis bin Jamman [Sepanggar]: Okey, terima kasih Yang Berhormat Menteri, terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Berkenaan dengan isu air tadi Yang Berhormat Menteri telah sebut. *Infect* bukan Sepanggar sahaja, hampir keseluruhan kawasan di negeri Sabah menghadapi masalah air. Inilah kejayaan yang telah dicipta oleh Barisan Nasional 58 tahun membentuk Malaysia dan kita masih menghadapi masalah air.

Jadi, soalan saya Yang Berhormat Menteri, kalau kita lihat kepada rekod-rekod ataupun peruntukan-peruntukan yang diumumkan oleh Kerajaan Persekutuan, saban tahun. Contohnya saya sebut dalam ucapan saya 2018 – RM160 juta diperuntukkan tetapi hasilnya penggunaan hanya sekadar RM72 juta sahaja yang dibelanjakan. Tahun 2019 – RM295 juta diumumkan tetapi hanya RM2.9 juta sahaja dibelanjakan.

■1300

Jadi maka dengan itulah untuk tahun 2022 – saya tahu ada lagi peruntukan yang telah diumumkan oleh kerajaan. Akan tetapi saya yakin dan percaya peruntukan yang diperuntukkan kepada Sabah ini akhirnya tidak akan cukup, tidak akan dapat dibelanjakan kesemuanya. Maka dengan itulah kita di peringkat negeri Sabah ini kita berharap agar satu mekanisme baru perlu diambil oleh kerajaan khususnya Kerajaan Persekutuan disebabkan mungkin oleh sebab jarak di antara Semenanjung Malaysia dengan Sabah mengekang pelaksanaan ini dapat dilaksanakan secara tepat ataupun secara cepat.

Maka dengan itu perlu ada satu mekanisme baru sebagaimana yang kita sebut, beberapa rakan-rakan Ahli Parlimen daripada kerajaan juga telah sebut agar *empower* kerajaan negeri supaya tidak ada lagi isu-isu apabila Kerajaan Persekutuan memperuntukkan sesuatu jumlah makna tidak ada lagi alasan untuk kerajaan negeri untuk tidak mahu membelanjakan peruntukan ini. Oleh sebab kalau tidak dibelanjakan peruntukan itu maknanya salah kerajaan negeri.

Ini saban tahun Tuan Yang di-Pertua dan Yang Berhormat Menteri sudah berpuluh tahun keadaan yang sama diguna pakai dan keadaan yang sama juga berlaku, diperuntukkan ratus-ratus juta peruntukkan dan digunakan hanya sekadar puluh-puluh juta sahaja. Jadi dia akan kongkalikung macam itulah setiap tahun.

Itulah kita harap agar Kerajaan Persekutuan mengambil langkah drastik sebab hari ini Tuan Yang di-Pertua kawasan saya sudah lima bulan menghadapi masalah air malah *viral* semalam di media sosial di Facebook ada penduduk di universiti apartmen yang turun ke jabatan air, turun dan berjumpa dengan pengurusan kerana masalah air

yang sudah berlarutan selama lima bulan. Jadi, bayangkan kesengsaraan kami rakyat di Sabah ini. Yang Berhormat Menteri minta kalau boleh buat sesuatu agar isu air di Sabah ini dapat diselesaikan secepatnya.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Terima kasih Yang Berhormat Sepanggar. Saya sedar apa yang Sepanggar sebut itu yang berkaitan dengan urusan kerajaan negeri dan Kerajaan Persekutuan. Saya kira bahawa urusan air ini sebetulnya adalah urusan kerajaan negeri, di mana-mana negeri pun urusan kerajaan negeri. Apa yang dibuat oleh Kementerian Pembangunan Luar bandar ialah menyediakan peruntukan untuk membantu bagi menyelesaikan masalah-masalah yang berkaitan dengan bekalan air di luar bandar. Selepas projek itu siap, projek itu diserahkan kepada jabatan atau agensi yang menguruskan air di peringkat negeri.

Kalau kita buat retikulasi itu panjangnya 30 kilometer, paip itu selepas itu kita serahkanlah kepada kerajaan negeri untuk menguruskannya sebab bukan menjadi tanggungjawab penuh kepada Kementerian Pembangunan Luar Bandar. Kakanda Yang Berhormat Semporna ada di sini dia lebih, dia pun faham apa yang saya sebut ini yang berkaitan dengan kemampuan Kementerian Pembangunan Luar Bandar untuk menguruskan bekalan air. Apa yang saya sebut tadi ialah saya...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Menteri, minta ringkaskan. Kita akan berhenti rehat dan disambung selepas rehat nanti. Sekarang minta Yang Berhormat untuk memberi pandangan, silakan.

Datuk Seri Panglima Haji Mohd Shafie bin Haji Apdal [Semporna]: Terima kasih. Minta izin buka. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua tentang perkara apa yang dibangkitkan. Dia sebut nama Semporna saya pun bangkitlah. Saya faham apa yang Yang Berhormat Menteri nyatakan tentang pengurusan keadaan kewangan.

Cuma saya hendak tanya sedikit kepada Yang Berhormat Menteri, tadi disebutkan pembangunan – peruntukan untuk pengurusan RM3 bilion lebih, pengurusan untuk pembangunan RM1 bilion lebih ya. Tidak tahu betul atau tidak ataupun RM10 bilion, RM1 bilion? Jadi, kalau itu berdasarkan peruntukan yang ada saya sebenarnya melihat tadi disebutkan juga peruntukan untuk jalan luar bandar sahaja di peringkat negeri Sabah mencecah RM1 bilion. Maknanya kalau itu RM1 bilion dah pembangunan projek maknanya sebahagian besar daripada projek pembangunan jalan luar bandar ini adalah projek disambung dari Rancangan Malaysia Kesebelas. Ini yang saya bimbang sangat Tuan Yang di-Pertua.

Ini kerana luar bandar amat memerlukan peruntukan begitu kecil sangat. Pertahanan sebanyak RM17 bilion, *maintenance* kapal terbang sampai jatuh pun. Saya tahu, saya juga Timbalan Menteri Pertahanan dahulu. Kewangan tetapi ke mana? Rakyat memerlukan pada saat ini. Itu yang saya minta penjelasan sedikit betul kah sama ada pembangunan untuk luar bandar ini RM1 bilion, lepas itu untuk pembangunan keseluruhan kementerian RM1 bilion lebih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Semporna. Sila Yang Berhormat Menteri.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Terima kasih Yang Berhormat Semporna. Saya Yang Berhormat Semporna sebut tadi berkaitan dengan jalan, pembangunan jalan luar bandar itu dua sekalilah. Dalam itu ada sambungan dan dalam itu ada projek baru. Itu betul Yang Berhormat Semporna sebut tadi. Jadi, ada sambungan itu maknanya dibawa daripada Rancangan Malaysia Kesebelas pun ada, rancangan yang tahun lepas pun ada, tahun 2020 – maaf tahun ini, kita mula tahun ini tahun 2021 rancangan Malaysia Kedua Belas.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik, terima kasih Yang Berhormat Menteri.

Datuk Mohd Azis bin Jamman [Sepanggar]: Yang Berhormat Menteri sikit, sikit sahaja tadi. Tadi Yang Berhormat Menteri sebut tentang tanggungjawab kerajaan negeri. Saya ingin penjelasan daripada Parlimen ini apabila Yang Berhormat Menteri sebut ini adalah tanggungjawab negeri, jadi persoalan yang saya ingin sebut tadi peruntukan yang disediakan oleh Kerajaan Persekutuan dibuat oleh Kerajaan Persekutuan dan kemudian

apabila siap diserahkan kepada kerajaan negeri. *Correct me if I'm wrong*. Cuma yang saya isukan tadi Yang Berhormat Menteri peruntukan yang diperuntukkan sebegitu banyak tetapi akhirnya apabila cukup tempoh masa satu tahun yang dibelanjakan tidak sebagaimana yang diumumkan oleh kerajaan. Jadi, itu yang saya isukan di sini. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih, sila.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Saya ambil maklum apa yang disebut oleh Yang Berhormat Sepanggar itu bahawa ada hal-hal yang berkaitan yang kita mempunyai *task force* bersama di antara negeri dan juga Persekutuan. Saya faham sangat isu-isu yang berbangkit yang berkaitan dengan isu-isu antara negeri dan Persekutuan. Akan tetapi *insya-Allah* saya amat sedarlah Yang Berhormat Sepanggar tentang perkara itu dan kita akan cuba bawa yang terbaiklah. Kita cari *mechanism* yang terbaik untuk membantu. Saya pun bersimpati dengan Sabah. Apa yang berlaku di Sabah itu saya pun turut bersimpati.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Itu bahasa mudahnya 'aku pun orang sana bah'. Jadi...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Jadi, Tuan Yang di-Pertua. Ada lagi yang dalam sini. Kalau saya hendak sambung lepas makan tengah hari ada lagi yang hendak dijawab. Kalau atas persetujuan rakan-rakan yang ada di sini saya hendak tamatkan di sini sahaja.

Seorang Ahli: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]* Setuju.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Dan jawab secara bertulis.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Saya jawab secara bertulis.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Dalam tempoh lima hari.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Jadi – dalam tempoh...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Lima hari. Jawapan bertulis itu.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Termasuk Yang Berhormat Baling pun ada dalam ini juga.

Datuk Mohd Azis bin Jamman [Sepanggar]: Yang Berhormat Menteri ada isu pendidikan lagi yang kita bangkitkan sebelum ini.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Saya jawab secara bertulislah yang itu, okey.

Tuan Ma'mun bin Sulaiman [Kalabakan]: Sambunglah Yang Berhormat Menteri.

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Terima kasih bah.

Tuan Ma'mun bin Sulaiman [Kalabakan]: Minta sambung bah. Minta sambunglah. Kita pun mahu dengar lagi.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid: Saya ingat kita buat bertulis sahajalah bagi rakan-rakan yang lain pula.

Jadi, terima kasih kepada Ahli-ahli Yang Berhormat, rakan-rakan yang telah membentangkan, memberi cadangan dan pandangan. Saya ambil semua pandangan dan cadangan yang telah diberi kepada saya. Yakinlah bahawa kita sedang berusaha untuk membangunkan. Saya pun datang daripada kampung, dari luar bandar. Saya sedar banyak perkara yang hendak dibuat di luar bandar dan banyak perkara untuk kesejahteraan anak bangsa di luar bandar. Semua kaum yang ada dalam negara ini.

Jadi, Pelan Strategi KPLB 2021-2025 sebagai hala tuju dan hala cara untuk kami laksanakan untuk penduduk di luar bandar. KPLB beriltizam untuk memastikan masyarakat luar bandar sejahtera dalam pelbagai aspek kehidupan, sosial, ekonomi, budaya dan pendidikan.

Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.*

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Bah, bah. terima kasih banyak bah.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri Pembangunan Luar Bandar. Ahli-ahli Yang Berhormat mesyuarat akan diberhentikan untuk rehat dan disambung semula oleh Menteri Pembangunan Usahawan dan Koperasi pada jam 2.30 petang. Terima kasih Ahli-ahli Yang Berhormat.

[Mesyuarat dtempohkan pada pukul 1.09 petang]

■1430

[Mesyuarat disambung semula pada pukul 2.32 petang]

[Tuan Yang di-Pertua mempengerusikan Mesyuarat]

Tuan Yang di-Pertua: *Assalamualaikum* semua. Kita sambung Menteri-menteri menjawab. Seterusnya saya menjemput Yang Berhormat Menteri di Kementerian Pembangunan Usahawan dan Koperasi. Dipersilakan Yang Berhormat.

2.32 ptg.

Menteri Pembangunan Usahawan dan Koperasi [Tan Sri Noh bin Haji Omar]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Pertama sekali saya ingin mengucapkan tahniah kepada Tan Sri Speaker yang telah dianugerahkan Darjah Panglima Setia Mahkota (PSM)...

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih.

Tan Sri Noh bin Haji Omar: ...Oleh Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong baru-baru ini bergelar Tan Sri. Tahniah. Tuan Yang di-Pertua, saya juga ingin menzahirkan ucapan terima kasih dan penghargaan kepada semua penjaja dan peniaga kecil di seluruh negara kerana pada hari ini 18 November 2021, adalah Hari Penjaja dan Peniaga Kecil Tahun 2021 peringkat kebangsaan dan *insya-Allah* sambutannya akan diadakan pada 7 Disember 2021. Semoga fasa pemulihan COVID-19 akan memberi sinar baharu dan juga ekonomi kepada peniaga kecil dan penjaja kecil berjalan lancar seperti biasa.

Tuan Yang di-Pertua, saya juga ingin mengucapkan terima kasih kepada 10 orang Ahli-ahli Yang Berhormat yang telah pun mengambil bahagian dalam isu-isu yang berkaitan Kementerian Pembangunan Usahawan dan Koperasi (MEDAC) sepanjang tempoh perbahasan Rang Undang-undang Perbekalan 2022 di peringkat dasar iaitu Yang Berhormat Jempol, Yang Berhormat Sabak Bernam, Yang Berhormat Pasir Mas, Yang Berhormat Pontian, Yang Berhormat Kuala Nerus, Yang Berhormat Lumut, Yang Berhormat Wangsa Maju, Yang Berhormat Kemaman, Yang Berhormat Kubang Pasu dan Yang Berhormat Padang Serai.

Saya mohon izin daripada Tuan Yang di-Pertua, saya hanya menjawab isu-isu yang dibangkitkan sekiranya Ahli Yang Berhormat itu berada dalam Dewan.

Tuan Yang di-Pertua: Dipersilakan.

Tan Sri Noh bin Haji Omar: Kalau tiada dalam Dewan, saya akan jawab secara bertulis. Terima kasih. Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Jempol telah membangkitkan— Yang Berhormat Jempol ada?

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Jempol tiada.

Tan Sri Noh bin Haji Omar: Tidak ada? Tadi ada dekat luar. Jadi, jawapan bertulislah. Yang Berhormat Jempol tidak ada. Yang Berhormat Sabak Bernam dan Yang Berhormat Pasir Mas ada? Yang Berhormat Sabak Bernam dan Yang Berhormat Pasir Mas pun tidak ada. Terima kasih kerana tidak ada. *[Ketawa]*

Tuan Yang di-Pertua: *[Ketawa]*

Tan Sri Noh bin Haji Omar: Seterusnya Yang Berhormat Pontian. *[Disampuk]* Tidak ada juga. Seterusnya Yang Berhormat Kuala Nerus. Ada? Tidak ada juga. Tidak ada. Saya hendak *tubiklah*, semua tidak ada.

Tuan Yang di-Pertua: *[Ketawa]*

Tan Sri Noh bin Haji Omar: Yang seterusnya Yang Berhormat Lumut. Ada? Tidak ada.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Jempol baru masuk Yang Berhormat.

Tan Sri Noh bin Haji Omar: *[Ketawa]* Tidak apa. So, orang Jempol kena ingat Ahli Parlimen dia sentiasa berada di dalam Dewan Rakyat. Hebat Ahli Parlimen Jempol. Yang Berhormat Jempol telah membangkitkan isu unjuran sumbangan PMKS terhadap KDNK dan eksport negara bagi tahun hadapan.

Untuk makluman Yang Berhormat, Kementerian Pembangunan Usahawan dan Koperasi melihat status terkini fasa pemulihan seluruh negara pada fasa tiga dan empat akan merencanakan kembali operasi perusahaan, khususnya bagi perusahaan mikro kecil dan sederhana (PMKS) yang terjejas adalah seterusnya memacu pertumbuhan ekonomi PMKS.

Untuk makluman Yang Berhormat, sumbangan KDNK, PMKS bagi tahun 2020 adalah sebanyak 38.2 peratus. Di bawah Rancangan Malaysia Ke-12, sumbangan PMKS pada KDNK telah ditetapkan sebanyak 45 peratus pada tahun 2025. Merujuk kepada penetapan sasaran tersebut, sumbangan KDNK PMKS diunjurkan meningkat pada kadar purata satu peratus hingga 1.5 peratus setiap tahun.

Selain itu sumbangan PMKS kepada jumlah eksport negara pada tahun 2020 adalah sebanyak 13.5 peratus. Berdasarkan Rancangan Malaysia Ke-12, PMKS disasarkan menyumbang sebanyak 25 peratus daripada jumlah eksport negara pada tahun 2025. Bagi mencapai sasaran tersebut, sumbangan eksport PMKS dijangka akan meningkat dengan kadar purata dua peratus hingga 2.5 peratus setiap tahun.

Seterusnya Yang Berhormat Lumut, tidak ada ya. Yang Berhormat tidak ada. Yang Berhormat Wangsa Maju. Ada? Tidak ada. Yang Berhormat Wangsa Maju pun tidak ada. Selalu sebelah sini kosong, sekarang ini pembangkang pula kosong. *[Ketawa]*

Seterusnya Yang Berhormat Wangsa Maju tidak ada. Yang Berhormat Kemaman ada? Oh! Ada. Yang Berhormat Kemaman telah membangkitkan isu mengenai langkah terbaik untuk membantu usahawan PMKS dengan beralih kepada ekonomi digital atau perniagaan secara e-Dagang.

Untuk makluman Yang Berhormat, MEDAC melalui agensi-agensi seperti Institut Keusahawanan Negara (INSKEN), Perbadanan Nasional Berhad (PERNAS), UDA Holdings dan juga SME Bank melaksanakan pelbagai jenis program berbentuk pembiayaan, bimbingan dan latihan digitalisasi dan akses pasaran untuk membantu usahawan.

Untuk makluman Yang Berhormat, antara program di bawah agensi MEDAC yang boleh disertai oleh semua usahawan, di antaranya seperti berikut iaitu program bimbingan jualan atas talian oleh INSKEN. Untuk tahun 2020 dan 2021, sejumlah RM1.7 juta telah dibelanjakan yang melibatkan seramai 2,100 orang peserta. Pybli di bawah PERNAS pula di mana ketika ini telah mempunyai 478 usahawan yang telah berdaftar dengan jumlah *stock keeping unit* sebanyak 696 produk.

■1440

Seterusnya, Angsana Virtual Mall di bawah UDA Holdings yang merupakan platform dalam talian yang merangkumi peniaga-peniaga di pusat membeli belah di bawah UDA seperti Angsana Johor Bahru, Angsana Ipoh, Angsana Seremban, Pertama

Complex, UTC Kuala Lumpur di Pudu Sentral dan Hentian Duta dan juga kita ada lagi satu e-Dagang iaitu ODELA. ODELA ini di bawah SME Bank, dalam membentuk pelanggan-pelanggan PKS SME Bank untuk memasarkan produk-produk dan perkhidmatan mereka. Setakat Oktober 2021, sejumlah 1,108 syarikat PKS telah berdaftar sebagai pembeli dan pedagang di atas platform e-Dagang ini.

Memandangkan di bawah MEDAC ini, boleh kata setiap agensi ada talian mereka sendiri, maka MEDAC sedang berusaha untuk mewujudkan MEDAC Mart di mana kita akan gabungkan semua agensi ini supaya disatukan di bawah satu e-Dagang.

Seterusnya Yang Berhormat Kubang Pasu? Tidak ada. Yang Berhormat Padang Serai? Pun tidak ada. Jadi kalau dah tidak ada ini Tuan Yang di-Pertua, jadi pada rakan-rakan yang tidak dapat hadir dalam Dewan ini saya akan beri jawapan secara bertulis dan saya ingin mengucapkan terima kasih di atas perkara-perkara yang dibangkitkan. Saya berharap daripada penjelasan tersebut ia telah dapat menjawab semua soalan yang telah dibangkitkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih Yang Berhormat Menteri. Seterusnya saya mempersilakan Yang Berhormat Menteri di Kementerian Wilayah Persekutuan. Silakan Yang Berhormat.

2.42 ptg.

Menteri Wilayah Persekutuan [Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim]: *Bismillahi Rahmani Rahim, Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.*

Tuan Yang di-Pertua: *Waalaikumussalam.*

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Di luar jangkaan untuk Menteri menjawab dengan begitu cepat. Walau bagaimanapun, saya akan mengambil pendekatan dan juga pemikiran yang sama. Bagi Ahli-ahli Yang Berhormat yang tidak hadir, kita akan jawab secara bertulis.

Pertama sekali saya ingin mengucapkan tahniah sekali lagi kepada Tuan Yang di-Pertua yang telah diberi gelaran Tan Sri, semoga Allah memberkati.

Tuan Yang di-Pertua: Amin.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Terima kasih kepada Ahli-ahli Yang Berhormat yang telah mengambil bahagian untuk membincang, membahaskan Kementerian Wilayah Persekutuan. Kepada Yang Berhormat Pekan, Yang Berhormat Kuala Nerus, Yang Berhormat Sik, Yang Berhormat Labuan, Yang Berhormat Sibul, Yang Berhormat Sandakan, Yang Berhormat Teluk Intan, Yang Berhormat Balik Pulau, Yang Berhormat Segambut, Yang Berhormat Seputeh dan Yang Berhormat Kepong yang telah mengutarakan banyak benda yang boleh kita perbincangkan.

Tuan Yang di-Pertua, saya ingin menjawab terus kepada Ahli-ahli Yang Berhormat yang telah membangkitkan mengenai Kementerian Wilayah Persekutuan. Yang Berhormat Pekan, tidak sempat hadir lagi. Jadi, *insya-Allah* saya akan jawab secara bertulis.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, kalau rasa isu itu penting hendak jawab boleh jugalah walaupun tidak ada kan?

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ya. Sebab- ini saya jawab sedikit sebab melibatkan trafik. Yang Berhormat Pekan telah membangkitkan keprihatinan beliau terhadap keadaan trafik yang kembali sesak disebabkan pembukaan semula aktiviti sektor ekonomi, terutamanya Kuala Lumpur.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, Dewan Bandaraya Kuala Lumpur sentiasa peka dan memantau keadaan trafik di Kuala Lumpur dengan menggunakan CCTV melalui Bilik Operasi Kuala Lumpur Command & Control Centre (KLCCC) dengan izin. DBKL telah menyerahkan fungsi penyuraian trafik dengan kerjasama dari Jabatan Siasatan dan Penguatkuasaan Trafik Polis Diraja Malaysia. Peranan proaktif bersama ini telah melaksanakan...

Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang]: Yang Berhormat Menteri minta penjelasan.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: ...Pemantauan trafik yang lebih cekap.

Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang]: Boleh? Cakap trafik.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Bagi saya habis ini, Yang Berhormat tanya.

Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang]: Trafik dia isu...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ya, sikit habis bagi tajuk ini. Sikit sahaja. Saya tahu Yang Berhormat cukup berminat. Saya pun berminat untuk menjawab. Peranan proaktif bersama ini telah melaksanakan pemantauan trafik yang lebih cekap meskipun terdapat peningkatan mendadak dalam bilangan kenderaan yang keluar masuk Kuala Lumpur terutamanya pada waktu puncak pada sebelah pagi, petang serta hujung minggu.

Melalui paparan maklumat trafik terkini di *variable message sign* (VMS) dengan izin. Penggunaan jalan raya di Kuala Lumpur akan dimaklumkan berkenaan dengan sebarang kesesakan yang berlaku agar mereka menggunakan laluan alternatif yang lain.

DBKL telah meluluskan dan sedang memasang secara berperingkat sebanyak 5,000 unit CCTV bagi tujuan pemantauan jenayah serta menjadikan Kuala Lumpur bandar lebih selamat, yang kitajangkakan akan siap sepenuhnya menjelang 2022. Ya Yang Berhormat, silakan.

Tuan Yang di-Pertua: Silakan Yang Berhormat.

Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang]: Tuan Yang di-Pertua dan Yang Berhormat Menteri. Adakah Yang Berhormat Menteri sedar bahawa kelulusan pelan-pelan untuk bangunan bertingkat seperti pada pagi ini hanya 10 kaki persegi, satu suku ekar sahaja. Mahu naikan 38 tingkat punya bangunan. Ini telah mengakibatkan trafik yang amat serius di Kuala Lumpur ini. Bolehkah memberhentikan projek seperti ini untuk mengikut prosedur SOP DBKL. Terima kasih.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ya. Yang Berhormat telah timbulkan soalan yang sama masa MQT tadi dan saya telah menjawab dengan dahsyatnya, Yang Berhormat pun setuju. Jadi saya telah jawab dan jawapan itu akan diteruskan. Yang Berhormat, saya telah maklumkan dengan terperinci berhubung dengan bangunan yang telah dicadangkan untuk dibangunkan.

Jadi untuk membolehkan supaya Yang Berhormat berpuas hati, saya akan bagi jawapan bertulis supaya Yang Berhormat boleh baca dan selepas itu Yang Berhormat boleh tengok tentang kenyataan yang sebenarnya yang berlaku. Saya percaya Yang Berhormat boleh memberi penilaian kepada perkara tersebut.

Yang Berhormat Kuala Nerus, beliau telah menyentuh berkenaan dengan sasaran pemilikan rumah mampu milik yang berharga RM300,000. Yang Berhormat Kuala Nerus? Terima kasih Yang Berhormat Kuala Nerus, saya akan bagi jawapan bertulis.

Kemudian Yang Berhormat Sandakan. Yang Berhormat Sandakan? Yang Berhormat Sandakan tidak hadir Tuan Yang di-Pertua. Soalannya agak menarik iaitu berhubung dengan penglibatan belia dalam rumah mampu milik dan juga belia OKU.

Yang Berhormat Sik? Yang Berhormat Sik, nampaknya kena habis lebih awal yang ditetapkan. Yang Berhormat Sik, kemudian Yang Berhormat Labuan.

Datuk Rozman bin Isli [Labuan]: Ada.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Sudah berada dengan dahsyatnya di sana. Okey, saya menjawab Yang Berhormat Labuan. Selepas saya ialah Yang Berhormat Menteri Pelancongan, Seni dan Budaya. Okey, Yang Berhormat Labuan telah mengutarakan perkara-perkara yang begitu meresahkan beliau dan penduduk Labuan terutama dari sudut ekonomi, pembangunan dan hala tuju masa hadapan Labuan sebagai pulau bertaraf antarabangsa.

Kementerian bersama-sama Perbadanan Labuan serta agensi-agensi kerajaan berkaitan di Labuan sentiasa bekerjasama dalam merancang, mengurus, melaksanakan, memantau dan menilai kemajuan dan pembangunan yang mampan bagi menjadikan

pulau tersebut sebagai pusat perniagaan, hab perkhidmatan minyak dan gas, pusat kewangan antarabangsa serta destinasi pelancongan yang maju, indah dan sejahtera.

Namun, kita tetap proaktif dan mengambil inisiatif untuk menjayakan pelan tindakan seperti mana yang telah dirancang dalam Pelan Tindakan Pembangunan Labuan 2030 (PPTPL-2030). Kita juga melaksanakan kajian semula terhadap pelan tindakan tersebut agar ia selaras dengan perkembangan dan trend pembangunan semasa.

Tuan Yang di-Pertua, bagi memastikan pembangunan Labuan sentiasa mampan dan berdaya saing, kita bekerjasama dengan PLANMalaysia dan Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan untuk memuktamadkan penyediaan Rancangan Pemajuan Labuan 2040 yang bakal dilancarkan pada tahun 2022. Rancangan yang merangkumi rancangan struktur dan rancangan tempatan akan melihat dasar serta polisi pembangunan yang mengambil kira sektor, peluang dan potensi yang akan memacu hala tuju pembangunan dan masa depan Labuan sehingga 2040.

Berpanduan kepada perancangan PPTPL-2030 yang telah dilancarkan pada 2018, sebanyak 20 daripada 67 projek dan program yang kita kenal pasti telah pun dilaksanakan. Semua ini melibatkan kos pembangunan berjumlah kira-kira RM449 juta.

■1450

Daripada jumlah tersebut, sebanyak tujuh projek bernilai RM60 juta telah siap dilaksanakan, 11 projek yang bernilai RM259 juta sedang dalam pelaksanaan dan dua projek bernilai RM130 juta berada di peringkat perancangan.

Tuan Yang di-Pertua, bagi merancakkan kembali aktiviti ekonomi di Labuan, Projek Jambatan Labuan-Sabah telah diletakkan sebagai salah satu bidang keutamaan strategi Rancangan Malaysia Kedua Belas bagi menambah baik serta mengukuhkan sistem ketersambungan, memudahkan mobiliti rangkaian pengangkutan. Ia bertujuan memudah cara pergerakan orang dan barangan serta mengurangkan masa perjalanan dan kos pengangkutan seterusnya melonjakkan aktiviti ekonomi antara/dan dalam wilayah.

Sepertimana yang Dewan yang mulia ini sedia maklum, proses kelulusan *request for proposal*, dengan izin, bagi cadangan pembinaan Jambatan Labuan-Sabah secara kerjasama awam-swasta sedang berjalan dan kini di peringkat penilaian projek oleh pihak kerajaan. Mengambil kira tempoh masa bagi proses-proses yang diperlukan yang boleh dilaksanakan sebelum perjanjian konsesi ditandatangani untuk memulakan kerja-kerja pembinaan, *insya-Allah*, dijangka jambatan Labuan akan mula dibina pada bulan Julai 2022.

Apabila jambatan tersebut siap kelak, kita yakin jurang sosioekonomi di Labuan akan mengecil disebabkan pewujudan peningkatan dalam pelbagai aktiviti ekonomi hiliran rentas negeri. Sebagai pintu masuk ke Sabah, jambatan tersebut juga akan membuka kawasan-kawasan ekonomi baharu di sekitar pesisir Pulau Labuan dan Menumbok, lantas menjadi pemangkin bagi mencapai hasrat seperti yang diaspirasikan dalam Rancangan Pemajuan Labuan 2040.

Tuan Yang di-Pertua, cadangan Yang Berhormat mengenai pewujudan mana-mana badan atau pihak berkuasa yang merangkumi pembangunan di Labuan dan kawasan-kawasan yang berhampiran dengannya, kementerian sedang mengkaji dan meneliti perkara tersebut.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Sibul dan Yang Berhormat Seputeh...

Datuk Rozman bin Isli [Labuan]: Yang Berhormat Menteri..

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ya, silakan.

Datuk Rozman bin Isli [Labuan]: Yang Berhormat Menteri, saya hendak bertanya sedikit mengenai satu isu yang saya juga ada bangkitkan semasa ucapan baru-baru ini iaitu di Labuan sebelum ini ada sebuah bazar yang mana semua peniaga di bazar tersebut diarahkan berpindah ke bangunan UTC yang sekali gus Bangunan Pasar Sentral atau UTC.

Mereka memang sekarang berhadapan dengan masalah tunggakan sewa dan kebanyakan mereka tidak mampu untuk menjelaskannya. Sebenarnya, keadaan ekonomi ataupun *business* mereka sudah terjejas sejak mula mereka dipindahkan lagi. Mereka dipaksa berpindah sebenarnya.

Seperti yang semua maklum, satu-satunya bandar yang ingin dipromote untuk menjadi bandar pelancongan termasuk Labuan ataupun bandar-bandar lain, antara tempat yang menarik pelawat ke bazar. Jadi, sekarang ini Labuan tidak ada bazar. Dahulu ada bazar, sekarang tidak ada bazar.

Jadi, mereka ini saya lihat perlu dibuatkan bazar lagi seperti dahulu supaya mereka dapat meneruskan perniagaan mereka yang memang sesuai dengan bazar, dengan sewanya yang murah. Dahulu sewa mereka RM30 sebulan, sekarang mereka dikenakan sewa RM400 lebih sebulan. Mereka menjual barang-barang kraf tangan ataupun *souvenir* dan sebagainya.

Jadi, Yang Berhormat Menteri, Labuan memerlukan bazar tersebut dan tapak bazar itu pun belum dibangunkan lagi. *Design* bangunan mereka duduki sekarang ini merupakan bangunan yang operasinya tinggi kosnya sebab ada *air conditioner* dan ia lebih macam *mall* ataupun pasar raya besar.

Jadi, untuk memudahkan Perbadanan Labuan mendapat pendapatan yang lebih baik agar dapat *maintain* bangunan UTC tersebut, biarlah bangunan itu dibuka kepada pasaran supaya *tenant* baharu yang mengisinya ialah *tenant* yang mampu membayar sewa yang tinggi. Akan tetapi, mereka yang dahulunya sudah berniaga dalam bazar sudah berpuluh-puluh tahun ini perlu dibuatkan bazar baharu.

Saya juga mahu menyentuh polisi kerajaan sekarang yang mana mereka yang tidak mampu membayar sewa ini diberikan notis untuk mereka membayar ataupun mereka akan *determine*. Saya rasa ini tidak adil. Ada juga polisi kadang-kadang mengatakan mungkin kamu sudah tidak mampu dan mungkin ini giliran orang lain pula untuk berniaga. Sebenarnya perniagaan- ataupun ada sesetengah mereka ini ingin menurunkan perniagaan mereka kepada anak-anak mereka tetapi polisi kerajaan mengatakan ia tidak boleh diturunkan tempat menyewa tersebut.

Akan tetapi, saya berpendapat, perniagaan ini sebenarnya ia sudah membangunkan sesuatu yang kita panggil *intangible asset* seperti...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ya...

Datuk Rozman bin Isli [Labuan]: ...Pelanggan...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Okey.

Datuk Rozman bin Isli [Labuan]: ...Jenama, servis yang mereka telah buat selama ini. Kalau kita menghentikan mereka, maka mereka akan kehilangan dan pengganti baharu tidak semestinya akan dapat mencapai tahap yang sama dengan masa yang segera.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ya.

Datuk Rozman bin Isli [Labuan]: Jadi, saya mohon Kementerian Wilayah melihat polisi ini dan minta supaya polisi bagi mereka yang sudah berniaga lama ini diberikan pertimbangan...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Okey.

Datuk Rozman bin Isli [Labuan]: ...Supaya ia boleh...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Okey.

Tuan Yang di-Pertua: Okey, Yang Berhormat Labuan.

Datuk Rozman bin Isli [Labuan]: ...Menurunkan nama mereka kepada waris mereka.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ya.

Datuk Rozman bin Isli [Labuan]: Itu satu. Nombor dua.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Yang Berhormat telah memberi...

Datuk Rozman bin Isli [Labuan]: Kedua, Yang Berhormat Menteri...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ini Yang Berhormat, cukuplah. Tujuh minit itu. Tujuh minit agak lama.

Datuk Rozman bin Isli [Labuan]: Satu lagi, Yang Berhormat Menteri. Di Labuan, ada seorang yang sudah membuat rumah dan rumah ini agak jauh daripada bekalan elektrik. Dasar kita ingin menggalakkan rakyat memiliki rumah sehingga kita sanggup memberi subsidi tetapi ini dia cuma memerlukan bantuan supaya tiang-tiang elektrik yang akan dibina oleh syarikat...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Okey.

Datuk Rozman bin Isli [Labuan]: ...Pembekal elektrik itu...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Yang Berhormat, saya faham.

Datuk Rozman bin Isli [Labuan]: ...Dibiayai oleh kerajaan. Kosnya lebih kurang RM15 ribu.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Okey.

Datuk Rozman bin Isli [Labuan]: Saya berharap kementerian boleh membantu supaya rumah yang sudah disiapkan itu dapat dihuni oleh rakyat tersebut.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Labuan.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Saya telah berbincang dengan Timbalan Menteri...

Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang]: Yang Berhormat Menteri, isu yang sama, Tuan Yang di-Pertua. Isu yang sama. Penjaja, peniaga kecil di Masjid India. Apa kedudukan...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Nanti. Ini Labuan.

Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang]: Sama isu.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ya, ya. Sekejap lagi Masjid India akan sampai.

Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang]: Penjaja seramai 60...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Yang Berhormat, sekejap lagi datang Masjid India. Kita pergi Labuan sekejap ya. Yang Berhormat, perkara berhubung dengan yang disebutkan oleh Yang Berhormat tadi, ini saya telah berbincang dengan timbalan saya berhubung dengan bazar, UTC, bazar baharu. Telah berbincang dengan hebatnya. Dengan itu, saya telah menghantar timbalan pada minggu ini untuk meninjau kali yang kedua tentang permasalahan yang berbangkit.

Akan tetapi, kita juga ada satu perancangan yang lebih besar yang kita akan umumkan nanti, bagaimana kita memacu pembangunan dan juga ekonomi di Labuan. Banyak perkara yang kita akan sentuh kemudian.

Yang Berhormat telah menyebutkan tentang perkara-perkara khusus. Kalau Yang Berhormat tidak lompat dahulu, benda itu boleh ditimbulkan lebih awal. Oleh sebab pelompatan telah berlaku...

Dato' Haji Salim Sharif [Jempol]: Sedikit...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Yang Berhormat tahu bahawa benda yang berhubung dengan perkara yang melibatkan kos RM15 ribu dan sebagainya, benda itu boleh ditimbulkan awal. Awal lagi. Sebenarnya dari tahun sudah lagi Yang Berhormat menimbulkan...

Dato' Haji Salim Sharif [Jempol]: Okey.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: ...Benda ini boleh diselesaikan.

Dato' Haji Salim Sharif [Jempol]: Sedikit, Yang Berhormat Menteri.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Walau bagaimanapun, saya telah mendapat maklumat dari Labuan tentang perkara ini dan kita pun telah maklumkan kepada Ketua Bahagian Labuan tentang persetujuan kita mengenai perkara ini. Jadi, Yang Berhormat, berhubung dengan kawasan yang disebutkan oleh Yang Berhormat, RM15 ribu itu, ketua bahagian telah dimaklumkan dan dalam Dewan yang rasmi ini, saya maklumkan kepada Yang Berhormat untuk maklumat yang kedua. Saya telah dimaklumkan.

Dato' Haji Salim Sharif [Jempol]: Okey, Yang Berhormat Menteri. Minta...

Datuk Rozman bin Isli [Labuan]: Terima kasih. Terima kasih Yang Berhormat Menteri.

Tuan Lim Lip Eng [Kepong]: Kepong belum jawab lagi.

[Pembesar suara dimatikan]

Tuan Yang di-Pertua: Duduk, duduk. Duduk dahulu. Yang Berhormat Bukit Bintang dahulu.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Jadi, kemudian...

Datuk Rozman bin Isli [Labuan]: Yang Berhormat Menteri, RFP jambatan...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Labuan, tolonglah, Yang Berhormat Labuan. Yang Berhormat Labuan macam menjawab sahaja.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Jadi, Yang Berhormat Labuan sudah cukup. Ahli-ahli Yang Berhormat yang lain boleh timbulkan sekejap lagi.

Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang]: Yang Berhormat Menteri, tadi cakap mahu menjawab Masjid India punya...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Saya cukup orang yang sentiasa lembut hati untuk menimbulkannya. Okey, Yang Berhormat Sibu dan juga Yang Berhormat Seputeh.

Yang Berhormat, Masjid India, Yang Berhormat tidak masuk dalam perbahasan.

Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang]: Saya telah memberitahu kepada Yang Berhormat Menteri...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ya, ya, Yang Berhormat beritahu dekat saya...

Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang]: ...Tentang kes ini mustahak. Seramai 40 orang Melayu, peniaga di Masjid India dihalau, dibatalkan lesen. Macam mana kita melindungi rakyat Malaysia seperti ini? Saya berharap Yang Berhormat Menteri yang *capable* boleh memberikan satu jaminan kepada mereka meneruskan perniagaan di Masjid India. Terima kasih.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Oleh sebab Yang Berhormat menginginkan sedikit publisitinya di Dewan yang mulia ini, saya benarkanlah. Akan tetapi, Yang Berhormat telah menghubungi saya pada jam 11 malam pada satu malam, dua malam yang lepas...

■1500

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Itu sangkaan yang buruk.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Saya telah memberi jawapan. Akan tetapi, hari ini saya bagi jawapan sekali lagi bahawa tidak ada tindakan yang diambil kepada mereka dan mereka diberi ruang dan peluang untuk terus berniaga. Yang Berhormat berpuas hati tidak? Boleh puji saya tidak? Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: *[Ketawa]*

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Yang Berhormat Sibu dan Seputeh telah membangkitkan isu berkenaan dengan pengharaman penjualan produk minuman keras oleh Dewan Bandaraya Kuala Lumpur di kedai serbaneka, kedai runcit dan kedai ubat

cina di sekitar Kuala Lumpur mulai 1 November 2021. Saya tahu jawapan ini sedang dinanti dengan hebatnya oleh kawan-kawan yang timbulkan perkara ini.

Saya berpendapat bahawa perkara ini langsung tidak menyentuh sensitiviti mana-mana kaum terutamanya bukan Islam. Kita hanya sentuh perkara ini ia boleh menjurus kepada peningkatan dalam masalah sosial. Kita sentiasa peka dan prihatin terhadap isu-isu semasa terutama bila berkaitan dengan masalah sosial yang berlaku di sekitar Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur. Walaupun sahabat saya Yang Berhormat Segambut menyatakan bahawa Kuala Lumpur ini bakal menjadi *world class city*, dengan izin. Beliau mengatakan bahawa larangan ini akan hanya menjejaskan imej dan harapan Kuala Lumpur untuk mencapai status tersebut.

Saya rasa dakwaan tersebut adalah kurang tepat. Berdasarkan semakan kita, negara-negara maju membuat kawalan terhadap aktiviti penjualan *liquor*, dengan izin. Sebagai contoh *Singapore* mengeluarkan akta berkaitan dengan kawalan *liquor* sejak tahun 2015 lagi iaitu *Liquor Control* iaitu *Supply and Consumption Declaration of Liquor and Control Zone Order 2015* yang mana penjualan *liquor* hanya dihadkan di kawasan Geylang dan juga Little India sahaja.

World Health Organization (WHO) bagi Kesatuan Eropah juga mengeluarkan *European Action Plan to Reduce the Harmful Use of Alcohol 2012 and 2020 (EAPA)* yang mana ia menggariskan lima aspek utama seperti pertama, iaitu *strengthen restriction on alcohol availability* serta yang keempat iaitu *enforced banned on comprehensive restriction on alcohol advertising, sponsorship and promotion*.

Berdasarkan dua contoh ini, jelas menunjukkan bahawa negara-negara maju membuat kawalan kepada aktiviti yang berkaitan dengan *liquor*. Minuman tersebut masih boleh didapati di premis-premis yang dibenarkan seperti pasar raya, pasar raya besar, kompleks perdagangan dan kompleks membeli belah. Kita juga benarkan penjualan *liquor* di premis khusus menjual minuman keras berlesen yang beroperasi di Kuala Lumpur seperti pub, bar, restoran yang dibenarkan menjual *liquor* secara *dine in*, dengan izin. Pengusaha atau pemilik premis-premis tersebut juga masih boleh memperoleh lesen minum keras (LMK) daripada DBKL mengikut syarat yang telah kita tetapkan. Bagi kedai ubat tradisional seperti kedai ubat Cina...

Tuan Tan Kok Wai [Cheras]: Minta jalan.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: ...penjualan *liquor* campuran dan *liquor pure*, dengan izin yang diluluskan oleh Kementerian Kesihatan bagi tujuan perubatan tradisional masih boleh dijual. Jadi, saya rasa perkara ini tidak perlu diperbesarkan lagi. Untuk makluman, beberapa pertubuhan bukan kerajaan telah mengeluarkan kenyataan menyokong tindakan DBKL mengawal selia penjualan minuman keras.

Sebagai contoh, Majlis Perundangan Malaysia Agama Buddha, Kristian, Hindu, Sikh dan Tao melalui kenyataan media pada 28 November 2020, telah mengeluarkan kenyataan yang menyokong kawal selia penjualan minuman keras. Selain itu, pada 15 November 2021 baru-baru ini, beberapa pertubuhan bukan kerajaan India telah menyampaikan memorandum kepada pejabat saya bahawa mereka menyokong tindakan DBKL ini mengawal selia minuman keras.

Saya akan benarkan Yang Berhormat. Sekejap lagi Yang Berhormat ya. Yang Berhormat Cheras dan Yang Berhormat Seputeh peminat minuman keras. Saya juga telah mengadakan sesi libat urus berkaitan perkara ini bersama pengeluar, pembotol, pengedar, pemborong, peruncit termasuk pemilik kedai serbaneka dan mereka juga memahami hasrat yang dikenakan oleh Lembaga Pelesenan Eksais Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur. Sesi libat urus juga melibatkan Ahli-ahli Parlimen di Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur, termasuklah Yang Berhormat Cheras, Yang Berhormat Seputeh, Yang Berhormat Bukit Bintang...

Datin Paduka Dr. Tan Yee Kew [Wangsa Maju]: Wangsa Maju. *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ya.

Tuan Lim Lip Eng [Kepong]: Kepong.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Kepong. Jadi, semua Yang Berhormat telah pun berjumpa dengan saya dan kita telah berbincang dengan hebatnya.

Tuan Lim Lip Eng [Kepong]: Belum jumpa.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Oleh itu, ingin saya tekankan matlamat utama DBKL adalah untuk menguatkuasakan dengan tegas penjualan *compounded hard liquor* atau lebih dikenali sebagai samsu haram yang dijual berleluasa di merata tempat. Minuman keras masih boleh dijual di premis-premis yang dibenarkan seperti di pasar raya, kompleks membeli belah, pub, bar dan restoran tertakluk kepada syarat dan juga garis panduan. Ya, silakan.

Tuan Tan Kok Wai [Cheras]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Untuk makluman Dewan ini, Yang Berhormat Menteri telah kerap kali berjanji pada kami di sini bahawa berhubung dengan isu pengharaman *liquor* di premis kedai runcit, kedai serbaneka dan juga kedai ubat Cina. Beliau, Yang Berhormat telah mencapai satu *win-win formula* yang dapat menyelesaikan isu ini dengan sebaik-baiknya. Ini adalah janjinya.

Akan tetapi, janji ini telah diberikan kepada kami sudah sebulan. Sehingga kini apa yang kami dapat daripada Yang Berhormat Menteri adalah pengumuman yang sama dengan keputusan yang dibuat oleh bekas Menteri Wilayah Persekutuan. So, ini membayangkan Yang Berhormat Menteri tidak ikhlas dan tidak jujur dalam jawapannya. Saya ingin tanya Yang Berhormat, apakah Yang Berhormat menafikan pernah berjanji bahawa satu *win-win formula* telah tercapai? Mengapa sehingga kini tidak ada. Apakah ini satu janji kosong? Satu pembohongan. Sila jawab.

Puan Teresa Kok [Seputeh]: Boleh saya tambah? Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Menteri, tadi kenyataan Yang Berhormat Menteri agak bercanggah sendiri kerana *on one hand you say liquor is no good. WHO says so bla, bla, bla* semua. Ada persatuan agama yang tidak setuju. Lepas itu *you* kata minuman keras masih boleh didapati di *shopping complex*, pasar raya dan sebagainya.

Okey, ini bermaksud yang *hard liquor* ini sebenarnya ia hanya enam peratus daripada pasaran beralkohol, minuman yang beralkohol. Sebanyak *94 percent* yang kita tahu ini sebenarnya adalah bir. Manakala yang enam *percent* ini sebenarnya adalah macam wiski, *brandy*, yang minuman keras yang mahal. Bukan semua orang mampu minum itu juga tetapi sekarang pasar raya, yang hotel pun semua dibenarkan tetapi bagi kedai runcit, kedai serbaneka, ia dilarang.

Kenapa begitu? Kenapakah ini kementerian adakan satu diskriminasi terhadap *small businesses* tetapi bagi syarikat yang besar, ia dibenarkan. Saya rasa ini memang satu *double standard* dan kita juga tahu yang selama ini kedai-kedai ini sebenarnya mereka semua ada mematuhi peraturan daripada DBKL yang mana mereka tidak akan jual kepada orang Islam, tidak akan jual kepada remaja di bawah umur 21 tahun, tidak akan jual dekat klinik, dekat sekolah, dekat tempat sembahyang dan sebagainya.

Jadi, kalau semua peraturan ini diikuti dan dipatuhi oleh mereka, saya rasa apa yang dilakukan oleh Yang Berhormat Arau ini sebenarnya *double standard*. Yang Berhormat Arau bagi ruang kepada pasar raya, syarikat besar tetapi yang kecil itu kedai serbaneka, kedai ubat Cina, mereka ini tidak dibenarkan. So, *how do you explain? Double standard* oleh pihak DBKL dan khususnya Yang Berhormat Arau ini.

Tuan Lim Lip Eng [Kepong]: Sikit. Sikit. Kepong. Kepong.

Puan Hannah Yeoh [Segambut]: Yang Berhormat Tuan Yang di-Pertua. Saya juga hendak bangkitkan. Satu minit sahaja.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Menteri.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Yang Berhormat Bukit Bintang dahulu. Yang Berhormat Bukit Bintang. Sila cakap Yang Berhormat Bukit Bintang.

Tuan Lim Lip Eng [Kepong]: Kepong.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Yang Berhormat Bukit Bintang cakap. Cakaplah apa hendak cakap. Sila cakap.

Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang]: Terima Kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya amat kecewa kerana selama 50 tahun ini, kedai runcit mereka jual itu alkohol. Akan tetapi, sekarang dihentikan. Ini tidak patut. Sepatutnya *license* diteruskan kepada mereka menjual itu *hard liquor*.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Okey, *thank you*. Ini Yang Berhormat Segambut.

Puan Hannah Yeoh [Segambut]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri. Tadi Yang Berhormat Menteri semasa membaca jawapan ada mengatakan Segambut ada membangkitkan isu *world class city*, semua itu saya hendak betulkan.

■1510

Sebenarnya saya tidak pernah bangkitkan isu alkohol dalam ucapan perbahasan saya. Jadi, teks itu tidak betul. Keduanya, mengenai libat urus Yang Berhormat Menteri adakan dengan ahli Parlimen Wilayah Persekutuan pada 26 Oktober. Saya sokong kenyataan Yang Berhormat Cheras kerana pada masa itu saya hadir di mesyuarat itu dan semasa kita nak bangkitkan hujah-hujah kita, Yang Berhormat Menteri kata tidak payah bincang kerana saya akan bagi solusi *win-win*.

Jadi, kita tidak berkesempatan pun untuk bincang hujah-hujah kerana Yang Berhormat Menteri janji akan bagi *win-win solution*. Akan tetapi, selepas itu pengumuman keluar, tidak ada *win-win* untuk kita. Terima kasih.

Tuan Lim Lip Eng [Kepong]: Kepong, kepong. Saya cuma nak tanya kenapa peraturan baharu ini dibuatkan sekarang, sedangkan bekas Menteri Wilayah, Yang Berhormat Putrajaya, Yang Berhormat Ketereh tidak buat. Mengapakah Yang Berhormat Arau buat? Adakah ini semata-mata untuk Pilihan Raya Melaka? Terima kasih.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Akan tetapi sebenarnya saya letih nak jawab benda ini, bukan? [Ketawa]

Beberapa ahli: [Ketawa]

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Akan tetapi walau bagaimanapun kita kena ingat ini. Saya dengan Timbalan Menteri saya, kami beri tempoh sebulan untuk membolehkan kita membuat libat urus dan sebagainya. Selepas kita berjumpa dengan Ahli-ahli Parlimen, kita juga buat libat urus terus dengan pengeluar-pengeluar arak, termasuk pengeluar jenama Timah. Kita berjumpa dengan *bottler*, dengan izin. Kita berjumpa dengan pengedar, kita jumpa dengan peruncit, kita jumpa dengan serbaneka.

Sebahagian besar yang telah kita bincang itu, kita telah persetujuan bersama dan cuma saya tidak sempat berjumpa dengan Ahli-ahli Yang Berhormat. Akan tetapi, di pihak mereka yang kita telah libat urus, mereka telah berpuas hati pada dasarnya dan kita tengoklah perkembangan yang selanjutnya akan berlaku.

Kita kena ingat bahawa *license* arak ini untuk pub, restoran dan sebagainya kita telah luluskan lebih daripada 100 tiap-tiap tahun. Yang Berhormat, berhubung dengan *accessibility*, yang kita maksudkan ini kerana kita nak elakkan arak samsu haram yang kita sebutkan tadi. Kalau ikut harga pasaran di bawah RM19. Yang itu yang kita nak kejar. Ini ditentang oleh semua pihak kerana ialah...

Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang]: Yang Berhormat Menteri, ini salah. Tak betul.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Minuman yang dijual, yang diambil kesempatan oleh pihak tertentu untuk menjual dan ini kita kena tentang. Saya percaya DAP pun akan tentang.

Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang]: Minta penjelasan.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Bagi minuman lain, kita telah benarkan, seperti yang kita telah sebutkan. Akan tetapi, bagi yang melibatkan kedai serbaneka, kita berdasarkan kepada kes demi kes untuk dipertimbangkan dari semasa ke semasa.

Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang]: Yang Berhormat Menteri, minta jalan.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat boleh buka—

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Melibat urus dengan mereka dan mereka berpuas hati. Semua Yang Berhormat tidak dapat maklumat. Beberapa surat khabar Cina telah mengeluarkan beberapa kenyataan. Yang Berhormat boleh baca kenyataan pada akhbar Cina yang berkenaan. Sudah tiga kali...

Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang]: Minta laluan?

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Berhubung dengan perjumpaan mereka dengan saya.

Puan Teresa Kok [Seputeh]: Yang Berhormat Menteri, kedai serbaneka mana yang jual samsu haram? Samsu haram tau. Kalau mereka jual samsu haram, pihak DBKL, Kementerian Kesihatan harus ambil tindakan.

Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang]: Penguatkuasa.

Tuan Lim Lip Eng [Kepong]: Mungkin di tempat Yang Berhormat Arau ada?

Puan Teresa Kok [Seputeh]: Kemudian melarang mereka daripada menjual.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Matlamat kita ialah untuk mengurangkan *accessibility* kepada arak.

Puan Teresa Kok [Seputeh]: Kalau samsu haram, kita buat dekat rumah. Kita jual secara *private*.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ada kedai-kedai yang mengambil kesempatan untuk menjual minuman ini. Yang ini saya tak perlu bagi *detail* di Dewan ini tetapi saya nak katakan ada mereka yang ambil kesempatan...

Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang]: Yang Berhormat Menteri, jika mereka menjual...

[Pembesar suara dimatikan]

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat tolong bagi Yang Berhormat Menteri menjawab.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Kita ambil tindakan. Kita akan buru habis-habisan samsu haram ini...

Tuan Lim Lip Eng [Kepong]: Soalan Yang Berhormat Menteri tidak jawab. Pusing sini, pusing sana. Tidak jawab.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Menyebabkan rakyat kita, terutamanya mereka yang beragama Hindu, Buddha...

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Orang cakap lain, Yang Berhormat Menteri cakap lain. Apa hal ini?

[Pembesar suara dimatikan]

Tuan Yang di-Pertua: Bagi peluang kepada Yang Berhormat Menteri menjawab.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Berhubung dengan samsu haram. Kemudian lesen arak, lesen ini dikeluarkan, mereka bayar eksais kepada Kementerian Kewangan. Kami menguatkuasakannya iaitu premis dikeluarkan lesen oleh DBKL. Kita bagi syarat supaya beberapa syarat yang telah dikeluarkan Kementerian Kewangan seperti 100 meter dari masjid, dari kawasan awam dan sebagainya, ini adalah antara syarat baharu yang dikenakan dan yang lain...

Puan Teresa Kok [Seputeh]: Mana baharu? Selama ini, kedai-kedai ini sudah ikut...

[Pembesar suara dimatikan]

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, tolonglah. Yang Berhormat, bagi Menteri menjawab.

Puan Teresa Kok [Seputeh]: Dia ini macam 'Pak Cik'. Dia sudah keliru...

[Pembesar suara dimatikan]

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat telah keluarkan isu, Yang Berhormat Menteri menjawab sekarang. Tolong. Sekejap. Silakan Yang Berhormat.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Saya sedar beberapa Yang Berhormat ingin mencari publisiti tertentu tetapi saya nak beritahu pengeluar...

Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang]: Minta laluan.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Saya boleh dapatkan pengeluar...

Dato' Ngeh Koo Ham [Beruas]: Yang Berhormat Menteri yang cari publisiti. Buat yang bukan-bukan.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Pengedar, mereka telah bersetuju dengan cadangan kita bahawa kita kena kawal pengeluaran lesen ini agar dihadkan kepada tempat-tempat yang dibenarkan. Kedai ubat Cina yang mendapat kelulusan Kementerian Kesihatan kita benarkan. Akan tetapi, Yang Berhormat masih mengeluarkan kenyataan kami haramkan di kedai ubat Cina. Jadi, itu kena tengok berhati-hati.

Kedai serbaneka yang memohon— sekarang ini mereka kena ikut syaratnya. Syaratnya adalah seperti yang telah ditetapkan. Mereka tahu syaratnya. Mesti berumur 21 tahun, tidak boleh dijual kepada orang Islam dan sebagainya. Kita akan memperkatakan syarat itu...

Puan Teresa Kok [Seputeh]: Okey, sekarang kedai serbaneka...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Bila mereka memohon, lesen yang dipohon akan...

Puan Teresa Kok [Seputeh]: Kedai ini boleh jual atau tidak boleh dijual?

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Akan dipertimbangkan oleh Lembaga Perlesenan Eksais, bukan oleh Menteri.

Puan Teresa Kok [Seputeh]: Yang Berhormat Arau, sekarang kedai serbaneka boleh jual atau tidak boleh jual? Saya rasa Yang Berhormat Arau selalu buat kenyataan yang saling bercanggah sendiri. Tadi Yang Berhormat kata...

Tuan Ahmad Tarmizi bin Sulaiman [Sik]: Yang Berhormat Seputehlah yang bercanggah. Yang Berhormat Seputeh tidak faham-faham lagi.

Puan Teresa Kok [Seputeh]: Sekarang kata kedai serbaneka boleh dibenarkan tetapi mungkin ada syarat lain. *So, what is the latest?*

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Yang Berhormat tuduh saya 'Pak Cik'. Sebenarnya Yang Berhormatlah 'Mak Cik'.

[Dewan ketawa]

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Yang Berhormat tidak faham saya cakap.

Tuan Lim Lip Eng [Kepong]: Sama-samalah.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ia tidak boleh diluluskan secara umum begitu tetapi berdasarkan kes demi kes. Bekas mantan Menteri Wilayah faham. Kita tidak boleh luluskan macam itu sahaja. Tidak boleh. Ia berdasarkan kepada...

Tuan Lim Lip Eng [Kepong]: Mengapakah lakukan sekarang? Mengapa zaman Yang Berhormat...

[Dewan riuh]

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Kalau kedai serbaneka, dia mempunyai 137 buah cawangan. Dia tidak mohon semua...

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Tuan Yang di-Pertua, dia sebut saya.

Tuan Lim Lip Eng [Kepong]: Putrajaya tidak buat. Yang Berhormat Ketereh tak buat, Mengapakah lakukan sekarang?

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Dia hanya mohon mungkin dalam 50 sehingga 60 untuk mereka dipertimbangkan kes demi kes. Bukan secara umum macam

itu. Sekarang ini kita tak boleh membenarkan mereka berleluasa di mana-mana sahaja kedai runcit, tak boleh. Yang berlesen, yang dibenarkan boleh.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat nak beri Yang Berhormat Shah Alam mencelah?

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: *Win-win*. Sepatutnya Yang Berhormat ini faham apa yang saya cakap dan patut ucap terima kasih. Saya telah libat urus dengan Yang Berhormat Bukit Bintang banyak kali. Berkali-kali tetapi tidak ucapkan terima kasih. Ini mana boleh berkawan macam ini.

Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang]: Ini mustahak ini. Saya sudah beri cadangan bahawa mana-mana pihak yang menjual arak haram dikenakan tindakan.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ya, saya setuju.

Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang]: Mengapakah tiada ambil tindakan?

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ya, kita akan ambil tindakan. Akan tetapi, lesen-lesen untuk benarkan jual arak ini bukan semua tempat boleh. Tempat yang dibenarkan. Yang dibenarkan.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Ya, betullah itu.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Arak ini tempat terlampau banyak, terlampau lama, jadi saya bukan— bagi mereka yang berminat minum arak...

Dato' Ngeh Koo Ham [Beruas]: Tuan Yang di-Pertua, saya masih tunggu jawapan daripada Yang Berhormat Menteri. Apakah *win-win* formula itu?

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: *Win-win* lah, *win-win*. Yang Berhormat minta seluruh kedai runcit tiada arak, kita bersetuju...

Beberapa ahli: *[Ketawa]*

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Yang Berhormat Arau...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Hanya yang berlesen sahaja yang dibenarkan. Itu *win-win*...

Dato' Ngeh Koo Ham [Beruas]: Mengapakah lakukan sekarang?

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Yang Berhormat dapat sedikit, saya juga tidak boleh membiarkan...

Tuan Lim Lip Eng [Kepong]: Yang Berhormat Ketereh tidak buat.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Warga Kuala Lumpur terdedah dengan arak.

Tuan Lim Lip Eng [Kepong]: *Why do it now?*

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Yang Berhormat Arau, ada sebut mantan Menteri Wilayah. Saya nak beri teguran sedikit. Saya rasa kalau sudah ada SOP yang sedia ada dan orang semua ikut SOP itu, tiba-tiba kita nak tukar, kita buat proses libat urus yang betul-betul berkesan dahulu. Barulah kita kemukakan sebab-sebab kenapa SOP itu perlu ditukar dan selepas itu barulah kita laksanakan. Akan tetapi, apa yang telah dilakukan oleh Kementerian Wilayah Persekutuan ialah mereka telah mengubah SOP itu tanpa libat urus dahulu. Ini yang menjadi masalah.

Saya rasa sebelum ini semua orang patuh pada SOP yang telah dikuatkuasakan sekian lama. Tidak jual pada orang Islam, jarak dari masjid, jarak dari rumah ibadat. Semua orang patuh akan tetapi tiba-tiba nak tukar SOP dan tidak bincang dengan pihak yang ada terlibat. Yang *stakeholders* seperti kedai-kedai dan sebagainya. Ini yang silapnya.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Terima kasih.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Saya rasalah kalau ada SOP tukar, bincang dahulu.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Yang Berhormat, ini bukan dibuat pada zaman saya. Saya mewarisi benda yang baik ini dan saya teruskan...

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Tidak bolehlah guna alasan itu.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Yang Berhormat telah...

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Tidak bolehlah guna alasan. Saya tahulah benda ini dibuat dari zaman Yang Berhormat Ketereh tetapi janganlah berselindung di sebalik itu.

■1520

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Yang Berhormat, saya kata saya mewarisi benda ini dan kena ingat Yang Berhormat, kita menghadapi masalah yang dahsyat berhubung dengan samsu haram dan juga arak.

Dato' Ngeh Koo Ham [Beruas]: [*Tidak jelas*] ...itu baik kah?

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Jadi, sekarang ini, kita tidak pernah tukar SOP, yang keluaran benda ini ialah Kementerian Kewangan. Ini syarat. Kalau mereka setuju mereka beri lesen.

Puan Teresa Kok [Seputeh]: Jangan guna alasan samsu haram. Kita tidak akan beli samsu haram di kedai serbaneka macam 7-Eleven, KK Super Mart, 99 SPEEDMART.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Samsu haram lainlah Yang Berhormat Menteri.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Jadi, Yang Berhormat...

Puan Teresa Kok [Seputeh]: Mereka tidak jual samsu haram punya. Semua ini hendak putar belitkan, itu sahaja.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Yang Berhormat menuduh bahawa Yang Berhormat Shah Alam setuju kata saya menukar SOP.

Tuan Lim Lip Eng [Kepong]: Di tempat Yang Berhormat Arau ada? Samsu haram di tempat Yang Berhormat Arau?

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Kita tidak pernah tukar SOP, Yang Berhormat jangan berbohong. Yang Berhormat banyak benda yang saya boleh nyatakan Yang Berhormat berbohong beberapa perkara di Dewan ini. Tidak boleh, tidak baik cakap macam itu. Kata saya tukar SOP.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Dia tidak berbohong.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Saya tidak pernah tukar SOP.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Kalau SOP tidak tukar, kenapa orang semua bising?

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Kita, kita...

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Mesti ada pindaan, mesti ada perubahan.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: SOP ini telah pun di...

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Yang dilakukan secara *high handed*. Tidak bincang dengan *shareholder*, tukar. Mana boleh macam itu?

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Kita tidak tukar. SOP ini telah pun dipersetujui oleh pengedar, penjual dan juga *bottler*, semua sudah setuju dengan Menteri Kewangan.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Kalau tidak tukar kenapa orang bantah?

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Kita menguatkuasakan.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Mesti ada perubahan.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: SOP yang telah dibenarkan telah dikuatkuasakan.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Jangan kelirukan Dewanlah Yang Berhormat Menteri.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Kita telah— saya tahu Yang Berhormat...

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Ada pindaan, ada perubahan.

Dato' Ngeh Koo Ham [Beruas]: Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Okey, tolong duduk semua.

Dato' Ngeh Koo Ham [Beruas]: Boleh saya tanya?

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Yang Berhormat, sekarang semuanya...

Tuan Yang di-Pertua: Minta, satu-satu. Satu-satu dulu.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Arak ini selesai, selesai.

Tuan Yang di-Pertua: Kena minta, kena minta.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Saya telah— saya sebutkan libat urus yang saya libatkan, kedai serbaneka, peruncit dan juga semua pihak yang terlibat itu mereka berpuas hati cadangan kita bahawa mereka mesti mematuhi SOP. Lesen hanya dikeluarkan, akan dipertimbangkan kepada kes demi kes, bukan biar umum begitu. Oh! Kedai runcit semua boleh jual *liquor* dan sebagainya.

Dato' Ngeh Koo Ham [Beruas]: Tuan Yang di-Pertua, itu yang bangkitkan kerisauan saya.

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Yang Berhormat Menteri.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Jadi, saya terima kasih. Saya cukup sudah, terlampau banyak arak dan Yang Berhormat Shah Alam pun peminat arak. Cukup setakat itu ya.

Dato' Ngeh Koo Ham [Beruas]: Yang Berhormat Menteri. Tadi Yang Berhormat Menteri katakan *case to case basis*...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Kita... [*Pembesar suara dimatikan*]

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, Yang Berhormat...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Yang Berhormat tidak bercakap masa di Dewan, buat apa sembang...

Dato' Ngeh Koo Ham [Beruas]: Tadi Yang Berhormat menyatakan *case to case basis*. Ini sangat membimbangkan kerana kita ini kedaulatan undang-undang sangat penting. Undang-undang ini mesti terpakai kepada semua. Siapa yang boleh menjual arak mestilah mengikut peraturan-peraturan yang ditetapkan. Tidak boleh *case to case*.

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Yang Berhormat Menteri.

Dato' Ngeh Koo Ham [Beruas]: Ini kerana tanpa peraturan atau undang-undang dilaksanakan secara adil dan saksama, kekeliruan akan berlaku dan kekecohan. Di bawah Perlembagaan Persekutuan, *equality before the law*. Jangan ada yang *case to case*, yang kawan baik Yang Berhormat kita lulus.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ya.

Dato' Ngeh Koo Ham [Beruas]: Yang orang miskin tidak diluluskan. Orang hendak meniaga tidak boleh!

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ini cakap merapu ini. Apa ini? Tuan Yang di-Pertua, ini cakap lain. Ini apa? Minta apa ini?

Dato' Ngeh Koo Ham [Beruas]: Sebab itu saya hendak Yang Berhormat Menteri menyatakan dengan jelas *rule of law*, kedaulatan... [*Pembesar suara dimatikan*]

Tuan Yang di-Pertua: Okey Yang Berhormat, cukup.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ini merapu fasal lain. Saya cakap tanya lain, Yang Berhormat cakap fasal kedaulatan undang-undang.

Tuan Yang di-Pertua: Ya.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Saya tidak mahu sebut... *[Tidak jelas]*

Dato' Ngeh Koo Ham [Beruas]: Yang Berhormat kata *case to case* itu membimbangkan.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, masa sudah habis Yang Berhormat.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Yang Berhormat tidak wajar mengeluarkan perkataan itu. Ini bukan Yang Berhormat boleh campak saja idea Yang Berhormat di mana suka. Okey, peminat arak lagi ada?

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Terima kasih. Saya rasa dalam Dewan ini kita semua ada matlamat yang sama untuk memastikan bahawa kes di mana minum arak, mabuk dan langgar orang itu tidak berterusan. Cuma kalau saya boleh cadangkan, kalau tidak boleh jawab di sini tidak apa Yang Berhormat Menteri tetapi lepas ini perlu ada kajian yang ditunjukkan di dalam Dewan ini. Di mana kes mabuk lebih tinggi? Seseorang itu minum arak di restoran, pub-pub dan kelab malam sampai ke lewat malam, pukul 12 tengah malam ataupun di kedai runcit kecil, kedai Cina *medical* kecil ataupun tempat-tempat yang lain?

Saya katakan ini kerana dalam Dewan ini kita suka *slogan hearing*, buat benda populis, oh! Tidak boleh judi! Akan tetapi kalau dekat tempat kelab-kelab mewah besar boleh. Kita tidak boleh minum arak tetapi dekat kelab malam atau pub-pub mahal boleh. Akan tetapi di kedai runcit kecil tidak boleh. Saya rasa dalam bab ini perlu ada ketelusan. Saya faham Yang Berhormat Menteri mungkin tertekan kerana ini dasar sebelum ini.

Akan tetapi yang saya hendak cadangkan, kalau boleh adakan usaha dwipartisan supaya kita dapat cari titik tengah untuk kita tidak perlu politik, main isu agama, bangsa, *find the middle ground*, kita buktikan bersama, pembangkang dan kerajaan boleh duduk semeja, selesaikan masalah ini bersama. Itu cadangan saya Yang Berhormat Menteri. Terima kasih.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ya. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat tolong, Yang Berhormat Menteri, tolong habiskan.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ya.

Tuan Yang di-Pertua: Ya.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Kalau mengikut perjanjian saya diberi sampai 3.30 petang untuk menyelamatkan orang-orang... *[Tidak jelas]* Okey. Cadangan daripada Yang Berhormat sahabat saya, orang muda ini bagus. Saya terima kasih banyak-banyak ya. Akan tetapi Yang Berhormat, mereka tidak minum di kedai runcit, dia tidak minum di kedai serbaneka, dia bawa balik rumah. Ya, memang mereka mabuk di rumah lah.

Dato' Ngeh Koo Ham [Beruas]: Sebab itu kita sokong mereka boleh jual.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Jadi, ini sebab lebih selamat.

Dato' Ngeh Koo Ham [Beruas]: Betul.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Jadi, kedai macam ini ialah menjual—kedai serbaneka menjual dan mereka balik minum di rumah. Jadi, kajian ini bukan dibuat kajian satu hari, ini kajian yang telah dibuat bertahun-tahun dan kecapaian telah dibuat. Cuma, bila saya datang, saya melihat bahawa saya ingin libat urus. Saya libat urus. Cuma dalam ahli-ahli politik dan Ahli Parlimen ini saya cuma dapat sempat dua kali kecuali Yang Berhormat Bukit Bintang, berkali-kali tetapi hari ini dia cakap lain.

Saya tahulah di mana kawan, di mana bukan kawan. *[Ketawa]* Lain-lain itu tidak sempat dibuat libat urus kerana Yang Berhormat Seputeh sering bagi tahu bahawa notis terlampau pendek dan sebagainya.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Merapulah Yang Berhormat Menteri ini.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Akan tetapi dengan pengeluar, pengedar, *bottler*, peruncit, pemborong – cuma orang yang minum sahaja tidak terlibat. Ya, semua kita libat urus. Mereka telah bersetuju pada dasarnya bahawa kita kena buat kawalan mengikut SOP yang telah dibenarkan. Jadi, sebenarnya segala persetujuan...

Puan Teresa Kok [Seputeh]: Bila mereka setuju? Bila mereka setuju? Kalau mereka sudah setuju...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Saya ingin bertanya Yang Berhormat...

Puan Teresa Kok [Seputeh]: Kami tidak akan bangkitkan isu arak di Dewan Rakyat ini.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Okey, saya tanya adakah Yang Berhormat ini terlibat dengan arak sebagai peminum atau sebagai pengedar? Cara Yang Berhormat bercakap ini seolah-olah Yang Berhormat sebagai peruncit, pengedar, pemborong. Jadi, saya sudah uruskan dengan mereka dengan baik.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Dia wakil rakyat.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Kalau sekiranya mereka hendak protes, mereka sudah protes sekarang. Mana ada protes daripada pengeluar, pengedar, tidak ada. Apa yang saya tahu puji-pujian kepada Menteri dalam surat khabar Cina.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Dia tidak ada protes. Dia bawa kepada Ahli Parlimen untuk bawa bincang dalam Parlimen.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Mungkin kawan-kawan daripada DAP tidak baca surat khabar Cina.

Dato' Ngeh Koo Ham [Beruas]: Boleh cakap...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ini Yang Berhormat Shah Alam berminat dengan arak fasal apa?

Dato' Ngeh Koo Ham [Beruas]: Mereka takut kerajaan ugut tarik balik lesen. Oleh sebab itu takut di depan Menteri.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ini lagi seorang.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Dia proses lah ya Yang Berhormat Menteri. Kita kena ambil kira pandangan. Jangan main tukar SOP ikut suka. Saya tahulah bahawa Yang Berhormat Arau mewarisi masalah ini daripada Yang Berhormat Ketereh.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ini Yang Berhormat Shah Alam, Yang Berhormat jadi Menteri dulu Yang Berhormat reti buat kerja tidak?

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Akan tetapi janganlah main ikut saja.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Saya hendak tanya, kalau Yang Berhormat buat kerja, mana boleh SOP main-main. Mesti melalui kajian.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Memang lah SOP sudah okey.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ini main cakap macam ini saja. Itu sebab, Yang Berhormat...

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Fasal SOP sudah okey lah tidak perlu ditukar.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Kalau orang datang minta tolong Yang Berhormat berani *sign* macam-macam. Kena ingat, perbuatan Yang Berhormat ini juga tidak ikut SOP.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: Apa dia yang saya *sign*? Saya *sign* hendak dapatkan rumah mampu... [*Pembesar suara dimatikan*]

Tuan Yang di-Pertua: Okey, Yang Berhormat semua. Yang Berhormat Menteri, Yang Berhormat Menteri sudah tamat. Masa sudah tamat.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Jadi, oleh sebab masa tidak mencukupi Yang Berhormat, jadi Yang Berhormat Teluk Intan, Yang Berhormat Balik Pulau, kena maklum sebab mereka sudah bercakap. Kemudian Yang Berhormat – dan juga Yang Berhormat lain yang telah menimbulkan...

Tuan Lim Lip Eng [Kepong]: Kepong.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Yang Berhormat Teluk Intan, Yang Berhormat Balik Pulau, Yang Berhormat Segambut, Yang Berhormat Seputeh dan juga Yang Berhormat Kepong. Saya terpaksa jawab secara bertulis dan jawapan bertulis ini sudah pasti menggembirakan Yang Berhormat semua kerana dalam jawapan tersebut akan ada faktor *win-win*.

Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam]: *Win-win. [Ketawa]*

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: *Win-win* yang akan dipersetujui oleh semua pihak dengan hebatnya. Saya berterima kasih Tuan Yang di-Pertua kerana bagi peluang untuk saya menjawab. Terima kasih. *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.*

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih Yang Berhormat Menteri. Seterusnya, saya ingin menjemput Yang Berhormat Menteri di Kementerian Pelancongan, Seni dan Budaya. Silakan Yang Berhormat Menteri.

*[Timbalan Yang di-Pertua (Dato' Mohd Rashid Hasnon) **mempengerusikan Mesyuarat**]*

3.28 ptg.

Menteri Pelancongan, Seni dan Budaya [Dato' Sri Hajah Nancy Shukri]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. *Bismillahi Rahmani Rahim.*

*Lembut ditutur dialun suara,
Susunan kata pantun pembuka,
Salam dihulur manis bicara,
Membuka kata madah seloka.*

*Daun palas buah bidara,
Gugur delima di tepi paya,
Bajet dibahas pemangkin negara,
Manfaat bersama Keluarga Malaysia.*

Tuan Yang di-Pertua, terlebih dahulu saya ingin merakamkan setinggi-tinggi penghargaan dan ucapan terima kasih kepada Ahli-ahli Yang Berhormat yang telah berbahas dan menyentuh perkara-perkara di bawah tanggungan Kementerian Pelancongan, Seni dan Budaya iaitu MOTAC semasa sesi perbahasan Belanjawan 2022 peringkat dasar di Dewan Rakyat ini dan dari 1 hingga 11 November 2021 yang lalu.

Saya amat menghargai keprihatinan semua Ahli Yang Berhormat dan amat menghargai cadangan serta pandangan yang telah diutarakan. Semua perkara yang dibangkitkan akan kami di MOTAC ambil maklum dan ambil kira untuk merancang dan terus menjalankan amanah yang diberikan kepada kami.

■1530

Insyaa-Allah pada hari ini saya akan memberi maklum balas terhadap pertanyaan-pertanyaan yang telah dikemukakan oleh semua Ahli Yang Berhormat yang berkenaan. Ada 11 orang semuanya. Pertama ialah apa yang dianjurkan di sini Tuan Yang di-Pertua. Untuk makluman melalui bajet 2022 yang dibentangkan MOTAC telah diperuntukkan sebanyak RM1.142 bilion. Ini adalah berkaitan dengan isu yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Kota Kinabalu.

Bagi pihak kementerian, saya ingin mengucapkan terima kasih kepada kerajaan. Terima kasih juga kepada Yang Berhormat Kota Kinabalu kerana mempersiapkan kami. Kerajaan telah menyiapkan kami dengan bajet ini untuk terus melaksanakan tugas dan memastikan industri pelancongan untuk kembali bangkit serta seni dan budaya tanah air kekal segar untuk diwarisi dan dipelihara.

Melalui Bajet 2022 juga, kerajaan telah mengumumkan komitmen untuk memulihkan dan memangkin beberapa sektor tumpuan. Bagi sektor pelancongan, beberapa inisiatif utama dengan nilai keseluruhan RM1.6 bilion telah diumumkan untuk dilaksanakan pada tahun hadapan merangkumi antaranya:

- (i) pelaksanaan program subsidi upah bersasar kepada pemain industri pelancongan;
- (ii) bantuan khas kepada lebih 20,000 pengusaha pelancongan yang berdaftar;
- (iii) penyelenggaraan infrastruktur pelancongan; dan
- (iv) pemberian geran padanan bagi tujuan pembaikan kepada 738 hotel bajet yang berdaftar di bawah MOTAC dan geran pembaikan kepada pemilik inap desa berdaftar.

Banyak lagi yang telah dijadikan inisiatif kita. Ada sebanyak sehingga 10 inisiatif. Namun begitu Tuan Yang di-Pertua, menyentuh persoalan yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Kota Kinabalu bahawa bajet ini adalah tidak mencukupi. Saya suka betul ini Yang Berhormat Kota Kinabalu. Di mana dia? Yang Berhormat Kota Kinabalu ada di sini? Nanti minta lebih kepada Yang Berhormat Menteri Kewangan. Saya galakkanlah kalau ini dikatakan tidak mencukupi, kita galakkan. Namun begitu, saya tidak berhasrat untuk menjadikan perkara ini sebagai alasan untuk tidak dapat menjalankan tanggungjawab kami.

Ini kerana apa-apa jumlah yang diperuntukkan sama ada RM1 bilion atau RM2 bilion sekalipun masih akan ada pihak akan berpandangan ia tidak mencukupi. Ini kerana kita mempunyai dan akan sentiasa ada banyak perkara dilaksanakan demi Keluarga Malaysia. Namun Tuan Yang di-Pertua, apa yang penting kami di MOTAC akan menggunakan segala sumber yang ada dan yang diberikan untuk terus melaksanakan tugas kami.

Pada masa yang sama, MOTAC akan terus menggunakan ruang dan peluang yang ada untuk mengoptimumkan kerjasama dan sumber merentas kementerian. Penggunaan sumber dan kepakaran serta kerjasama rentas kementerian ini boleh membawa manfaat bersama antara agensi dan juga pemegang taruh yang terlibat. Ini terbukti melalui banyak rancangan pembangunan dan program yang telah dilaksanakan oleh MOTAC.

Sebagai contoh, baru-baru ini, ketika mengadakan lawatan kerja ke Kelantan, saya telah berpeluang melihat contoh hasil kerjasama rentas agensi kerajaan iaitu Laman Warisan Serunding Kampung Laut yang merupakan pakej satu projek pembangunan semula Kampung Laut sebagai kampung pelancongan warisan. Ini adalah hasil kerjasama yang dijalankan oleh MOTAC dengan Majlis Pembangunan Wilayah Ekonomi Pantai Timur (ECERDC).

Terdapat juga peruntukan inisiatif atau bantuan oleh kerajaan yang diletakkan di bawah kementerian atau agensi kerajaan yang lain. Akan tetapi boleh turut dimanfaatkan oleh penggiat industri langsung di bawah MOTAC. Contohnya program subsidi upah yang diletakkan, peruntukannya di bawah Kementerian Sumber Manusia juga boleh dimanfaatkan oleh penggiat industri pelancongan, misalnya industri perhotelan.

Pada masa yang sama, Tuan Yang di-Pertua, MOTAC juga akan meneroka kerjasama melibatkan pihak swasta selaras dengan salah satu teras strategik Dasar Pelancongan Negara, iaitu DPN yang telah dibangunkan oleh MOTAC iaitu menggariskan keperluan kerjasama awam swasta, *public-private partneship* (PPP) demi memastikan pertumbuhan sektor pelancongan setanding dengan negara-negara lain.

Peluang kerjasama sebegini boleh memainkan peranan penting bagi membawa kepentingan bukan sahaja kepada entiti perniagaan itu sendiri, malah turut sama-sama menyumbang kepada kepentingan rakyat dan negara. Inisiatif-inisiatif di bawah bajet yang telah dibentangkan ini juga, diyakini dapat mempercepatkan pemulihan dan pembangunan semula industri pelancongan negara yang kini mula aktif selepas pengumuman kebenaran rentas negeri, bermula 11 Oktober 2021 yang lalu. Tambahan pula Tuan Yang di-Pertua, aktiviti-aktiviti dan perniagaan berasaskan pelancongan juga mula aktif dan rancak di negeri-negeri yang berada dalam Fasa 3 dan Fasa 4 Pelan Pemulihan Negara.

Inisiatif-inisiatif utama bagi membantu sektor pelancongan seperti yang saya sebutkan tadi juga adalah menyeluruh yang menyentuh bantuan dalam meringankan beban perniagaan. Menggalakkan promosi pelancongan, pembaikan kemudahan dan infrastruktur pelancongan serta usaha-usaha menggalakkan rakyat untuk keluar melancong. *Insyaa-Allah* MOTAC akan sebaik mungkin mengurus peruntukan di bawah kawalan kementerian untuk manfaat maksimum industri pelancongan seni dan budaya dalam tempoh pemulihan semula ini.

Seterusnya dari Yang Berhormat Kota Kinabalu dan Yang Berhormat Bukit Bendera. Tuan Yang di-Pertua menyentuh isu kadar penggunaan ataupun *utilisation rate*, dengan izin, *PENJANA Tourism Financing* ataupun PTF yang telah dibangkitkan oleh Yang Berhormat Kota Kinabalu dan Yang Berhormat Bukit Bendera. Ingin dimaklumkan bahawa MOTAC telah mengadakan beberapa siri perbincangan bersama Bank Negara Malaysia bagi meneliti perkara ini.

Daripada penelitian dan maklum balas yang diperolehi antara faktor utama mengapa permohonan pinjaman mudah ini rendah adalah kerana kegusaran di kalangan pemain industri untuk membayar semula pinjaman tersebut di kala tidak dapat menjana pendapatan kerana aktiviti pelancongan yang sangat terhad semasa pelaksanaan Perintah Kawalan Pergerakan (PKP). Sentimen kerisauan keupayaan perniagaan untuk membayar semula pinjaman berikutan aktiviti pelancongan yang sangat perlahan ini juga turut dikongsi oleh pihak bank.

Dalam hal ini Tuan Yang di-Pertua, MOTAC menjangkakan situasi ini boleh menjadi lebih baik dengan mengambil kira aktiviti pelancongan telah mula dibenarkan untuk beroperasi semula secara berperingkat serta aktiviti rentas negeri yang mula dibenarkan baru-baru ini. Perkembangan ini sudah tentu boleh mengatasi isu kegusaran terhadap aktiviti perniagaan yang perlahan dan keupayaan membayar semula pinjaman di kedua-dua belah pihak iaitu pemain industri dan juga bank.

Sementara itu, ada juga yang memberi maklum balas bahawa syarat yang dikenakan agak ketat. Mengenai perkara ini pihak Bank Negara Malaysia memaklumkan bahawa bank-bank yang terlibat telah pun melonggarkan syarat pembiayaan. Contohnya, pemohon tidak lagi perlu mengemukakan penyata bank yang diaudit. Akan tetapi memadai dengan penyata bank yang menunjukkan transaksi positif.

MOTAC dan BNM dari semasa ke semasa akan terus memantau perkembangan permohonan skim ini dan sentiasa berusaha untuk menambah baik insentif yang ditawarkan bagi memastikan penggiat industri pelancongan mendapat manfaat daripada PTF ini. Pandangan dan input yang diterima terutamanya daripada pihak penggiat industri pelancongan kategori Perusahaan Kecil dan Sederhana (PKS) akan sentiasa diambil perhatian dan diberi pertimbangan sewajarnya oleh pihak kerajaan dan pihak bank yang menawarkan PTF ini.

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Minta penjelasan Yang Berhormat Menteri dari Bukit Bendera.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Bukit Bendera.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Yang Berhormat Bukit Bendera, okey.

■1540

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Tadi saya mendengar bahawa Yang Berhormat Menteri hanya melonggarkan syarat-syarat sahaja. Saya ingin mengetahui

sama ada akan diadakan barangkali geran terus, bantuan terus dan bukan melalui pinjaman. Memang sektor pelancongan memerlukan dana *injection* untuk menyelamatkan ribuan industri kecil dan sederhana dalam sektor pelancongan di seluruh negara. Itu minta penjelasan Yang Berhormat Menteri.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih. Yang Berhormat Bukit Bendera, sila.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Terima kasih Yang Berhormat Bukit Bendera, terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Memang betul kalau dikira tidak begitu memuaskan kalau dilihat dari tahun lepas. Oleh sebab itu kita cuba memperbaikinya Yang Berhormat Bukit Bendera. Yang Berhormat tadi menyatakan memang mereka dalam industri ini memerlukan bukan pinjaman tetapi juga geran.

Untuk makluman Yang Berhormat, kalau Yang Berhormat ada dengar saya berkali-kali— Yang Berhormat Menteri Kewangan juga yang ada di sini. Kita memang ada memberi geran Yang Berhormat kepada SME ada dapat RM3,000 dan juga kepada NGO-NGO. Jadi kalau mereka memerlukan pinjaman adalah untuk menyusun atur perniagaan mereka semasa COVID-19 itu supaya mereka diberi peluang untuk menstrukturkan semula perniagaan mereka. Jadi ada perbezaan dengan pinjaman dan juga geran. Kita tidak putus-putus dengan geran kita Yang Berhormat.

Saya rasa kalau Yang Berhormat mendengar kita selalu memberi jawapan banyak geran. Baharu-baharu ini pun kita ada memberi sebelum bajet keluar pun sudah kita memberi RM3,000 untuk satu SME dan juga untuk NGO-NGO pun kita bantu. Jadi untuk aktiviti-aktiviti pelancongan dan promosinya kita beri geran sepadanan kita beri juga, geran untuk membantu mereka menganjurkan aktiviti. Jadi banyak juga kita lakukan Yang Berhormat.

Tuan Chan Foong Hin [Kota Kinabalu]: Yang Berhormat Menteri.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Saya harap Yang Berhormat bacalah dan dengar lagi mengenai apa yang telah kita anjurkan dan berikan di bawah MOTAC.

Tuan Chan Foong Hin [Kota Kinabalu]: Yang Berhormat Menteri, ini Kota Kinabalu.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Yang Berhormat Kota Kinabalu ya.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Kota Kinabalu.

Tuan Chan Foong Hin [Kota Kinabalu]: Ya, ya. Begini, RM3,000 kita rasa agak kecil geran ini. Bolehkah kementerian untuk membuat kajian supaya menaik balik ataupun menyemak semula amaun ini? Ini kerana sekarang kalau hendak melabur di mana-mana untuk aktiviti pelancongan di Sabah pun saya rasa RM3,000 geran memang tidak cukup.

Satu lagi isu. Adakah MOTAC akan meningkatkan program untuk memperkenalkan lagi Sabah dan Sarawak untuk pelancong-pelancong domestik dari Semenanjung untuk menarik mereka pergi melancong Sabah dan Sarawak?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Kota Kinabalu. Sila Yang Berhormat Menteri.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Terima kasih Yang Berhormat, itu soalan tanggung sebab Yang Berhormat Menteri Kewangan ada di sini. Saya suka soalan itu. Kalau boleh saya ada duit saya hendak beri banyak lagi. Tanyalah dengan Yang Berhormat Menteri Kewangan kalau boleh beri lagi bagus. Itu terpulanglah Menteri Kewangan. Dia baik hati, dia memahami. Itu soalan nombor satu, saya jawab.

Kedua, dia sudah tulis saya sini, bagi *signal* dia kata boleh macam ini. *[Menunjukkan thumbs up] [Ketawa]* Saya suka soalan itu sebab saya tidak ada duit, MOTAC tidak ada duit. Kami bergantung kepada MOF. MOF baik dapatlah. *It's a good question. It's a good problem and it's a good question for us, thank you. Secondly question* tadi dengan izin tadi mengenai pelancong bawa ke Sarawak ke Sabah.

Memang sekarang ini kita buka. Cuma Sabah sekarang ini mungkin *a bit cautious* dengan izin dengan penerimaan pelancong dari luar mungkin Oleh sebab takut kes dia

meningkat. Saya rasa ini kita menghormati hasrat Sabah. Sarawak pula sudah membuka ruangnya. Tidak lagi *saliva test* pun tidak ada, *all the swab test* pun tidak ada. Kuarantin pun tidak ada lagi melainkan dia sudah positif. Terima kasih Yang Berhormat di atas soalan itu. Selalu-selalu lah tanya minta duit. Terima kasih.

Seterusnya tadi yang mengatakan pengusaha *homestay* kita sudah bagi, banyak jawapan di sini tetapi kalau hendak saya boleh printkan bagi jawapan ini bertulis kerana terlalu banyak. Banyak yang telah kita beri untuk semua industri di bawah MOTAC ini.

Datuk Seri Panglima Haji Mohd Shafie bin Haji Apdal [Semporna]: Tuan Yang di-Pertua...

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Seterusnya saya ke...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Menteri, ada celahan Yang Berhormat Semporna.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Ada celahan lagi? Oh! Yang Berhormat Semporna.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sila Yang Berhormat Semporna.

Datuk Seri Panglima Haji Mohd Shafie bin Haji Apdal [Semporna]: Kalau boleh, terima kasih banyak Yang Berhormat Menteri. Yang Berhormat Menteri tadi itu menyatakan tentang kalau ada duit, maka Yang Berhormat Menteri, kementerian MOTAC akan gembira kalau sekiranya Kementerian Kewangan memberi peruntukan secukupnya.

Saya ingat Tuan Yang di-Pertua kita perlu melihat sebagai kerajaan yang bertanggungjawab, bukan berdasarkan permintaan, tetapi berdasarkan keperluan. Menyedari hakikat bahawa sektor pelancongan adalah merupakan sektor yang terpenting sebelum COVID-19 datang, yang merupakan kalau tidak silap saya *the third income earner for the country if I'm not mistaken*.

Di antara waktu itu ramai pelancong datang. Pelancong datang ini bukan hanya belanja bilik, bukan hanya belanja makan, pengangkutan dan pelbagai. *The spill over in terms of spending* dengan izin, cukup luas. Ia bukan hanya dalam konteks seperti SME industri kecil sederhana.

Akan tetapi sedarkah Yang Berhormat Menteri bahawa sektor pelancongan selama COVID-19 ini cukup terjejas. Mereka menampung, saya berhubung dengan mereka contohnya di kawasan saya sendiri dan di negeri Sabah. Apabila berhubung dengan mereka bertanya bagaimana keadaan yang mereka terpaksa tampung. Pekerja-pekerja hendak dibagi gaji, takut nanti kalau mereka hilang siapa yang akan mengurus sektor-sektor *resort-resort* yang ada.

Maknanya kita perlu mengambil faktor, *we have to factor it the need for us to provide enough funding knowing that this sector* dengan izin *is a very important sector and Ministry of Finance must also be in precision to evaluate* mana satu sektor yang kita perlu pertahankan. Bukan hanya belanja untuk Kementerian Pertahanan, bukan hanya belanja untuk Kementerian Dalam Negeri ataupun kementerian lain, kita bukan ada peperangan.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat, ringkaskan soalan.

Datuk Seri Panglima Haji Mohd Shafie bin Haji Apdal [Semporna]: Terima kasih. Saya hendak tanya sedikit. Adakah kementerian telah pun meneliti secara mendalam sektor-sektor seperti yang telah saya sebutkan tadi itu di mana pengendali sektor pelancongan di negara kita, khususnya di kawasan-kawasan *focus area* di negara kita seperti di kawasan Sipadan, sudah pun mengambil faktor tentang keperluan kewangan sebenarnya berapa. Bukan hanya RM3,000 yang diperlukan. Terima kasih banyak.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Semporna.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Semporna. Bagi menjawab Yang Berhormat Semporna seperti mana

yang ditanya tadi geran untuk *industry players* kita, kita tidak melihat kepada kawasan Yang Berhormat, kita melihat lebih kepada, kita menjurus kepada— kita fokus kepada *industry players* kita dengan izin.

Tadi pun bertanya, ini saya menjawab secara menyeluruh, tidak satu-satu kerana ia melibatkan banyak *detail* dari segi *industry players* kita. Untuk pemandu pelancong, 'top tap', MM2H, pengusaha *homestay*, pengusaha spa dan PUK, usahawan kraf, *community* MAH dan *one-off*— semuanya ini secara totalnya ada RM85 juta. Geran padanan pembaikan hotel bajet ataupun inap desa berdaftar adalah sebanyak RM30 juta.

Selepas itu kita ada geran sepadanan pelancongan seni dan budaya syarikat swasta dan NGO bagi menganjur program adalah sebanyak RM50 juta. Dana galakan bagi mempromosi serta menggalakkan pelancongan domestik adalah sebanyak RM65 juta yang lain-lain itu adalah termasuk *discount tickets*, semua itu yang hendak pergi melancong. Ini *detailnya* akan saya beri kepada Yang Berhormat tadi iaitu Yang Berhormat Kota Kinabalu dan Yang Berhormat Bukit Bendera.

Saya teruskan dengan isu seterusnya iaitu beberapa Ahli Yang Berhormat telah mencadangkan untuk membangunkan infra dan produk pelancongan baharu serta mempromosikan destinasi pelancongan di kawasan dan negeri masing-masing. Tuan Yang di-Pertua, MOTAC sememangnya memang komited dalam membangun dan menaiktaraf infra pelancongan sama ada di lokasi-lokasi baharu, mahupun sedia ada yang menjadi tumpuan pelancong di seluruh negara.

Dalam hal ini MOTAC sentiasa bekerjasama rapat dengan kerajaan-kerajaan negeri dan pihak berkuasa tempatan bagi mengenal pasti produk-produk pelancongan yang baharu serta memastikan produk pelancongan sedia ada dilestarikan. Cadangan menambahbaik dan meningkatkan infrastruktur kemudahan pelancongan yang dikemukakan oleh Yang Berhormat Beaufort, Yang Berhormat Kuala Krai dan Yang Berhormat Setiu akan dibawa untuk dibincangkan, diperhalusi dan dipertimbangkan bersama dengan agensi-agensi [*Tidak jelas*] yang berkaitan.

Tuan Yusuf bin Abd. Wahab [Tanjong Manis]: Mohon mencelah Yang Berhormat Menteri, Tanjong Manis.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Yang Berhormat Tanjong Manis.

Tuan Yusuf bin Abd. Wahab [Tanjong Manis]: Yang Berhormat Menteri, saya pun ada memohon untuk produk pelancongan baharu di kawasan Tanjong Manis termasuk juga Tanjong Manis yang Yang Berhormat sebut tadi sebab saya tidak dengar Tanjong Manis disebut. Terima kasih.

■1550

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Tanjong Manis. Sila.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Saya tidak tahu apa produk itu, kalau boleh dimaklumkan di sini baru saya dapat dengan spesifik boleh menjawabnya. Boleh Yang Berhormat Tanjong Manis beritahu apa produknya?

Tuan Haji Yusuf bin Abd Wahab [Tanjong Manis]: Kita ada produk baru seperti monyet belanda, buaya, ikan dolphin dan juga pantai-pantai yang cantik di Belawai.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Okey, Yang Berhormat. Okey, saya faham. Dia macam ini, kalau Yang Berhormat, Ahli Parlimen hendak meminta kita bantu secara / *mean direct* secara langsung begitu, dengan izin. Yang Berhormat, itu bergantung kepada keadaannya.

Ada juga projek-projek ia perlu melalui kerajaan negeri sebab macam Yang Berhormat katakan tadi, saya percaya itu melibatkan tanah ianya perlu melalui kerajaan negeri. Jadi kita tidak dapat jawab terus di sini kerana ianya perlu melalui - kita kalau kita terima ini prosesnya supaya semua faham. Kalau kita terima selepas itu kita mohon melalui EPU juga.

Jadi, EPU akan berkomunikasi dengan kerajaan negeri kerana tanah adalah kepunyaan kerajaan negeri. Maka perlu untuk dibincangkan bersama. Namun begitu Yang

Berhormat, memang kita ada perancangan terbaru melalui Dasar Pelancongan Negara kita, *insya-Allah*.

Saya akan lebih aktif lagi bercerita mengenai Dasar Pelancongan Negara selepas Dewan ini sebab sudah saya maklumkan sebelum ini tetapi secara *detailnya* apa yang akan kita lakukan *insya-Allah* akan kita kongsi bersama dengan Yang Berhormat semua kerana kita mahu melihat produk baru lahir di setiap negeri.

Tuan Yang di-Pertua, sementara itu juga Tuan Yang di-Pertua menyentuh isu mengenai promosi pelancongan seperti yang telah dibangkitkan oleh beberapa Ahli Yang Berhormat. Sukacita dimaklumkan bahawa perkara ini sememangnya sentiasa giat dilaksanakan oleh MOTAC lebih-lebih lagi menerima agensi di bawah seliaan iaitu Tourism Malaysia.

Untuk makluman, MOTAC melalui Tourism Malaysia juga sentiasa mengadakan aktiviti-aktiviti promosi bersama kerajaan negeri dan badan-badan pelancongan negeri termasuk penyertaan dalam pelbagai pameran serta misi jualan sama ada domestik seperti Cuti-cuti Malaysia Travel Fair, Matta Fair, MITA Tourism Fair dan juga pameran antarabangsa seperti World Travel Market (WTM) di London, South Asia Travel Tourism Exhibition (SATTE) di New Delhi. Program-program lain juga seperti Cuti-cuti Malaysia diwujudkan khas bagi tujuan ini secara berterusan.

Selain itu, Tourism Malaysia juga sentiasa membawa pengamal media serta *influencer* bagi membuat liputan di tempat-tempat pelancongan menarik di seluruh negara. Tourism Malaysia juga telah membangun dan menyediakan platform atas talian bagi membantu penggiat industri pelancongan memapar, mempromosi dan menawarkan pakej dan produk pelancongan mereka menerusi laman web: www.malaysia.travel.

Pelbagai kempen telah dilaksanakan oleh Tourism Malaysia dalam mengembalikan keyakinan para pelancong untuk ke Malaysia.

Tuan Muhammad Bakhtiar bin Wan Chik [Balik Pulau]: [Bangun]

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Penekanan kepada digitalisasi merupakan salah satu elemen penting bagi memastikan Malaysia terus berdaya saing di peringkat antarabangsa seperti bekerjasama dengan *online travel portal* ataupun *online travel agent* (OTA). Kedua, memperkukuhkan lagi kempen pemasaran digital secara kerjasama dan perkongsian pintar dengan syarikat penerbangan antarabangsa.

Mempergiatkan aktiviti perhubungan awam melalui kerjasama dengan *key opinion leader* (KOL) dan juga *influencers* bagi mengembalikan keyakinan masyarakat bahawa Malaysia adalah destinasi yang selamat untuk dikunjungi dan menjadikan Malaysia sebagai destinasi pilihan utama pelancong.

Semua inisiatif ini semestinya akan dipergiatkan bagi menonjolkan lagi keterlihatan ataupun *visibility* dengan izin, Malaysia di mata dunia. Lebih-lebih lagi ketika negara kini sudah mula membuka sempadannya untuk menerima semula kemasukan pelancong asing ke Malaysia secara berfasa dan bersasar. Saya bersependapat dengan Yang Berhormat Hang Tuah Jaya bahawa produk berskala kecil seperti tarikan makanan tempatan di sesuatu tempat boleh di promosi dan dijadikan produk tarikan pelancong.

Negara bertuah kita sememangnya kaya dengan kepelbagaian budaya dan kaum yang masing-masing mempunyai makanan dan cara penyediaannya yang tersendiri. Makanan dan juadah tempatan selain dapat mengeratkan keharmonian Keluarga Malaysia, juga semestinya boleh menjadi produk pelancongan yang berpotensi.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Ada celahan.

Tuan Muhammad Bakhtiar bin Wan Chik [Balik Pulau]: Boleh saya mencelah? Boleh saya mencelah tentang inisiatif yang diambil oleh Tourism Malaysia tadi.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sila, Yang Berhormat Balik Pulau.

Tuan Muhammad Bakhtiar bin Wan Chik [Balik Pulau]: Okey, tadi Yang Berhormat Menteri sebut tentang inisiatif-inisiatif yang diambil tetapi sebenarnya inisiatif ini ialah sebelum pandemik iaitu *Key Opinion Leader*, *influencers*, SATTE, WTM yang

mana *events* ini bersifat sebelum pandemik tetapi apa yang saya bangkitkan ialah mengenai jumlah *search* ataupun destinasi pelancongan negara kita tidak berada lagi dalam *Top 10* yang disebut oleh *Expedia* terkeluar daripada *search* semasa 2021 ini.

Jadi itu yang saya tanya, sebelum itu memang kita sudah buat semua ini tetapi apakah rancangan semasa pandemik ataupun 2020 hingga 2021 untuk mengembalikan negara kita sebagai destinasi pilihan apabila kita buka *border* kita kepada negara luar.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Okey, terima kasih Yang Berhormat Balik Pulau.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih, Yang Berhormat Balik Pulau. Sebenarnya memang KOL semua ada di situ sebelum itu tetapi pada masa ini apa yang kita giatkan lagi lebih kepada *Smart Tourism*. Kita menggunakan *virtual reality*, kita *enhance*-kan dengan izin, semua ini IoT. Kalau dahulu tidaklah berapa hebat tetapi sekarang ini kita hebatkan lagi supaya orang belum datang ke Malaysia pun dia hendak ingin, dia melihat daripada *virtual reality*, daripada IoT, daripada kita punya *artificial intelligence* itu semua adalah di antara *digitalization* yang kita gunakan untuk kita memperkuatkan lagi maklumat mengenai negara kita.

Tuan Muhammad Bakhtiar bin Wan Chik [Balik Pulau]: Boleh, boleh Yang Berhormat Menteri bagi contoh. Boleh, Yang Berhormat Menteri bagi contoh tentang AI tadi, tentang *virtual reality* ada boleh bagi contoh, apakah usaha yang...

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Yang Berhormat, ini adalah kebanyakannya orang datang *proposed* kepada kita. Dia tunjuk mengenai tempat-tempat di setiap negeri.

Tuan Muhammad Bakhtiar bin Wan Chik [Balik Pulau]: Baru *proposed* lah, belum buat lagi?

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Okey?

Tuan Muhammad Bakhtiar bin Wan Chik [Balik Pulau]: Baru *proposed* tetapi belum buat lagi yang tadi *virtual reality*?

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Ada yang sudah pun. Mereka menunjuk mengenai..

Tuan Muhammad Bakhtiar bin Wan Chik [Balik Pulau]: Boleh, boleh saya tengok contoh yang tadi..

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Yang Berhormat, boleh saya.. *this is my floor. I think- okay.*

Tuan Muhammad Bakhtiar bin Wan Chik [Balik Pulau]: Ya, ya saya tanya.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Saya hendak menjawab Yang Berhormat. Ada yang sudah memberi kepada kita mengenai satu-satu tempat misalnya orang tidak pernah hendak pergi ke Mulu misalnya. Susah hendak pergi Mulu, dia tunjuk bagaimana Mulu itu secara *virtual*. Nanti kita beri contoh-contoh lain *because you're asking me off hand*.

Bukan mudah untuk saya hendak mengingatkan itu. *There is a lot I have to remember* tetapi memang inilah yang *this is our way forward*, dengan izin dan ini yang kita lakukan pada masa ini bagi membolehkan orang yang tidak pernah datang ke Malaysia ini mengetahui apa yang ada dalam Malaysia.

Oleh sebab orang hendak datang, hendak melihat sendiri ada kebanyakannya kita masih lagi disekatkan daripada segi datang ke negara kita untuk *international* punya *tourist*.

Tuan Karupaiya a/l Mutusami [Padang Serai]: [Bangun]

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Jadi, mereka dapat melihat dan kita banyak menggunakan *social media* juga untuk mempromosi tempat-tempat yang ada dalam negara. *I'm sure you have seen a lot in our social media*. Banyak yang itu daripada KOL kita dan mereka tidak pernah pergi tempat jauh pergi Ba'kelalan pun pergi, kita bawa. Ini tidak ada dalam zaman dahulu tetapi bukan saya hendak mengatakan zaman Yang Berhormat tetapi inilah, oleh kerana itu kita memperbaiki. *We upgrade*, dengan izin

keadaan kita dahulu lain sekarang ini kita tambahkan lagi penggunaan *social media* untuk mempromosikannya.

Tuan Muhammad Bakhtiar bin Wan Chik [Balik Pulau]: Untuk... mencelah, mencelah.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Balik Pulau, boleh bagi peluang orang lain yang hendak ...

Tuan Muhammad Bakhtiar bin Wan Chik [Balik Pulau]: Tidak, sedikit, sedikit sahaja.

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawawi [Tumpat]: Tumpat pula, Tumpat.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Bagi Yang Berhormat Padang Serai pula.

Tuan Muhammad Bakhtiar bin Wan Chik [Balik Pulau]: Sedikit, sedikit sahaja tentang *social media* tadi. Saya hendak bagi contoh *social media*, *Malaysia Truly Asia* ini bahawa Tourism Malaysia baru 200 ke 300 *likes* berbanding dengan Yang Berhormat Muar dan Yang Berhormat lain-lain ini, dia punya jumlah *likes*nya, *engagement* terlalu rendah. Macam mana hendak katakan ini satu benda yang efektif.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: [Tidak jelas]

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Itulah Yang Berhormat, Yang Berhormat terima kasih ya. Kalau hendak bandingkan dengan Yang Berhormat Muar, dengan siapa itu, *this is not the issue. The issue now is we are already at it. We are already using the social media, we are already using smart tourism, okay.* Tidak perlulah berpolitik di sini, Yang Berhormat. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sila..

Tuan Karupaiya a/l Mutusami [Padang Serai]: Yang Berhormat Menteri, laluan.

Tuan Muhammad Bakhtiar bin Wan Chik [Balik Pulau]: Ini bukan berpolitik..

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Saya teruskan dengan jawapan saya ini.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Padang Serai minta laluan.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Saya banyak lagi hendak ini, nanti saya minta untuk berhenti. *I don't think it's fair for the others.* Okey, terima kasih.

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawawi [Tumpat]: Minta Tumpat sedikit.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Saya teruskan jawapan saya ini, Yang Berhormat.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Ada 9 minit lagi.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Okey, tadi saya bercakap mengenai ...

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawawi [Tumpat]: Yang Berhormat Menteri, sebelum Yang Berhormat Menteri masuk tajuk lain itu, Tumpat minta laluan sedikit.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Di sini saya hendak menyentuh mengenai jumlah nilai publisiti atau *reach* yang diperolehi siri ini melebihi siri yang dari *Youtube* kita yang Siri Jelajah Penjelajahan Program Makanan dan Tarikan Setempat yang melibatkan destinasi makanan tradisi dan popular di negeri Pahang, Terengganu dan Kelantan.

■1600

Jumlah nilai publisiti atau *reach* yang diperolehi siri ini melebihi 128 juta tontonan dan 262 juta *impression* di *Facebook* serta lebih 5 juta tontonan di *YouTube* untuk tujuh episod tersebut. *Insya-Allah*, kita boleh meneliti potensi seperti ini untuk masakan asam pedas Melaka yang dikatakan oleh Yang Berhormat Hang Tuah Jaya seperti Yang Berhormat sebutkan di kawasan Parlimen Hang Tuah Jaya.

Saya teruskan lagi...

Tuan Karupaiya a/l Mutusami [Padang Serai]: Sedikit, sedikit. Padang Serai minta sedikit.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: *Can you let me finish this one first?* Dengan izin ya.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Ya, baik. Sila duduk, Yang Berhormat Padang Serai.

Datuk Seri Mohd Redzuan bin Md Yusof [Alor Gajah]: Boleh Alor Gajah cakap sedikit?

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Tuan Yang di-Pertua, ini adalah isu yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Kuala Krai dan juga Yang Berhormat Jerai.

Tuan Yang di-Pertua, MOTAC mengambil berat terhadap kenyataan Yang Berhormat Jerai bahawa ada pemilik *homestay* di kawasan Ahli Yang Berhormat yang terjejas teruk akibat bencana banjir. Namun, semakan oleh kementerian ini mendapati bahawa tiada pengusaha di bawah Program Pengalaman Homestay Malaysia— dengan izin, saya minta minum dahulu.

Datuk Seri Mohd Redzuan bin Md Yusof [Alor Gajah]: Sementara itu bagi Alor Gajah cakap sedikit.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Namun, semakan oleh kementerian ini mendapati bahawa tiada pengusaha di bawah Program Pengalaman Homestay Malaysia yang terjejas akibat bencana tersebut.

Untuk makluman, terdapat satu kluster *homestay* yang berdaftar di bawah MOTAC di situ iaitu Homestay Kampung Raga yang terdiri daripada 26 orang pengusaha. Walau bagaimanapun, saya telah dimaklumkan bahawa kebanyakan premis penginapan pelancong yang terjejas di kawasan tersebut beroperasi secara persendirian serta tidak berlesen dengan pihak berkuasa tempatan mahupun berdaftar dengan MOTAC.

Sehubungan itu, MOTAC amat menggalakkan supaya premis penginapan pelancong ini berdaftar dengan MOTAC bagi membolehkan mereka mendapat akses kepada insentif atau bantuan yang disediakan oleh kerajaan. Contohnya, peserta Program Pengalaman Homestay Malaysia berpeluang untuk menyertai platform dan kursus-kursus berkaitan untuk menceburi industri pelancongan seperti mana yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Kuala Krai. Antara kursus yang ditawarkan ialah Kursus Asas Pemandu Pelancong Bandar Tahap 3 dan Kursus *Regional Specific Tourist Guide* (RSTG) Sabah/Sarawak Tahap 3.

Selain itu, MOTAC turut menawarkan Kursus Pemandu Pelancong Berkemahiran Alam Semula Jadi Setempat Tahap 2 kepada individu-individu yang berminat untuk menjadi pemandu pelancong di kawasan alam semula jadi yang dilaksanakan oleh Jabatan Perlindungan Hidupan Liar dan Taman Negara (PERHILITAN).

Walaupun bagaimanapun, kursus-kursus sedia ada berkaitan pemandu pelancong di bawah MOTAC ini tidak melibatkan malim gunung yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Kuala Krai.

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: *[Bangun]*

Tuan Karupaiya a/l Mutusami [Padang Serai]: *[Bangun]*

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Untuk makluman, pada masa ini, malim-malim gunung ini tidak berdaftar serta tidak dilesenkan di bawah MOTAC. Sebaliknya, malim-malim gunung ini berdaftar di bawah Jabatan Perhutanan Negeri seperti *Eco Park* dan Hutan Taman Negeri.

Ini untuk Yang Berhormat Balik Pulau. Terdapat isu yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Balik Pulau berhubung peruntukan bagi tujuan penyelenggaraan Tapak Warisan Dunia UNESCO Lembah Lenggong. Seperti Yang Berhormat sedia maklum, Jabatan Warisan Negara (JWN), sebuah lagi agensi di bawah seliaan MOTAC, akan melaksanakan fungsinya di bawah Akta Warisan Kebangsaan 2005 [Akta 645] untuk memulihara, memelihara dan melindungi tapak warisan sebagaimana dirancang.

JWN telah melaksanakan beberapa usaha bagi memastikan Tapak Warisan Dunia UNESCO tersebut terpelihara. Antara yang telah dijalankan adalah termasuk:

- (i) membuat pengambilan tanah bagi Tapak Warisan Dunia di Bukit Bunuh dan Bukit Jawa untuk tujuan pemuliharaan, pemeliharaan dan perlindungan ke atas tapak warisan berkenaan;
- (ii) melaksanakan perlindungan tapak dengan membuat pemagaran ke atas Gua Gunung Runtah, Gua Teluk Kelawar, Gua Kajang dan lain-lain;
- (iii) menyediakan dokumen *Conservation Management Plan* (CMP) dan *Special Area Plan* (SAP) dengan kerjasama PLANMalaysia bagi melindungi Tapak Arkeologi Lembah Lenggong melalui garis panduan tertentu;
- (iv) melaksanakan projek naik taraf Kota Tampan, Lenggong termasuk kerja-kerja menyelamatkan cerun, kerja-kerja landskap dan lain-lain berkaitan;
- (v) membaik pulih menara tinjau dan taman geologi serta lain-lain kerja berkaitan di Galeri Arkeologi Lembah Lenggong (GALL); dan
- (vi) melaksanakan projek naik taraf Galeri Arkeologi Lembah Lenggong Fasa 1 yang memfokuskan kepada penambahan galeri baharu untuk Perak Man yang bertujuan untuk memperkukuh dan meningkatkan kredibiliti warisan arkeologi Lembah Lenggong, Perak sebagai Tapak Warisan Dunia UNESCO.

MOTAC percaya bahawa usaha-usaha yang dilakukan akan dapat memberikan nilai tambah kepada produk pelancongan selain untuk tujuan memelihara dan memulihara tapak di bawah Akta Warisan Kebangsaan 2005 [Akta 645]. Usaha ini juga dapat memupuk minat dan meningkatkan kesedaran generasi baharu tentang kepentingan sejarah sebagai salah satu cabang pengetahuan penting dalam mengukuhkan semangat jati diri dan perpaduan negara.

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: *[Bangun]*

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Pada masa yang sama, suka saya ingin menjelaskan di sini bahawa pemeliharaan warisan adalah di bawah item 9E dalam Senarai III – Senarai Bersama, Jadual Kesembilan, Perlembagaan Persekutuan. Oleh itu, usaha memelihara dan memulihara khazanah warisan negara merupakan tanggungjawab bersama Kerajaan Persekutuan dan kerajaan negeri melalui penglibatan MOTAC, pihak berkuasa negeri dan pihak berkuasa tempatan.

Manakala berdasarkan kepada seksyen 42 Akta 645, menjadi tanggungjawab pemilik sesuatu tapak warisan untuk memastikan bahawa tapak warisan itu sentiasa dalam keadaan baik. Dalam hal ini, pemegang hak milikannya adalah bertanggungjawab memastikan ia terus terpelihara.

Pada masa yang sama, bagi meningkatkan usaha-usaha pemeliharaan dan pemuliharaan tapak warisan, kerajaan menggalakkan penglibatan sektor swasta secara lebih aktif dalam menaja aktiviti berkaitan seni, budaya dan warisan. Bagi tujuan tersebut, kerajaan membenarkan insentif potongan cukai penajaan aktiviti kesenian, kebudayaan dan warisan di bawah sub seksyen 34(6)(k) Akta Cukai Pendapatan 1967 yang diluluskan oleh Kementerian Pelancongan, Seni dan Budaya.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Menteri, ada satu minit sahaja lagi.

Tuan Karupaiya a/l Mutusami [Padang Serai]: Yang Berhormat Menteri, minta laluan.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Satu minit sahaja lagi.

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: Tumpat minta. Tumpat.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Kalau begitu— ya, ada satu lagi isu daripada Yang Berhormat Balik Pulau. Saya akan beri secara bertulis kepada Yang Berhormat Balik Pulau dengan Yang Berhormat Sekijang, satu isu sahaja. Saya memohon untuk menutup ya.

Dengan itu, Tuan Yang di-Pertua, sebagai penutup...

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: Tumpat, Yang Berhormat Menteri. Tumpat.

Tuan Karupaiya a/l Mutusami [Padang Serai]: Padang Serai minta laluan, Yang Berhormat Menteri.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: *Time is not control by me* Yang Berhormat. Minta dengan Tuan Yang di-Pertua. Okey, terima kasih.

Tuan Karupaiya a/l Mutusami [Padang Serai]: Sana minta sini, sini— ini bukan padang bola, tendang sana sini.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Saya sekali lagi ingin merakamkan penghargaan kepada semua Ahli Yang Berhormat yang telah mengemukakan pandangan, teguran, saranan dan cadangan dalam memajukan sektor pelancongan, seni dan budaya negara.

Tuan Karupaiya a/l Mutusami [Padang Serai]: Bila kita minta Tuan Yang di-Pertua, Tuan Yang di-Pertua kata minta dengan menteri. Menteri kata Tuan Yang di-Pertua. Mana satu betul ini?

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: *Insya-Allah*, kami di MOTAC akan terus komited untuk membantu industri pelancongan negara kembali bangkit serta melipatgandakan usaha untuk memelihara dan memulihara warisan seni dan budaya negara.

*Pengantin diarak raja sehari,
Memohon rahmat untuk semua,
Pelancongan di semarak menjana industri,
Terus gemilang menjulang negara.*

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: Tumpat tidak dijawab langsung Tumpat ini.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Yang Berhormat Padang Serai, *you never touch any of the issue here*, okey. Saya sudah jawab isu *you* tadi, dengan izin.

Tuan Karupaiya a/l Mutusami [Padang Serai]: *We want to help you, that's why we ask you some question.*

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Jadi, saya akhirkkan di situ sahaja. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Tumpat, tidak mengapa Yang Berhormat Tumpat.

Tuan Karupaiya a/l Mutusami [Padang Serai]: Kalau bagi masa penuh satu hari, kita boleh cakap semua, Yang Berhormat Menteri.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Yang Berhormat Tumpat, saya ada pergi kepada Tumpat tetapi tidak ada isu yang dibangkitkan di sini.

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: Ada, Yang Berhormat Menteri. Cuma semasa...

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Tidak dimasukkan. Isu yang mana itu, Yang Berhormat? Saya ambil secara bertulis.

Tuan Karupaiya a/l Mutusami [Padang Serai]: Yang Berhormat Menteri, kita dapat 15 minit, 13 minit sahaja mahu *cover* semua kementerian, tidak boleh.

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: Yang Berhormat Padang Serai, ini saya punya *floor*. Semasa...

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Lawatan?

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: Saya cuba mencelah semasa Yang Berhormat Menteri memberikan penjelasan mengenai destinasi baharu pelancongan tadi.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Okey.

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: Sebagaimana Yang Berhormat Menteri sedia maklum bahawa lebih kurang tiga minggu lepas Yang Berhormat Menteri dibawa untuk melawat ke beberapa *potential* destinasi untuk pelancongan di Tumpat baru-baru ini. Saya ada buat beberapa permintaan dalam ucapan perbahasan bajet saya. Cuma mungkin sebahagiannya tidak melibatkan Kementerian Pelancongan.

Cuma, kalau boleh, Yang Berhormat Menteri memberi sedikit berita gembira atau pandangan terhadap lawatan Yang Berhormat Menteri ke kawasan destinasi pelancongan di Tumpat khususnya di Pasar Terapung, Kepulauan Teluk Renjuna, industri batik dan sebagainya. Terima kasih Yang Berhormat Menteri.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat.

■1610

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Terima kasih Yang Berhormat, dengan izin Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Hajah Azizah binti Mohd Dun [Beaufort]: Yang Berhormat Menteri, bolehkah sebelum-

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri: Apa yang saya alami masa pergi ke Tumpat Kelantan, sebenarnya Kelantan ini banyak mempunyai banyak produk-produk yang perlu diketengahkan dan perlu di promosi. Jadi daripada segi tempat di Tumpat itu sendiri memang ada pelbagai aktiviti yang boleh dijadikan produk pelancongan. Saya rasa pihak negeri juga perlu memainkan peranan untuk mempromosikannya.

Kita di MOTAC, *insya-Allah* kita membantu, hari itu pun banyak kita membantu juga. Jadi saya harap ia akan menjadi satu kolaborasi di antara negeri dan juga Persekutuan. Yang lain itu apa yang saya nampak, kebanyakan negeri bukan sahaja di Tumpat, apa yang saya nampak di bawah Dasar Pelancongan Negara yang kita baru luluskan untuk 2020-2030, *insya-Allah* kita akan mengadakan satu perubahanlah supaya setiap negeri itu akan bekerjasama dengan pihak kerajaan dan Persekutuan untuk kita melahirkan produk baru di seluruh negara. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Okey.

Dato' Hajah Azizah binti Mohd Dun [Beaufort]: Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri.

Tuan Karupaiya a/l Mutusami [Padang Serai]: Tuan Yang di-Pertua, saya hendak tanya tentang Deepavali Yang Berhormat Menteri.

Dato' Hajah Azizah binti Mohd Dun [Beaufort]: Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Menteri. *[Pembesar suara dimatikan]*

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Saya minta maaf. Menteri sudah selesai menjawab. Seterusnya saya menjemput Yang Berhormat Menteri Kewangan untuk menjawab. Masa diberi 60 minit.

4.11 ptg.

Menteri Kewangan [Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Izinkan saya zahirkan *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh*. Tuan Yang di-Pertua, izinkan saya zahirkan setinggi-tinggi ucapan terima kasih kepada semua Ahli-ahli Yang Berhormat kerana telah mengambil bahagian dalam sesi perbahasan Rang Undang-undang

Perbekalan 2022. Tidak kurang 81 orang Ahli Yang Berhormat telah turut sama berbahas isu-isu yang melibatkan kepentingan rakyat, perniagaan dan juga negara.

Saya hargai dan ucapkan ribuan terima kasih atas cadangan, teguran serta pandangan yang disampaikan Ahli-ahli Yang Berhormat semua. Pada hari ini, izinkan saya memberi penjelasan dan menjawab persoalan-persoalan utama yang dibangkitkan sepanjang tempoh perbahasan lalu.

Pertamanya, ingin saya tegaskan di sini bahawa Bajet 2022 tetap dengan tema “*Keluarga Malaysia, Makmur Sejahtera*”, kekal bersifat inklusif, mampan dan seimbang dengan fokus untuk memastikan rakyat yang sejahtera, perniagaan yang berdaya tahan, ekonomi makmur dan mampan. Tuan Yang di-Pertua, sejak pembentangan Bajet 2022, beberapa Ahli Yang Berhormat dan pihak lain telah menyuarakan cadangan berhubung usaha untuk menambah baik tadbir urus, kecekapan serta ketelusan pengurusan kewangan dan bajet kerajaan.

Sukacita saya umumkan di sini bahawa peruntukan tambahan akan disediakan bagi perkara-perkara berikut. Pertama, peruntukan tambahan berjumlah RM10 juta kepada Jabatan Audit Negara bagi memperkukuh keupayaan dan mengoptimumkan proses pengauditan. Perkara ini selari dengan hasrat dan titah juga Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong supaya kerajaan mengambil tindakan sewajarnya susulan pembentangan Laporan Ketua Audit Negara baru-baru ini yang membangkitkan isu pembaziran wang awam. Ia juga mengambil kira pandangan Ahli-ahli Yang Berhormat supaya peruntukan Jabatan Audit Negara ini ditambah.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato’ Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Menteri.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Kedua, peruntukan...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato’ Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Langkawi berdiri, adakah untuk mencelah Yang Berhormat Langkawi.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Bukankah saya yang ..

Timbalan Yang di-Pertua [Dato’ Mohd Rashid Hasnon]: Betul. Kalau ..

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Saya habiskan.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato’ Mohd Rashid Hasnon]: Silakan. Minta maaf Yang Berhormat Langkawi.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Yang Berhormat Langkawi, saya tidak nampak. Silakan. Saya tidak nampak. Minta maaf. *[Ketawa]* Tengah fokus.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato’ Mohd Rashid Hasnon]: Sahaja tidak *press*. Tengah fokus. Baik.

Tun Dr. Mahathir bin Mohamad [Langkawi]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, mengikut peraturan-peraturan, bajet kita perlu dikemukakan ke dalam Dewan ini supaya dapat dibahaskan dan ditentukan sama ada dilulus ataupun tidak. Sepatutnya Menteri Kewangan menjelaskan semua item-item dalam bajet tetapi sekarang ini saya dapati bahawa ada satu item yang tidak disebut dalam bajet tetapi sekarang ini sudah timbul di khalayak ramai.

Bajet ini berkenaan dengan hadiah kepada Yang Berhormat bekas Perdana Menteri Dato’ Sri Mohd Najib bin Tun Abd Razak. Dianya akan dihadaiah dengan harta dan rumah bernilai RM100 juta kerana kononnya jasanya kepada negara. Ini tidak disebut.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato’ Mohd Rashid Hasnon]: Baik.

Tun Dr. Mahathir bin Mohamad [Langkawi]: Kerana kita hendak tahulah, apa dia jasa dia? *[Ketawa]*

Timbalan Yang di-Pertua [Dato’ Mohd Rashid Hasnon]: *[Ketawa]*

Tun Dr. Mahathir bin Mohamad [Langkawi]: Setakat yang kita tahu, dia adalah satu banduan, *he is a convict* yang didapati bersalah, dihukum 12 tahun penjara dan denda lebih daripada RM200 juta.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik.

Tun Dr. Mahathir bin Mohamad [Langkawi]: ...Yang dia tidak masuk penjara dan dia tidak bayar denda.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Langkawi.

Tun Dr. Mahathir bin Mohamad [Langkawi]: Denda patut bayar tetapi tidak bayar. Ini kah jasa yang kerajaan yang ada ini hendak balas budi, hendak bagi? Jadi, Perdana Menteri yang akan datang semua akan curi duit kerana kalau curi duit dapat tambahan duit lagi dan duit yang dicuri pun dibagi balik. Ini kerajaan baru dan dasar baru. Sepatutnya dijelas dalam bajet tentang hadiah ini. Saya sendiri jadi Perdana Menteri 22 tahun, saya tidak ambil satu keping tanah pun. *[Ketawa]*

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: *[Ketawa]*

Tun Dr. Mahathir bin Mohamad [Langkawi]: Tidak ada ambil, cuma pencen saya lah. Itu sahaja.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Langkawi. Baik.

Tun Dr. Mahathir bin Mohamad [Langkawi]: Tetapi ini buat kerja sekian lama, curi duit, seleweng duit, salah guna duit, salah guna kuasa, oh! Dia hadiah dengan RM100 juta.

[Tepuk meja]

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik. Terima kasih Yang Berhormat Langkawi. Kita minta Menteri untuk menjawab.

Tun Dr. Mahathir bin Mohamad [Langkawi]: Jadi, untuk satu item disebut RM10 juta tetapi hendak hadiah ini, RM100 juta. RM60 juta untuk beli tanah dan RM40 juta untuk bangun satu bangunan untuk banduan ini.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik, terima kasih Yang Berhormat Langkawi. Saya minta Menteri mengulas. Baik.

Tun Dr. Mahathir bin Mohamad [Langkawi]: Mungkin dia bercorak sebagai jel. Saya tidak tahulah tetapi nampak RM40 juta itu banyak sangat, pasal kita buat rumah untuk Perdana Menteri pun RM26 juta sahaja yang sebesar itu.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik, baik.

Tun Dr. Mahathir bin Mohamad [Langkawi]: Yang saya duduk situ dahulu tetapi ini untuk buat salah, dapat RM100 juta.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik, terima kasih Yang Berhormat Langkawi. Terima kasih. Saya minta supaya *floor* Menteri Kewangan menjawab.

Tun Dr. Mahathir bin Mohamad [Langkawi]: Sepatutnya Menteri Kewangan jelas apa dia nya guna duit kerajaan untuk bagi hadiah kepada penyangak, kepada pencuri. Ini orang sepatutnya ada dalam jel tetapi bebas. Boleh pergi ke Singapura, boleh makan angin.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Langkawi. Terima kasih Yang Berhormat. Terima kasih. Kita minta *floor* Menteri Kewangan.

Tun Dr. Mahathir bin Mohamad [Langkawi]: Saya harap Menteri akan jawab. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: *Insya-Allah*. Terima kasih Yang Berhormat Langkawi.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Terima kasih Yang Berhormat Langkawi tadi. Saya hendak minta maaf tidak nampak tadi. Yang Berhormat Langkawi sudah berdiri untuk menanya soalan itu. Mengenai soalan yang berhubung permohonan sebidang tanah kerajaan dan seperti yang disebut oleh Yang Berhormat Langkawi juga mengenai sebuah rumah yang akan dibangunkan di atas tanah tersebut oleh mantan Perdana Menteri yang ke-6 .

Saya sebenarnya hendak cadangkan kerana sebarang soalan berhubung ini patutlah dikemukakan kepada Jabatan Perdana Menteri, memandangkan urusan berhubung Akta Ahli Parlimen (Saraan), Akta 237, Akta Ahli Parlimen (Saraan) 1980, elaun-elaun dan juga keistimewaan-keistimewaan bagi bekas Perdana Menteri terletak di bawah bidang kuasa Jabatan Perdana Menteri.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik. Teruskan.

Datuk Seri Panglima Haji Mohd Shafie bin Haji Apdal [Semporna]: Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: Ini isu perbelanjaan kewangan Yang Berhormat Menteri Kewangan.

Datuk Seri Panglima Haji Mohd Shafie bin Haji Apdal [Semporna]: Yang Berhormat Menteri Kewangan tadi.

Tun Dr. Mahathir bin Mohamad [Langkawi]: Tuan Yang di-Pertua, saya faham bahawa perkara ini telah diluluskan oleh Kabinet dan saya fikir Yang Berhormat Menteri pun Ahli Kabinet, takkan dia tidak tahu. Takkan dia tidak bantah. Dia bantah atau tidak?

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: Itu zaman Pagoh ini.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: *Your floor*, Yang Berhormat Menteri.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Terima kasih. Dipersilakan Yang Berhormat Semporna.

Datuk Seri Panglima Haji Mohd Shafie bin Haji Apdal [Semporna]: Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Menteri. Menteri tadi menyatakan tentang bagaimana persoalan yang telah dibangkitkan oleh Ahli-ahli Parlimen sepanjang perbahasan Belanjawan ini dan di antaranya ialah berhubung kait dengan Audit Negara.

Tadi untuk mempermudah, bukan persoalan dia. Sebenarnya hendak tambah duit untuk Audit Negara. Apakah tindakan yang diambil oleh pihak pemerintah pada hari ini? Ketirisan yang berlaku, kapal TUDM, berapa bilion. Ada RM6 bilion lebih lagi peruntukan yang lain yang telah ketirisan *it is action what it's required* dengan izin *it is not about addition of funding*.

Negara kita dalam keadaan yang berhutang dan hutang banyak, belanja banyak lagi *but no action's taken*.

■1620

Patut, apakah yang perlu dijelaskan apakah tindakan yang akan diambil kepada mana-mana kementerian ataupun pihak-pihak tertentu yang terbabit dengan ketirisan ini agar kepincangan itu dapat kita kurangkan dan tindakan boleh diambil? Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Semporna.

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Yang Berhormat Menteri, ringkas sahaja. Tadi kita baru dapat pengesahan di dalam Dewan ini bahawa memang ada permohonan, ada kertas yang dibawa ke dalam Kabinet yang mungkin diluluskan untuk bekas Perdana Menteri diberikan kemewahan RM100 juta.

Persoalan saya di sini, apabila di dalam Dewan kita minta jawatan tetap untuk doktor kontrak, tidak ada duit. Hendak beri bantuan-bantuan tambahan, tidak ada duit. Akan tetapi, bagi satu orang, satu individu, Dewan ini hendak luluskan RM100 juta. Kalau kita luluskan perkara ini, *our name, dignity, and conscience will be on the line*.

Saya berharap Ahli-ahli Parlimen yang berada dalam Dewan ini pertimbangkan betul-betul. Jangan jual maruah diri. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik. Saya mohon biar Yang Berhormat Menteri sahaja teruskan.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul Tengku Abdul Aziz: Ya, mungkin saya- benar hendak sambung apa yang dicakap oleh Yang Berhormat Semporna tadi. Kita, apa yang saya sebut tadi adalah betul hanya untuk memperkukuhkan keupayaan dan juga mengoptimumkan proses pengauditan ini. Memang yang disebut tadi, contohnya su LCS iaitu satu-satu contoh yang disebut tadi. Kita sekarang sedang dalam berbincang dengan Kementerian Pertahanan mengenai apakah *action* dengan izin yang akan kita buatlah. Ia masih lagi dalam perbincangan dan kita akan buat laporan lah selepas akhir perbincangan tersebut.

Kedua, saya yang Yang Berhormat Muar, saya dah jawab tadi. Memanglah saya adalah salah satu ahli Jemaah Menteri. Kita telah menerima permohonan tersebut dan kita telah berbincang di Kabinet dan untuk pengetahuan Yang Berhormat Langkawi dan juga Yang Berhormat Muar, tidak ada peruntukan di dalam bajet untuk rumah ataupun tanah tersebut.

Ketiga, peruntukan tambahan...

Tun Dr. Mahathir bin Mohamad [Langkawi]: Tak ada dalam bajet. Semua kewangan negara, apabila hendak dibelanjakan perlu dibawa kepada Dewan ini. Bila hendak bawa?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Langkawi.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul Tengku Abdul Aziz: Bila diluluskanlah.

Datuk Mohd Azis bin Jamman [Sepanggar]: Yang Berhormat Menteri, Yang Berhormat Menteri, ini Sepanggar. Kita cuma ingin hendak tahu sama ada permohonan ini diluluskan ataupun tidak oleh Kabinet?

So, perlu jelas di sini supaya kita tahu *because* kalau Yang Berhormat Menteri sebutkan bahawa tidak termasuk di dalam bajet yang ada, jadi bajet ini yang RM100 juta ini untuk bekas Perdana Menteri ini diambil daripada mana? So, kita minta penjelasan daripada Yang Berhormat Menteri.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Sepanggar, baik.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul Tengku Abdul Aziz: Terima kasih, seperti yang saya sebut tadi permohonan telah dibuat, perbincangan pun telah diadakan di Mesyuarat Jemaah Menteri. Sekarang kita menunggu keputusan Jemaah Menteri dimuktamadkan. Baik, terima kasih.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Menteri, kenapa tidak perkara ini dimaklumkan? Baru hanya dimaklumkan? Kalau Jemaah Menteri tahu tentang permohonan ini untuk memberikan rumah kepada Yang Berhormat Pekan kenapa tidak perkara ini dimaklumkan? Kenapa semua senyap sahaja sehingga perkara ini dibongkar oleh Yang Berhormat Langkawi?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Jelutong.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Kenapa tidak dimaklumkan kepada kami? Kenapa bersenyap-senyap sehingga sekarang? Semua bersekongkol di sana?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Okey Yang Berhormat Jelutong...

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul Tengku Abdul Aziz: Boleh saya teruskan?

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: Yang Berhormat Menteri, saya minta *clearkan*. Jemaah Menteri sudah bincang, termasuk Jemaah Menteri daripada BN,

daripada PN, termasuk daripada PAS. Maknanya, sudah bincang dan sudah buat keputusan, itu saya hendak tahu, keputusan sudah dibuat tak?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul Tengku Abdul Aziz: Sedang tunggu dimuktamadkan seperti saya sebut tadi.

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: *Dak*, belum dimuktamadkan?

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul Tengku Abdul Aziz: Belum dimuktamadkan.

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: Belum dimuktamadkan tetapi sudah ada persetujuan awal? *Dak*, saya jawab.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul Tengku Abdul Aziz: *[Ketawa]*

Datuk Mohd Azis bin Jamman [Sepanggar]: Kena jawab. Yang Berhormat Menteri Kewangan kena jawab.

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: *Dak*, saya minta Yang Berhormat Menteri Kewangan lebih jelas.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul Tengku Abdul Aziz: Okey, boleh saya jawab mengenai *timeline* yang...

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: Bila Yang Berhormat Menteri senyum bila saya tanya sudah ada persetujuan awal, jadi Yang Berhormat Menteri *duk* beralih itu maknanya ini kalau sudah ada persetujuan awal sepertimana yang saya dakwa termasuk daripada PAS, daripada PN, sokong untuk beri kepada bekas Perdana Menteri yang telah menghancurkan negara kita.

[Dewan riuh]

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul Tengku Abdul Aziz: Okey, biar saya menjawab Yang Berhormat Langkawi dahulu mengenai *timeline* tadi. Permohonan ini selepas bajet dibentangkan dan dengan itu tidak terdapat sebahagian daripada anggaran perbelanjaan 2022. Jadi...

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: Saya bersetuju kalau selepas. Maknanya sudah diluluskan?...

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul Tengku Abdul Aziz: Saya kata tengok—dengar betul-betul, permohonan.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Dengar penjelasan.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul Tengku Abdul Aziz: Permohonan ini yang disebut tadi kerana kenapa tidak ada dalam bajet Yang Berhormat Langkawi, kerana itu dibentangkan sebelum permohonan tersebut. Untuk dilaksanakan perkara ini, bakal dibawa sebagai Rang Undang-undang Bekalan Tambahan ke Parlimen.

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: Maknanya betul telah diluluskan? Akan dibawa dalam Bajet Tambahan?

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Bekalan Tambahan? *Why* Rang Undang-undang Bekalan Tambahan?

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: Ini saya hendak sebut bahawa orang Melaka kena tahu bahawa Kerajaan Barisan Nasional, Perikatan Nasional yang ada di dalam ia Parti Islam Se-Malaysia lulus satu permohonan tanah yang bernilai beratus juta ringgit untuk seorang bekas Perdana Menteri.

[Dewan riuh]

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Pekan telah rompak wang, kenapa beri dia rumah?

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul Tengku Abdul Aziz: Okey, terima kasih saya teruskan.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Teruskan.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul Tengku Abdul Aziz: Kedua, peruntukan tambahan...

Tun Dr. Mahathir bin Mohamad [Langkawi]: Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Ini buaya mana boleh lepas mesti panjang [*Tidak jelas*] itu. Apa ingat ini budak-budak kah lepas? Tidak ada lepas tau ini.

Tun Dr. Mahathir bin Mohamad [Langkawi]: Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Ini duit rakyatlah. Hei! Yang Berhormat Pekan sudah susahkan kita semua tau— *You* jangan jadi jangan hendak bela Yang Berhormat Pekan ya.

Tun Dr. Mahathir bin Mohamad [Langkawi]: Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Minta maaf, *with due respect*.

Tun Dr. Mahathir bin Mohamad [Langkawi]: Ahli Yang Berhormat, Yang Berhormat Menteri Kewangan telah angkat sumpah dalam Dewan ini. Bolehkah dia kata ini belum dilulus? Atau permohonan ini lepas bajet dibaca dalam Dewan ini? Kalau dia boleh, dia angkat sumpah.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul Tengku Abdul Aziz: Ya dia boleh kerana Yang Berhormat Langkawi, saya sebut tadi bahawa permohonan ini selepas bajet dibentangkan...

Tun Dr. Mahathir bin Mohamad [Langkawi]: Akan tetapi saya tahu bahawa permohonan ini sebelum bajet dikemukakan dan diluluskan lepas bajet dikemukakan...

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul Tengku Abdul Aziz: Belum, permohonan ini masih belum diluluskan semasa [*Ketawa*]

Tun Dr. Mahathir bin Mohamad [Langkawi]: Jadi, ini sebenar Yang Berhormat Menteri angkat sumpah. Tolong ingat.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul Tengku Abdul Aziz: Yang Berhormat Langkawi, permohonan ini saya perlu sebut tadi selepas bajet dibentangkan dan dengan itu tidak terdapat sebahagian daripada Anggaran Perbelanjaan 2022. Itulah prosesnya.

As you know Yang Berhormat, kalau ada *expenditure* selepas itu, kita akan buatlah di bawah Rang Undang-undang Perbekalan Tambahan ke Parlimen. Silakan Yang Berhormat Puchong.

[*Dewan riuh*]

Tuan Gobind Singh Deo [Puchong]: Dengan izin Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Ya, sila.

Tuan Gobind Singh Deo [Puchong]: Soalan kepada Yang Berhormat Menteri. Yang Berhormat Menteri, susulan daripada apa yang dibawa oleh Yang Berhormat Langkawi tadi, boleh kita tahu apakah asas yang dipertimbangkan oleh Kabinet dalam soal meluluskan dana sebanyak RM100 juta untuk Yang Berhormat daripada Pekan. Di dalam proses biasa, ia dibawa Kabinet ada sudah, semestinya ada satu keputusan dibuat oleh Kabinet untuk mendukung ataupun tidak kertas itu.

Jadi, boleh saya tahu apakah asas dia dan apakah keputusan yang dibawa? Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik Yang Berhormat Puchong.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul Tengku Abdul Aziz: Saya rasa, saya hendak teruskanlah ucapan saya.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul Tengku Abdul Aziz: Kedua, peruntukan tambahan berjumlah RM15 juta akan disediakan bagi meningkatkan keberkesanan peranan Parlimen...

Tuan Gobind Singh Deo [Puchong]: Tuan Yang di-Pertua, itu soalan yang sangat mudah untuk dijawab bukan tidak boleh. Apakah asasnya? Saya rasa RM100 juta ini sangat penting. Rakyat perlu tahu. Jadi kalau boleh diberikan, berikan kepada kita. Kita semua dalam Dewan Rakyat sekarang Tuan Yang di-Pertua.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul Tengku Abdul Aziz: Saya sudah sebut tadi Yang Berhormat. Sebarang soalan berhubung permohonan ini, secara *detail*nya haruslah disetujukan kepada Jabatan Perdana Menteri. Ini urusan berhubung dengan Akta 337.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua, adakah rancangan besar untuk bebaskan Yang Berhormat Pekan daripada semua pertuduhan? Itu adalah secara tersurat dan tersirat. Kalau hendak bagi dia rumah, ada rancangan untuk bebaskan dia daripada semua pertuduhan...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Ya, teruskan.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Bukankah itu maksudnya...

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Yang Berhormat Menteri.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: *Common*, tolong jawablah.

[Tuan Yang di-Pertua mempengerusikan Mesyuarat]

Dato' Seri Haji Salahuddin bin Ayub [Pulai]: Tuan Yang di-Pertua, saya rasa dalam negara merdeka sejak Tunku Abdul Rahman, Tun Razak, Tun Hussien Onn tidak pernah berlaku macam ini. Tidak pernah diberikan ratusan juta kepada bekas PM yang macam ini.

So, mesti ada integriti, mesti ada suatu tanggungjawab. Kalau Yang Amat Berhormat Perdana Menteri dahulu tidak pernah minta, tetapi ini minta, Kabinet harus bertanggungjawab. Memalukan negara.

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Yang Berhormat Menteri, setakat ini saya tidak pernah dengar Yang Berhormat Pagoh yang baru disarankan sebagai Perdana Menteri memohon RM100 juta untuk rumah dan tanah. Persoalan saya, jika sudah sampai dibincangkan ke dalam Kabinet, kenapakah Kabinet tidak tolak sahaja dan masih hendak pertimbangkan?

[Dewan riuh]

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Ini perlu dijawab, *why didn't you just reject it?*

[Pembesar suara dimatikan]

Tuan Yang di-Pertua: Okey semua, duduk semua. Tolong duduk. Ini adalah masa untuk Yang Berhormat Menteri menjawab selepas perbahasan Belanjawan 2022. Yang Berhormat Menteri telah kata—duduk!

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua. *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Yang di-Pertua: Duduk! Duduk sekarang!

Beberapa Ahli: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

[Dewan riuh]

Tuan Yang di-Pertua: *[Mengetuk Tukul]* Satu.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]* Tidak patutlah macam gini. Rakyat semua nak tahu.

Dato' Seri Haji Salahuddin bin Ayub [Pulai]: Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Yang di-Pertua: *[Mengetuk Tukul]* Dua, duduk!

Dato' Seri Haji Salahuddin bin Ayub [Pulai]: Tuan Yang di-Pertua tidak boleh macam ini.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Tidak boleh macam ginilah.

Tuan Yang di-Pertua: Duduk!

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: *Be fairlah.*

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: *Common* Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Tidak boleh macam ini.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Jelutong.

Dato' Seri Haji Salahuddin bin Ayub [Pulai]: Tuan Yang di-Pertua tidak boleh macam ini.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: *Who are you to dictate us?*

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Jelutong, sepuluh minit keluar sekarang.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Tidak bolehlah macam ini. Tak *fairlah*. Ini isu rakyat...

Dato' Seri Haji Salahuddin bin Ayub [Pulai]: Tidak boleh.

■1630

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Jelutong, 10 minit. Bentara, Yang Berhormat Jelutong, 10 minit keluar. *[Dewan riuh]*

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Tak boleh!

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: Tuan Yang di-Pertua hendak lindung penjenayah kah?

Tuan Yang di-Pertua: Keluar.

Beberapa Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Dato' Seri Haji Salahuddin bin Ayub [Pulai]: Tidak boleh buat macam ini...

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: Tuan Yang di-Pertua hendak lindung penjenayah kah?

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Ini isu RM100 juta, bukan main-main.

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: Takkan Tuan Yang di-Pertua hendak bersekongkol dengan kerajaan yang melindungi penjenayah?

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Jelutong...

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Mana boleh macam ini? Tidak adillah.

Dato' Seri Haji Salahuddin bin Ayub [Pulai]: *This is not the way... [Pembesar suara dimatikan]*

Tuan Ahmad Fahmi bin Mohamed Fadzil [Lembah Pantai]: Hendak halau kami kah? Hendak halau kami keluar? *[Dewan riuh]*

Tuan Yang di-Pertua: Duduk, tolong duduk. Yang Berhormat Jelutong, 10 minit, tolong keluar.

Beberapa Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Yang di-Pertua: Tolong. Ini adalah masa Menteri menjawab perbincangan Belanjawan 2022. *[Disampuk]* Ya, tolong. Menteri dah jawab. Menteri dah jawab banyak kali. Menteri dah jawab banyak kali bahawa perkara ini tidak berada di dalam bajet kerana permohonan itu berlaku selepas bajet. Jadi, ia bukan hal bajet pun. Ini bukan forumnya. Tolong...

Beberapa Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Jelutong, 10 minit tolong keluar. Menteri... *[Dewan riuh]* Tolong, tolong, *please*.

Tuan Yang di-Pertua: Menteri, Yang Berhormat Jelutong, 10 minit.

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Yang di-Pertua: Menteri tolong teruskan. Dengar tak? Yang Berhormat Sepang.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Yang di-Pertua: Menteri, tolong teruskan menjawab perbahasan Belanjawan 2022. *[Dewan riuh]* Perbahasan, perbahasan Belanjawan 2022. Tolong teruskan.

Beberapa Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Datuk Seri Haji Salahuddin bin Ayub [Pulau]: Tidak boleh. *You* tidak boleh buat macam itu...

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Terima kasih. Keduanya, peruntukan tambahan berjumlah RM15 juta

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Tuan Yang di-Pertua, ini tidak adil...

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: ...Disediakan bagi meningkatkan peranan Parlimen.

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: ...Kita boleh tanya soalan pada Yang Berhormat Menteri.

Datuk Seri Haji Salahuddin bin Ayub [Pulau]: *You cannot do that.*

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Soalan belum dijawab Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Sekejap, Yang Berhormat Jelutong, okey. Yang Berhormat Jelutong, kalau tidak mahu keluar, sila duduk. Dengar Menteri menjawab Belanjawan 2022. Okey. *Fair?* Duduk. *[Dewan riuh]*

Beberapa Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Pokok Sena...

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Yang di-Pertua: Mana ada hal...

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Pokok Sena, Menteri menjawab perbahasan Belanjawan 2022. Terima kasih. Okey, tolong.

Beberapa Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Yang di-Pertua: Jangan tuduh saya macam itu Yang Berhormat Sepang. *[Disampuk]* Yang Berhormat, Yang Berhormat, tolong. Yang Berhormat Menteri...

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul: Terima kasih, saya teruskan. Kedua, peruntukan...

Tuan Yang di-Pertua: Cukup. Cukup. Tolonglah.

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Tuan Yang di-Pertua, ada pindaan, maka...

Tuan Yang di-Pertua: Tolong, ini bukan fasal bajet. Saya sudah cakap. [*Dewan riuh*]

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Yang di-Pertua: Tolong Yang Berhormat Menteri, tolong sambung. Yang Berhormat Pokok Sena. Duduk. [*Dewan riuh*] Mana ada bajet tambahan? Ini bajet Belanjawan 2022. [*Disampuk*] Terus Yang Berhormat Menteri.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul: Keduanya peruntukan tambahan berjumlah RM15 juta disediakan bagi meningkatkan keberkesanan peranan Parlimen dalam takbir urus dengan diperkukuhkan Jawatankuasa Pilihan Khas Parlimen. Ya, RM15 juta disediakan. Perkara ini adalah selaras dengan pendekatan Keluarga Malaysia supaya digembleng kerjasama merentas parti demi kepentingan negara. Ketiga, keseluruhan berjumlah RM10 juta...

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Sedikit pecelahan...

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul: ...Akan disediakan untuk menyokong usaha *All-Party Parliamentary Group of Malaysia on Sustainable Development Goals* atau APPGM.

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Sedikit pecelahan isu yang lain. Isu yang lain. Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Menteri.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul: Boleh saya habiskan *sentence* ini tak?

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: *This is regarding RM10 million for audit.*

Tuan Yang di-Pertua: Okey.

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Boleh saya tanya?

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul: *Ten minutes for audit.* Boleh, silakan.

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan Terima kasih Yang Berhormat Menteri. RM10 juta yang diumumkan oleh Yang Berhormat Menteri Kewangan untuk Jabatan Audit Negara. Saya rasa sudah bertahun-tahun kita lihat dan baca laporan Jabatan Audit Negara. Isu-isu penyelewengan, salah guna, kepincangan dalam pembaziran wang rakyat, wang kerajaan. Akan tetapi, tindakan tidak diambil.

Saya ingin tahu, apakah justifikasi penambahan RM10 juta ini sekiranya kita tidak lihat tindak balas atau reaksi kepada laporan tersebut. *What is the justification, RM10 million you give, the report come out, no action is taken. There is still leakages, that is still wrongdoing and still corruption.* Terima kasih.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul: Terima kasih. Saya ambil maklumlah. Ya, Terima kasih.

Ketiga, peruntukan keseluruhan berjumlah RM10 juta akan disediakan untuk menyokong usaha *All-Party Parliamentary Group of Malaysia on Sustainable Development Goals* atau APPGM-SDG. Ini bagi meningkatkan program-program berkaitan SDG di samping mengeratkan kerjasama antara parti politik ke arah agenda kemapanan di peringkat akar umbi.

Keempat, peruntukan tambahan RM15 juta kepada Jabatan Perangkaan Malaysia dan juga agensi berkaitan bagi menggerakkan dan memantapkan ketersediaan data supaya setiap dasar kerajaan adalah lebih inklusif, bersasar dan menyeluruh, terutamanya bagi penyediaan bajet tahunan negara.

Hal ini selaras dengan hasrat Ahli-ahli Yang Berhormat supaya data-data ini diperincikan ke peringkat negeri dan kawasan Parlimen serta pemusatan data bagi bantuan dan subsidi bagi memastikan pemberian subsidi yang lebih bersasar. Di samping itu, perincian data mengikut gender juga akan ditambah baik ke arah dengan izin *gender-responsive budget*.

Kelima, peruntukan tambahan RM50 juta juga disediakan bagi mengembalikan semula Skim Khairat Kematian sebanyak RM1 ibu bagi penerima Bantuan Keluarga Malaysia bagi tahun 2022. Jadi, kerajaan berharap dengan penambahan peruntukan ini, ia menterjemahkan bahawa Kerajaan Keluarga Malaysia ini amat serius dan bersedia untuk memastikan langkah-langkah menambah baik, kecekapan serta ketelusan kerajaan digerakkan secara berterusan.

Izinkan saya menjawab soalan daripada Yang Berhormat Subang, Yang Berhormat Kuala Langat, Yang Berhormat Lanang, Yang Berhormat Sepang, Yang Berhormat Simpang Renggam, Yang Berhormat Sungai Buloh, Yang Berhormat Kepong dan Yang Berhormat Sungai Siput yang menginginkan penjelasan berhubung Bajet 2022 yang dilihat bersifat perkauman.

Untuk maklumat Ahli-ahli Yang Berhormat, Bajet 2022 ini kekal sifat inklusif, seimbang dan menyeluruh serta merangkumi kepentingan semua lapisan masyarakat bertemakan "*Keluarga Malaysia, Makmur Sejahtera*". Langkah-langkah utama Bajet 2022 yang bakal kerajaan laksanakan dengan melalui tiga paksi:

- (i) memperkukuhkan pemulihan;
- (ii) membina daya tahan; dan
- (iii) memacu pembaharuan, tidak mengenal latar belakang dan membeza-bezakan seorang.

Ini termasuklah inisiatif Bantuan Keluarga Malaysia atau BKM, peruntukannya RM8.2 bilion yang bakal memanfaatkan 9.6 juta penerima dari kaum Melayu, Cina, India, Kadazan, Iban, Orang Asli dan semua yang memerlukan.

Selanjutnya, inisiatif lain seperti Bantuan Awal Persekolahan dengan nilai RM150 untuk murid sekolah yang memerlukan PerantiSiswa iaitu pemberian tablet untuk mahasiswa B40, *e-Start* dengan nilai RM150 untuk belia juga merupakan langkah-langkah memulihkan semula kehidupan dan meringankan beban kewangan buat manfaat Keluarga Malaysia. Ini termasuklah langkah-langkah memperkukuh dan memperluaskan sistem perlindungan sosial yang turut memberi keutamaan buat semua rakyat yang memerlukan. Berhubung langkah membina daya tahan sektor peniagaan, inisiatif JaminanKerja.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat, mengenai peruntukan untuk Keluarga Malaysia. RM145 juta telah diperuntukkan untuk sosioekonomi orang India. Tadi saya terkejut, Yang Berhormat Pekan seorang sahaja diperuntukkan RM100 juta!

Tuan Ahmad Fadhli bin Shaari [Pasir Mas]: Ini sudah kena halau tadi ni...
[Pembesar suara dimatikan]

Tuan Yang di-Pertua: Duduklah. Yang Berhormat Jelutong, cukuplah, cukuplah. Mari kita biarkan Yang Berhormat Menteri menjawab perbincangan yang sebenarnya. *[Disampuk]* Tolong, itu bukan soalan. Yang Berhormat Menteri, tolong. Saya tidak benarkan.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Menteri, saya hendak bertanya.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat...

Dato' Haji Salim Sharif [Jempol]: Bagi Yang Berhormat Jelutong rehat dahulu.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tolong jelaskan perkara ini. Yang Berhormat Pekan seorang sahaja dapat peruntukan RM100 juta untuk rumah.

Tuan Yang di-Pertua: Menteri sudah jawab. Itu bawah bidang kuasa JPM, tolong. Silakan Yang Berhormat Menteri.

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: Duit daripada Kementerian Kewangan, daripada Menteri Kewangan. Bukan duit dari...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Dari Menteri Kewangan dan Menteri Kewangan tadi telah mengatakan ada belanjawan tambahan yang akan dibentangkan... *[Pembesar suara dimatikan]*

Tuan Yang di-Pertua: Itu kalau jadi. Sekarang baru permohonan. Yang Berhormat Menteri, tolong teruskan.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Kenapa Tuan Yang di-Pertua memberi jawapan bagi pihak Menteri Kewangan?

Tuan Yang di-Pertua: Saya cuma memperingatkan Yang Berhormat apa Yang Berhormat Menteri sudah kata tadi, sebab Yang Berhormat tidak dengar. *[Dewan riuh]* Faham? Yang Berhormat Menteri, tolong.

Beberapa Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Yang di-Pertua: Bila saya bagi, Yang Berhormat Pokok Sena, bila saya bagi kamu cakap? Duduk! Yang Berhormat Menteri, tolong. *[Dewan riuh]*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tolonglah Tuan Yang di-Pertua. Tolonglah, bantu kami untuk melaksanakan tugas kami Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Kami di sini bagi pihak rakyat.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, Yang Berhormat, semua ini bagi pihak rakyat.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yalah.

Tuan Yang di-Pertua: Saya pun bagi pihak rakyat.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tidak. Semua orang sebelah sana untuk Yang Berhormat Pekan.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Jelutong.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Semua menyokong penyamun, pencuri.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Jelutong.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Pekan pencuri, penyamun, perompak!

Tuan Yang di-Pertua: Duduklah, duduk. Tadi saya sudah suruh keluar, nak keluar kah?

Beberapa Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Duduk! *[Dewan riuh]*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua, tolonglah Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Duduk! Kamu kena tolong diri kamu sendiri dan semua kita.

Beberapa Ahli: Ya.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tidak, Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Duduk.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Saya cuma tidak setuju.

■1640

Tuan Yang di-Pertua: Duduk. Tolong, duduklah.

Tuan Sivakumar Varatharaju Naidu [Batu Gajah]: Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: *Please* sekejap. Duduk. Yang Berhormat, tolong. Yang Berhormat Menteri sila sambung sebab 31 minit sahaja lagi. Ya.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Tolong.

Tuan Sivakumar Varatharaju Naidu [Batu Gajah]: Dia tidak jawab soalan Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, duduk. Duduk. Yang Berhormat Menteri. Ini dia hendak jawab soalan perbahasan ini.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Okey, terima kasih. Berhubung langkah membina daya tahan sektor perniagaan, inisiatif JaminKerja ini menyasarkan 600,000 peluang pekerjaan. Nilai peruntukannya RM4.8 bilion. Ia juga adalah untuk manfaat semua pencari kerja di Malaysia, bukan sahaja bumiputera. Begitu juga segala inisiatif Skim Pembiayaan Perniagaan di bawah Semarak Niaga yang bernilai keseluruhannya sebanyak RM40 bilion turut disediakan kepada semua usahawan mikro, sehinggalah syarikat senarai awam tanpa mengira...

Tuan Nik Nazmi bin Nik Ahmad [Setiawangsa]: Tuan Yang di-Pertua...

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: ...latar belakang, bangsa dan agama.

Tuan Nik Nazmi bin Nik Ahmad [Setiawangsa]: ...Setiawangsa.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Berdasarkan inisiatif semasa yang telah dilaksanakan, misalnya seperti BPR, penerima manfaat adalah dalam kalangan semua rakyat yang memerlukan, tanpa mengira kaum dan ia hampir selari dengan peratusan populasi di Malaysia mengikut kaum.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Tuan Yang di-Pertua, boleh tanya?

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Berdasarkan data 58 peratus penerima BPR...

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Boleh tanya tidak Tuan Yang di-Pertua?

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: ...Terdiri daripada kaum Melayu...

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Boleh celah, celah. Boleh tanya?

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: ...Sementara kaum Cina dan India masing-masing adalah 19 peratus...

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Menteri minta- sekejap hendak tanya boleh tidak?

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: ...Dan lapan peratus. Selanjutnya...

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Tuan Yang di-Pertua, boleh ya? Boleh tanya.

Tuan Nik Nazmi bin Nik Ahmad [Setiawangsa]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Menteri. Setiawangsa menerima baik penerangan yang telah diberikan. Bagaimana belanjawan ini memberi faedah kepada semua rakyat selari dengan konsep Keluarga Malaysia. Cuma, bukankah dan pihak kami menerima kerangka perlembagaan dengan semua yang ada di bawah perlembagaan negara kita termasuk kedudukan istimewa bumiputera dan sebagainya.

Cuma bukannya bila ditekankan istilah-istilah kaum dalam pembahagian peruntukan tersebut dalam perbelanjaan dan bukannya soal keperluan sebagaimana yang diperjelaskan oleh Yang Berhormat Menteri pada hari ini, maka ia telah menimbulkan keresahan di kalangan rakyat Malaysia yang mahukan pendekatan yang lebih inklusif.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Terima kasih.

Datuk Mohd Azis bin Jamman [Sepang]: Yang Berhormat Menteri, isu yang sama. Isu berkenaan dengan bajet mengikut kaum yang telah disebut. Kalau sebagaimana apa yang diumumkan oleh Yang Berhormat Menteri, Cina dapat RM200 juta, India – RM145 juta, Orang Asli – RM274 juta, Sabah dan Sarawak RM10 juta.

Bila saya melihat penjelasan kepada item-item ini, contoh umpama Cina RM200 juta, dia digunakan untuk baik pulih rumah dan sebagainya, bila Sabah dan Sarawak mempromosikan budaya. Jadi, persoalan saya Yang Berhormat Menteri, Cina contoh, adakah Cina di Sabah juga termasuk dalam kelompok ini dan bagaimana sistem pelaksanaan bajet ini nanti? Terima kasih.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Terima kasih. Ya, saya teruskan ya.

Tuan Sivakumar Varatharaju Naidu [Batu Gajah]: Menteri, Menteri. Batu Gajah di sini. Menteri, saya rasa sangat kecewa lah sebab Menteri ada kata pemberian peruntukan yang baik untuk semua kaum. Untuk pembangunan sosioekonomi masyarakat India melalui MITRA, diberi sebanyak RM100 juta. RM100 juta untuk satu masyarakat, pembangunan sosioekonomi masyarakat India, tetapi seorang, Yang Berhormat Pekan boleh dapat RM100 juta. *Aiyoo*, macam mana ini? *How to justify this?* Satu...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, tolonglah! Apa ini? Duduk sekejap. Saya tidak bagi kamu bercakap, duduk. Duduk! Sudahlah. Sudah! Sudah. Duduk! Jawab Menteri. Saya tidak bagi.

Tuan Sivakumar Varatharaju Naidu [Batu Gajah]: Menteri yang bagi!

Tuan Yang di-Pertua: Menteri bagi, saya tidak bagi. *[Dewan riuh]* Duduk! Kamu duduk. Saya tidak bagi. Duduk. Duduk! Yang Berhormat Menteri, tolong jangan jawab benda itu.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Okey, saya tidak jawab dulu. Saya dah jawab pun sebenarnya.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua, ini hak orang-orang India, kami berhak untuk bersuara.

Tuan Yang di-Pertua: Cukuplah. Kamu semua kan...

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Okey, *just* bagi contoh...

Tuan Yang di-Pertua: Cukup. Yang Berhormat Menteri, tolong.

Tuan Sivakumar Varatharaju Naidu [Batu Gajah]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Mana boleh Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Batu Gajah, Yang Berhormat Batu Gajah, duduk.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Yang di-Pertua: Duduk. Kamu kena bagi adil juga kepada Yang Berhormat Menteri.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Tuan Yang di-Pertua, saya hendak tanya Tuan Yang di-Pertua boleh tidak?

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Menteri, tolong teruskan.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Okey. Hendak bagi jawapan tadi mengenai sama ada...

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Tuan Yang di-Pertua, saya hendak tanya Tuan Yang di-Pertua boleh tidak? Hendak tanya Tuan Yang di-Pertua boleh tidak?

Tuan Yang di-Pertua: Duduklah.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Boleh? *Can I ask you?*

Tuan Yang di-Pertua: Duduk.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: *Because you* nampaknya mengugut kami semua.

Tuan Yang di-Pertua: Duduklah. Yang Berhormat Sepang.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Tuan Yang di-Pertua, bagilah kami ruang untuk berbahas di Dewan Rakyat. Tuan Yang di-Pertua, kami dipilih oleh rakyat bukan dipilih... *[Pembesar suara dimatikan]*

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, Yang Berhormat ini macam tidak pernah jadi *Member of Parliament*. Yang Berhormat tahu masa perbahasan- Yang Berhormat dengarlah. Masa perbahasan sudah habis, sekarang ini masa apa? Sekarang masa apa? Sekarang ini masa Menteri menjawab. Ya, Menteri. Yang Berhormat Menteri, tolong jawab. Ya.

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: Tuan Yang di-Pertua, bila Menteri jawab kita boleh celah, kita boleh minta penjelasan.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Ha! Biasalah.

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: Ini adab dalam... *[Pembesar suara dimatikan]*

Tuan Yang di-Pertua: Boleh mencelah untuk buat apa tadi? Tidak, kamu hendak ajar saya tentang peraturan mesyuarat. Boleh mencelah untuk apa?

Tuan Nik Nazmi bin Nik Ahmad [Setiawangsa]: Guna Yang Berhormat...

Tuan Yang di-Pertua: Sekejap saya hendak tanya boleh mencelah untuk apa?

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: Tanya soalan lah.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua, bukan kamu. *[Pembesar suara dimatikan]*

Tuan Yang di-Pertua: Duduklah. Mencelah untuk apa?

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: Isu berkaitan.

Tuan Yang di-Pertua: Tidak. Mencelah untuk apa?

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Yang di-Pertua: Jangan pusing, saya tanya kamu boleh mencelah untuk apa?

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Yang di-Pertua: Tidak, sebab sana bising. Mencelah untuk apa?

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua, tolong bertenanglah Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: *You* tutup *mic*, saya hendak jawab apa masalahnya.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tolong bertenang.

Tuan Sivakumar Varatharaju Naidu [Batu Gajah]: Minta untuk minta penjelasan.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua kena bertenang, Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Mencilah untuk apa?

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: Tuan Yang di-Pertua, saya jawab baik-baik. Saya tanya baik-baik kenapa tidak boleh berbahas.

Tuan Yang di-Pertua: Bukan berbahas. Mencilah untuk apa?

Tuan Sivakumar Varatharaju Naidu [Batu Gajah]: Minta penjelasan.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat yang kata...

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: Minta penjelasan. Tadi Yang Berhormat Batu Gajah minta penjelasan...

Tuan Sivakumar Varatharaju Naidu [Batu Gajah]: Penjelasan.

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: ...Apa masalah?

Tuan Yang di-Pertua: Ya. Duduklah.

Tuan Sivakumar Varatharaju Naidu [Batu Gajah]: Soalan saya itu soalan yang *relevan*...

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: *You just off the mic* macam itu sahaja.

Tuan Yang di-Pertua: Penjelasan itu tadi saya dah *rule*, tidak ada kena mengena dengan bajet. Tolong.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Terima kasih.

Tuan Sivakumar Varatharaju Naidu [Batu Gajah]: Kenapa tidak ada kena mengena?

Tuan Yang di-Pertua: Tolong.

Tuan Sivakumar Varatharaju Naidu [Batu Gajah]: Tuan Yang di-Pertua, memang ada kena mengena dengan bajet, Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Tolong duduklah.

Tuan Sivakumar Varatharaju Naidu [Batu Gajah]: Betul tidak dalam bajet ini ada RM100 juta untuk masyarakat India ataupun tidak melalui MITRA?

Tuan Yang di-Pertua: Duduk. Duduk. Yang Berhormat Menteri, tolong. [*Dewan riuh*]

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Terima kasih. Seperti saya sudah sebut tadi, Bantuan PRIHATIN Rakyat, Bantuan Keluarga Malaysia, JaminKerja, Semarak Niaga bukan pun berunsur kaum. [*Dewan riuh*]

Tuan Sivakumar Varatharaju Naidu [Batu Gajah]: Menteri, saya buat perbandingan.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Sivakumar Varatharaju Naidu [Batu Gajah]: Memang ada RM100 juta untuk masyarakat India.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: ...[*Tidak jelas*] MITRA.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, Yang Berhormat, duduk.

Tuan Sivakumar Varatharaju Naidu [Batu Gajah]: [*Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara*]

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Saya tengah hendak jawab tetapi awak tidak bagi saya jawab. Boleh duduk? Okey. Okey, kalau jawab soalan tadi mengenai perkauman ini. Bantuan Keluarga Malaysia sebagai contoh, kaum India

pun dapat ya. Kaum India dapat RM668 juta, 11 peratus daripada Bantuan Keluarga Malaysia. Ini contoh, satu contoh.

Untuk bumiputera Sabah, RM126 juta. Untuk bumiputera Sarawak RM110 juta, untuk bumiputera Melayu kerana mereka- *if we look at the demography of our country* lebih ramai golongan bumiputera Melayu dan ramai juga golongan B40, jadi mereka mendapat lebihlah ya.

Kalau kita lihat dari sudut agenda pemerkasaan bumiputera, ini memandangkan prestasi sosioekonomi bumiputera ini masih belum memuaskan. Pemilikan ekuiti korporat bumiputera masih pada tahap 16.9 peratus pada tahun 2018. Daripada segi insiden kemiskinan mutlak pula, bumiputera mempunyai kadar tertinggi iaitu 7.20 peratus berbanding dengan Cina...

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: Hendak capai macam mana bumiputera kalau seorang dapat RM100 juta?

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: ...1.4 peratus dan...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: ...Tengok pendapatan. Kalau hendak cakap fasal pendapatan ya, pendapatan penengah bulanan isi rumah bumiputera ini pada tahun 2019 adalah RM5,420 berbanding isi rumah Cina sebanyak RM7,391 dan India RM5,918. Namun begitu, terdapat juga seperti saya sebut, ada lagi banyak saya boleh *go through all the list* Tuan Yang di-Pertua, mengenai inisiatif-inisiatif yang telah kita umumkan, yang sebenarnya tidak...

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Menteri, menteri.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Tuan Yang di-Pertua, boleh minta penjelasan tidak?

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: [Tidak jelas]

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: ...Kepada Menteri, minta penjelasan.

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Tuan Yang di-Pertua, minta laluan. Menteri?

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Tuan Yang di-Pertua boleh?

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Menteri *on the same subject* Menteri. Boleh?

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Kalau kita lihat daripada segi sudut perniagaan pula...

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Menteri *on the same subject* di Sabah.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Hendak cakap fasal sudut perniagaan pula ya. Bantuan-bantuan seperti skim kemudahan pembiayaan telah memberi manfaat yang luas kepada semua. Sebagai contoh, Skim Kemudahan Bantuan Khas kepada perusahaan kecil dan sederhana atau SRF. Ini dana RM10 bilion telah memanfaatkan lebih 20,000 PKS dan 80 peratus daripadanya bukan bumiputera. Selaras juga dengan pemilikan PKS di Malaysia...

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Menteri, Menteri.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: ...Kita tidak menggunakan...

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Menteri, boleh membuat penjelasan Menteri.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: ...Pengukuran sebagai kaum. Mana kaum mana dapat mana. Kalau saya hendak *go through the list*, perniagaan-perniagaan hendak tengok berapa ramai bumiputera dan bukan bumiputera

dapat. *You can* lihat kerana SME 98 peratus bukan bumiputera, jadi memanglah dapat lebih banyak.

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Menteri, boleh minta penjelasan?

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Program Subsidi Upah berapa ramai agaknya syarikat Cina yang dapat, berbanding dengan syarikat Melayu dan India.

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Menteri boleh minta penjelasan?

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Itu RM20 bilion peruntukan. Jadi kita tidak apalah...

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Menteri...

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: ...Tidak payahlah hendak sebut-sebut isu perkauman di sini. Semua kalau kita lihat bajet ini ialah RM332.1 bilion.

■1650

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Yang Berhormat Menteri, kenapa RM10 juta untuk orang asal Sabah dan juga RM50 juta untuk penyelenggaraan dan pembangunan kecil rumah ibadat? *Why not make it higher than that?*

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: RM100 juta lah.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Okey, terima kasih Yang Berhormat. Ini kita hendak bercakap sedikitlah fasal Sabah dan Sarawak kerana dah ramai Yang Berhormat dari Sabah dan Sarawak tadi membangkitkan isu Sabah dan Sarawak. Kerajaan tidak pernah mengabaikan atau meminggirkan Sabah dan Sarawak ataupun mana-mana negeri lain dalam meningkatkan pembangunan sosial ekonomi dan juga mencapai Wawasan Kemakmuran Bersama.

Kerajaan di bawah Rancangan Malaysia Ke-12 pun akan memanfaatkan sepenuhnya potensi ekonomi setiap wilayah. Izinkan saya nyatakan di sini bahawa Sabah dan Sarawak yang— ada yang mengatakan diperuntukkan tiga peratus daripada jumlah perbelanjaan adalah mengelirukan dan tidak benar sama sekali. Peruntukan RM9.8 bilion hanya merujuk kepada peruntukan pembangunan Sabah dan Sarawak tanpa merujuk kepada perbelanjaan mengurus.

Pada masa yang sama, jumlah perbelanjaan yang dibahagikan mengandungi komponen pelbagai belanja yang tidak dapat diagihkan mengikut negeri seperti bayaran komitmen kewangan, perbelanjaan pencen dan juga bayaran khidmat hutang. Hakikatnya, buat negeri Sabah dan Sarawak:

- (i) Sabah dan Sarawak menerima lebih 20 peratus daripada *development expenditure* (DE) yang dikhususkan kepada negeri;
- (ii) merupakan penerima terbesar bagi pemberian tahunan Kerajaan Persekutuan kepada kerajaan negeri dengan jumlah peruntukan sebanyak RM2.43 bilion atau lebih 30 peratus merangkumi negeri Sabah sebanyak RM1.6 bilion dan negeri Sarawak sebanyak RM1.27 bilion;

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Yang Berhormat Menteri, *contribution* GDP 2020 RM89 bilion dari Sabah.

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Meminta penjelasan.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: *[Berdiri]*

[Pembesar suara dimatikan]

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Penampang. Mintalah kebenaran dahulu.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz:

- (iii) hampir RM1.8 bilion daripada keseluruhan RM8.2 bilion atau lebih 20 peratus peruntukan bagi bantuan Keluarga Malaysia adalah

untuk manfaat kira-kira 1.7 juta penerima Sabah dan Sarawak serta bantuan bulanan kebajikan.

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Boleh saya minta penjelasan Yang Berhormat Menteri?

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Boleh mencelah?

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Yang Berhormat Menteri.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Sekejap. Bagi saya habiskan di sini. Satu lagi.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Okey, lepas ini ya. Okey, saya tunggu.

Puan Isnaraissah Munirah binti Majilis @ Fakharudy [Kota Belud]: *[Berdiri]*

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Daripada segi perbelanjaan mengurus bagi pengoperasian seluruh jabatan kerajaan, negeri Sabah merupakan negeri kedua terbesar dan Sarawak negeri keempat terbesar. Selaras dengan objektif memacu pertumbuhan negeri, tumpuan khusus juga telah diberikan bagi penyediaan infrastruktur jalan dan infrastruktur asas di kawasan luar bandar Sabah dan Sarawak.

Antara projek pembangunan yang sedang dilaksanakan ialah Lebuhraya Pan Borneo Sabah dan Sarawak yang disediakan sebanyak RM2 bilion.

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Tuan Yang di-Pertua. Yang Berhormat Menteri.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Ya.

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Pan Borneo. Balik balik Pan Borneo.

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Boleh penjelasan Yang Berhormat Menteri?

Datuk Mohd Azis bin Jamman [Sepanggar]: Tuan Yang di-Pertua.

Datuk Seri Panglima Haji Mohd Shafie bin Haji Apdal [Semporna]: *[Berdiri]*

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Sikit lagi. Bagi saya habiskan. *Sorry*. Lepas itu, selain itu bagi memastikan suasana pembelajaran yang selesa dan selamat, sebanyak RM649 juta atau 85 peratus daripada peruntukan menaik taraf sekolah daif adalah bagi melaksanakan projek di Sabah dan Sarawak dan sebanyak RM20 juta juga diperuntukkan bagi program *Native Customary Rights* di Sabah dan Sarawak. Ini belum lagi JENDELA. JENDELA lagi RM77 juta untuk Sabah dan RM80 juta bagi Sarawak. Ya. Silakan.

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Jangan selalu gunakan Pan Borneo ini. Ini sejak saya masih kanak-kanak lagi, sudah cakap hendak guna Pan Borneo. Akan tetapi saya hendak tanya, kalau peruntukan khas untuk Sabah Sarawak dalam *Federal Constitution* 112D, kenapa ia dikurangkan balik.

Masa PH, kami naikkan kepada RM30 juta. Kenapa dikurangkan balik kepada RM16 juta? Saya tahu ada jawapan daripada pihak Yang Berhormat Menteri mengatakan mereka sedang mengkaji semula lagi. Akan tetapi kalau hendak kaji, kenapa hendak kurangkan baru kaji? Boleh kita kekalkan RM32 juta— mungkin naik sedikit, baru kita kaji lagi untuk lebih. Ini kerana kita tahu Sabah dan Sarawak jauh ketinggalan. Ini memang tidak cukup. Saya harap pihak Yang Berhormat Menteri akan mungkin pada hari ini buat keputusan untuk tambahkan 112D untuk Sabah dan Sarawak. Terima kasih.

Puan Isnaraissah Munirah binti Majilis @ Fakharudy [Kota Belud]: Yang Berhormat Menteri.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Terima kasih.

Puan Isnaraissah Munirah binti Majilis @ Fakharudy [Kota Belud]: Yang Berhormat Menteri, Kota Belud.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Yang Berhormat Menteri, tadi janji bagi saya. Boleh?

Puan Isnaraissah Munirah binti Majilis @ Fakharudy [Kota Belud]: Kota Belud.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Bagi Sepang dahulu lah. Yang Berhormat Menteri.

Datuk Mohd Azis bin Jamman [Sepanggar]: Yang Berhormat Menteri.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Bagilah...

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Yang Berhormat Menteri, bagi Sepang dahululah.

Puan Isnaraissah Munirah binti Majilis @ Fakharudy [Kota Belud]: Ini berkenaan dengan Sabah dan Sarawak ya. Ini kerana saya dah berbahas tentang berkenaan peruntukan di bawah perkara 112D Perlembagaan Persekutuan iaitu pengembalian dua perlima atau 40 peratus hasil dari Sabah yang harus dikembalikan ke Sabah. Saya ingin bertanya, apakah formula yang diguna pakai oleh kementerian bagi menentukan jumlah sebenar yang harus dipulangkan kepada Sabah.

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: *[Berdiri]*

Puan Isnaraissah Munirah binti Majilis @ Fakharudy [Kota Belud]: Kedua, berapakah hasil bersih Sabah yang dikutip oleh Kerajaan Persekutuan yang tertakluk dalam peruntukan ini bagi tahun 2020? Ketiga, berapakah jumlah hasil produk petroleum yang dikutip dari Sabah bagi tahun yang sama? Terima kasih.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Terima kasih. Menjawab soalan Yang Berhormat yang pertama tadi, kerajaan komited..

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Tuan Yang di-Pertua. Bagi...

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Boleh saya jawab tidak? Dua soalan.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Lepas inilah. Saya tidak tanya soalan samalah. Hampir sama. Boleh?

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: *Insyah-Allah. Insyallah.* Kerajaan komited untuk meningkatkan...

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Dari tadi *insyallah*. *[Ketawa]*

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: ...Pemberian di bawah seksyen 112D dan pernah menawarkan sehingga dua dan tiga kali ganda kadar sedia ada untuk pertimbangan Kerajaan Negeri Sabah dan Sarawak dan seperti yang disebut tadi perkara ini masih di bawah rundingan untuk mencapai kata sepakat. Akan tetapi kita komited untuk meningkatkan. Itu satu komitmen dan kita sedang berunding untuk mencapai kata sepakat untuk kajian semula. Ini kadar bagi tempoh lagi lima tahun hadapan.

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Yang Berhormat Menteri, boleh saya tanya penjelasan sedikit? Saya cuba hendak tahu. Saya hendak faham proses. Kenapa— mungkin boleh ceritakan, kenapa kerajaan negeri menolak penambahan ini? Bukannya takkan bagi syarat, "*oh! kalau you ambil penambahan ini, lain kali kita tidak akan tambah lagi*". Jadi, apakah proses di belakang perbincangan tersebut?

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Proses ini, kedua-dua negeri Sabah dan Sarawak kena bersetuju. Kita tidak boleh satu negeri sahaja bersetuju. Jadi, kita mula perbincangan dan kita akan meningkatkan.

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Jadi, siapa yang tolak? Negeri mana yang tolak? Yang Berhormat Menteri sila dedahkan?

Datuk Mohd Azis bin Jamman [Sepanggar]: Yang Berhormat Menteri. Perkara yang sama juga. Kalau benar sebagaimana apa yang Yang Berhormat sebutkan tadi ada kerajaan negeri yang menolak, kerajaan mana? Adakah Sarawak atau pun Sabah? Kita hendak tahu ini *because* kita apabila kita balik, kalau ia daripada Sabah *then* kita kena cakap. Kita kena tanya Kerajaan Negeri Sabah, kenapa kenaikan ini ditolak. Bukankah ini baik untuk negeri Sabah. So, Yang Berhormat Menteri Kewangan kena maklumkan kepada kita. Terima kasih.

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Yang Berhormat Menteri Kewangan.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Terima kasih. Buat pada masa ini, kedua-dua negeri telah...

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Dia orang tolak?

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Telah menolak. Jadi, bila saya...

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Yang Berhormat Menteri.

Datuk Seri Panglima Haji Mohd Shafie bin Haji Apdal [Semporna]: [*Berdiri*]

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Yang Berhormat Semporna.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Okey, boleh tanya ya? Terima kasih Yang Berhormat Menteri Kewangan. Hendak tanyalah. Tadi saya memang...

Datuk Seri Panglima Haji Mohd Shafie bin Haji Apdal [Semporna]: Yang Berhormat...

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Saya hendak tanya Yang Berhormat.

Datuk Seri Panglima Haji Mohd Shafie bin Haji Apdal [Semporna]: Yang Berhormat Menteri, saya berbangkit...

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Saya cadang jemput Yang Berhormat Semporna. *Please*, silakan.

Datuk Seri Panglima Haji Mohd Shafie bin Haji Apdal [Semporna]: Berbangkit pada soalan apa yang telah dinyatakan oleh Yang Berhormat Menteri Kewangan tadi tentang perbelanjaan yang diberikan kepada negeri Sabah jauh lebih besar berbanding dengan apa yang dibangkitkan.

Saya sedar bahawa persoalan tentang perbelanjaan kementerian-kementerian lain ada. Pertahanan, keselamatan, pendidikan untuk sekolah berbanding dengan apa yang diterima oleh beberapa tempat berbanding dengan Sabah dan Sarawak. Akan tetapi bolehkah Yang Berhormat tidak menggunakan kaedah seumpama itu?

Ini kerana kalau kita melihat contohnya, Sabah memberi sumbangan seperti yang kita sedia maklum. Besar dalam konteks gas. Dalam konteks bukan hanya *tax*. Dalam konteks minyak dan bila sebut tentang keselamatan, Yang Berhormat Menteri Pertahanan tahu kapal perang yang berjalan di kawasan saya terkadang tidak mampu hendak beroperasi. Masa saya Menteri Kewangan dahulu di peringkat negeri Sabah, saya bagi peruntukan RM1 juta kepada Kementerian Dalam Negeri. Untuk beli petrol minyak. Untuk bot hendak berjalan.

Kita hanya ada satu sahaja universiti di Sabah. Sebahagian besar kementerian di Semenanjung Malaysia. Kalau dah belanja tentang Kementerian Pendidikan RM50 bilion di peruntukkan, bolehkah tidak menggunakan kaedah itu? Terkadang kita lihat pendekatan Yang Berhormat sekarang ini bagi peruntukan SME. Negeri Johor belanjawan baru pagi tadi saya dengar perbincangan. *You must give enough*, fasal ini sektor yang menjana kepada KDNK. *But* sektor yang memberi sumbangan hasil tidak diambil perhatian. Jadi, saya harap boleh tidak Yang Berhormat Menteri Kewangan mengambil perhitungan tentang perkara ini.

Saya pun masih ingat dahulu. Saya ingat— saya tidak sedar bahawa Kerajaan Negeri Sabah menolak apa yang telah dituntut atau dibangkitkan. Kalau ini bangkit, saya akan persoalan dalam sidang Dewan Undangan Negeri pada 3 hari bulan.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Mungkin saya boleh beri sedikit pencerahan. Pada masa ini, kedua-dua negeri telah menolak. Pada masa ini. Antara isunya memerlukan persetujuan bagi tempoh lima tahun dan kerajaan negeri hanya bersetuju untuk satu tahun. Jadi, kita masih lagi berunding. Akan tetapi kita telah komited untuk menaikannya.

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Tuan Yang di-Pertua...

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Yang Berhormat Menteri. Baling, Yang Berhormat Menteri.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Yang Berhormat Menteri. Dari tadi belum lagi.

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Baling Yang Berhormat Menteri.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Boleh saya habiskan fasal Sabah Sarawak?

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Yang Berhormat Menteri, adakah...

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Yang Berhormat Menteri, saya hendak tanya.

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Adakah Kerajaan Pusat akan mengikut ataupun dengan izin *you will follow Article 112D* iaitu mengembalikan *two fifth*...

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Yes. Kita akan.

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Dengan penuh?

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Kita akan berbincang dengan Sabah dan Sarawak. Kita komited...

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Tetap Sabah dan Sarawak akan minta *two fifth*.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: ...Akan mengkaji. Kita akan komited untuk menaikannya. Kita kena setujulah. Akan tetapi kita komited.

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Yang Berhormat Menteri. Baling. Baling. Yang Berhormat Menteri.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Yang Berhormat Menteri. Adakah bila peruntukan-peruntukan rendah kepada Sabah Sarawak ini— Yang Berhormat Menteri.

Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad [Kuala Selangor]: [*Berdiri*]

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Yang Berhormat Menteri. Sedikit. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih kepada Yang Berhormat Menteri.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Yang Berhormat Baling tidak payahlah, Yang Berhormat Menteri. Baling keluar sahajalah.

■1700

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Seluruh Malaysia, rakyat sedang menanti.

Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad [Kuala Selangor]: Kuala Selangor.

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Saya takut masa Yang Berhormat habis. Ini berkaitan dengan semua rakan saya berhubung berkaitan

dengan harga lantai getah. Kita minta RM3.50. Itu yang rakyat hendak tahu. Rakyat bukan hendak tahu perkara-perkara lain...

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Hendak tahu macam RM100 juta bagi kepada Yang Berhormat Pekan lah. Apalah...

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Jadi, saya hendak tanya...

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Maksud Yang Berhormat Baling, Sabah tidak penting kah?

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: ...Yang Berhormat Menteri, adakah kerajaan di bawah kementerian sudah bersedia untuk melaksanakan harga getah sekerap ini daripada RM2.50 kepada RM3.50 harga lantai.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Minta dengan Yang Berhormat Pekan lah. RM1 juta dia ada.

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri. Kalau untuk makluman, Perdana Menteri dahulu pun semua dapat, Yayasan Perdana lah, tanahlah, banglo merata-rata. 22 tahun menjadi Perdana Menteri, miskin, anak-anak kaya raya. Terima kasih.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Terima kasih. Mungkin saya hendak habiskan...

Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad [Kuala Selangor]: Kuala Selangor...

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: ...Hendak bercakap fasal isu...

Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad [Kuala Selangor]: Kuala Selangor sedikit.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Yang Berhormat Baling, biar saya habiskan isu Sabah Sarawak juga. Kita jelas sebenarnya, keutamaan telah diberikan kepada semua negeri juga Sabah dan Sarawak. Akan tetapi kita hendak mengukuhkan lagi komitmen Kerajaan Persekutuan, sukacita saya mengumumkan di sini, kita bagi dana tambahan sebanyak RM500 juta untuk Sabah dan Sarawak.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Ini bermakna akan ada bajet tambahan.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Dana tambahan ini antara lainnya untuk melaksanakan projek berskala kecil seperti penyelenggaraan jalan, infrastruktur pelancongan. Tadi ramai yang menyebutkan fasal pelancongan.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Ini *out of budget* kah?

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Pembaikan ameniti sosial luar bandar...

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Yang Berhormat Menteri, ini *out of budget* kah?

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: ...penambahbaikan infrastruktur, tidak ada *off budget* ya di sini.

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Yang Berhormat Menteri, bagaimana...

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: ...kelihatan serta projek di peringkat

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Tuan Yang di-Pertua...

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: ...pihak berkuasa tempatan di samping penyediaan dana kredit mikro ini. Kita akan buat dana kredit mikro khusus...

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Yang Berhormat Menteri...

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: ...untuk Sabah dan Sarawak di mana *interest rate*-nya kosong peratus, moratorium enam hingga 12 bulan juga.

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Menteri, adakah ini Yang Berhormat Menteri akan menambah juga dana RM50 juta yang telah diberi khas kepada penyelenggaraan rumah ibadat?

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Kita akan mengkajinya.

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: *Please increase it. How can it only be 50...*

Tuan Ma'mun bin Sulaiman [Kalabakan]: Peruntukan untuk...

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Dana tambahan ini...

Tuan Ma'mun bin Sulaiman [Kalabakan]: Yang Berhormat Menteri, peruntukan untuk MP-MP yang tidak *sign* MoU bila mahu bayar?

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Saya hendak tanya Yang Berhormat Menteri, penjelasan...

Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad [Kuala Selangor]: Kuala Selangor...

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Saya ingin merekodkan...

Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad [Kuala Selangor]: Yang Berhormat Menteri...

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Saya tahu pertambahan RM500 juta kepada Sabah, Sarawak ini antara permintaan daripada Pakatan Harapan. Memang ini adalah satu jasa daripada Pakatan Harapan, saya menerima baik. Akan tetapi, saya hendak tanya Sarawak itu lebih besar dari Sabah? Bukan saya kata Sabah kena turunkan, mereka perlu banyak tetapi kenapa Sarawak dapat kurang dari Sabah? saya cuba hendak faham. Sila jelaskan.

Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad [Kuala Selangor]: Yang Berhormat Menteri.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Terima kasih.

Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad [Kuala Selangor]: Kuala Selangor.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Saya sudah bagi pecahan...

Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad [Kuala Selangor]: Kuala Selangor. Yang Berhormat Menteri, sedikit...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, tolong.

Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad [Kuala Selangor]: ...Penjelasan.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Menteri...

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Bagi Yang Berhormat Kuala Selangor.

Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad [Kuala Selangor]: Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Menteri, tinggal sembilan minit tahu?

Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad [Kuala Selangor]: Ya, boleh.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Yang Berhormat Kuala Selangor.

Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad [Kuala Selangor]: Untuk ke sekian kalinya saya mendengar tentang 16 peratus ekuiti bumiputera ini.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Ini diumumkan semasa Rancangan Malaysia Ke-12 hari itu.

Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad [Kuala Selangor]: Ya, tidak apa. Akan tetapi persoalannya bersetuju kah Yang Berhormat Menteri kalaulah ratusan juta bahkan berbilion yang ada dalam *Pandora Papers*, milik bumiputera itu dibawa pulang, agak-agaknya berapa ekuiti bumiputera yang akan melonjak. Yang Berhormat Menteri, persoalan saya Yang Berhormat Menteri, bersedia kah Yang Berhormat Menteri untuk menerima bahawa ke depan nanti kita perlu berganjak daripada apa yang diistilahkan dengan *ethnic-based* ataupun berdasarkan kaum kepada satu yang bersifat *need-based* berdasarkan keperluan.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Yes, kalau kita...

Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad [Kuala Selangor]: Itu lebih layak untuk kita jadikan dijadikan kaedah dalam semangat Keluarga Malaysia. Kalau benar-benar Keluarga Malaysia itu mempunyai satu yang bererti. Terima kasih Yang Berhormat Menteri.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Yang Berhormat Menteri, adakah Yang Berhormat Pekan termasuk dalam *need-based*, RM100 juta itu? Hendak tanya juga. Terima kasih.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Terima kasih. Tidak dengarlah soalan tadi, saya hendak menjawab Yang Berhormat ini dahulu. Kerajaan ini...

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Jawab isu getah itu, rakyat hendak tahu. Seluruh Malaysia hendak tahu fasal getah. Ini semua tidak boleh, *Pandora* lah apa semua ini tidak apa. Jawab yang rakyat Malaysia hendak tahu. Harga getah hari ini, merekalah yang menjadi pengundi kita.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Rakyat hendak tahu fasal RM100 juta lah.

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Jangan main politik, mereka ini nak menang di Melaka.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Apakah punya bangang ini?

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Jangan guna politik Melaka di sini. Kita hendak bahas, jawab apa yang kami soal dahulu kepada kementerian khususnya, saya hendak tanya khususnya harga lantai getah seluruh Malaysia, penoreh dan pekebun kecil hendak tahu Yang Berhormat Menteri.

Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad [Kuala Selangor]: Betul Yang Berhormat Baling.

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Macam saya sebut tadilah, 22 tahun menjadi Perdana Menteri, anak dia miskin, anak-anak kaya raya, duit turun dari langit. Itu tidak payah nak jawab.

Tuan Yang di-Pertua: Okey. Yang Berhormat Menteri, tolong.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Yang Berhormat...

Tuan Yang di-Pertua: Teruskan dan ringkaskan jawapan itu.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Saya hendak sebut tadi mengenai apa yang disebut ekuiti bumiputera. Sebenarnya diumumkan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri dalam Rancangan Malaysia Ke-12. Akan tetapi saya setuju apa yang dicadangkan. Itulah sebabnya kalau kita lihat Bajet 2022 ini semuanya berfokus kepada *need-based* sebenarnya.

Itu saya cakap Bantuan Keluarga Malaysia, Program Subsidi Upah, jaminan kerja, semuanya tidak ada bersifat perkauman kerana kita juga lihat kita hendak *narrow the gap*. Kalau saya sebut tadi, jangan ikut lihat pemilikan ekuiti bumiputeralah tetapi lihat juga dari

segi *household income* ataupun bulanan isi rumah bumiputera masih lagi lebih rendah. Jadi, kita hendak kurangkan...

Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad [Kuala Selangor]: Yang Berhormat Menteri, betul cumanya naratifnya kena berdasarkan...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat...

Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad [Kuala Selangor]: ...keperluan dan bukannya kaum.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, tolonglah.

Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad [Kuala Selangor]: Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Tolong.

Datuk Seri Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad [Kuala Selangor]: Yang Berhormat Menteri, perlu tukar naratif itu.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Ya, saya setuju. Seperti yang dijelaskan kebanyakan langkah yang diumumkan merupakan *need-based* ataupun keperluan...

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: RM100 juta *need-based* kah kepada Yang Berhormat Pekan?

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: ...dan tidak berasaskan perkauman.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: *Please* lah.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim [Arau]: Bukan ada penilaian lagilah.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, tolong sambung.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Silakan, tidak dengar.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Saya hendak bertanya kepada Yang Berhormat Menteri, adakah apabila Kabinet sepertimana yang dikatakan Yang Berhormat Pokok Sena tadi, ada persetujuan awal. Adakah pemberian RM100 juta kepada Yang Berhormat Pekan nanti adalah berdasarkan *need-based*?

Dato' Haji Salim Sharif [Jempol]: Sudahlah.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, saya sudah buat *ruling*. Tolong Yang Berhormat Menteri, lima minit 41 saat sahaja lagi.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Terima kasih Yang Berhormat Baling.

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Tuan Yang di-Pertua, saya mohon...

Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pauh]: Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Ini isu penting, Tuan Yang di-Pertua boleh bagi satu jam lagi kepada Yang Berhormat Menteri Kewangan tidak? Perbahasan...

Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pauh]: Terima kasih Yang Berhormat...

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: ...Penggulungan ini penting.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat.

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Tuan Yang di-Pertua, saya mohon...

Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pauh]: Dalam perbahasan saya...

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Mohon.

Tuan Yang di-Pertua: Ya.

Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pauh]: Yang Berhormat Menteri Kewangan sebut tentang *narrowing the gap* ya untuk memastikan kita *target* mereka yang

memerlukan. Akan tetapi saya membangkitkan penggunaan paras pendapatan garis kemiskinan. Sepatutnya 2,208 tetapi diguna pakai PGK Makanan. Jadi, isu yang dibangkitkan ini penting Yang Berhormat kerana untuk Melaka sahaja, saya ambil contoh bantuan di bawah Kementerian Wanita.

Melaka melihat jumlahnya jatuh daripada 24,913 orang kepada 24,838 orang sahaja untuk tahun ini sampai bulan September. Isunya apabila kita mengguna pakai jumlah yang lebih rendah, bukan 2,208 tetapi RM1,169 maka ratusan ribuan yang diumumkan oleh Perdana Menteri, lebih ramai lagi M40 jatuh daripada 600,000 sampailah sejuta kepada kategori B40. Jadi, saya pohon kerana Kementerian Wanita sebut ini keputusan kerajaan, keputusan Kementerian Kewangan untuk menampung penambahan hampir RM3 bilion yang kerajaan tidak ada.

Oleh sebab itu Tuan Yang di-Pertua, orang marah fasal RM100 juta ini kerana diambil, diberi kesan kepada jumlah yang...

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim [Arau]: Tan Sri tidak pernah ada RM100 juta.

Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pauh]: ...diambil daripada golongan yang sepatutnya terima. Saya mohon kalau boleh diambil kira kerana keputusan Kementerian Kewangan untuk mengguna pakai PGK yang lebih realistik akan memberi kesan kepada isi rumah dan mengurangkan jurang. Kalau tidak, jurang memang akan bertambah. Terima kasih Yang Berhormat.

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Tuan Yang di-Pertua, boleh saya mohon penggulungan Menteri Kewangan dilanjutkan satu jam lagi kerana dia ini penting. Banyak soalan. Yang Berhormat Menteri, saya...

[Pembesar suara dimatikan]

Tuan Yang di-Pertua: Duduklah. Saya tengok dahulu. Duduk.

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Dua hari lagipun tidak selesai.

Tuan Yang di-Pertua: Ya, Yang Berhormat Menteri tolong sambung.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Tiga minit 40 saat lagi.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Saya hendak menjawab Yang Berhormat Permatang Pauh sebelum saya menjawab Yang Berhormat Baling. Kerajaan telah meningkatkan sebenarnya syarat kelayakan *as you know* Yang Berhormat untuk bantuan kebajikan daripada PGK 2016 sebelum itu RM980 dinaikkan kepada PGK Makanan 2019 sebanyak RM1,169 sebulan.

Ini merupakan pendekatan secara beransuran dan bakal meningkatkan bilangan isi rumah yang akan menerima kebajikan ini. Kenaikan terus kepada PGK 2019 iaitu RM2,208 sebulan merupakan kenaikan yang agak mendadak buat masa ini dan memerlukan proses verifikasi yang disebutkan tadi oleh Yang Berhormat Permatang Pauh juga, untuk tengok mana yang layak.

Untuk latar belakang pula Yang Berhormat, PGK ini akan dikaji semula dan kita akan *update* juga *information* kita. Itulah sebabnya kita akan meningkatkan peruntukan untuk *database* tadi yang saya sebutkan tadi kerana kita kena lebih *up-to-date* dan juga kerana ada pertukaran metodologi juga oleh *Department of Statistic Malaysia*. Akan tetapi kita akan perhalusi cadangan yang dibuat tadi.

Mengenai getah tadi, untuk makluman Ahli Yang Berhormat berhubung dengan kenaikan paras harga pengaktifan IPG ini, Kementerian Kewangan difahamkan oleh Kementerian Perusahaan, Perladangan dan Komoditi (KPPK) bahawa Jawatankuasa PEMANDU Pelaksanaan Inisiatif Pengeluaran Getah di KPPK sedang melaksanakan Kajian Impak Pelaksanaan IPG bagi tempoh lima tahun pertama tadi, 2015 hingga 2020. Kajian ini bermula pada Februari 2021 dan dijangka selesai pada Disember akhir tahun ini dengan objektif untuk menambah baik pelaksanaan serta mengenal pasti cadangan alternatif bagi ini.

■1710

Beberapa faktor ini kena kaji dahulu, Yang Berhormat Baling, secara lebih mendalam khususnya mengenai penawaran dan juga permintaan getah Malaysia serta kesan ke atas harga dan kualiti. Boleh tunggu sampai akhir Disember ini, Yang Berhormat.

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Terima kasih. Kalau boleh, jemputlah Ahli-ahli Parlimen di kawasan luar bandar ini, yang ada banyak pekebun kecil ini untuk sebagai *stakeholders*, untuk memberi pandangan dan saya berdoa agar tahun depan Yang Berhormat Menteri boleh umumkan harga lantai RM3.50 satu kilo, maknanya kita boleh hapuskan miskin tegar. Berpuluh-puluh tahun orang jadi Perdana Menteri di Kedah tidak boleh selesai. Saya harap kali ini dapat boleh selesaikan.

Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang]: Kalau nak selesaikan masalah rakyat, jangan curi duit rakyat. Itu sahaja. Senang sahaja.

Dato' Mahfuz bin Haji Omar [Pokok Sena]: Menteri Kewangan, terima kasih. Jaminan harga lantai itu, tetapi kita dahulukan harga lantai rumah Yang Berhormat Pekan. [Ketawa]

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Menteri, tinggal satu minit sahaja. Saya nak tanya tentang isu Vellfire oleh Yang Berhormat Menteri dan juga *fleet* kerajaan yang telah— kontrak yang terbaru kereta rasmi kerajaan. Adakah ia sudah diluluskan kepada syarikat? Syarikat mana yang dapat kontrak? Apakah ini ada *open tender* atau *direct negotiation*? Minta penjelasan Yang Berhormat Menteri.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Terima kasih. Mengenai isu...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Menteri, saya tambah 10 minit.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Lima minit ya?

Tuan Yang di-Pertua: Sepuluh minit.

Tuan Ahmad Fahmi bin Mohamed Fadzil [Lembah Pantai]: Lima minit, jangan lupa 5G.

Tuan Yang di-Pertua: Tolong habiskan.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Okey, ini soalan terakhir tadi. Kerajaan pada Jun 2019 telah membincangkan untuk menukarkan PROTON Perdana. Saya beri sedikit sebanyak sejarah.

Kerajaan pada Jun 2019 telah membincangkan untuk menukarkan Proton Perdana 2.4 Premium kepada Toyota Vellfire, berikutan PROTON telah menghentikan pengeluaran PROTON Perdana 2.4 Premium dan ini sekali gus menjejaskan penggantian kereta kerajaan ini kepada Menteri-menteri Persekutuan.

Walau bagaimanapun, kerajaan pada masa tersebut telah mengarahkan PROTON untuk mengeluarkan kenderaan baharu. Namun demikian, memandangkan PROTON masih lagi tidak dapat mengeluarkan model kenderaan baharu dan mengambil kira penggantian perlu dilaksanakan segera kerana faktor keselamatan dan keselesaan, kerajaan pada Disember 2020 telah membuat keputusan untuk melaksanakan penggantian lah kereta ini. Penggantian kereta ini perlu dilakukan pada masa itu memandangkan kereta yang sedang digunakan telah pun tamat tempoh pajakannya.

Sebagai makluman, pada tahun 1994, Spanco Sdn. Bhd. telah dilantik sebagai syarikat konsesi untuk mengurus dan membekal *fleet* kenderaan Kerajaan Malaysia. Spanco telah menguruskan lebih dari 35,000 kenderaan sejak tahun 1994 dan telah berjaya melahirkan seramai 63 pemilik bengkel bumiputera dalam usaha merealisasikan dasar keutamaan bumiputera sebagai agenda nasional. Ini pada tahun 1994 lagi.

Selepas itu, selain membekal dan mengurus *fleet* kenderaan Kerajaan Malaysia, syarikat ini turut melaksanakan semua urusan pembaikan, penyelenggaraan, urusan pendaftaran dan pemeriksaan kenderaan. Perkhidmatan mereka adalah bagi tempoh 24 jam sehari sepanjang tahun di seluruh Malaysia.

Jadi, kereta anggota pentadbiran telah tamat pajakan dan perlu digantikan memandangkan ia melibatkan soal keselamatan dan keselesaan pengguna. Di samping itu, kos alat ganti, pembaikan dan penyelenggaraan akan menjadi tinggi dan ketersediaan alat ganti di pasaran pun sudah semakin berkurangan kerana kereta itu sudah tidak dibuat lagi serta menjejaskan kelancaran penyelenggaraan anggota pentadbiran.

Jadi, kerajaan sedia maklum bahawa kenderaan keluaran PROTON wajar diberi keutamaan— ada yang akan sebut ini kejap lagi— dalam pembekalan kenderaan kerajaan. Namun demikian, PROTON telah memaklumkan secara rasmi kepada Kementerian Kewangan pada 21 November 2019 berhubung pemberhentian pengeluaran PROTON Perdana 2.4 Premium. Jadi, perkara ini sekali gus telah menjejaskan penggantian kereta Menteri-menteri Persekutuan. Maka kerajaan tiada pilihan lain selain beralih kepada model lain untuk mengganti PROTON Perdana ini.

Kos pajakan yang dibelanjakan untuk setiap kenderaan rasmi Menteri-menteri Persekutuan memberi nilai faedah yang terbaik. Ini dapat dilihat daripada reputasi kenderaan yang bercirikan teknologi yang canggih. Kita tengok ruang kabin itu lebih besar, konfigurasi pacuan roda belakang, macam-macam lagilah. Ini menjamin keselesaan dan keselamatan seseorang pegawai pentadbiran dan juga menjadi keutamaan di mana-mana kerajaan-kerajaan negeri lain juga.

Jadi— oh! *Sorry*. Silakan.

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Yang Berhormat Menteri, sedikit. Yang tidak masuk akal, kalau PROTON Perdana tidak lagi boleh diguna pakai, kenapa kerajaan tidak memilih menggunakan X70 dan memilih untuk menggunakan Vellfire?

Saya katakan ini, boleh tanya Menteri-menteri yang sebelum ini di bawah Pakatan Harapan di sebelah sana, apabila cadangan untuk menukar kepada Vellfire, saya tolak. Apabila ada yang kata PROTON Perdana tidak boleh diguna pakai, saya katakan guna X70.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Tolak di Kabinet?

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Saya tolak penggunaan Vellfire...

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Di dalam Jemaah Menteri?

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Betul. Dalam Jemaah Menteri...

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Jadi, kenapa tidak *resign* sahaja kalau tidak setuju?

[Dewan riuh]

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: “*Cakap tidak serupa bikin*”.

Dato’ Haji Salim Sharif [Jempol]: “*Cakap tidak serupa bikin*”.

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Ini adalah keputusan Kabinet dan akhirnya untuk kekalkan penggunaan PROTON. Kalau PROTON Perdana tidak boleh diguna pakai, kenapa X70 tidak boleh? Adakah X70 ini tidak selesa, tidak selamat? Kenapa perlu gunakan kereta Vellfire?

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Mungkin Yang Berhormat Muar tidak tahu ya. Yang Berhormat tahu atau tidak, kerajaan-kerajaan negeri juga menggunakan model kenderaan Toyota, menggunakan Honda, kerajaan negeri juga menggunakan Mercedes sebagai kenderaan rasmi kerajaan negeri. Kenapa, kerana...

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Tolong jawab, kenapa Vellfire lebih selamat dan juga lebih mewah keselesaan jika nak dibandingkan dengan PROTON ?

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Yang Berhormat Menteri, kita tidak mempersoalkan keputusan kerajaan...

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Yang Berhormat Menteri Besar Kedah zaman Pakatan Harapan beli Volvo, Yang Berhormat Menteri. Menteri Besar Kedah zaman Pakatan Harapan beli Volvo. Tidak adapun beli PROTON .

Tuan Yang di-Pertua: Okey, sudah. Yang Berhormat Menteri, teruskan isu lain.

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Yang Berhormat Menteri, saya tanya soalan tentang kontrak. Kontrak kepada Spanco. Bukan isu Vellfire.

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Pulau Pinang beli SUV 500 Mercedes. Tidak beli pun PROTON .

Tuan Yang di-Pertua: Duduk.

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Yang Berhormat Muar, ambil fakta betul. *Penang* pakai SUV 500 Mercedes.

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Yang Berhormat Baling jangan kacaulah.

Tuan Yang di-Pertua: Okey, Yang Berhormat Baling.

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Menteri Besar Pakatan Harapan pakai Volvo.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Baling. Ya, Yang Berhormat Bayan Baru.

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya nak tanya tentang bukan isu Vellfire sahaja. Vellfire itu keputusan Kabinet, Kabinet nak mewah-mewah...

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: “*Cakap tidak serupa bikin*”.

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Tetapi isunya adalah kontrak selama 15 tahun kepada Spanco secara *direct negotiations*. Itu betul atau tidak? Dan adakah syarikat lain...

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Itu pun siapa yang bagi? Tiga puluh tahun dahulu, Perdana Menteri mana yang beri kepada Spanco kontrak konsesi yang lama?

Dato' Haji Salim Sharif [Jempol]: Yang Berhormat Langkawi yang bagi.

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Dan soalan kedua adalah, ada syarikat yang menawarkan kontrak yang boleh menjimatkan kerajaan RM664 juta.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Syarikat mana itu, Yang Berhormat? Syarikat mana?

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Kita nak dengar daripada Yang Berhormat Menteri. Terima kasih.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Saya ingin tahu dahulu, syarikat mana?

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Menteri, menteri. Menteri jawab, kita tanya soalan.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Saya pun nak tanya soalan juga.

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Menteri kena jawab.

Datuk Seri Mohd Redzuan bin Md Yusof [Alor Gajah]: Beritahulah syarikat mana. Baru Yang Berhormat Menteri jawab.

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Yang Berhormat Menteri kena jawab Baling juga. Siapa yang bagi 30 tahun dahulu konsesi kepada Spanco untuk jangka masa yang panjang? Jawab Baling.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Baling, okey. Yang Berhormat Menteri, tolong jawab dahulu.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Ini bukan secara *direct negotiation* ya. Sorry lah, bukan *direct negotiations*. Tender terbuka. RFP telah dibuat. Perolehannya terbuka dan Spanco adalah salah satu mereka yang telah tender ini untuk mendapat pembekalan kereta ini.

Tuan Yang di-Pertua: Tiga minit.

Tuan Charles Anthony Santiago [Klang]: Yang Berhormat Menteri, satu penjelasan. Semasa pembahasan Rancangan Malaysia Ke-12, Yang Amat Berhormat Perdana Menteri telah mengatakan bahawa fokus untuk Bajet 2022 adalah berkaitan dengan Kementerian Kesihatan dan juga Kementerian Pembangunan Usahawan dan Koperasi. Akan tetapi, kalau kita semak peruntukan yang telah diberikan kepada kedua-dua kementerian ini, amat mengecewakan.

Saya nak bertanya kepada Yang Berhormat Menteri, macam mana untuk menolong usahawan kecil yang banyak telah bankrap, yang banyak tidak ada kerja sekarang dan juga untuk menangani COVID-19 yang nampaknya sudah meningkat sekarang dan juga peningkatan NCD yang begitu besar sekarang? So, saya minta Yang Berhormat Menteri untuk memberi suntikan yang tinggi dan besar kepada kedua-dua kementerian ini.

Isu ini telah dibangkitkan dalam perbahasan *on both sides*. Saya juga berfikir masa sudah sampai untuk menolong usahawan kecil termasuk Kementerian Kesihatan. Minta pandangan.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Terima kasih Yang Berhormat.

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Yang Berhormat Menteri, saya *last*.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Boleh saya jawab dahulu?

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Saya *last*. *Very quick one*. Yang Berhormat Muar cakap tadi kena pakai kereta X70. Saya nak tanya Yang Berhormat Muar, harga X70 lebih kurang RM100,000. Persoalan saya, nombor plat VCL 1 berapa harganya? Tolong tanya Menteri Pengangkutan jalan itu. Setahu saya, RM100,000 lebih, RM200,000. Saya tidak tahulah berapa dia beli VCL 1 itu. Tolong jawab.

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Saya boleh jawab sekarang.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Menteri.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz: Yang Berhormat, biar saya jawab soalan mengenai Kementerian Kesihatan dan juga ini.

■1720

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Yang Berhormat, semua Menteri, ahli pentadbiran awam, dapat satu plat nombor. Saya pada tahun lepas, apabila peruntukan Muar ditarik, saya jual untuk orang kawasan saya...

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Tidak, saya tanya fasal nombor plat...

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Perbezaannya...

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Peruntukan tidak payah cakap...

Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar]: Macam mana kamu hendak pertahankan...

Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim [Baling]: Masa Pakatan Harapan dulu...

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Aziz: Okey boleh saya jawab. Yang Berhormat Muar, biar saya jawab soalan Yang Berhormat...

Tuan Yang di-Pertua: Duduk, duduk. Yang Berhormat Baling, Yang Berhormat Muar, duduk. Yang Berhormat Muar, duduk.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Aziz: Selain- biar saya hendak jawab soalan...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Menteri...

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Aziz: Yang Berhormat Klang, saya hendak jawab soalan Yang Berhormat Klang...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Menteri, satu minit sembilan belas saat.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Aziz: Saya rasa ini penting jawapan - saya hendak jawab mengenai Kementerian Kesihatan ini penting. Saya hendak jawab Yang Berhormat Klang tadi.

Tuan Yang di-Pertua: Ya.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Aziz: Selain daripada apa yang disediakan untuk Kementerian Kesihatan di bawah anggaran perbelanjaan. Sebenarnya Yang Berhormat Klang ada *another RM4 billion*, ada RM4 bilion tambahan yang disediakan di bawah KWC dan juga Kumpulan Wang Amanah Negara.

Bantuan kepada perniagaan memang diperlukan juga. Ini melibatkan pakej Semarak Niaga. Kalau lihat jumlah Semarak Niaga itu RM40 bilion yang diletakkan, kebanyakannya di bawah MEDAC. Sehubungan itu keutamaan yang diberikan pada usahawan tidak boleh dilihat hanya dengan merujuk pada peruntukan MEDAC. Ini kerana lebih daripada itu di luar MEDAC, Yang Berhormat.

Tuan Ahmad Fadhli bin Shaari [Pasir Mas]: Yang Berhormat Menteri, Pasir Mas Yang Berhormat Menteri.

Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Aziz: Terima kasih daripada saya.

Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru]: Yang Berhormat Menteri, adakah kontrak ini paling rendah? Yang Berhormat Menteri...

Tuan Ahmad Fadhli bin Shaari [Pasir Mas]: Pasir Mas Yang Berhormat Menteri, Pasir Mas...

Tuan Yang di-Pertua: Duduk semua. Terima kasih Yang Berhormat Menteri Kewangan. Maka dengan itu habislah giliran menjawab semua kementerian...

Tuan Ahmad Fahmi bin Mohamed Fazil [Lembai Pantai]: DNB tak, DNB?

Tuan Yang di-Pertua: ...dengan diakhiri dengan Yang Berhormat Menteri Kewangan sebentar tadi. Ahli-ahli Yang Berhormat, sekarang saya kemukakan masalah kepada Majlis bagi diputuskan. Masalahnya ialah bahawa rang undang-undang ini dibacakan kali yang kedua sekarang.

[Masalah dikemuka bagi diputuskan]

Datuk Mohd Azis bin Jamman [Sepanggar]: Minta belah bahagi. Belah bahagi.

Datuk Dr. Shahrudin bin Md Salleh [Sri Gading]: Belah bahagi.

Puan Isnaraissah Munirah binti Majilis @ Fakharudy [Kota Belud]: Belah bahagi.

Datuk Seri Panglima Haji Mohd Shafie bin Haji Apdal [Semporna]: Tuan Yang di-Pertua, Peraturan Mesyuarat 46(4), belah bahagi.

Tuan Yang di-Pertua: Tolong bilang.

[Dewan riuh]

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Yang tiada MoU lah semua ini.

Datuk Seri Panglima Haji Mohd Shafie bin Haji Apdal [Semporna]: Apa pasal bising ni. Belanjawan tak bising, ini bising.

Datuk Ignatius Darell Leiking [Penampang]: Yang tiada MoU, tiada peruntukan, lawan.

Tuan Yang di-Pertua: Maaf tidak cukup 15. *[Dewan riuh]* Maka diteruskan dengan urusan yang seterusnya.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim, [Arau]: Warisan menghina DAP dan PKR.

[Rang Undang-undang dibacakan kali yang kedua dan diserahkan kepada Dewan sebagai Jawatankuasa]

Tuan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat, sekarang saya kemukakan masalah bahawa Usul di atas nama Yang Berhormat Menteri Kewangan di dalam Aturan Urusan Mesyuarat ini diedarkan kepada Jawatankuasa sebuah-buah Majlis hendaklah disetujui.

[Usul dikemuka bagi diputuskan; dan disetujui]

[Diputuskan,

Bahawa Usul yang berikut ini dirujuk kepada Jawatankuasa sebuah-buah Majlis:

“Bahawa Dewan ini, mengikut subsekyen 4(3) Akta Kumpulan Wang Pembangunan 1966 [Akta 406], membuat ketetapan iaitu suatu jumlah wang sebanyak tidak lebih dari tujuh puluh bilion dan enam ratus juta ringgit (RM77,600,000,000) dibelanjakan daripada Kumpulan Wang Pembangunan bagi tahun 2022, dan bagi tujuan dan butiran Perbelanjaan Pembangunan yang dinyatakan di bawah Maksud Pembangunan atau (“P”) dalam senarai Anggaran Perbelanjaan Persekutuan 2022, yang dibentangkan dalam Kertas Perintah 32 Tahun 2021, adalah diuntukkan di bawah Maksud-maksud yang berkenaan jumlah-jumlah yang bersepetangan dengan butiran-butiran itu di ruangan enam dan tujuh senarai tersebut.”]

Tuan Yang di-Pertua: Dengan itu Ahli-ahli Yang Berhormat, Mesyuarat Dewan hari ini ditangguhkan sehingga jam 10.00 pagi hari Isnin, 22 November 2021. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh. Salam sejahtera.

[Dewan ditangguhkan pada pukul 5.23 petang]